
UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00121283 6

PEER SCAVENIUS

INDISKE DAGE

FRA BOMBAY TIL MADRAS

SAMT

REJSER I DET SYDLIGE DEKAN

KØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NATIONALTRYKKERIET
1898

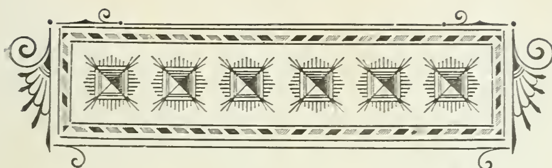

LIBRARY
AUG 27 1974
UNIVERSITY OF TORONTO

Fra Bombay til Madras

samt

Rejser i det sydlige Dekan

Første Kapitel

Indien. — Lys og Skygge. — Paa Malabarkysten. — Nye Rejser. — Afrejse fra Bombay. — Minder. — Over Ghatbjergene. — Fra Karjat til Khandala. — Langs Afgrundens Rand. — Den engelske Konduktør. — Bjergenes sunde Klima. — Lonauli. — Kirker og Værksteder. — Et evigt Foraar. — Et forunderligt Kjøretøj.

Indien!

De forunderlige Modsætningens Land, blændende Lys og natsorte Skygger, endeløs Rigdom og umaadelig Fattigdom, vide Slettelande, der aldrig synes at faa Ende og Verdens højeste Bjerge, dækkede med evig Is og Sne — deroppe uudholdelig Kulde, dernede Tropernes smeltende Hede, Maaneders uophørlige, straalende, svidende Sol og frygte-

lige Regnskyl, der bortriver Broer og Dæmninger og lægger Menneskenes Boliger øde, farvestraalende skønne Blomsterkælke, dækkende og skjulende Jordens giftigste Kryb og ved Siden af Rajahens hvide Marmorpalads Pariaens usle Jordhytte — blændende Lys og natsorte Skygger, daarende Skønhed og navnløs Rædsel, kæmpende Menneskeracer og kæmpende Guder, en herlig Fortid og en elendig Nutid men et mægtigt, løftende, brusende Fremtidshaab. —

Saaledes er Indien.

— — —

Alt længe færdedes jeg i det vidunderlige mindetunge Hinduland.

Fra Zanzibar, paa Østafrikas solglødende Kyst, var jeg kommen over Havet — først til Bombay, men siden hen var min Pilgrimsfærd gaaet viden om, langs Malabarkystens herlige Strande.

Højt deroppe mod Nord i Maharatternes gamle Stammeland havde jeg vundet mig Venner og set vidunderlige Ting, dog neppe i højere Grad end i det hellige Goa, hvor Portugals synkende, blaahvide Banner endnu vajer over en forunderlig, om fjerne Tider mindende Kreolrace med straalende Øjne og skønne Ord paa Kvindernes svulmende Korallæber.

Men det var set og oplevet altsammen.

Nye Rejser igennem Indiens Halvø, gik jeg nu imode, nye Oplevelser, sidenhen mindetunge Perler, trukne paa Erindringens spændte Bue, hvis sølvskinnende Snor langsomt dirrende og sitrende hæver sig op af Tankens dæmrende, lysnende Taager.

Om disse Rejser handler denne Bog.

— — —

Den tredje September forlod jeg Bombay med et af de tidligste Morgentog for at tiltræde min store Rejse tværs igennem det uhyre Land.

Morgentaagens lyse, flimrende Dis laa endnu udbredt som et bølgende Tæppe over den store Stad, i hvilken Livet just begyndte at røre sig. Hovedbanestationen, Victoria Terminus' Glashaller og endeløse Perroner var endnu kun svagt befolkede. Hist og her laa Grupper af hinduiske Bondefamilier lejrede. De havde allerede tidligt faaet Søvnen gnedet ud af Øjnene, thi de havde tilbragt Natten her paa den haarde Asfalt — af Sparsommelighedshensyn eller af Frygt for at komme forsilde, skal jeg lade være usagt.

Morgengnavne og rygende paa deres korte Snadder stolprede de hvidklædte, engelske Togførere og Konduktører op og ned langs det afgaaende Tog, hvis Kupédøre var smækkede op paa vid Gab for at modtage det ventede Menneskeindhold.

En tom Kupé var hurtig funden og mine to Haandkufferter med lidt Besvær pressede ind under Sæderne, langsomt og dovent blev Dørene smækkede i. Lokomotivet fløjtede endnu en Gang og vort blandede Godstog satte sig i Bevægelse — i jævnt Luntetrav og med lang Standsning ved alle Stationerne. Men just saadan ønskede jeg det, da jeg saa havde saa meget bedre Lejlighed til at faa noget af Landet at se, hvortil der var saa meget mere Anledning, som Rejsen fra Bombay til *Puna*, op igennem Ghatbjærgenes høje Passer, er en af de smukkeste og interessanteste i hele Indien, der, naar Bjærgegnene fraregnes, er forbavsende fattigt paa egenlige Naturskønheder. Det er ikke for Naturens, men for de grandiose, menneskelige Værkers Skyld, at Indien gennem alle Tider er bleven betragtet som Asiens ypperste Perle og som et af Verdens herligste Lande.

Forinden min Afrejse fra Bombay havde jeg forsynet mig med et Abonnementskort, en

Slags Rundrejsebillet, der gjaldt 20 Dage for Strækningen Bombay, Puna, Raichur, Madras og tilbage samme Vej eller ad den nordligere Linje (Kalkuttalinjen) Dhond, Munmar, Kalyan, ved hvilken Station, der ligger 34 eng. Mile fra Bombay, Linierne, henholdsvis til Kalkutta og Madras, udgaar.

Min Rundrejsebillet, der gav mig Ret til at stige ud, hvorsomhelst jeg vilde, kostede kun lidt over 100 Rupier eller lidt mere end — den Gang, nu meget mindre — 125 Kroner, særdeles billig, naar man betænker, hvilke uhyre Afstande det drejede sig om. Strækningen Bombay—Madras er ikke mindre end 794 eng. Mile lang, deraf 443 Mil til Raichur midt inde i Dekan.

— — —

Toget holdt ved *Tannah*. Med en vis vemodig Interesse gensaa jeg — om end kun fra Kupévinduet — denne lille, hyggelige Provinsstad, i hvis parsiske Hotel jeg havde fundet en kærkommen Hvile efter min interessante, men anstrængende Ekskursion til Kanehritemplerne og til den gamle Portugiserstads romantiske Ruiner.*)

— — —

---

*) Se Forfatterens Bog: „Paa Malabarkysten“.

Kun et kort Spand af Dage skilte mig fra hine Oplevelser, men hvor meget var der ikke sket i denne Mellemtid.

Min Rejse til Guicowarernes gamle Hovedstad og de interessante Minder fra det sagnrige Surate, i hvis snevre Gader og fra hvis mørke Paladser og halvt sammensunkne Templer og Mosker de mossede Kvadersten og ulæselige Indskrifter syntes at tilraabe den Fremmede og den farende Mand et bydende: „Stands", thi i de maanelyse Nætter, naar det gamle Kastel og de forvitrede Stadsmure rækker deres hvide Arme op mod Himlen og de skumle, døde Patricierpaladser kaster deres mørke Skygger over Gadernes Hjørner og Torvenes rislende Brønde, synes Vandringsmanden at fornemme tunge Sus i den stille Nat, Sus af Historiens vældige Vingeslag, der blander sig med Taptiflodens dybe Mumlen. med disse sølvglinsende, rullende Vande, der har set de kæmpendes Skarer og Englændernes Erobrerflaader og som er blevne farvede saa røde, saa røde af det rundne Blod — og saa endelig hine mærkelige, uforudsete Dage dernede i den smuldrende Rest af Portugals indiske Rige, blandt dette Folk af gule Mandslinger og svulmende Kvinder, der kun er dydige, fordi de aldrig har set Mænd, de kunne begære med Hjærtets og Sansernes Ret.

Svundne Dage, brogede Minder, bundne tilsammen i en farvestraalende Krans. Dage ligere end Uger og Uger som Aar — men Aar som Dage?

— — —

Ved Tannah forlader Jærnbanen Salsetteøen og vi kører over en lang Bro, der spænder over den smalle Havarm, der skiller Øen fra Fastlandet.

Nu gaar Turen videre gennem et bakket, tropisk frodigt Land, tæt bebygget og næsten ganske opdyrket. I alle Lavninger pranger frodige Rismarker og Højenes Skraaninger dækkes af skønne Løvskove og fornemme Palmelunde. Endelig naar vi *Kalyan*, Konkans gamle Hovedstad, længe Bombays Medbejlerske, men endelig og definitivt liggende under i den lange Kamp.

Jærnbanen deler sig her i de tvende store Stambaner tværs igennem Halvøen, til Kalkutta og Madras.

Vort Tog drejer mod Syd, ad Madraslinjen og videre gaar Farten ind mellem Ghatbjergene, hvis skønne Aase og paradislignende Dale vi farer forbi, alt imedens vi langsomt stiger og stiger.

Højere og højere kommer vi op i Bjærgene. Vi mærker en friskere, køligere Luft

heroppe. Palmerne forsvinder efterhaanden, Mangotræerne ogsaa, vi har forladt Troperne.

Det har regnet stærkt de sidste Par Dage her inde mellem Bjærgene, men nu skinner Solen dobbelt lys og straalende ned over den skønne Egn, med dens storslaaede Natur, frisk og smilende, foryngет efter Regnbadet. Langs stejle Afgrunde, gennem mørke Tuneller og over svimlende Broer arbejder vort klaprende og stønnende Tog sig opad, bestandigt opad, mod de høje Tinder — anden Vej er der ikke.

To Lokomotiver er spændte for Togets otte Vogne og langsomt nok gaar det alligevel, thi Vejen er stejl og snor sig ovenikøbet op over de grønne Aase i de forunderligste mest halsbrækkende Zigzaglinjer. Ved den lille Bjergstation *Karjat* fylder vore Maskiner for sidste Gang deres Jernlunger med Vand og Damp, nu gælder det om at tage fat forat vi kunne naa op til *Bohr-Ghat-Passets* højeste Punkt. Fod for Fod gaar det frem, men Stigningen er paa dette Stykke af Banen saa stærk, at Maximum omtrent er naaet for Maskinernes Ydeevne uden Benyttelse af Tandhjul!

Paa den Del af Banestrækningen, der fører over de egenlige Ghatbjerge — fra *Karjat* til *Khandala* — har man arbejdet fra

1855—63, da Trafiken aabnedes og den har dog ikke en større Længde end 16 eng. Mil, et Stykke Vej, der nu passeres i Løbet af et Par Timers Tid!

Men man forstaar bedst det umaadelige Arbejde, den store Ingeniørkunst, der er nedlagt i denne Bjergbane, naar man selv har kørt gennem de 26 Tuneller, hvoraf enkelte ere meget lange, over 8 Viadukter, der spænder over gyselige Afgrunde, og over 18 mindre Broer. Paa tre Steder er Jernbanen ført rundt om stejle Bjergsider, i hvilke Vejen først har maattet hugges ud af dristige Mænd, der hang i Tove over Afgrunden, medens de mejslede saa meget af Bjergsiden bort, at de kunde finde nødtørftigt Fodfæste. Næppe en Fod fra det svimlende Dyb er Skinnerne lagt, men de hviler paa den sikre Klippegrund. Kaster de mindst svimle af de Rejsende et Blik ud af Vinduet, naar deres Øjne først Dalens Bund — et Hav af grønne Trætoppe — 2000 Fod under deres luftige Stade mellem Himmel og Jord, thi af Banelegemet ses intet. Under Vognens Trinbrædter er der kun klar Luft; de rager langt ud over det gabende Svælg.

— — —

Man fortæller om en engelsk Konduktør,

der væddede med sine Kammerater om at „billettere" netop paa disse farlige Steder.

Han vandrede ogsaa langs Trinbrædterne fra Kupé til Kupé, forrettende sin Dont som sædvanlig. Da kom han til at tabe sit Lommetørklæde, der langsomt svævede ned i Afgrundsdybet. Som dragne af en uimodstaaelig Magt vedblev hans svimle, slørede Øjne at følge det synkende, flagrende, hvide Tørklæde. Spændte og ængstelige fulgte de engelske Funktionærer og Passagerer hans Færd — naturligvis var der indgaaet høje Væddemaal, idet nogle stolede paa hans Lykke, men andre var overbeviste om, at han styrtede ned — da lød der pludselig et skingrende Skrig og de ser den Ulykkelige slippe sit Tag i Waggonen og styrte sig ud i det frygtelige, tomme Rum. Svimmelhedens Vanvid havde grebet ham i samme Øjeblik, som han saa sit hvide Lommetørklæde flagre ned mod Afgrunden.

— — —

Men snart har vi naaet Banelegemets højeste Punkt og nu gaar det til Gengæld ligesaa stejlt ned af Bjærgaasen, som det før gik op. Et Lokomotiv holder parat heroppe paa et Sidespor, det kobles til Togets sidste Waggon for at tjene som en højst fornøden Bremse under Nedfarten.

Endelig naar vi *Khandala*, der er den

første Station paa Madraslinjen, der ligger øst for Ghatbjærgene, i hvert Fald paa disses østlige Affald, thi der er langt igen, inden vi naar ud af Bjærgene, egenlig ikke før et godt Stykke paa den anden Side af Puna.

Khandala ligger mere end 2000 Fod over Havets Overflade, hvorfor Klimaet heroppe føles som køligt af den, der lige kommer fra den tropiske Kyst. Den lille venlige By vrimler af engelske Rekonvalescenter, der søger at genvinde deres baade af det hede Lavlandsklima og af alt for megen Pimpen Whisky og Sodavand nedbrudte Helbred her i denne rene og friske Bjærgluft.

Da Toget holder ved den næste Station — *Lonauli* — stiger jeg ud, da jeg vil benytte Dagen til en Udflugt til de berømte buddhistiske Tempelhuler oppe i Bjærgene ved Karli.

Lonauli, der kun ligger et Par Hundrede Fod lavere end Khandala, er ligesom denne By i Besiddelse af et velsignet sundt Klima — et mildt Foraar hele Aaret rundt — en lykkelig Omstændighed, der har gjort den malerisk beliggende Bjærgstad til et vigtigt Centralpunkt for en Mængde store og betydningsfulde Virksomheder.

Navnlig har det store Jærnbaneselskab — Great indian peninsula railway — store Maskinværksteder og Materialdepoter heroppe.

Ligeledes møder Øjet flere slanke Kirkespir, der vidner om den Mængde Evropæere, der til Stadighed opholder sig paa dette Sted. Den katolske Kirke i Lonauli er meget smuk med et prægtigt Højalter, der er skænket af engelske Damer.

En fortræffelig — parsisk — Dakbungalow byder den trætte Rejsende alle rimelige Bekvemmeligheder.

Jeg lejede straks en lille Enspændervogn, der skulde køre mig til Foden af de Bjærge, i hvilke Templerne findes, men det varede syv Lange og syv Brede, inden min Hindukusk kunde faa spændt for. Saa benyttede jeg Tiden til at se mig om, spiste mig derpaa en god Frokost, indtil der, allerbedst som jeg sad ved Bordet, kørte et højst mærkværdigt udseende Køretøj op for Døren: En lille Gig med næsten usynligt Sæde og med to *umage Hjul*, det ene meget højere end det andet. Den forspændte Ganger viste sig at være et ældre, stivbenet og meget stædigt Mulæsel. Som man ser, egenlig ikke nogen imponerende Ekvipage!

Andet Kapitel

Ind i Bjærgene. — Ad ufremkommelige Veje. — En Flodovergang. — Ved Tempelbjærgenes Fod. — Opstigningen. — Karlitemplet. — Et mægtigt Indtryk. — Templets Indre. — Dagobaen. — Hinduernes Angst. — Buddha. — Relieffer. — Dhenakakota. — Græsk og hinduisk Aandsliv. — Tilbage til Lonauli. — Til Puna.

Den temmelig livsfarlige Køretur tog sin Begyndelse og af Sted gik det, som det kunde bedst.

Det gik endda an, saalænge vi kørte paa den gode brede Landevej, men snart drejede vi ind paa smalle, knudrede Bjærgveje, hvis lavere Steder ofte overrisledes af en hurtig ilende Bjærgbæk og nu gjaldt det om at holde sig godt fast, thi hvert Øjeblik truede vort mangelfulde Køretøj med at vende Bunden i Vejret, for slet ikke at tale om de talløse

Gange, da snart Mulæslet, snart min Slyngel af en Hindukusk gjorde Strejke, baade fordi det gik for stejlt op ad Bakke og fordi det gik for stejlt ned ad Bakke, og snart fordi Vejen var for stenet (der laa virkelig ogsaa et ualmindeligt stort Antal Kampesten samlet sammen paa den Vej), og snart fordi den var for vaad (de smaa skummende Bjærgelve begyndte efterhaanden at tage til efter en foruroligende Maalestok).

Paa denne Vis skrumplede vi et Par eng. Mil af Sted, saa gik det ikke længere og, om end ugærne, maatte jeg efterlade mit Stadskøretøj i en lille Landsby, der bestod af et Par faldefærdige Rønner, omgivne af nogle smaa inddigede oversvømmede Rismarker. Her engagerede jeg to Førere, hvoraf den ene ovenikøbet kunde tale lidt Engelsk og med dem tiltraadte jeg Marschen ind mellem Bjærgene.

For at komme hurtigere til Maalet skød vi Genvej over Markerne og Hederne, hvad vi imidlertid ikke skulde have gjort, thi ikke alene var de inddigede Rismarker ganske oversvømmede, men hvert Øjeblik maatte vi vade over rivende Bække og prøve Dybden af Mudderet i stillestaaende, uundgaaelige Vandpytter. Lange Veje maatte jeg balancere ad smalle, fedtede Jorddiger, men hvert Øjeblik gled Foden

ud, indtil jeg tilsidst saa ud som den Mand, der var gift med en Kone i en Muddergrøft.

Saa kom vi til en temmelig bred, rivende Bjærgflod, hvis Leje var fuldt af store, spidse Sten, mellem hvilke Vandet i utallige smaa, men kraftige Vandfald brusede af Sted.

Da jeg saa det gule grumsede Vand, der styrtede af Sted mellem disse Legioner af nederdrægtige Klippestykker, tilstaar jeg, at en vis *Blødagtighed* fik saa meget Bugt med mig, at jeg tilbød hver af mine to Ledsagere en ekstra Rupie, hvis de vilde bære mig over Floden i „Guldstol".

Det blev der dog ingen Ting af, thi den ene af mine Hinduer tilhørte, skønt han selv var en fattig Pjalt, Brahmankasten, hvorfor han naturligvis var meget for stolt til at indlade sig paa noget saa foragteligt som at slæbe en forbandet Evropæer over en Flod. Hans Kammerat var kun en sølle Sudramand og vilde gærne have tjent en ekstra Rupie, men han var en spinkel bygget Fyr og kunde ikke bære mig alene. Der hjalp derfor ingen „Kære Mo'r".

Altsaa plumpede jeg ud i det iskolde Bjærgvand og vadede over til den anden Bred, ikke uden et Øjebliks Svimmelhed, da jeg stod midt i Flodlejet og saa det skummende Vand med rivende Fart flyde forbi mig. Dyngvaad

kravlede jeg op ad den stenede Flodbrink, men søgte saa blot til Gengæld at komme saa meget hurtigere af Sted for om muligt at holde Varmen i Kroppen efter det kolde Bad.

Endelig nærmede vi os vort Maal, de to Tusinde Fod høje og stejle Klippebjærge, som gemte de hellige Tempelhuler.

Da jeg lod Blikket glide hen over de nøgne graa, hist og her med sparsomt Græs og smaa forkrøblede Buske beklædte Bjærgsider, opdagede jeg, ca. 600 Fod oppe, midt paa en stejl. fremludende Klippevæg, et underligt stort, mørkt og uregelmæssigt Hul. Et Øjeblik efter fik jeg Øje paa endnu et mørkt Gab i Klippevæggen og mellem disse syntes jeg at kunne se en Mængde Smaahuller, der lignede uregelmæssige Skydeskaar, omtrent som jeg mindedes dem fra *Gibraltars* øverste Gallerier.

Højt oppe fra Bjærgets øverste Tinde snoede en styrtende Fjældbæk sit sølvglinsende Løb ned over de bratte Aase, og der, hvor de mørke Huller fandtes, Indgangene til Klippetemplerne, kastede den sit klare Vand i en højt buet Kaskade ud over det største af dem, indrammet af en straalende Regnbues fantastiske Glorie. Jeg kendte jo godt den kaade og syngende Fjældbæk, thi ingen anden end *den* var det, om end i „ældre" og mere

udviklet Skikkelse, jeg nys havde gjort saa intimt Bekendtskab med, fordi mine Hinduer ikke vilde bære mig i „Guldstol“.

Nu hilste jeg atter dens muntre Vande, men paa deres mere „barnlige“, men ubetinget skønneste Stadium.

Ad en stejl og bugtet Sti med udhugne Trin i Klippen førte den smalle Vej opad til de gamle Tempelhuler.

Foran Indgangen til det egentlige Hovedtempel paa et lille fremspringende Plateau laa et forfaldent Hindutempel. Jeg opdagede det først, da jeg stod deroppe, saa ganske forsvinder det i sin Lidenhed under Trykket af de vældige Omgivelser. Men stadigt brændte de hellige Lamper og ved Indgangen til den forvitrede Helligdom sad en gammel Præst, en Brahman; han rakte Haanden ud, da jeg gik forbi ham, og da jeg lod en blinkende Rupie falde ned i den, blev jeg belønnet med tusinde Velsignelser, hvis Ordlyd jeg vel ikke forstod men dog takkede ham for, thi en Oldings Velsignelse er god at tage med paa Vejen af en farende Mand.

Bjærgbækkens Vand, sitrende i Lysets brudte Straaler og svøbt i en Taage af dansende Sølv, plaskede ned for mine Fødder, men som en bugtet Slange af flydende Sølv kunde jeg forfølge den med Øjet helt op paa

den højeste Tinde, der hvor dens glade Fødselsfest fandt Sted.

— — —

Foran mig laa da endelig det gamle, sælsomt skønne Tempel, hvis første Fortid er hyllet i dunkle Sagn.

Da Vandet styrter sig ud over Templets egentlige Indgangsport, tvinges den uindbudte Fremmede til gennem en snever Sideaabning at trænge ind i den ærværdige nu i mange, mange Aarhundreder forladte og øde Helligdom.

Først traadte jeg ind i et lille og dunkelt Sidekammer, derfra vendte jeg til højre, gik nogle Trin opad en lav Stentrappe og kom saa ind i den vældige, høje, hvælvede Søjlehal med sine femten Søjler paa hver Side, et mægtigt hvælvet Hovedskib og to smalle, men meget høje Sideskibe, beliggende bagved de tvende Søjlerækker.

Det er vanskeligt at gengive det mægtige Indtryk, som dette skønne Storværk gjorde paa mig, som det vel maa gøre paa alle, som den Lykke forundes at se det.

I sin ophøjede Storslaaethed og sin rene Simpelhed er dette herlige Tempel som de kristne gotiske Katedraler, værdigt Guds Storhed og Majestæt. Der findes ikke et eneste Klippetempel i Indien — end ikke Elloratemplerne undtagne — der kan taale Sammen-

ligning med dette i Henseende til Arkitekturens Storartethed og ædle Skønhed.

Den egenlige Søjlehal er 38 Meter lang og 11 Meter høj, hvilke Tal betyder meget store Dimensioner, thi det maa stadig erindres, at denne Tempelhule — som alle de andre indiske Chaityas — er hugget og mejslet i den haarde Klippemasse mere end Tusinde Aar før noget Menneske havde Anelse om Sprængstoffer.

— — —

Luften var kølig og tør derinde i den høje Klippesal.

Vore Stemmer gav vældig Genlyd under de buede Hvælvinger. Øjet vænnede sig lidt efter lidt til det dæmpede Halvmørke, der herskede derinde; derfor varede det ogsaa noget, inden jeg fuldkommen formaaede at overskue Templet i dets Helhed. Jeg saa da, at Tempelhallen endte i en korlignende Nische, der omgaves af otte Søjler.

Der saa jeg, paa et stort Fodstykke af Sten, en umaadelig stor Vase eller Halvkugle hæve sig højt op, fortil halvt skjult af et højt Stengitter. *Dagoba'en*, Altret, Helligdommen var det. Ja, den findes der endnu, den gamle buddhistiske Helligdom, men skyet og halvvejs frygtet af de rettroende Hinduer.

Gennem Stengitteret førte en lav og smal Dør ind til Dagoba'en.

Jeg vilde gaa derind, men mine gode Hinduførere bad mig indstændigt om at lade være. thi gik jeg derind, hvor Afguderne boede, kunde jeg være sikker paa aldrig at komme levende ud igen. Da jeg naturligvis alligevel vilde derind, selv med Fare for en Kamp med Afguderne, forlangte de, at jeg i hvert Fald først skulde give dem deres akkorderede Førerløn, thi — som de sagde mig — de ventede ikke at se mig mere.

Naturligvis afgjorde jeg paa Stedet vort pekuniære Mellemværende, aabnede den lille Dør og forsvandt saa i Helligdommens dystre Mørke.

En kold og tør Lugt af Sten slog mig i Møde, hist og her flagrede nogle Flagermus omkring, vistnok meget forskrækkede over det sjældne Besøg af et Menneske paa dette stille og glemte Sted, skyet af de rettroende Hinduer og forbandet af de „sande“ Guder.

Jeg krøb op paa det høje Fodstykke, hvorfra jeg med lidt Anstrængelse kunde naa at krybe igennem en lille Dør eller i hvert Fald kigge ind ad den for at se, hvad der skjulte sig i den vældige, vaseformede Dagoba, som jeg nu saa var formet af mørtelblandet Ler, der i Tidernes Løb var bleven ligesaa

haardt som den Sten, det hele Tempel var udhugget i.

Jeg kravlede derop og kiggede ind, men al Ting var naturligvis bælgmørkt derinde; saa tændte jeg en Svovlstik og ved dens flakkende Skær saa jeg til min Forbavselse — thi jeg havde troet, at Dagoba'en var tom — en *Statue af Buddha* i overnaturlig Størrelse.

Den Hellige sad med korslagte Ben. Den venstre Haand hvilede i Skødet, medens den højres Haandflade advarende og velsignende var vendt opad.

Gudmenneskets Øjne syntes løftede mod Himlen og i hans Ansigt skinnede Forklarelsens Lys.

— — —

For Tusinde Aar siden fyldtes Templet af de Troendes Skarer og Buddhas Lovsang steg op mod Himlen i Millioners begejstede Kor, og nu — den Helliges Billede forglemt og foragtet skjult bag en uigennemtrængelig Lervæg og paa den anden Side denne Lervæg et forladt og øde, forvitret Tempel, skyet af Menneskene, en Genstand for rejsende Evropæeres brutale Nysgerrighed, et Tilflugtssted for Ugler og Flagermus og Bjærgenes vilde Dyr. —

Endnu tændte jeg min sidste Svovlstik.

men da den ogsaa gik ud og Buddhastatuen atter hylledes i sit vante, dybe Mørke, steg jeg ned fra det høje Fodstykke og famlede mig frem til Dagoba'ens snævre Udgang.

Da jeg atter stod i den hvælvede Tempelhal og mine forskrækkede Ledsagere gensaa mig frisk og lyslevende, var de ved at tabe Næse og Mund af Forbavselse.

Forhaabenlig har jeg ikke bibragt deres religiøse Barnetro noget dybere Skaar ved saaledes at kuldkaste en hel Række af nedarvede Forestillinger, som de rimeligvis indtil den samme Dag havde betragtet som uomstødelige Dogmer.

De otte Søjler i Dagobanischen er ottekantede uden Fodstykke eller Kapitæl, hvorimod Søjlerne i Hovedhallen har en Gesims, sammensat af fire Stenplader, den ene stadig bredere end den anden, lagt over hinanden. De ottekantede Søjleskafter synes at vokse op af takkede Stenvaser, og de skønne og mærkelige Kapitæler bærer rige Billedhuggerværker i ophøjet Arbejde, udført indtil de fineste Detailler, og paa Grund af Templets tørre og rene Luft lige saa velbevarede nu som for Aarhundreder siden.

Paa Søjlekapitælernes ene Side ses to Elefanter og paa den anden to Heste, der bærer menneskelige Væsner paa deres Ryg.

Hver anden af disse Dyre- og Menneskeskikkelser er fremstillet en face, hver anden ses i Profil.

Langs Sideskibenes Vægge ses fint udførte Relieffer, forestillende hinduiske Mænd med Turban om Hovedet og Benene indsvøbt i den allerede for Aartusinder siden nationale „Languti“, Kvinder med kraftige Former, fulde Bryster og smalle Tailler, Elefanter i fuld Krigsrustning, Ryttere paa stejlende Gangere og mærkelige Scener af Folkelivet, som det levedes i Hindulandet for to Aartusender siden.

Staar man foran Chaityaens Facade med Ansigtet vendt mod den dybe Dalfure, der skærer sig ind mellem Bjærgene, har man paa sin højre Haand en hel Række andre, sammenhængende Huler. Der findes enkelte store Rum, men navnlig en Mængde smaa Celler, der tydelig udviser, at i længst henfarne Tider har et stort buddhistisk Munkekloster været nøje knyttet til Templet. Disse Cellers Beboere er længst smulrede til Støv og en lang Række Aarhundreder er rullet hen over deres glemte Grave, men i deres Kloster har de sat dem selv et uforgængeligt Mindesmærke, et højttalende Vidnesbyrd om den vældige Magt, Buddhismen var i de Tider, der ogsaa

var Vidne til det romerske Verdensherredømme og til Kristi Fødsel her paa Jorden.

Der findes i Templet talrige Inskriptioner i Maharatternes Sprog, som det taltes i en fjærn Oldtid. Inskriptioner, som det har været den nyeste Tids Forskning forbeholdt at dechiffrere efter lange Tiders forgæves Forsøg og planløse Famlen i Blinde.

I Følge disse Indskrifter er Karlitemplet udhugget i det sidste Aarhundrede før Kristus under Ledelse af Arkitekten *Dhenakakota*, som synes at have været en Græker og egenlig heddet *Zenokrata*. Saa meget er i hvert Fald sikkert, at græske Bygmestres og Kunstneres Virksomhed kan spores f. Eks. i Kanehritemplerne, ja, selv i de berømte Ellorahuler, ligesom det nu vides, at den græske Indflydelse efter Aleksander den Stores Tog til Bredderne af Indus har været meget betydelig i Indien i de nærmest paafølgende Aarhundreder, langt betydeligere og af mere indgribende Natur, end man tidligere har haft Anelse om.

Der har utvivlsomt ogsaa i aandelig Henseende fundet rig Vekselvirkning Sted mellem Aleksandrinerskolens Vismænd og Indiens Filosofer og Digtere.

Paa de Tider var Karavaneforbindelsen mellem Levanten og den yderste Orient gennem Mesopotamien og Persien meget udviklet,

ja det har rimeligvis den Gang været langt lettere at gøre Rejsen fra Middelhavet til Indien gennem Asien, end det er nu om Dage.

Utvivlsomt har græsk Aand og græsk Kultur i Ptolemæertiden spillet en stor Rolle i det vestlige — den Gang buddhistiske — Indien. Senere hen tabte denne Indflydelse sig, men i Minderne fra Hindufolkets store Dage, genfinder man den atter og atter.

Ved Kristi Fødsels Tid naar Buddhismen sit Kulminationspunkt, sin største Udstrækning og sin højeste Blomstring. Det er denne religiøse Kraftudfoldelse, der har givet sig sit eklatanteste, sit maaske mest uforgængelige Udtryk i disse skønne, mærkværdige Templer, udhuggede i Bjærgenes Sten.

Det synes, som om Karlitemplet har været mellem fire og femhundrede Aar under Arbejde, inden det blev færdigt, thi medens de ovenfor nævnte Inskriptioner udsiger, at *Dhenakakota* var Templets Bygmester og at han levede før vor Tidsregnings Begyndelse, findes der andre Indskrifter, der konstaterer, at Reliefferne langs Sideskibenes Vægge først er blevne fuldførte i det fjerde Aarhundrede efter Kristus.

Utvivlsomt har en mægtig Hindukonge indkaldt den berømte græske Bygmester *Zeno-*

krata. Han har da udkastet Planen og udført Tegningerne og under hans Ledelse er Arbejdet saa begyndt. Dog — et saadant Værk udføres ikke af en enkelt Mand, ejheller i et enkelt Menneskes Levetid. Men det er sikkert gaaet saaledes til, at da Herskeren, der havde fattet Idéen til Templets Skabelse, var død og da den græske Bygmester ogsaa var død eller maaske vendt hjem til sit eget Fædreland, har de følgende Konger og andre Bygmestre fortsat Arbejdet paa det store Værk, Mand efter Mand og Menneskealder efter Menneskealder.

Saa er endelig den Dag kommen, da Templet stod færdigt, kun manglende sin indre Udsmykning og da har Kongen over Landet og hans Bygmestre og Kunstnere lagt den sidste Haand paa Fædrenes Værk; de sælsomme Kapitæler og de karakteristiske Basrelieffer er blevne udhuggede i den haarde hvidlige Sten og endelig — efter at Buddhas Statue var rejst i Tempelhallen – som Slutsten paa det store Værk — har kunstfærdige Hænder formet den vældige Dagobavase af blødt og smidigt Ler, der nu er stivnet som den haardeste Sten i Templets rene og tørre Luft.

— — —

Flere Timer var imidlertid forløbne og

jeg maatte beslutte mig til atter at klatre ned ad Bjærgets stejle Sider.

Nedstigningen var endnu vanskeligere, end det var at komme op til Templet. Det var begyndt at regne. Den smalle Sti var vaad og glat, hvert Øjeblik gled jeg ud trods al Forsigtighed og maatte da gribe for mig med Hænderne, hvor jeg bedst kunde faa fat.

Jeg saa ud, da jeg kom ned!

Indsmurt i Jord og Ler, med blodige Hænder og Bunden ude af mine tyndsaalede, hvide Lakstøvler.

Naa, Herregud, Strabadserne var jo kun en ringe Told til den moderlige Natur. Turen derop til det gamle mærkelige Tempel vilde jeg ikke for meget have undværet i min daglig øgede, daglig større Samling af rige, uforglemmelige Minder.

— — —

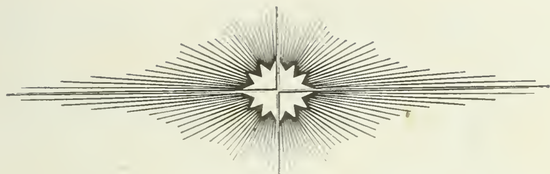
Men nu gjaldt det rigtignok om at skridte ordenlig ud for i Tide at naa Aftentoget til Puna, mit foreløbige Bestemmelsessted.

Atter vadede jeg over hin rivende Bjærgflod, jeg kendte saa godt, og som jeg jo havde haft for Øje den hele Tid, medens jeg opholdt mig i Templets Indre — den styrtede sig jo i en glimrende Sølvmorskaskade udover den hvælvede Indgangsportal — det var med

Vemod, jeg tog Afsked med dens hurtigt ilende, mumlende og hulkende Vande.

Jeg kom netop i rette Tid tilbage til Lonauli, Toget holdt allerede paa Stationen, i en Fart fik jeg min Haandbagage kastet ind i en Kupé, sprang selv bagefter, og ikke længe efter susede vi af Sted i den dæmrende Aften, bort fra Bjærgene — dem havde vi nu i Vest — og ud paa den aabne Højslette.

Tredje Kapitel

I Jærnbanekupéen. — Om Sport og Sportsmænd. — Særlig i Troperne. — Centralhotellet i Puna. — Levemaade i Indien. — Bemærkninger om engelske Missionærer. — Deres i Reglen mislykkede Gerning. — Den vanskelige Missionsgerning.

Den korte Aftenskumring brød frem og Bjærgenes Kæmpeskygger rakte hinanden Haand, som vilde de erobre Dalene og Bjærgsletternes Heder og Skove i stormende Fremmarsch.

De tunge Regnskyer var forsvundne og gennem disse Højders klare, lette Luft tindrede og glimtede tusinde Stjærner, rolige og kølige, med venlige Smil.

Se, nu holder vi stille udenfor den gamle Bjærgstad *Talegaon.* Tæt forbi Byen flyder

de to klare og hastige Floder *Indrayani* og *Bhima*.

Store, mørke Heder, langs Bjærgenes Affald maleriske, nordisk udseende Løvskove.

— — —

Det er næsten mørkt, da vi naar *Kirki*. Paa den forholdsvis store og gasoplyste Banegaard vrimler det med engelske Soldater, ligesom adskillige evropæiske Damer, livligt konverserende, spasere op og ned ad den asfalterede Perron, medens de bliver gjort Kur til af engelske Løjtnanter. Kirki er velsignet med en meget stor Garnison, næsten udelukkende Artilleri, henhørende til Bombayarmekorpset.

Min Kupé fyldes i et Nu af en halv Snes uniformerede, solbrændte og benede Englændere, der lige indtil vi kommer til Puna, udelukkende konversere hinanden om Boksning, Fodbold og Lawntennis.

Disse Angelsaksere lærer aldrig at indse, at hvad der muligvis er sundt og hensigtsmæssigt i deres Fædreland kun sjældent direkte kan overføres paa tropiske Forhold. Naar Dødeligheden i Indiens evropæiske Krese er langt større — ogsaa forholdsvis — mellem Englænderne end mellem Tyskerne f. Eks. skyldes det udelukkende de førstnævntes i Grunden ligesaa stupide som — baade i aandelig og legemlig Henseende — svækkende Sportsmani

eller maaske rettere Sportssnobberi, thi af mange føles hele denne moderne Humbug som en utaalelig Lænke om Benet, man af konventionelle Hensyn maa slæbe omkring med, da man i modsat Fald ikke kan „nære sig“.

Sportsgalskaben har i visse militære og merkantile Krese antaget et særlig odiøst Præg derved, at man efterhaanden begynder at taale, om end ikke just at poussere, en ejendommelig laks Moral, efter hvilken „Sportsman“'en er Nr. 1, men „Gentleman“'en Nr. 2. Jeg kan for Eks. anføre et faktisk Tilfælde — i Madras — hvor en ung Regimentsintendant overbevistes om at have stjaalet af sin Kasse. Vedkommende Mand var imidlertid en stor Sportsløve og højt anset som fashionabel Idrætsmand. Naturligvis kunde det gode evropæiske Selskab i Madras ikke miste en saadan Akvisition, hvorfor „Kammeraterne“ dækkede „Uregelmæssighederne“ og den unge Mand gik frank og fri.

Ved en kort efter følgende stor Sportsfest blev han Sejerherre i en eller anden „Matsch“ og som saadan modtog han en smuk *Æres*præmie — et massivt Sølvkrus — ovenikøbet overrakt ham af den kommanderende Generals nydelige, unge Datter.

For uformuende Mennesker bliver „Sport“

og Hæderlighed meget let inkommensurable Begreber.

Hvorledes skal en Mand *samtidig* kunne tjene sit Brød paa skikkelig Maade og „træne“ sig Hjærnen blød for at løbe om Kap paa en Cykle med nogle andre Individer, der, om muligt, i endnu ringere Grad end han selv har Tankerne henvendt paa den Gerning, hvormed de erhverver deres Livsophold. — —

Sportspassiaren bliver stedse livligere, af og til mønstres jeg, der beskedent sidder i et Hjørne, med tavs og kold Foragt. Snadderne er forlængst stoppede og tændte. Mere eller mindre blaalige Skyer indhyller alt og Alle i Kupeen, der svagt oplyses af en brændende Lampe.

Den selvfølgelige og uundgaaelige Whiskyflaske gør sin Runde — eller skal vi være sanddrue og sige *flere Runder* — Pralhansene skryder endnu kraftigere, og jeg kigger ud af Vinduet for om muligt at opfange et sidste Glimt af de vigende Bjærge, men Natten har rullet sit mørke Tæppe ud over de stejle Fjeldtoppe, dog øjner jeg dem endnu som vældige sorte Masser, der tegner sig skarpt mod Himlens dybblaa Stjernehvælving. En Masse Lys glimter der ude paa Sletten. En dump Summen og Brusen naaer mit lyttende, anspændte Øre. Jeg kender dem, disse Lyde,

dette dybe, klagende Suk og denne jublende Mumlen, der vidner om, at nu nærme vi os en stor Stad. —

Puna!

En Duft af blomstrende Træer slaar mig imøde.

Jeg ser ingen By, kun mørke Konturer af høje Træer indenfor lange Gitre af Støbejern og udskaaret Træværk.

Pragtfulde Haver, der gemmer de elegante europæiske Bungalows, hvis aabne Vinduer lyser som Kæmpeildfluer midt i det dunkle Løvhvælv.

I Selskab med en Kuli, der bærer min Bagage paa Hovedet, spadserer jeg gennem Punas evropæiske Villagader. Jeg kommer forbi adskillige Hoteller, der dog som oftest ser mig for pebrede ud, indtil jeg endelig bestemmer mig for „Central Hotel", lige overfor den engelske Klubs imponerende Bungalow.

Som jeg jo nok havde ventet, viste Værten sig at være en velvillig parsisk Gentleman, der reklamerede med billige Priser og Senge uden Lopper. Tager man ind i et saadant anden Rangs Hotel i Indien, kan man i ni af ti Tilfælde være sikker paa, at Værten og Betjeningen er parsisk. De parsiske Hoteller er gennemgaaende renlige og billige, men naturligvis maa Gæsterne finde sig i det indiske

Køkkens primitive Oprindelighed. Om Morgenen The. Ris og Karry, til Middag Hønsefrikasé, Ris og Karry, om Aftenen The, Ris og Karry. Saaledes ser den lige saa obligate som frugale indiske Spiseseddel ud paa alle de Hoteller, der nærmest er beregnede paa de indfødte Rejsende. Paa de store engelske Hoteller, der frekventeres af høje Embedsmænd og af rige Turister, lever man selvfølgelig omtrent ganske som i Evropa, dog med den Undtagelse, at man som Regel maa renoncere paa Nydelsen af Oksekød af Hensyn til Befolkningens religiøse „Fordomme".

At de engelske Magthavere imidlertid saa ofte, just paa dette Punkt, hensynsløst krænker den hinduiske Befolkning er utvivlsomt en af de allervæsenligste Grunde til det dybe Had, der møder enhver Englænder i Indien fra det Øjeblik af, da han for første Gang sætter sin Fod i Land paa Kysten, og indtil han atter — ombord paa den hjemadgaaende Damper — ser den samme Kyst forsvinde under Horisonten. Englændernes Hang til Kødspiser, navnlig deres Forkærlighed for Oksekød, Kødet af Hinduernes helligste Dyr, Bavanis Inkarnation, er ligeledes en væsenlig medvirkende Aarsag til den engelske Protestantismes latterlig ringe Fremgang, trods talløse Missionsselskabers ødselt udstrøede Millioner.

Det er vanskeligt for en Europæer at forstaa Hinduernes Foragt og Væmmelse overfor den, der spiser sine Medskabninger. De betragter dette med omtrent lignende Afsky, som Evropæerne nærer for Kannibalismen. Det er i deres Øjne Højden af Dyriskhed og en usigelig Raahed.

En væsenlig Grund til, at Hinduerne af de højere Klasser kun nødigt sender deres Sønner til Evropa for at studere, er Frygten for, at de der skal lære den vamle Skik at æde uskyldige Dyrs Kød.

Jeg har hørt dannede og oplyste, men rettroende Hinduer udtale, at de ikke kan forstaa, at de Kristne, der stedse taler om at ofre selv Livet for deres Religion, saaledes som Missionærerne jo gør, ikke en Gang kan ofre saa meget som denne dyriske Lidenskab for Kødspiser paa Humanitetens Alter.

De engelske — protestantiske — Missionærer, der er gifte og tillige ofte medfører et større Train af engelske Tjenestefolk, forstaar ikke disse Følelser, i hvert Fald vil de nu en Gang ikke, eller kan ikke tage Hensyn til dem, men den naturlige Følge heraf er ogsaa den, at hver Gang de prædiker for Hinduerne om Kristendommens store Kærligheds-bud, vender disse sig med Haan og Afsky

bort, idet de peger paa den dampende Oksesteg, der udgør en saa væsenlig Del af Missionærernes Livsfornødenheder.

De katolske Missionærer, der ikke er gifte og i det Hele taget i betydelig mindre Grad end deres protestantiske Kolleger tænker paa Livets mangehaande behagelige Sider, indretter stedse deres Levevis ganske i Overenstemmelse med den eller de Kaster, blandt hvis Medlemmer de virker. De giver derfor ikke Forargelse paa dette Hovedpunkt og til Gengæld ser Befolkningen op til dem med *Tillid* og med *moralsk Respekt*.

Nu indvender de engelske Missionærer, at Hinduerne sandelig ingen Grund har til Forargelse over de evropæiske Kødretter, saalænge de med Ligegyldighed ser paa de hyppige Barnemord, eller saalænge de behandler de ulykkelige Enker værre end umælende Husdyr. Det er, kort og godt, ikke Frygt for Kvægets Lidelse, som bevirker, at Kød ikke spises. Det er slet og ret Overtro. Man ser en Guddom i Dyrene. Altsaa rent Afguderi, som en staalsat Missionær hverken kan eller skal gaa paa Akkord med, men tværtimod søge at komme til Livs paa enhver Maade.

Hvor fejlagtigt, hvor upraktisk, hvor lidet til Hensigten svarende hele dette Ræsonnement er, og først og fremmest, hvor forbløf-

fende egoistisk det er, falder jo let i Øjnene.

De moderne Missionærers største Fejl er overhovedet deres usalige Tilbøjelighed til at identificere Forholdene i deres respektive Missionslande med Forholdene hjemme i Evropa.

De er med andre Ord altfor hengivne til den Vildfarelse, at man — for Fks. i Indien — kan drive dansk eller tysk „indre Mission" eller endnu hellere ægte londonsk Gade- og Slummission, i hvilken Virksomhed navnlig Uddelingen af et ubegrænset Antal Bibler, Nye Testamenter, Salmebøger og Traktater af det mest blandede Indhold spiller en væsenlig Hovedrolle.

Jeg gad vide, hvad Nytte en indisk Kuli skal have af at faa en engelsk Missionsbibel stukket i Næven.

Staklen kan i nioghalvfemsindstyve af hundrede Tilfælde hverken læse eller skrive, og kan han ogsaa dette, mangler han jo enhvilkensomhelst Forudsætning for at kunne forstaa endog kun en Brøkdel af Bogens Indhold.

Ikke uden Grund er det blevet udtalt, at det brittiske Bibelselskab ikke alene ingen Nytte har stiftet i Hedningelandene (om Evropa og Amerika taler jeg ikke), men i høj Grad har skadet og forkvaklet den i For-

vejen saa usigelig vanskelige protestantiske Mission.

Man kaster disse Bibler ud i Befolkningen paa Maa og Faa og høster ingen anden Tak end den, jeg en Gang var Vidne til i Madras, hvor en indfødt Kristen gav sig til at udskælde sin evropæiske Sjælehyrde, fordi han — ikke overholdt Mose Lov!

Alle Missionærens Forestillinger hjalp ikke det mindste. „Du har givet mig denne Bog og sagt mig, at den indeholdt den rene Sandhed og nu vil Du selv ikke rette dig efter dens Forskrifter,“ var den „Omvendtes“ sta'ige Omkvæd.

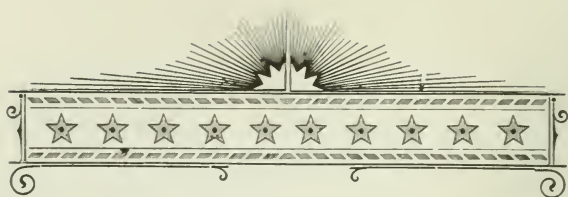
Alene af dette lille Eksempel kan man se, hvor varsom man maa gaa til Værks med Hensyn til Biblens Benyttelse i Missionsøjemed i et saa velciviliseret, kritisk anlagt og reflekterende Folk som det indiske. Missionærerne glemmer kun altfor ofte, at de religiøse Forestillinger, som vi Evropæere saa at sige har inddrukket med Modermælken og sjældent helt kommer bort fra, staar de indiske Folk ganske fremmede overfor.

Man maa begynde Omvendelsesarbejdet paa ganske anderledes primitiv Maade og man maa begynde med *Børneopdragelsen.*

Men der gaar desværre saa mange Mis-

sionærer ud. som det kun i alt for høj Grad skorter paa virkelige Evner. De har i Forvejen intet Begreb haft om, hvilket stort og vanskeligt Arbejde, der ventede dem. Den gode Vilje er ikke altid nok!

Fjerde Kapitel

Puna. — Englænderne. — Hinduer og Muhamedanere. — Punas henrivende Omegn. — Visvanatha. — Parwatitemplet. — Klippetrappen. — Templets Indre. — Maha Deva. — Min Sudrakusk og hans Kastefølelse. — Standssolidariteten i Hindufolket. — Dybe Rødder.

Punas sorte Stad eller „the native town" rummer mere end hundrede tusinde hinduiske og muhamedanske Sjæle, men ikke desto mindre er Puna *Englændernes By*, maaske i højere Grad end det kan siges om nogen anden indisk Stad. Et Sanatorium i stor Stil som Simla eller en Lejr for Soldater og Embedsmænd som Sekunderabad naturligvis undtagne.

I ingen anden Stad — Kalkutta dog

undtagen — findes saa mange Englændere samlede til Stadighed.

Allevegne Soldater og Officerer, allevegne energiske, angelsaksiske Sportsmænd i Knæbukser og Skjorteærmer, engelske Ladies og engelske Babies. Ridebaner med „Forhindringer“ og Fælleder, der kun benyttes til Fodbold, Lawntennis og lignende Spil, der er ligesaa sunde og styrkende for Konstitutionen hjemme i England, som de er svækkende og skadelige i Indiens tropiske Klima.

Paa Grund af sit relativt kølige Sommerklima har Puna i Løbet af den sidste Menneskealder udgjort et af de allervigtigste Centralpunkter for den engelske Forvaltning.

Her residerer saaledes Generalguvernøren over Bombay-Præsidentskabet det halve Aar og her findes Generalkommandoen over IV indiske Armekorps samt dette Korps' andet Distriktskommando (en Division), som Garnison.

Omtrent Halvdelen af hele Armekorpsets Feltartilleri garnisonerer i Kirki, en lille Mils Vej fra Puna.

Naar man er saa heldig kun at skulle nyde Synet en enkelt Dag, maa det virkelig indrømmes, at disse Tusinder af rødkjolede Englændere og blaa-blusede Sepoyer, liver svært op i det yppige, halvtropiske Landskab,

hvis muntre og spraglede Farverigdom de yderligere forøger.

De mange Evropæere, der lever i Puna, fører naturligvis, naar deres Stilling og Lønning er tilstrækkelig stor, deres Familie dertil fra England, hvorfor Stadens evropæiske Gader, de grønne Sportspladser og de kølige Haver oplives og forskønnes ved Nærværelsen af en Mængde for største Delen unge Damer, der er langt talrigere her end i Bombay, hvis usunde Klima er særlig svækkende for Kvinderne af vor Race.

— — —

Gennem den egenlige Hindustad fører en lang, lige, træbeplantet og meget bred Boulevard, der giver Punas „sorte Stad" et adskilligt lysere og venligere, om end betydeligt mindre karakteristisk Udseende end det som Regel er Tilfældet i de tæt sammenbyggede indiske Byer, i hvilke Virvaret af krumme, snævre Gader, der udmunder paa de utroligste Steder, synes at trodse ethvert Begreb om Orden og Symetri.

Mange Moskéer, hvide Bygninger, snart smykkede med Kupler, snart med slanke Minareter, stedse fyldte med Skarer af Troende.

Pagoder med spidse Tage og Stenokser ved Indgangsdørene til det dunkle Indre, hvor Sølvlampernes matte Glans kaster et svagt

Skær over det røgelsemættede Rum, hvor en eller anden Guddom med mange Arme og Ben og behængt med kostbare Smykker giver Avdiens til de ofrende Hinduer.

Store Folkesværme bølger gennem Gaderne. Der er Uro i Sindene. Hvorfor er alle de muhamedanske Butiker lukkede, medens Hinduernes Boder fyldes af ivrigt diskuterende Rettroende.

Atter en Gang er Hadet mellem de to Religioners Bekendere slaaet ud i lyse Flammer. Det værste er overstaaet,. men man læser i de lynende Øjne og de truende Stemmer den inderlige Lyst til endelig en Gang „at gøre Regnskabet op“ med de forbandede Moslim.

Hvad der er sket? Ganske simpelt følgende: Muhamedanerne højtideligholdt en Fest i en af deres større Moskeer. I Stedet for saa at lade dem være i Ro, begyndte Hinduerne fra et Hus i Nærheden en infernalsk Musik af Piber, Trommer, Tam-Tams og endnu flere Instrumenter samtidig med, at de hujede og støjede saaledes, at de brave Moslim hverken kunde høre eller sanse. Opirrede til det yderste er de saa stormede ud af Moskeen, har grebet og slagtet den første den bedste Ko, de har kunnet faa fat i, og oversprøjtet et Hindutempel med det varme

Blod. Naturligvis udspandt der sig en hidsig Kamp efter denne skrækkelige Helligbrøde, en halv Snes Mennesker havde nok mistet Livet og et Par Moskeer var gaaede op i Luer.

Da Avtoriteterne omhyggelig sørger for, at de Indfødte ikke er i Besiddelse af Skydevaaben, kan saadanne Kampe aldrig antage en Karakter, der kan være farlig for det engelske Regimente, tværtimod, Magthaverne ser meget gærne, at de forskellige Religioners Bekendere forliges saa daarligt som muligt, thi man er intet Øjeblik i Tvivl om, at religiøs og national Enighed mellem Indiens Folkeslag vil rumme en næsten uovervindelig Fare for det engelske Jærnregimente, der i fremragende Grad er baseret paa de samme folkelige Modsætninger, der, lige siden Tartaremirernes frygtelige Indfald, har gjort Indien til en Bold for fremmede, numerisk uendeligt underlegne Erobrere.

— — —

Punas Omgivelser er meget smilende og venlige. Smukke Skove veksler med grønne Enge og dyrkede Marker. Beliggenheden er jo høj og Klimaet subtropisk. Vegetationen er en ganske anden end nede i Kystlavlandet, af Palmer ses ingen, hvad der ligefrem er en Lise for Øjet, naar man i længere Tid har

vandret i dette aristokratiske Træs tvivlsomme Skygge.

Ikke sandt, Vindruer er dejlige, men nødsages man til at gennemgaa en „Druekur", ender man med at faa Modbydelighed for disse velsmagende Frugter.

Jeg føler med mig selv, at naar jeg var saa begejstret over de mange Naturskønheder i Punas Omegn, beroede det i væsenlig Grad paa, at Øjet intet Sted generedes med en henrivende Udsigt til — poetiske Palmelunde.

Jeg lejer en Vogn og kører langs den muntre, hastigt ilende, blaa *Mulaflod*, der i bløde Bøjninger slynger sig forbi Puna, drejer saa af og lader min glade Kusk og hans vælige Ganger føre mig ud til *Hirabag*, de gamle Peïschwarers dejlige Haver ved *Parwatibjærgets* Fod, Folkepoesiens skinnende „Diamanthaver." Her er et gammelt Hinduslot, der i længst forsvundne Dage rummede Peïschwarens Hof, hans Generaler, Eunuker og Odalisker. Slottet er der, men af Fortidens glimrende Herlighed er der kun Mindet tilbage. Dejlige maa de gamle Haver have været med deres kuperede Terræn, deres rislende Kilder og kølige Damme. Hvad har de ikke set, disse lange, mørke Alléer eller de høje Terrasser med Marmorbalustradernes forvitrede Gitterværk knejsende over Søens stille Spejl.

Peïschwarernes glimrende Tid ligger langt tilbage, men deres Rige — indtil da den mægtigste af Maharatstaterne — erobredes dog først saa sent som i Aaret 1818 af Englænderne, der med en forholdsvis betydelig Armé overskred Ghatbjærgene, erobrede Puna og jagede den sidste Peïschwar i Landflygtighed.

Allerede tidligere, *) under Omtalen af Maharatstaterne, er det nævnt, at „Peïschwar" egenlig betyder Minister, Guvernør, Majordomus, og en saadan Stilling beklædte ogsaa i Begyndelsen af forrige Aarhundrede Brahmanen *Visvanatha*, den Gang da Puna og alt det omliggende Land var skatskyldig under de store Maharatkonger, der residerede i *Ahmednagar*.

Visvanatha var klog og ærgerrig, og da han saa, at hans Herre og Konge var en svag Mand, der gik i Ledebaand af sine Haremskvinder og Yndlingsministre og var uheldig i Krigene med Nabokongerne, gjorde han sig uafhængig, om han end af Navn anerkendte Kongens Lenshøjhed.

Visvanatha regerede med Kraft og i hans Tid var Peïschwaren af Punas Navn frygtet vidt og bredt; men under hans svage Efterfølgere gik det tilbage med Magt og Glans — og saa kom Englænderne.

Det er i Indien altid den samme Historie,

(* Se Forfatterens Bog „Paa Malabarkysten".

der gentager sig: Først er Riget stort og mægtigt under kraftige Kongers Haand, saa synker Magten sammen under svage Fyrster, der kives med Naboerne og øder Landets Marv paa et ødselt Hof — og naar saa Pæren er moden, kommer de foretagsomme Britter og inkasserer Gevinsten til halv Pris.

Paa Toppen af *Parwatibjærget* ligger det hellige, vidt berømte Tempel, indviet til Sivas milde Hustru, der giver Regn og frugtbare Aar og Lykke til Menneskenes Børn.

Parwatitemplet, der er et af det vestlige Indiens mærkeligste Hindutempler, behersker fuldstændigt Puna og hele Omegnen, thi den stejle Høj, paa hvis øverste Tinde, det er bygget, hæver sig ganske isoleret op over det omgivende Land.

— — —

Jeg steg ud af min Vogn ved Bjærgets Fod og naaede op til Templet ad en i selve Stenmassen udhugget S-formet Trappe med uhyre brede, men ganske lave og derfor meget magelige Trin. Endskøndt Vejen fører op ad Bjærgsiden, er den ligesaa bekvem, som den er imponerende. Det er sikkert mange, mange Aarhundreder siden, den blev udhugget i den stejle Klippe af flittige Hinduer under Tempelbygmestrenes kunstneriske Ledelse. Da jeg endelig naaede op til Templets Indgangs-

port, ved hvilken en Skare Tiggere, Krøblinge og Fakirer laa lejret ganske som ved alle andre stærkt besøgte Hindutempler, saa jeg, at hele Højens øverste Del var omgivet af en Mur, der skjuler en Mængde forskellige Bygninger, først og fremmest naturligvis Templet selv, men dernæst Præsternes Boliger, Magasiner, i hvilke Offergaverne hengemmes og endelig flere store Huse, der tjener til midlertidigt Opholdsrum for de mange Pilgrimme, der fra alle Hjørner af Indien endnu stadig valfarter til dette hellige Sted.

I Modsætning til saa mange andre indiske Gudshuse af langt lavere Rang, er Parwatitemplet af et ganske uanseligt Ydre. En lang, hvid Bygning med opløbende gult og blaat Pagodetag, med gammelt Trægitterværk for de faa og smalle Vinduesaabninger, en Indgangsdør med smukt Træskærerarbejde, men forøvrigt intet, der lader formode, at man her staar overfor en af det vestlige Indiens store Helligdomme.

Udsigten heroppe fra Parwatihøjen er en af de skønneste, jeg nogensinde har set under mine Rejser i Indien.

Dybt dernede breder det rige, grønne, skovsmykkede Slettelandskab sig. Puna med sine broget malede Hinduhuse, sine talrige Villaer, Kaserner og Pragtbygninger — der

borte det vældige Guvernementspalads og der den store engelske Katedralkirke — forsvinder næsten ganske i Slettens dybgrønne Hav. I Nord og Vest møder mit Øje de takkede Ghatbjærge, dem jeg hilser som gamle Venner og mod Syd og Øst ser jeg langt ind i det hemmelighedsfulde, sagnrige Dekan, hvis blaanende Bjærge i den yderste Synskres stanser Blikkets Flugt.

— — —

Jeg vil gaa ind i Templet, men Indgangsdørene er lukkede.

Da kommer en gammel Præst vraltende hen til mig, og til min Sorg erklærer han, at jeg paa ingen Maade kan faa Lov til at betræde Templets indviede Indre, dog — hvis jeg vilde ofre en Skærv til Gudernes Ære og fattige Menneskers Vederkvægelse, kan det maaske nok tillades mig at kigge ind i Helligdommen. Jeg forstaar en halvkvædet Vise og lader et Par Rupies forsvinde i hans fremstrakte Haand, der hurtigt lukker sig om dem, og med et listigt Smil og en affabel Haandbevægelse beder han mig følge sig.

Vi staar udenfor Templets rigt udskaarne Portdøre og min gejstlige Cicerone fremtager en stor Kobbernøgle, som han finder i Dybet af sin Langutis Folder. Han stikker den ind i Laasen og med noget Besvær lykkes det

ham at faa Døren lukket op. Fløjdørene skubber han helt tilbage, og jeg staar nu paa Tærskelen af det hellige Sted og ser ind.

Et aflangt, dunkelt Rum med mange brændende Oljelamper, megen ældgammel, mørknet Forgyldning og fine Bastmaatter bredt ud over Flisegulvet.

Lampernes røde Skær formaar ikke at gennembryde Templets tavse Mørke, men lidt efter lidt vænner mine Øjne sig til de matte Flammers svagt lysende Skin og jeg ser i en dyb Nische, paa et gyldent Fodstykke, et Gudebillede af glimtende Sølv.

Først tror jeg, at Billedet forestiller Gudinden Parwati, men Tempelpræsten gør mig opmærksom paa min Fejltagelse.

Det er *Maha Devo*, den store Gud, *Siva* selv, der er forherliget i det lysende Sølvbillede, men paa sit ene Knæ bærer han sin Hustru, Gudinden Parwati og paa det andet den elefanthovedede, lykkebringende Visdomsgud *Ganesa*, og begge disse Gudebilleder er af purt Guld.

Templet indeholder endnu en Billedstøtte af *Siva*, forgyldt og skrækkelig udseende. Guden har fire Arme og ligesaa mange Ben; Fingre, Tæer og Tænder er af Elfenben, Øjnene er grønne, underligt skinnende Smaragder, men Figuren selv er af Træ. Denne

Statue af Siva har staaet her i Parwatitemplet paa sin nuværende Plads siden Begyndelsen af det 15de Aarhundrede efter vor Tidsregning, ved hvilket Tidspunkt de sidste døende Rester af Buddhismen tilintetgjordes i disse Egne, efter af *Sakya Munis* Kamp mod de endeligt sejrende, gamle, nationale Guder havde staaet paa i 1800 Aar.

Sivabilledet selv er meget gammelt, maaske over tusinde Aar, Forgyldningen er mørkebrun af Ælde, men synes ligesaa uforgængelig som det Træ, den smykker.

Langs Templets Vægge staar høje Sølvvaser med kunstige Blomster. Loftet er beklædt med Guldblik.

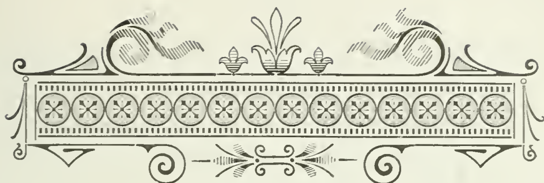
— — —

I Parwatitemplet maa kun de, der tilhører de højere Kaster, træde ind. Min Kusk, der var fulgt med mig op til Templet, var kun en Sudra og det var ikke uden Interesse at se, hvor ængstelig sky og ærefrygtsfuld han holdt sig langt borte, medens jeg sammen med Brahmanen stod paa Templets Tærskel. Et karakteristisk Bevis for *Kastevæsnets* dybe Rod i Hindufolket. Thi man maa ikke være saa naiv at tro, at det var hans *religiøse* Følelser, hans Frygt for Guderne, der var bestemmende for ham, aa nej, som de fleste af sine Lige skænker han næppe disse døde, ukendte Træ-

og Stenguder ret mange Tanker, *men han er et strængt disciplineret Kastemedlem.* Han viser de andre Kaster Respekt, fordi han holder sin egen i Hævd. Han antaster ikke de højere Kasters Forrettigheder, netop fordi han ikke vil taale, at nogen Udenforstaaende, Høj eller Lav, krænker hans Kastes eller specielle Lavs særlige Vedtægter, Traditioner og Rettigheder.

Som en sølle Kusk er han ingen Ting, som velagtet Medlem af sin Kaste er han en uadskillelig Del af et organisk Hele, som han véd, at han i et givet Tilfælde kan falde tilbage paa. *Kasteræsnet er Stændernes indbyrdes Solidaritet* efter en Maalestok og et Omfang, som Evropa aldrig har kendt Mage til og derfor saa vanskelig kan forstaa.

Femte Kapitel

Ved Mulaens Bredder. — Et Bekendtskab. — Wirchand Gandhi. — En interessant Samtale. — Hindukulturens Betydning for Occidenten. — Wirchand Gandhis Anskuelser om Kristendommen. — Hans Forsvar for Brahmaismen. — Vor Afsked med hinanden.

Klar og bred ruller Mulafloden sine rolige Vande forbi Punas Haver og Villaer, indrammet af grønne Enge og maleriske Trægrupper, der uvilkaarligt leder Tanken hen paa Englands berømte Parklandskaber.

Smukkest er dette ejendommelige, om Evropa mindende, Flodsceneri der, hvor de store Sportsplæner udenfor den engelske Villaby gaar over i skønne og sirlige Haveanlæg langs Mula'ens højre Bred.

Ved en tværs over Flodlejet opført Stendæmning danner Floden et ikke højt, men ma-

lerisk Vandfald, hvis Kraft bruges til at forsyne Byen med elektrisk Lys.

Naar Solen stiger højt paa Himlen og kaster sine brændende Straaler ned over den aabne Slette, da er der svalt og køligt her inde i de skyggende Alléer og i de dunkle, mossede Gange, hvor Løvets tætte Hvælv ikke tillader selv den mest næsvise Solstraale at titte igennem.

Jeg havde set Hirabag — Diamanthaverne — og jeg havde besteget Parwatibjærget. Forlængst var jeg træt af de engelske Cottager og Kaserner, af svedende, rødkjolede Soldater og af hvidklædte, gustne, engelske Damer. Nu søgte jeg Ly for den brændende Middagssol her i de skønne Haver ved Bredden af den sagte strømmende, mumlende Mula. Hvide Stenbænke under hundredaarige Sykomorer, dugfriske Plæner, omvundne af et spraglet Blomstervæld og mange stille og venlige Mennesker — hvidklædte, fornemt udseende Hinduer — vandrende enten enkeltvis eller flere i Samtale omkring i Alléerne og Gangene. Sammen med en ung Hindu — en medicinsk Student fra Bombay — hvis Bekendtskab jeg havde gjort paa mit Hotel, stod jeg ved den høje Stenbalustrade, der luder ud over Vandfaldet, da en midaldrende Mand, klædt i Hvidt og med det for Brahmanerne

karakteristiske Juvelsmykke — tre hvide Perler — i det højre Øre, hilste min Ledsager, idet han gik forbi ham. Denne besvarede det venlige Nik med en dyb Salâm, hvorpaa han gik hen til den fremmede Mand og tog ham i Haanden, øjensynlig besjælet af en dyb Ærbødighed og en varm Hengivenhed.

— — —

Jeg traadte nærmere, da jeg kunde se, at den Fremmede ønskede at gøre mit Bekendtskab, men hvor forbavset og overrasket blev jeg ikke, da jeg under Præsentationen erfarede, at jeg stod Ansigt til Ansigt med en af det moderne Indiens mest populære Mænd, en af *Brahma Samaj's***) dygtigste og ivrigste Agitatorer, en Mand, hvis Navn jeg hundrede Gange havde hørt, den bekendte Bombay-Sagfører *Mr. Wirchand Gandhi**).

I de Foredrag over indisk Historie og Litteratur, jeg havde overværet i Frantz Xaverskollegiet var Wirchand Gandhis Navn ofte forekommet. Jeg vidste, at han var Sag-

---

*) De, som maatte ønske yderligere Oplysninger om denne mærkelige Mands religiøse og filosofiske Anskuelse, henvises til en Afhandling af ham i det amerikanske Tidsskrift „*The Forum*" 1893—94.

**) Om det religiøse, reformatoriske Selskab *Brahma Samaj* se mere i Forfatterers Bog: „Faa Malabarkysten".

fører og en lærd Mand, besjælet af en brændende Kærlighed til sit Folk og dets gamle Religion og jeg vidste, at han indgaaende havde studeret Vestens Litteratur, Tanker og Religion.

Selvfølgelig talte han Engelsk som sit Modersmaal — paa „Religionsparlamentet“ i Chikago Aaret i Forvejen under den store Udstilling havde han været en uf Hovedtalerne — og snart var vi inde i en interessant Samtale om den indiske Brahmaisme. Han smilede ironisk, da jeg fortalte ham, at jeg havde hørt Foredrag paa Frantz Xaverskollegiet.

„Ser De,“ sagde han, „da Indiens Filosofi stod i sin fulde Blomstring, eksisterede de evropæiske Folk slet ikke; Grækenland og Rom kom først langt senere, men den Hurtighed, hvormed disse Stater vandt sig ud af Barbariets Puppesvøb, kan kun forstaas, naar man samtidig har Blikket fæstet paa den — snart svage, snart mægtigt bølgende — Strøm af helt igennem *aandelig* Tænkning, der udgik fra Indien og gennem Aartusinder arbejdede sig vestover, først sættende sine mægtige Spor i Assyrernes, Kaldæernes og Babyloniernes storslaaede, om end primitive Civilisation og derefter banende Vejen for Hellas Aand og for Roms Storhed. Medens Vestens Folkeslag opreves under Folkevandringens Storme og

Kristendom og Muhamedanisme kæmpede den aldrig hvilende Kamp med hinanden. voksed i Indien den *aandelige* Tænkning videre, takket være vort herlige Klima og frugtbare Jordbund, der gør Livet let at leve for Folkets store Masse. I Indien var der Fred og Ro og man havde Tid til at *tænke.* Livet var ordnet! Naturen besørgede selv det materielle Grundlag. Anderledes i den urolige, al Tid bølgende, al Tid kæmpende Occident. Livsvilkaarene var der saa langt haardere, Klimaet saa meget barskere, at *Kampen for Tilværelsen* naturligt blev Centrum for Folkenes Livsarbejde.

Den raa Materie maatte først besejres, før der kunde blive Tid til at tænke over Tilværelsens højeste og dybeste Gaader.

Just derfor fik den evropæiske Occident en *udadvendt*, Indien en *indadvendt* Kultur. Evropa dyrkede Materien, men Indien dyrkede Aanden! Evropa lærte sine Børn at tænke materielt, vi lærte dem at tænke aandeligt. Evropas Materialisme frembragte til Slutning det 19 Aarhundredes atheistiske Filosofi, Indiens Aand vedblev at optaarne Tinde efter Tinde paa den vældige Bygning, det Bjærg af aandelige Taarne og himmelnaaende Mure, som indisk Litteratur repræsenterer. Evropa føjede Opfindelse paa Opfindelse, Indien Tanke

paa Tanke. *Materien behersker Evropa. Tanken Indien!*"

Wirchand Gandhis bløde, melodiske Stemme lød i mine Øren længe efter, at han havde ophørt at tale; tavse vandrede vi ved hinandens Side, indtil jeg endelig brød Stilheden ved at spørge ham om hans Anskuelser med Hensyn til Kristendommens Fremtid i Indien.

Spørgsmaalet kunde ikke komme ham uventet, men jeg lagde dog Mærke til, at hans Kinder farvedes af en svag Rødme og at der pludselig kom et ejendommeligt stikkende Udtryk i hans kloge, mørke Øjne.

„Altsaa dog Fanatiker", tænkte jeg uvilkaarligt, idet jeg halvvejs fortrød mit ubesindige Spørgsmaal. Jeg kunde jo saa omtrent alligevel tænke mig til hans Svar, jeg vidste jo, at jeg stod overfor en af *Brahma Samajs* ivrigste Tilhængere, en af de Begejstrede, for hvem Brahmaismens Genfødelse ikke er en blot og bar Kimære, men et sikkert Fremtidshaab, værd at leve sit Liv for.

Længe tænkte den kloge Hindu sig om, det var øjensynligt, at han nødig vilde saare mig, men dog paa den anden Side ikke holde sine virkelige Anskuelser tilbage.

„Læg dog Mærke til", sagde Mr. Wirchand Gandhi endelig — „paa hvilket Tidspunkt

det var, at Kristendommen begyndte at fæste Rod her i Landet. Indien var den Gang — for en tre à fire Hundrede Aar siden — en Kastebold for muhamedanske Tartarfyrster, Hinduismen var i stærkt Forfald, belemret med en Masse unyttige Ceremonier og megen indsneget Overtro, er det da at undre paa, at den simple, enkle, kristne Lære vandt mange Tilhængere? Men forøvrigt maa jeg indrømme, at vi i hvert Fald paa et Punkt skylder hine gamle Jesuitmissionærer stor Tak. De kom til Indien for at omvende os, troede at finde et halv-barbarisk Folk og fandt en Tænkningens Rigdom, som de skyndte sig at gøre Evropa bekendt med. Det er Frantz Xaverius og hans Efterfølgere, at vi i væsenlig Grad skylder vor Tids atter vaagnende Interesse for indisk Litteratur og Religion.

Jeg véd meget godt, at visse Missionærer bestandig hævder, at Forskellen paa de Kristnes Treenighed og Brahmaismens Trimurti i Virkeligheden ikke er større, end at en Bro lader sig bygge over Svælget. Men jeg mener nu, at Forskellen er en meget stor."

„De maa nemlig erindre" — vedblev Mr. Wirchand Gandhi — „at saafremt man, som de Kristne gør, tillægger den evige Guddom menneskelige Egenskaber og nødvendigvis begrænser ham ved disse, skiller man sig fra os,

fra Brahmaismen. Det var mig let at paavise, hvorledes den forskellige Opfattelse af den Evige, nødvendigvis ogsaa er bestemmende for Evropas og Indiens forskellige moralske Begreber. I Indien har Religionen en tredobbelt Side, en tredobbelt Opgave i folkelig Forstand. Den er først de ædle Følelsers Tilfredsstillelse ved Tilbedelsen af et ophøjet Ideal, men dernæst er den en Verdensanskuelse i forlængst prøvede og fastslaaede Former, først og fremmest en dyb Erkendelse af det menneskelige *Jegs* uløselige Forhold til den almægtige Gud, Brahma, Verdensaltet og endelig er Religionen *Moral*!

Brahmaismen søger at paavise hvert Menneskes Plads i og i Forhold til det uendelige Univers og at forklare Menneskelivets egenlige Maal.

Jeg tror, at vi Indiere ejer den dybere Forstaaelse af Religionen og af det menneskelige Livs egenlige Mening og Endemaal. Jeg tror, at vi, fremfor Jer Kristne, ejer den sandere og klarere Opfattelse af Guds evige Majestæt og altomfattende Væsen.“ — —

Idet vi tog Plads paa en Marmorbænk, der henstod i Skyggen af et uhyre Mangotræ, takkede jeg den lærde og begejstrede Hindu for den Ære, ha viste mig ved saa uforbeholdent at udveksle Tanker med mig fremmede

Mand, som han maaske aldrig mere saa. Med et elskværdigt Smil trykkede han min Haand, idet han sagde noget om, at det stedse var ham en Glæde at samtale med alle Evropæere, der var i Besiddelse af en virkelig Forstaaelse af hans elskede ulykkelige Fædreland, dets Folk, Kultur og Religion. Da jeg vilde tage Afsked med ham — Solen gik allerede stærkt paa Held -- ledsagede han mig — trods mine høflige Protester — med udsøgt Elskværdighed til Havens Indgangsport.

Just som jeg for sidste Gang trykkede hans Haand, kom en engelsk Officer gaaende forbi. Da slog Wirchand Gandhi rask ud med Haanden, drejede sig rundt paa Hælen og forsvandt i Havens grønne Hvælv. Han vendte sig ikke om, thi da havde hans kloge mørke Øjne mødt Synet af den forhadte Uniform, Symbolet paa hans Fædrelands Undertrykkelse.

Jeg saa ham aldrig siden.

Sjette Kapitel

Hinduerne og Englænderne. — Som Ild og Vand. — Indiens Fremtidshaab. — Englænderne hjemme og ude. — Den kommende Eksplosion. — Det indiske Agrarspørgsmaal. — Den forhadte Opmaaling. — Kvægets Nedslagtning. — „Kobeskyttelsesforeningen.“ — Dens Opraab til Landbefolkningen.

I

Hinduerne er et aandeligt fornemt Folk. Den almene Dannelse gaar dybt ned i Folket.

Man gør sig vanskeligt et Begreb om den medfødte Værdighed, den virkelige Grandezza, hvormed selv simple Bønder og Haandværksmænd kan optræde.

Sydevropæerne af den latinske Race er til Dels i Besiddelse af lignende *forsonende* Egenskaber, et Bevis paa Kulturens Ælde hos disse Folk.

Denne medfødte Adel, dette rolige, fornemme Syn paa Mennesker og Forhold kan, som bekendt, de virksomme, forretningsdygtige Briter ikke medregne til deres forøvrigt talrige nationale Dyder, ja, hvad værre er, de mangler i deres grænseløse Egoisme, Selvgodhed og Selvovervurdering, ganske Forstaaelse deraf, naar de møder saadanne, dem selv saa fremmede, nationale Karaktertræk hos de Folkeslag, som Tidernes Ugunst og den evropæiske Vaabenekniks høje Standpunkt har bragt under Storbrittaniens tunge Aag.

Denne fuldstændige Mangel paa Evne til at *forstaa* et fremmed Folks nationale Ejendommeligheder har forøvrigt karakteriseret Englænderne ligesaa længe, som de overhovedet har givet sig af med „Kolonisation".

Er det her nødvendigt at minde om de engelske Magthaveres Færd i Irland, hvor de nu i et halvt Aartusinde har mishandlet, pint og plaget et oprindeligt frit og ædelt Folk, rundet af renere Rod end de selv. —

Men i Indien da? Tror man maaske, at Hindufolkets Kærlighed til de fremmede Undertrykkere vandtes samtidig med, at man med kæmpemæssig Anstrængelse slog Sepoyoprøret ned? Tror man, at Hindufolket har solgt sin Førstefødselsret for en saa tvivlsom Ret Linser, en saa plump Madding som

den engelsk-indiske Statsskole? O, nej! Folkehadet mod de ublu, hovmodige, indtrængte Fremmede er saa stærkt, saa levende som nogensinde.

Dog — man er klogere nu end før det store Oprørs Dage, bedre end den Gang véd man nu at værdsætte Englands Magt og egen Afmagt, bedre end den Gang indser man nu, at Indiens splittede Folkeslag ikke formaar *i Længden* at modstaa en slagfærdig, fortrinlig bevæbnet og overlegent kommanderet evropæisk Armé. Tanken om en stor national Rejsning fra Himalaya til Kap Komorin er ganske vist levende i Folket, men Indiens ledende Patrioter vogter sig vel for *i Utide* at give Signalet.

En Krig mellem England og Rusland er den store Fremtidsmulighed, der for Hindufolkets Blik aabner Perspektiver af en Vidde og Udstrækning og lysende Glans — Haabets skinnende Sol — kommende Tiders Jubelbrus.

Man haaber paa Rusland, simpelthen fordi man tror, at Rusland i sidste Omgang vil vise sig England overlegen. Man véd særdeles god Besked med, at Englands Panserskibe ingen Betydning har i Himalayas Bjærgpasser, som vil blive de to Verdensmagters fremtidige Krigsskueplads.

Hvor mange skikkelige Folk er ikke opammede med den latterlige Forestilling, at England er den Magt, i hvis brede Fodspor Frihed og Folkelykke blomstrer op som røde Roser, og at kommerciel Fremgang og stigende Velstand er knyttet i særlig Grad til de Egne i Verden, hvor Briterne hersker eller hvor i alt Fald britisk Vælde bestemmer Tingenes Gang!

Hvilken Fejltagelse! Ja — i England selv er Folket frit, maaske gives der intet andet Land paa Jorden, Amerika end ikke undtagen, hvor den individuelle, den rent personlige Frihed respekteres saa højt og beskyttes saa kraftigt af frisindede Love, som netop i Storbrittanien. — Folkets Majoritet bestemmer suverænt Landets Styrelse. Kronen er i England kun den repræsentative Udøver af Nationens Villie.

Denne Frihed, der har gjort England til en Verdensmagt, er, som bekendt, overført til alle engelske Kolonier, hvor Befolkningens Hovedmasse er af angelsaksisk Herkomst: I Dominion of Canada, i Sydafrika og i de avstralske Kolonier.

Alle disse Lande har man ikke betænkt sig paa at udstyre med meget frie Forfatninger. Selvstyreprincipet er gennemført i sin

yderste Konsekvens. Og, som bekendt, er man endnu ikke fornøjet!

Men helt anderledes ser det ud i Indien, som er den brittiske Verdenskrones dyreste Diamant, det Land, hvormed England staar og falder som Verdensstormagt og som Verdenshandelens Behersker.

Lad os kaste et Blik paa de øjeblikkelige sociale Tilstande i Indien, og lad os undersøge de væsenlige Grunde til det dybe Modsætningsforhold mellem den indfødte Befolkning og de fremmede Herrer; men lad os foreløbigt holde det rent patriotisk-nationale Moment udenfor.

Den engeske og hinduiske Race er hinanden lige saa fremmede den Dag i Dag, som da den første Britte satte sine Fødder i Land paa Indiens Kyst.

Besjælede af et grænseløst Had paa den ene og en uovervindelig Foragt paa den anden Side staar de overfor hinanden som Ild og Vand, som Flint og Staal, og saa langt fra er der nogen Udsigt til Bedring i dette Forhold, at det tværtimod synes, som om de politiske, sociale og kulturelle Modsætninger Aar for Aar øges og skærpes i stigende Grad.

Utvivlsomt er Misfornøjelsen med det vilkaarlige og despotiske engelske Regimente stegen til en Højdegrad, hvorom man i selve

England kun gør sig et svagt Begreb. Man trøster sig med, at de „Indfødte“ ikke gør Opstand af Hensyn til de engelske Stridskræfter, der ganske vist nu er langt anseligere end dengang, da det store Sepoyoprør udbrød. Man har ogsaa for saavidt Ret, som Hinduerne ikke tænker paa Oprør mod England, saalænge dette Land lever i Fred med det øvrige Evropa og derfor kan anvende alle Kræfter paa Opretholdelsen af det indiske Herredømme. Men Faren er der, Faren for en voldsom national Eksplosion, i samme Øjeblik som den dog i Længden uundgaaelige Krig med *Rusland* udbryder. Derfor retter de indiske Patrioter Blikket mod Nord — mod de vældige Bjerge, bag hvilke der Aar for Aar samles stedse større Troppemasser, stedse større Masser af Krigsmateriel og hvor de russiske Ingeniører uophørligt bygger Jærnbaner, der allerede har naaet Himmalayas og Hindukuschs nordlige Affald.

II

Den overvejende Del af Indiens Befolkning lever af Jordbrug, men de fleste Bønder er ganske i Pengeudlaanernes Hænder. De smaa Landmænd, der udgør fem Sjettedele af Folket, har pantsat alt, hvad de ejer. Derfor har Indien i fuldt saa høj Grad som Evropa

sit brændende *sociale* Spørgsmaal og sit højtraabende Agrarparti. Saavel Agerbrug som Kvægdrift er i stadig og stedse stigende Tilbagegang, navnlig fordi Hypotekbyrden efterhaanden er bleven utaalelig.

Befolkningen er opbragt paa den engelske Styrelse, fordi den ikke beskytter den mod Aagerkarlene og intet gør for Landets Opkomst. Dertil kommer nu i de allersidste Aar, at Regeringen har begyndt en trigonometrisk Opmaaling af samtlige Landejendomme, hvad der har vakt den yderste Forbitrelse. Sagen er, at de fleste Bønder ikke alene er Ejere, men ogsaa Forpagtere, navnlig af de udstrakte Domænegodser og af de store — og stedse større — Landstrækninger, der ejes af kapitalistiske Syndikater eller af enkelte store Godsejere. Som Regel dyrker nu Bønderne mere Land, end deres Kontrakter hjemler dem Retten til, men det er nu engang en gammel hævdvunden Skik. Den uvidende Befolkning forstaar ikke Love og Opmaalinger og tror at være i sin gode Ret. Hidtil er Tingene ogsaa gaaet deres sædvanlige Gang, fordi man baade bortforpagtede og drev Jorden „paa Slump“. Ordenlige Kort havde man ikke. Naturligvis var hele dette gammeldags Forhold gennemgaaende til den brede Befolknings Fordel. Men saa kommer Opmaalingen, Arealerne re-

guleres og Bønderne maa nu betale de samme Afgifter som før, men man fratager dem betydelige Arealer, som de og deres Forfædre al Tid har været vant til at anse som deres.

Naturligvis maa man bøje sig for Lov og Ret, men det svider alligevel haardt til det elendige Folk, som blot ved, at det altid — lige til nu — har faaet Lov til at dyrke Jorden i Fred — det selv og dets Forfædre. Hvad denne nye Landmaaling skal være god for, forstaar Folket ikke. Det ved kun, at det er Englænderne, der sætter den i Scene, og at den berører dets mest vitale Interesser. At miste en ikke uvæsenlig Del af sit fattige Jordstykke, det er noget, enhver kan forstaa, og ligeledes at den i Forvejen haarde Kamp for Eksistensen nu er blevet dobbelt svær at kæmpe.

Og denne „blodsugerske Regering“, som vil opmaale det hele Land! Man vil forstaa, hvorledes Befolkningen med dens primitive Forudsætninger maa være tilmode. Opmaaling er i Bøndernes Øjne ensbetydende med Udsugelser, Ruin og Tab af Jord. Det er de fremmede Erobreres Trusel, rettet mod dem alle, et Kendetegn paa, at disse Erobrere er den indiske Landbefolknings værste Fjender.

Saaledes er de Tanker og Stemninger,

der for Øjeblikket er raadende mellem talløse Millioner af Indiens Landalmue.

Tildels deraf den ophidsede og oprørske Stemning. Saa kommer der saa mange andre Klager til, Skatternes ulidelige Tryk, den haarde Maade, hvorpaa de inddrives, den almindelige Fattigdom og endelig Kvægets elendige Tilstand og dets Slagtning.

Hinduerne betragter, som bekendt, Koen som et overordenlig ophøjet Væsen, i hvilket de mest udmærkede Menneskers Sjæle tager midlertidig Bolig under Sjælevandringens Kredsløb.

Slagtning af Hornkvæg staar derfor som noget usigeligt raat, nedværdigende og modbydeligt i alle Hinduers Øjne. Englænderne vil imidlertid ikke alene ikke forbyde Kvægets Slagtning, men opmuntrer endog dertil i det forfængelige Haab derigennem at bryde en af Befolkningens vigtigste „Fordomme“.

Netop under mit Ophold i Indien lod den over hele Halvøen udbredte hinduiske „Kobeskyttelsesforening“ følgende Opraab udgaa:

„Brødre, vi opfordrer Eder til at være gode mod Eders Moderko — Koen, som har hjulpet os alle at fostre vore Børn og at dyrke og frugtbargøre vore Marker, Koen, som giver os *Mælk*, det bedste af alle Jordens Fødemidler. — Før har Ingen i vort

Land haft nødig at tale saaledes til Eder. Hvorfor? Fordi Koen ikke tidligere trængte til Beskyttelse! Baade Hinduer og Muhamedanere behandlede hende med Ærefrygt. Ingen mishandlede hende, Ingen gjorde hende ondt, og Ingen var grusom nok til at tage Livet af hende i den Hensigt at spise hendes Kød. Men Tiderne har forandret sig. Vi har nu — som I alle ved — *en fremmed Regering*, der ikke betragter den Forbrydelse at dræbe Koen med Had og Indignation. Thi hvorfor skulde den vel det? *Vore fremmede Magthavere* er selv de største Kødspisere*) i hele Verden og kunne naturligvis derfor ikke forstaa vore Følelser i denne *religiøse* Sag.

Ja, I ved jo, at *disse Fremmede* endog opmuntrer til Koens Slagtning i det store, saa at der, hvor der før blot var nogle faa Slagtere, nu er Hundreder af disse Elendige, hvis eneste Maal i Livet er at faa fat paa de flest mulige Køer for at dræbe dem.

Men se nu rundt omkring Eder, se Virkningerne af denne skændige Myrdelyst!

Markerne savner Gødning og udarmes, Aar for Aar gaar de tilbage i Frugtbarhed, Eders Børn er svage og sygelige, da de ikke

*) „Kødspiser" er det laveste Skældsord, som en Hindu kan tage i sin Mund.

mere erholde Moderkoens herlige Mælk, Jordens ædleste Næringsmiddel, og se, Brødre! Lykken svigter os alle og *vort Fædreland*, fordi vi begaar den store Synd ikke at beskytte vore Moderkøer. Og med mindre I nu gør dette, vil I snart komme til at fortryde det: Markerne vil ophøre at bære Afgrøde og Eders Børn vil dø tidligt af Mangel paa styrkende Næring, Hinduernes Folk vil være viet til Undergang."

— — —

De Tanker og Følelser, der kommer til Orde i dette mærkelige Aktstykke, er uvante og fremmedartede for os Evropæere, men det lader sig ikke nægte, at disse Tankers og Følelsers Kærne er sund og ægte, stiller den finère Kultur, den større Humanitet paa Hinduernes Side og gør *os* til Barbarerne. Og desuden — de jævne Ord om Ulykken og Tabet for Befolkningen ved Kvægstammens skaanselsløse Decimering indeholder i Virkeligheden en slaaende sand Fremstilling af de øjeblikkelige Forhold. For mange forgældede Bønder og Smaaforpagtere er Salget af den eneste Ko en yderste Udvej til at skaffe de fornødne Kontanter. De har ikke Raad til at anskaffe en anden i Stedet for, hvorfor Familien ogsaa ganske rigtigt, som Opraabet

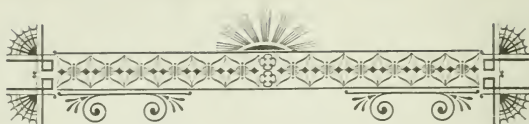
forudsiger, bliver uden Mælk og Ejendommen uden Gødning.

De sociale Tilstande i Indiens uhyre Landdistrikter er meget alvorlige, saa alvorlige, at indflydelsesrige Røster har hævet sig for ganske at indstille den forhadte Opmaaling af Landet, men først og fremmest for Indtagelsen af en diametralt modsat Holdning med Hensyn til Kvægets Nedslagtning.

Røster i Ørkenen!

De engelske Magthavere maa have Lov til i Ro og Mag at løbe Linen ud.

Syvende Kapitel

Engelsk Racestolthed. — Fornærmelser mod Landets Børn. — Kastevæsnet og den engelske Administration. — Om Russernes „Kolonisation“ af Centralasien. — Deres storslaaede Liberalitet. — Lighed mellem Sejrherrer og Overvundne. — Disses Troskab mod Rusland. — Modsat Forhold i Indien. — Russiske Jærnbaner. — Russiske Krigsforberedelser i Centralasien. — Afghanistan og Rusland. — Engelske og russiske Soldater. — De engelsk-indiske Stridskræfter. — Sepoyarméen. — Dens Organisation. — Dens Upaalidelighed. — Et kommende Folkeoprør. — Den russiske Agitation i Indien. — Engelske „Rødkjoler“ i Indien. — Prostitutionen. — Mangel paa Officerer.

I

Administrative Misgreb kan forekomme overalt. Dertil kommer, at det utvivlsomt vilde være at skyde over Maalet, hvis man paastod, at Indien i al Almindelighed blev slet regeret. Det er saa langtfra Tilfældet — i

sin store Almindelighed —, at selv de mest patriotiske Hinduer anerkender den engelske Administrations Fortrin fremfor den vilkaarlige Slendrian, der, som Regel, karakteriserede de tidligere, uafhængige Rajahers Regimente. Det er heller ikke her, Skoen trykker. Den egenlige, direkte og aabenlyse Grund til Befolkningens Had overfor dens engelske Herrer maa søges i disses arrogante, grænseløst hovmodige og bryske Adfærd, naarsomhelst og hvorsomhelst de kommer i Forbindelse med „the natives", ganske uanset om disse foragtede „natives" er fornemme, højtstaaende Mænd eller Kulier fra Gaderne eller Rismarkerne.

Denne stærke, alt beherskende Følelse af deres egen Races uendelige Overlegenhed har stedse kendetegnet Englænderne i deres Forhold til andre Nationer — selv de evropæiske. I hvor meget højere Grad tror man da ikke denne Racestolthed kommer til Orde i et erobret, asiatisk Land!

Paa alle indiske Jærnbaner er der dobbelte Befordringsklasser, nemlig for engelske „Ladies" og „Gentlemen" og for — „the natives", d. v. s. Landets egne Børn; paa hver eneste stor eller lille Jærnbanestation i hele det umaadelige Rige vil man finde smukt møblerede og velholdte Ventesale for „Ladies" og „Gentle-

men" og ved Siden af dem et stort, kalket Rum — naturligvis „Ventesal" for „the natives."

Den Slags permanente Ydmygelser, som Millioner dagligt er underkastede, bliver det farligt i Længden at tilføje et stort Folk, hvis Stolthed vaander sig under Forhaanelsen som under Piskeslag.

Mellem alle lavere engelske Embeds- og Bestillingsmænd, som f. Eks. Post- og Telegraffolk, Jernbane- og Kommunalembedsmænd, Politi- og Retsofficianter, engelske Soldater og Underofficerer, engelske Handelsbetjente i evropæiske Forretninger, kort sagt, mellem en hel Mængde Folk, som i sig selv intet er, men netop derfor føler Trang til at „hævde sig" overfor den hinduiske Befolkning, anses det for god Tone at udvise en gennemført raa, brutal og krigersk barsk Adfærd overfor „*the natives*", der hellere taalmodigt finder sig i uendelig meget fremfor at gaa til Domstolene, hvor de véd, at de — trods soleklar Ret — i ni af ti Tilfælde dog faar Uret og saa oven i Købet bagefter udsættes for endnu værre Forfølgelser. — —

Det indiske Kastevæsen er endnu en alt beherskende og alt gennemtrængende Samfundsmagt — men dog en Samfundsmagt, der er gaaet Svamp i. Det moderne, potenserede

Samfundsliv med dets stærke Konkurrence tvinger flere og flere til i Praksis at bryde de gamle Kasters snærende Baand — saa opstaar der nye Kaster, nye Lav, nye Korporationer, tilsyneladende *udvikles* Kasterne mere og mere, men i Virkeligheden *gaar de just ad denne naturlige Vej deres Opløsning imøde.* Jo flere Kaster der findes i en indisk Landsdel, desto højere er ogsaa Folkets Kultur, desto stærkere trænger Samfundets uafviselige Krav sig frem. De mange Kaster spalter sig i endnu flere, disse atter i talløse Underafdelinger, og langsomt, men sikkert, udviskes Kasteforskellen mellem Samfundets forskellige Lag. I Stedet for nu at lade denne af de fremskredne Samfundsforhold fremkaldte sociale Opløsningsproces i Ro og Stilhed, men derfor ikke mindre sikkert, fuldføre sit heldbringende, sit i egenligste Forstand demokratiserende Arbejde, vil Englænderne med Vold og Magt forcere Udviklingen paa unaturlig Maade. Paa alle mulige Maader „bekæmper“ de Kastevæsnet, uden at have Øje for, at dets Dage i Virkeligheden er talte. Atter og atter fornærmer de Befolkningen og ophidser Kasterne gensidigt mod hinanden ved en lige saa naiv som upraktisk Radikalisme.

En Landsdel er f. Eks. væsenlig befolket af Brahmaner, godt, saa sørger Englænderne

for, at de indfødte Embedsmænd saavidt muligt tages af de lavere Kaster, for at „styrke disses Selvfølelse“, som det officielt udtrykkes!

Sikher og Rajputter hader hinanden, men naturligvis — just derfor — lader Englænderne Sikherne styres af Rajputter og omvendt!

Som Statsskolelærere ansætter man uden at blinke Mænd af Sudrakasten, selv i Distrikter, hvor Højkasterne er i Flertal — som f. Eks. i Oudh — om endskønt man ved, at Børnene ikke kan besøge saadanne Skoler uden at blive urene, ja, end ikke uden Forældrenes Kastefortabelse!

Man skulde tro, at de engelske Styrere gærne saa blandede Ægteskaber mellem Englændere og hinduiske Kvinder som et fortrinligt Middel til at bringe de to Racer i Forbindelse med hinanden, men dette er saa langt fra Tilfældet, at den Englænder, der vilde gifte sig med en Indierinde, selv om hun ogsaa var en Dame af god Familie, øjeblikkelig vilde blive ekskluderet af alt „godt Selskab“, d. v. s, alt engelsk Selskab. Netop Mænd, der ved Giftermaal var komne ind i indiske Krese, vilde i højere Grad end alle andre have Udsigt til frugtbringende Embedsvirksomhed blandt dette mistænksomme, sky og hemmelighedsfulde Folk.

Men tværtimod er Forholdet det, at den Officer eller Embedsmand, der gifter sig med en hinduisk Dame, kan være sikker paa ingensinde at avancere, og som Regel vil han meget hurtigt under et intetsigende Paaskud erholde sin Afsked.

Er det egenlig at undre paa, at Hindufolket, klogt, intelligent, rigt og højt civiliseret som det er, hader og afskyr disse Englændere, der vedbliver at være fremmede i Landet, og som atter og atter viser, at de ikke alene ikke *vil*, men i Virkeligheden slet ikke *kan* forstaa en anden Kultur end deres egen?

Man indser imidlertid Umuligheden af paa egen Haand at afryste Aaget, men ganske naturligt rettes da Blikket mod Nord, mod Afghanistans Bjærge, over hvilke man ser *russiske Hære* skride frem, ser dem stige ned paa Indiens Sletter og knuse Englands Hærmagt under hele Hindufolkets Jubel — alt det ser man — i Aanden naturligvis! Hvad der muligvis kommer bagefter Russernes Fremtidssejre, ja, det er noget, man overlader til Fremtiden, naar blot dette ene, dette altafgørende naas: Hævn, blodig Hævn over Englænderne, Oprejsning for to Aarhundreders beskæmmende Undertrykkelse.

II

Hindufolkets Fremtidshaab staar til Rusland, fordi man tror, at dets Hære vil være i Stand til at gøre det af med den engelsk-indiske Stridsmagt, og fordi man tror, at det russiske Regimente vil blive friere og mildere, end det nuværende tunge, britiske Aag. Maaske har man Ret til at nære dette Haab, maaske skuffer man sig selv. Det russiske Regimente, der svinger over i sin Modsætning ved hvert Kejserskifte, og som paa Grund af dets personlige Karakter er uberegneligt, *kan* trods alt dette eller maaske netop derfor blive den Forløselsens Løftestang, der skal bringe Indiens Hundreder af Millioner over det døde Punkt.

Hvem véd?

Det hellige Rusland selv regeres strængt og haardt. Det gælder jo om at holde Evropas Idéer ude og at støtte og stive den faldefærdige, „ortodokse“ Kirke.

Men de brutale Principper, hvorefter det evropæiske Rusland og Sibirien regeres, kommer aldeles ikke til Anvendelse i de store, muhamedanske, centralasiatiske Provinser, Kirgiser- og Turkomannerstepperne, Samarkand, „Asiens Rosenhave“, Vasalkhanaterne i Kiwa og Bokhara og de vidstrakte muhamedanske Grænse-

lande mod Kina, Thibet, Afghanistan og Persien.

I disse umaadelige Landstrækninger, med deres først i den sidste Menneskealder undertvungne Befolkninger, hersker en vidtgaaende Tolerance, en barbarisk, men storslaaet Liberalitet i Regimentet.

Det kostede Rusland meget Blod og megen Møje, før alle disse forskellige tartariske Folk bøjede sig for den hvide Czar.

Men da de først var undertvungne, først gennem egen dyrekøbt Erfaring havde lært Ruslands altovervældende Magt at kende, fandt den russiske Regering, at Øjeblikket var kommet til at tage Skeen i en anden Haand.

— — —

Man lod disse Mennesker beholde deres gamle Selvstyre og man rørte ikke ved deres hævdvundne Sæder og Skikke.

Khanerne og Emirerne blev gjorte til russiske Ryttergeneraler og Oberster og de blev Storkorsriddere af St. Anna og St. Andreas.

Den muhamedanske Tro holdtes højt i Ære. Forfaldne Moskeer istandsattes og nye byggedes. Man lod Folket beholde de gamle Love og Vedtægter, og man lod det dømme af dets egne Dommere, Præster og Fyrster.

De fornemme Turkomanners Sønner kom til St. Petersborg, hvor de som Kejserens

Gæster lærte Krigskunst paa de adelige Kadetakademier for efter nogle Aars Forløb at vende tilbage til deres Folk som kejserlige Officerer, overvældede med Gunstbevisninger og fulde af Begejstring for den mægtige Hersker, hvis Tjenere, de nu var blevne.

Saaledes har Rusland i Løbet af et kvart Aarhundrede forstaaet at forvandle tapre og haardnakkede Fjender til begejstrede Tilhængere og trofaste Vaabenfæller.

Paa et Vink af Kejseren staar hele Turkestan under Vaaben, uden at Finans- eller Krigsministeriet i St. Petersborg behøver at røre en Finger — et Folk paa evig Krigsfod, hundrede tusinde af Verdens bedste Ryttere.

Russernes Maade at kolonisere paa er derfor næppe helt ueffen. De føler sig — de Barbarer, de i deres Inderste erkender sig selv for at være — paa ingen Maade særlig hævede over de Folk, Skæbnen har gjort dem til Herrer over.

En russisk General synes i sit Hjærte slet ikke, at han er noget mere eller bedre end en tapper turkomannisk Emir. Den Respekt, saadanne to Dignitarer føler for hinanden, den Agtelse, hvormed de omgaas, er absolut gensidig.

Lige det modsatte er Tilfældet i Indien, hvor selv den ubetydeligste Officer eller Subal-

ternembedsmand føler sig højt hævet over en hvilkensomhelst af de indfødte Fyrster. Om de højere Officerers Fremfærd er det ikke værd at tale. Man vilde i Evropa slet ikke tænke sig Muligheden af den ægte militaristiske Brutalitet, hvormed disse Smaadespoter tyranniserer netop den bedste Del af det hinduiske Folk.

De synes i Besiddelse af en sand Samlermani. De samler paa Folkets brændende Had. De kan kun stole paa sig selv; de véd, at det Folk, i hvis Midte de lever, hører til deres bitreste Fjender.

Anderledes i de russiske Lande.

Det i Begyndelsen opretholdte, strænge Lydighedsforhold er efterhaanden gaaet over til et broderligt Venskabsforhold, som begge Parter indser, at de staar sig ved at opretholde.

Rusland vil — kort sagt — i en eventuel Krig med England *kunne stole fuldt ud* paa alle de tapre tartariske Folkeslag i Mellemasien fra Kaukasus og det kaspiske Hav til Hindukusch og fra Sibirien til Persiens Grænser, ja, uden i mindste Maade at tage Munden for fuld, kan man godt tage baade Persien og Afghanistan med — Persien paa Grund af dets Frygt, Afghanistan paa Grund af dets Sympati!

— — —

For nylig har der fundet en Grænseregulering Sted mellem det engelsk-indiske, afghaniske og russiske Territorium, hvorefter hele Pamirlandet er anerkendt som russisk Gebet.

Men allerede længe forinden har Russerne arbejdet paa Bygningen af en storartet Militærvej over dette mægtige Højland.

Det russiske og engelske Territorium skilles her ved et 300 Kilometer langt og mellem 20 og 50 Kilometer bredt Distrikt, som nominelt tilhører Afghanistan. Grænsen mellem dette Distrikt og engelsk Indien dannes af Hindukusch-Bjærgenes Hovedkæde. Over denne fører flere strategisk vigtige Passer nordfra umiddelbart til de Strækninger, hvis muhamedanske Befolkning for Tiden (1897) befinder sig i fuldt Oprør mod Englænderne. Netop over disse Passer og gennem disse Landstrækninger vil et fremtidigt russisk Offensivstød blive ført under en Krig mellem „Elefanten og Hvalfisken“.

I ligesaa høj Grad som alle Grænsestammerne er fjendtlig sindede mod England, er de venligsindede overfor Rusland. Nu har Englænderne ganske vist Garnisoner paa forskellige Steder i disse Bjærglande, men disse Garnisoners Styrke er dels paa Grund af

Klimaets Barskhed og de store Vanskeligheder. der er forbundne med Provianteringen — Kommunikationsmidlerne befinder sig paa et meget primitivt Standpunkt — kun ringe i numerisk Henseende, hvoraf naturligt følger, at Russerne, naar de foretager et Angreb nordfra. al Tid i Hindukuschpasserne og i de sydligere Dale ved *Teschitral* og *Sewat*, hvor Befolkningen i Virkeligheden befinder sig i permanent Oprør mod de fremmede Undertrykkere, med Lethed kan optræde med en langt overlegen Troppestyrke, da de selv kan vælge Tidspunktet for en Invasionshærs Fremmarsch, medens Englænderne umuligt til enhver Tid kan holde en tilstrækkelig Troppestyrke rede i disse ugæstmilde Egne — for at imødegaa et muligt Angreb.

— — —

Fra *Merw* bygges nu en ny Banelinje sydpaa. Denne nye store Militærbane er bestemt til over *Serachs* ved den persiske Grænse at naa *Sulfigarpasset*, som er Nøglen til hele den østlige Del af Irans Højland. indbefattet Afghanistan til Khyberpasset, som fra Kabul fører ned til Indus' Floddal.

Ved Sulfigarpasset berører Persien, Rusland og Afghainstan hverandre, derfra staar Vejene aaben til *Mesched*. Herat. Kabul og — *Indien*!

Den Magt, der er Herre over Passet — in casu Rusland — er ogsaa Herre over Afghanistan, men dette Riges tvende Hovedstæder, *Kabul* og *Herat* er Portene til det nordvestlige Indien — Induslandet!

England kan ikke forbyde Rusland at bygge Jærnbaner paa sit eget Territorium, hvor og hvorhen det selv vil, men saameget er vist, at alle de transkaspiske Baner danner et stort Hele, som alene har til Hensigt at gøre det muligt for Rusland med den kortest mulige Frist at lade en Invasionsarmé trænge over Bjærgene ind i selve Hjærtet af Indien.

— — —

I denne Række af Kendsgerninger ligger Forklaringen af Ruslands uhyre, i Evropa taabeligt undervurderede, Magtstilling i det centrale Asien.

De transkapiske Baner muliggør forholdsvis hurtige Troppekoncentrationer, og baade i Merw og Samarkand findes umaadelige Forraad af alle Arter af Krigsfornødenheder sammenhobede.

Man kender den Stilhed, hvormed de russiske Militæravtoriteter forstaar at arbejde. Man erindrer de store Troppesamlinger i Polen under Aleksander III, som Verden knapt vidste Besked med, før hundrede tusinde Vagtbaal flammede langs den tyske Grænse.

En Krig med England er et af disse Foretagender, hvortil man forbereder sig omhyggeligt mange Aar igennem. Navnlig sørger man for at mobilisere Operationsarmeen i god Tid — man er fuldkommen sikker paa, at England i den Grad frygter en Krig, at det under ingen Omstændigheder vil vove at slaa det første Slag, endsige forcere russisk Territorium.

Den russisk Feltarmé vil kunne udføre sin strategiske Opmarsch i fuldkommen Ro, og den vil fra første Færd kunne sikre alle sine Bevægelser ved Hjælp af et talløst muhamedansk Kavalleri, som ingen anden evropæisk Hær kan opvise Magen til, et Kavalleri der maaske vil komme til at spille en afgørende Rolle, efterhaanden som Kampen forlægges til de store aabne, indiske Sletter mellem Himmalaya og Vindyabjærgene.

Sammendragningen af en stor russisk Armé vil af sig selv bestemme Afghanistans Politik, rent bortset fra, at Emiren utvivlsomt hellere gaar med Russerne end med de forhadte Briter, som hans Land jo har ført Krig paa Krig imod. Men er Afghanistan paa russisk Side, vil før eller senere Indmarschen i Indiens Lavland over Himmalayapasserne lykkes.

Med en saa sikker og fortrinlig Opera-

tionsbasis som *Merw-Samarkand-Herat* vil et med overlegne Stridskræfter, kraftigt udført Offensivstød vanskelig kunne slaa fejl, navnlig ikke, naar man erindrer *Kvalitetsforskellen* mellem de *værnepligtige*, haardføre, nøjsomme og disciplinerede, russiske Tropper og de *hverrede*, som Regel af Folkets Bundfald fremgaaede engelske Soldater, der oven i Købet ofte er mere end halvt ødelagte paa Legeme og Sjæl af de Sygdomme og den Demoralisation, som Soldaterlivet i Troperne næsten altid fører med sig.

III

Hvorledes ser det for Øjeblikket ud med de Stridskræfter, til hvilke England har betroet Indiens Bevogtning?

Det første Indtryk, man modtager af dem, er, at de er meget betydelige.

Hvis de virkelig var ligesaa frygtelige, som de ser ud til paa Papiret med de prangende store Tal, ja, da saa det vistnok galt ud for de indiske Patrioters Forhaabninger. Men tager man sig for at opløse den engelsk-indiske Hærmagt i sine enkelte Bestanddele, og underkaster man atter disse en kritisk Undersøgelse, ja, saa er det ganske forunderlige Resultater, man kommer til.

Den britiske Krone underholder i Indien omtrent 79,000 Mand *engelske* Tropper, fordelte rundt om i det umaadelige Land, men foruden disse *kongelig-storbritanniske* Tropper eksisterer der en stor, hvervet *kejserlig-indisk* Armé, bestaaende udelukkende af Indfødte i Geledderne og de lavere Befalingsmandsgrader, men, fra Bataillonscheferne og opad, udelukkende kommanderet af engelske Officerer.

Det er den saakaldte *Sepoyarmé.*

Det var talrige — navnlig muhamedanske — Regimenter af denne Hær, der i sin Tid — 1857 — udgjorde Kærnen i det store, saakaldte *Sepoyoprør*, dette Oprør, der væltede det gennem Aarhundreder almægtige ostindiske Kompagni over Ende og rystede Englands Magt i dens dybeste Grundvold.

Om end nu de britiske — evropæiske — Tropper udgør en integrerende Bestanddel af Gammelenglands samlede staaende Hær, saa er de dog organisatorisk forbundne med Sepoyarméens Regimenter i fire Armékorps, der garnisonerer henholdsvis i Punjab (det stærkeste af dem alle, bestemt til Forsvar af den strategisk vigtige og stærkt befæstede *Induslinie*), Bengalen og i Præsidentskaberne Bombay og Madras.

Hvert af disse Armékorpser er delt i otte Distrikskommandoer med Undtagelse af Pun-

jabkorpset, der kun er delt i 5 saadanne paa Grund af dets stærkt koncentrerede Opstilling. Bombaykorpsets fjerde Distriktskommando ligger i Garnison i Aden ved Indløbet til det røde Hav*).

Sepoyhærens virkelige Kombattantstyrke varierer meget, men er *aldrig* saa stor, som det angives officielt. Man kan vistnok med nogenlunde Sikkerhed efter de Oplysninger, jeg modtog under mine Rejser i Indien, anslaa den omtrentlige Fredsstyrke til 200.000 Mand under Fanerne til enhver Tid. De officielle Angivelser lyder paa 300,000 Mand og et ligesaa stort uddannet og hjemsendt Mandskab.

Endvidere kommer hertil de indfødte Vasalfyrsters irregulære Kontingenter, der anslaas til andre 300.000 Mand.

Om disse meget forskelligt bevæbnede og uddannede Kontingenters Nytte eller Brugbarhed hersker der saare begrundet Tvivl, rent bortset fra, at den „Troskab mod den øverste Krigsherre", som saadanne Tropper vilde udvise efter et alvorligt engelsk Nederlag, vistnok vilde

---

*) Aden hører ind under Kejserdømmet Indien ligesom Zanzibar og britisk Østafrika, hvorimod f. Eks. *Ceylon* er en almindelig Kronkoloni, der regeres direkte fra Kolonialministeriet i London.

være af meget tvivlsom eller maaske rettere af aldeles utvivlsom Natur.

At de sandsynligvis øjeblikkelig vilde vende deres Vaaben mod Englænderne, hvis det begyndte at gaa galt for disse under en Krig med Rusland-Afghanistan, er noget, de engelske Officerer heller ikke er blinde for. Vægtige Stemmer har derfor udtalt sig for en fuldstændig Afvæbning af Rajahernes Kontingenter, som man langt hellere maatte renoncere paa. Gik en Krig godt, var der ingen Brug for dem, gik den derimod galt, vilde de kun forøge Faren.

Altsaa, alt i alt, med Sepoyhærens — problematiske — Reserve og de indfødte Fyrsters tildels middelalderligt bevæbnede og gennemgaaende slet disciplinerede Kontingenter, raader England under Krigsforhold over ca. *1 Million Mand*, en vældig Hærmagt, men, som paavist, det er kun paa Papiret, at den er saa frygtelig.

Saa højt Indierne end maa sættes i mange Henseender, er og bliver det dog et stort Spørgsmaal, om de egentlig kan siges at du som Soldater.

Indiske Tropper er ganske vist anvendte rundt om i Verden i de mest forskellige og dem selv mest uvedkommende Kolonialkrige, og mere end en Gang har de vist en fortrinlig

Holdning — navnlig de muhamedanske Regimenter — f. Eks. i sin Tid i Ægypten under Arabi Paschas nationale Opstandsforsøg.

Men dette er ét, et andet er, om de samme Tropper vil kunne staa sig overfor en velorganiseret *evropæisk* Hær. Dette maa virkelig i høj Grad betvivles.

Lad os yderligere tænke os Muligheden af et stort engelsk Nederlag. Englændere og Indiere paa Flugt, Turkomanner og lette Kosakker tæt i Hælene paa dem.

Hvad vil da ske?

Simpelthen et af to: Enten kaster Sepoyerne deres Vaaben og spreder sig til alle Sider for om muligt i god Behold at naa deres Hjemstavn, eller de skyder deres engelske Officerer ned og gaa med Pik og Pak over til Fjenden — Russerne og Afghanerne.

Disse indiske Tropper er med et Ord *upaalidelige*. I Farens Stund vil man ikke alene ikke kunne regne paa dem, men maa snarere frygte dem som den allerfarligste Fjende. De prøver uafladeligt paa Afkastelsen af det engelske Aag, og de er i Stand til *for anden Gang* at danne Kærnen i et frygteligt Oprør, langt skrækkeligere end det tidligere, baade *fordi Summen af det, der skal hævnes*, siden da er vokset tusindfold, og fordi

Englænderne da samtidigt maa gøre Front mod en udenlandsk Fjende.

Et *almindeligt* indisk Oprør kommer saa sikkert, som at to og to er fire, men det kommer næppe, før det kan kombineres med en fremmed Magts Indfald i Indusdalen, først og fremmest Afghanistan, Asiens kraftigste Militærstat, men dernæst Rusland. Thi Afghanistan rører sig ikke, før man i Kabul ved, hvorledes Vinden blæser i St. Petersborg. For en fremtrængende russisk-afghansk Armé gælder det kun om at forcere Bjærgpassene og at overskride Indus. Bengalen vil være et let Bytte, og er den hellige Ganges først overskredet, staar man i Hjærtet af Hindustan, og Sejren er vis.

For de egenlige engelske Tropper vil Stillingen i saa Fald være fortvivlet, thi de vil — midt i et fjendtligt Land — som Hannibals Legioner i Italien ganske være henviste til sig selv. Deres *sande* Operationsbasis, England, ligger alt for umaadelig langt borte, til at de nødvendige Forstærkninger i rette Tid kan ankomme til Krigsskuepladsen, hvor Begivenhederne sikkert vil udvikle sig med en rivende Hast saa meget mere som den russiske Invasionsarmé, som Regel, nemt vil kunne trække Reserven til sig fra sin forholdsvis nære Operationsbasis.

Hinduer og Muhamedanere vil rejse sig som én Mand. Oprørets Flammer, Befrielseskrigens hellige Ild vil brænde fra Himmalaya til Ceylon, og Englands Herredømme vil blive tilintetgjort i Strømme af Blod, mod hvilke de, der for fyrretyve Aar siden fløde i *Luknow* og *Cawnpur* vil være for intet at regne.

— — —

Det har sin ubestridelige Interesse at dvæle ved saadanne Fremtidsdrømme, fordi det netop er de intelligente, de betydende Lag i Indiens hinduiske og muhamedanske Befolkning, der nærer de Tanker og Forhaabninger, som avler slige Fremtidsdrømme — dem, man mindst af alt skal lade haant om, thi hvem véd: maaske er deres Virkeliggørelse mindre fjærn, end vi tror.

Bilder man sig ind, at man i Rusland er blind for eller ligegyldig for denne voldsomme Gæring i det britisk-indiske Kejserrige? Aa, nej! Tværtimod er hele Indien, fra Ende til anden, gennempløjet af russiske Agenter og russiske Spioner. De lærer først Sproget, kommer saa til Landet som „Missionærer", som „Købmænd", som „Konsuler" og „Videnskabsmænd", først og fremmest naturligvis som interesserede „Lystrejsende", der ivrigt studerer det indiske Folkeliv, kort sagt, som alt

muligt, undtagen netop det, som de i Virkeligheden er.

Penge er de velforsynede med, og ivrige og udholdende er de. De véd jo, at de arbejder for det hellige Ruslands Vælde og Fremgang, og de véd ogsaa, at timelig Belønning følger vel udført Arbejde.

Navnlig driver disse russiske Agenter en storartet Agitation i Sepoyregimenternes Underofficerskorps og mellem de indfødte subalterne Officerer — og, som man kan tænke sig med afgjort Held. Billeder af Kejseren og Kejserinden — kolorerede Oljetryk — spredes i Tusindtal rundt om i Kasernerne, klingende Mønt spares der ej heller paa. Hele Sepoyarméen, men navnlig de muhamedanske Regimenter, er som omspændt med et Net af Agitation af den mest højforræderiske Natur, men sjælden eller aldrig „opdages" noget. I saa Henseende er disse kloge Orientalere meget for snu. I engelske Militærkrese véd man dog særdeles godt, hvorledes Sagerne staar men man er simpelthen bange for at stikke Haanden ned i denne Hvepserede. I Virkeligheden staar man raadvild overfor den mere og mere om sig gribende Bevægelse.

— — —

Paa Grund af Ukendskab til de virkelige Forhold har det engelske Parlament i

Tidernes Løb vedtaget en Række Love, som i høj Grad har forringet den engelsk-indiske Hærs Kampberedskab i den sidste Menneskealder.

Først og fremmest har man indført en Tjenestetid, hvis Kortvarighed ikke passer for indiske Forhold.

Erfaringen har nemlig forlængst godtgjort, at de Soldater, som bedst udholder Tropernes Klima, bør være mellem 25 og 35 Aar gamle, men af saadanne Folk findes der ikkun meget faa blandt de engelske Tropper i Indien.

Tilgangen udgør unge Mænd paa en Snes Aar, *ja derunder*, som naar de ankommer til Indien, er ubrugelige til virkelig anstrængende Felttjeneste, hvorfor de maa holdes tilbage i Garnisonerne. Her søger man paa bedste Maade at passe paa dem, men da Ungdom og Klogskab sjælden følges ad, og da Rekrutteringen som Regel finder Sted i det engelske Samfunds allerlaveste Klasser, hos hvilke man ikke kan vente at finde moralsk Modstandskraft, kan det ikke undgaas, at disse uerfarne Soldater begaar en Række Forsyndelser mod Klimaet, hvorved de paadrager sig allehaande Sygdomme, der end yderligere gør dem uskikkede til den indiske Tjeneste.

Som alle unge Englændere er Rekrutterne i høj Grad ubehagelige overfor Frem-

mede, altsaa ogsaa overfor de Indfødte, hvis Sprog, Sæder og Skikke de ingen Idé har om.

Hvad der imidlertid mere end noget andet svækker og demoraliserer de engelske Soldater i Indien, er dog *Prostitutionsvæsnets vanvittige Ordning.* Tidligere skulde de Prostituerede bo i visse afsondrede Kvarterer, uden for hvilke de ikke havde Lov til at færdes.

Af „Humanitet“ har man imidlertid forandret denne Bestemmelse og Følgen er, at disse Kvinder trænger sig ind overalt, hvor Soldaterne færdes, ja, selv i Kasernerne har de deres sikre Tilhold. De er meget ofte befængte med skrækkelige Sygdomme, som de saa overfører paa de evropæiske Soldater, og hvis Virkning er frygtelig i dette varme Klima.

Hospitalerne er stedse overfyldte med Syfilispatienter, og naar disse endelig udskrives igen, vil man forstaa, at de i Virkeligheden er udygtige til al Krigstjeneste.

Vil England virkelig have en dygtig og stedse kampberedt Hær i Indien, saa bør man se at komme bort fra Rekrutteringen af unge Mennesker, der i Virkeligheden kun er Drenge.

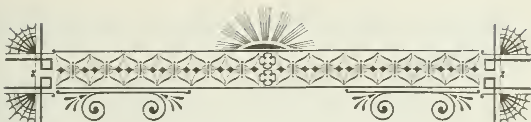
Bedst vilde det være, om Hæren bestod af gifte Soldater omkring 30-Aarsalderen, men af finansielle Hensyn maa man vel lade den Fugl flyve.

Ikke en Gang de Soldater, der selv ønsker at forblive i Indien, kan faa Lov dertil. Efter 7 Aars Tjeneste bliver de sendte hjem til England, hvor de overgaar til Hærens Reserve.

Paa denne Maade har Indien i den sidste Snes Aar tilvejebragt 50,000 engelske Reservesoldater, som ikke har kostet Moderlandet en Øre, men naturligvis havde disse Mænd i langt højere Grad været paa deres Plads i den *indiske* Hær, som jo — paa Papiret — til enhver Tid skal være paa Krigsfod.

En ligesaa stor, om ikke større, Skavank lider den engelske Hær i Indien under, nemlig *en stedse større Mangel paa Officerer*. Kadrerne er i Forvejen saa indskrænkede, som det overhovedet kan gaa an, og naar hertil kommer, at omtrent en Tredjedel af Officerskorpset enten befinder sig i England med Orlov eller paa Havet *til* England eller atter *tilbage* til Indien, vil man forstaa, at den „Tryghed“, der officielt fremhykles, i Virkeligheden ikke er til Stede hos dem, der har Ansvaret og som erkender Farernes Mangfoldighed.

Ottende Kapitel

Jeg rejser videre. — En Grænsestation. — Ghangapur. — En døende Stad. — Tunge Minder — Indiens Vismænd. — Fakirer og Punditer. — Tyngdelovens Ophævelse. — Yogier og Rishier. — Indre-Missionærer. — Paa den store Eng ved Ghangapur. — En Yogi. — Hans vidunderlige Gerninger. — Det trolddomsagtige Træ.— Træet forsvinder. — Yogien taler til Folket. — Afsked med Ghangapur.

Punas Haver og slanke Kirkespir og Gudinden Parwatis hvidtskinnende Tempel paa den stejle Klippes øverste Top hylledes alt i Aftenskumringens fremrullende Taager. Det brusende Iltog rullede ud over Dekans høje, bølgende Sletter, og fjærnere og fjærnere skimtedes den hvide Stad langs Mulas blaalige Vande. Saa forsvandt den ganske under den sitende Horizont.

Men det store gennemgaaende Madrastog iler ustanseligt mod Syd og mod Øst henover

de blanke, i Maanelyset skinnende og blinkende Staalskinner.

En bred, sølvlysende Strøm, der flyder mellem stejle Bredder og forsvinder langt borte i sorte Skove, spænder om det kuplede Sletteland som et blinkende Bælte om en ung Kvindes Liv. En lang Bro — 28 Buer, hver med 50 Fods Spændvidde — fører over *Bhimafloden*. Raslende og larmende jager det natlige Tog hen over Broens Skinner, der er lagte saa yderlig, at Toget synes at fare frem gennem Luften. Under Kupévinduerne ruller Floden sine hastige, hvidgule Vande.

Toget holder ved *Kulali*, Grænsestationen.

Grænsestationen? Ja, thi her ender Præsidentskabet Bombay — 329 engelske Mil øst for Bombay — og *Hyderabad*, Hans Højheds Nizamens vidstrakte Vasalrige ligger for os.

Vi kører ind paa Stationen *Ghangapur* samtidig med, at den første Morgenrødme dukker op over Østens Horizont.

Jeg stiger ud, thi jeg vil se den gamle Stad Ghangapur, der ligger nogle faa eng. Mil fra Jærnbanen, inden jeg drager videre mod Øst.

— — —

Ghangapur, den 5te September.

De, der nu til Dags rejser i Indien, vil mangen Gang passere forbi Byer, anlagte i

gamle Dage i det stille, vide Land. De ligger som hensunkne i Beskuelse, som drømmende i dyb Søvn. Rester af Murværk rager op af Havernes yppige Vegetation og synes at vise, at der i sin Tid har været en Ringmur til Værn og Forsvar, der omsluttede den hele Stad.

Saaledes ogsaa i Ghangapur.

Da jeg træder ind i Byen og vandrer gennem dens stille Gader, bliver jeg uvilkaarligt staaende og lytter, som maatte jeg kunne høre et Ekko — Ekko af hvad? Det er vanskeligt at sige, jeg véd det næppe selv. Af en Tone, der ikke er mere, men som har været i sin Tid, for længe, længe siden, Aarhundreder tilbage.

Mellem nyere Tiders lave Huse rager Forfædrenes herlige Bygningsværker op, opførte af en Slægt, der forstod at se mere kunstnerisk, og hvis Hænder skabte mægtigere end Nutidens Øjne og Hænder.

Ud af tæt omsluttede Kroge og Hjørner hæver ældgamle Templer deres Kæmpelegemer af Sten; de løfter deres høje med eventyrlige Hjælme kronede Tage højt mod Himlens evige Æter, hvor Trimurtiens ulegemlige, herlige Guddomme hviler i selvbeskuende, rolig Majestæt.

Men se, der kommer jeg til et Torv, et stort, stille, næsten øde Torv, og midt paa

Torvet staar et gammelt, marmorskinnende Palads, Ghangapurs gamle Kongeborg. øde og forladt i Aarhundreder, lige siden den Gang, da Stormogulen Aurung-Zeb som en svidende Stormvind for henover det sukkende og klagende Hinduland.

Paladsets marmorbuede Port er vid og og bred, saa bred, at mange Mennesker kan gaa ud og ind ad den, og Vinduerne er høje og statelige, om end Græs og Blomster nu titter frem der, hvor i gamle Dage hvide Kvindearme hvilede, medens længelsfulde, mørke Øjne fulgte det levende Liv dernede paa det store Torv. — —

En forunderlig Følelse af Tomhed vinder efterhaanden Magt over mig, medens jeg vandrer gennem de gamle, snævre Gader, og jeg føler en stærk Trang til at høre et Ekko af hine Toner, der vel ikke mere kan høres med Øret, men som dog synes at dirre i den varme Luft, der hviler over den minderige Stad. Ikke som om Byen nu er mennesketom, aa nej, i de krumme Gader ruller Oksekærrene, og talrige Fodgængere færdes i dem, og i Butikerne og de aabne Boder snakkes og handles og diskuteres og mundhugges der saa godt som nogensinde.

Men den høje Lykke og de straalende Dage er dragne hen for stedse. En Gang

har Indiens Øjne set ind over den faldne Ringmur, men nu har de ligegyldigt vendt sig bort.

Jeg har en forunderlig Følelse, som vandrede jeg gennem en prægtig Riddersal, hvor i fordums Tid et fornemt Selskab havde forlystet sig i ædel Vin og med aandrig Tale, medens nu en Pøbelhob breder sig paa de falmede og slidte Hynder.

I saadanne gamle, hellige Stæder som Ghangapur tror endnu Folket, at der lever farlige, hemmelighedsfulde Mænd, hvis Sjæle tilhører de overjordiske Magter, men som, medens de lever her paa Jorden, har Magt over Menneskene og Verden og beviser deres Magt gennem vidunderlige Gerninger.

— — —

Indiens Vismænd maa deles i flere Klasser. Der er nu først den laveste af disse, de almindelige *Gadefakirer*, som man ser paa Torve og Stræder i alle Indiens Byer, og som for en billig Betaling udfører deres forøvrigt ofte mærkværdige Kunststykker, som imidlertid dog kun er for Børneleg at regne mod de Mirakler, de højere Klassers Vismænd er i Stand til at udføre. Men selv for Medlemmerne af denne lave Fakirkaste føler man dog en uvilkaarlig Respekt, naar man sammenligner dem med deres evropæiske „Kolleger“, vore sædvanlige „Tryl-

lekunstnere" og „Illusionister", der gør deres tarvelige Kunststykker om Aftenen ved kunstigt Lys, i Reglen staaende paa et Teater, skilt fra Tilskuerne, fuldt paaklædte og omgivne af en Uendelighed af Apparater og Parafernalier.

De indiske Gadekunstnere derimod „troller" bestandigt under aaben Himmel, hvor det kan falde, næsten nøgne og altid omgivne af en levende interesseret Hob, der ofte kommer nær nok til at berøre den optrædende Kunstner. Som Regel har de aldeles ingen Apparater eller blot et Par simple, dagligdags Genstande, som for Eks. en Stok eller en Kokusnødskal. —

En højere Klasse af indiske Tryllekunstnere er de saakaldte *Punditer*. En Pundit er en „Vismand", og langt fra alle befatter sig med Magi.

Men en Del af dem gør det.

Punditerne skiller sig egenlig blot fra de almindelige Fakirer ved deres højere Dannelse og større Viden. Paa de to Kasters Kunststykker er der i og for sig ikke stor Forskel. Denne beror egenlig mere paa Kunstnerens Personlighed.

Det er meget almindeligt mellem Punditerne at lægge sig efter *at ophæve Tyngdeloven.*

En Pundit beder for Eks. en tilfældig Tilskuer om at lægge sin Stok, sin Trøje, sin Pung eller hvad ellers paa et eller andet Sted. Derpaa beder han Vedkommende om igen at tage sine Ting til sig, men til alles Forbavselse formaar selv ikke den stærkeste Mand at løfte et tyndt Bomuldstørklæde. Det er som spigret fast til Jorden og dets Tyngde uhyre, men pludselig hæver Punditen Trolddommen, og Klædet svæver op i Luften, højt op over Tilskuernes Hoveder. — —

Jeg har selv en Gang oplevet noget lignende.

Det var i Bombay. En Pundit havde samlet en nysgerrig Tilskuerskare i et Tempels skyggefulde Forgaard.

Jeg kom gaaende forbi og stansede for at se paa Kunststykkerne. Vismanden bad mig da meget høfligt, om han et Øjeblik maatte laane min Hat, en hvid, bredskygget Straahat. Han holdt den et Øjeblik i sine Hænder og gav mig den saa tilbage; men til min usigelige Forbavselse var min lette Straahat blevet saa tung som Bly, saa tung, at jeg ikke formaaede at løfte den. *Straahatten trak mig med voldsom Magt over Ende.* Da jeg ikke vilde slippe den, blev jeg tvunget i Knæ; men da blev den pludselig saa let som en Fjer, endnu lettere forekom

den mig, end den var i sin, om jeg saa maa sige, „naturlige“ Tilstand. —

De to højeste Klasser eller rettere Kaster af indiske Vismænd, *Yogierne* og *Rishierne*, kan man ikke kalde Tryllekunstnere i den almindelige Betydning af dette Ord. Betaling tager de ingensinde for deres mærkelige Gerninger — Pennen vægrer sig ved at nedskrive det banale Ord „Kunststykker“ —, og dog afslaar de ikke gode Menneskers milde Gaver. De lever af Tiggeri, men de beder aldrig om mere end netop til det mest nødtørftige Livsophold, en Haandfuld kogt Ris, en Skaal Vand — andet bryder de sig ikke om og har ingen Brug for. De er religiøse Entusiaster — virkelige Vismænd, der sidder inde med en utvivlsom Aartusinder gammel Viden, som vi Evropæere, trods alle vore *tekniske* Fremskridt, endnu ingen Anelse har om.

Yogierne er Brahmaismens rejsende Indremissionærer. Naar de udfører deres ufattelige Kunster, gør de det i samme Hensigt som den, hvormed Kristus i Evangelierne udførte sine utvivlsomt sande og virkelige Mirakler. De vil tiltvinge sig Folkemassernes Opmærksomhed og Respekt og godtgøre deres Ret til at tale.

Naar en Yogi har udført et eller andet Mirakel — jeg véd intet andet virkelig passende Ord — og han véd, at Folkets Øjne og

Øren hænger ved ham, da henvender han sig til de lyttende Skarer i en Prædiken eller en gribende allegorisk Fortælling, der tvinger de jordbundne Sjæle til at skue opad mod Lysets og den treenige Guddoms evige Højder.

Rishierne derimod er Eneboere, der lever i Skovenes Dyb og kun blander sig mellem Menneskene, naar de overbringer dem et eller andet vigtigt Budskab fra en højere Verden — omtrent som det gamle Testamentes Profeter.

Hvad skulde vel en *Rishi*, en Indviet, med jordisk Gods og Guld, og hvilken Tillokkelse kan vel denne Verdens urene Glæder have for ham, der kender Vejen til de *Vises Sten!*

Dersom en Yogi eller Rishi vilde rejse til Evropa og fremvise sine magiske Kunster, vilde han vække en Sensation, der i kort Tid vilde gøre ham til en rig Mand. En saadan hinduisk Vismand vilde tjene en større Formue, end nogen omrejsende mandlig eller kvindelig Virtuos nogensinde har været i Stand til. Men om noget saadant bryder de sig ikke det mindste.

De har alt det, de ønsker, og har kun Beklagelser tilovers for dem, der lever for at samle dødt Mammon og for at pleje Legemets Bekvemmeligheder.

Evropas hæsblæsende forcerede Liv med dets stærke Konkurrence, dets voldsomme sociale Kampe, dets Milionhære og dets frygtelige Fattigdom i de store Centrer — alt vilde være dem usigeligt modbydeligt, raat og barbarisk. Disse Vismænd ønsker kun Ro og Fred, har kun en Lidenskab: *Kødets Besejrelse af den udødelige Sjæl.*

Ogsaa i de store Skove, der omgiver Ghangapur, lever der smaa ensomme Samfund af Rishier, der tilbringer deres Dage med Bøn, Studium og Selverkendelse.

Ofte besøges den hellige Stad af rejsende Yogier, begejstrede Missionærer, ofte *Brahma Samajs* Udsendinge, der vier deres Liv til Brahmaismens Genoprejsning

Et Sisyfosarbejde! Al Tid bringer de Stenen højt op ad den stejle Bjærgskraaning, synlig for det ganske Land, men al Tid ruller den død og tung tilbage — al Tid tilbage.

— — —

Aldrig glemmer jeg hin Dag i Ghangapur!

Alt Folket strømmede ud af den gamle Stad, paa hvis smulrende Templer og Paladser Undergangens uudslettelige Mærke syntes skrevet. Langsomt tømtes Gadernes og Bodernes støjende Sværme, og end mere greb mig hin forunderlige Følelse af Tomhed,

hin unævnelige Trang til at høre et Ekko fra andre og fjærnere Tider, til at fornemme et Pust fra en større og mægtigere Verden end den, hvori de blomstersmykkede Ruiner nu badede sig i de stærke Solstraaler.

Men hvorhen strømmede da Ghangapurs mørke, turbansmykkede Mænd og den hellige Stads slanke, gazelleøjede Kvinder med den brune fine Ansigtslød, som i sig selv ejer større Skønhed end vore Kvinders Hudfarve, hvor flere Farver hurtigt veksler og vanskeliggør Studiet af Linjernes Renhed?

Jeg fulgte den stærke Strøm, slog Følge med en Skare muntre, unge Mænd, der med deres festsmykkede Hustruer hastede ud af Stadens lumre Gader.

En stor grøn Eng, bevokset med mange Træer, men dog fri og aaben i Midten, strakte sig vidt og bredt til alle Sider. Talrige hellige Køer med forgyldte Horn og rødmalede Klove græssede fredeligt paa den. Den stedse større Menneskemængde, der i maleriske, brogede Grupper lejrede sig rundt om paa det bløde Grønsvær, lod ikke til i mindste Maade at genere eller forstyrre de hellige, velnærede Drøvtyggere.

Midt paa Engen stod en Mand og talte. Han var lys af Hudfarve og havde Ariernes ædle Ansigtsprofil. Hans hvide Klædning og

ragede Forhoved, ikke mindre end hans langt ned ad Ryggen bølgende, kulsorte Haar og den hvide Skuldersnor betegnede ham som en Mand, der tilhørte Hindufolkets højeste Kaste, som en *Brahman* *).

Brahman og rejsende Missionær, men tillige en Yogi, en indviet Vismand!

Han talte til Folket flammende Ord om Guds Majestæt og evige Storhed. Han pegede paa Himlens Blaa og paa den grønne Eng og de susende Mangotræer. „Se," sagde han, „Gud er overalt, deroppe i den uendelige Æter og hernede i Engens Græs og Blomster og i mørkegrønne Træer. *Alt er Gud og Gud er i Alt!* Fra Brahma, den evige og miskundelige Herre er al Ting udgaaet og til ham vender alt tilbage." — —

Han tog en umoden Mangofrugt op fra Jorden.

„Ved mig sin Tjener" — sagde han videre — „vil Gud give Eder et Bevis paa sin Almagt og Allestedsnærværelse." Han bøjede sig ned mod Jorden, gravede et lille Hul i

---

*) Jvf. hermed en Afhandling om samme Emne af Dr. phil. *Heinrich Hensoldt* i Tidsskriftet „Arena" Aargang 1893, svarende til ovenstaaende og det efterfølgende.

Forf.

Grønsværet og lagde den umodne Mango ned deri. —

Solen skinnede varm og straalende ned fra en azurblaa, skyfri Himmel. I klart Lys og i dybe Skygger laa den store træbevoksede Eng, paa hvilken nu et Par Tusinde Mennesker var samlet med Yogien som Midtpunkt.

Jeg ventede at se et Kunststykke i Lighed med, hvad jeg for nogen Tid siden havde set i Bombay hos Bankier Hopkins, hvor en gammel indisk Fakir i Løbet af kort Tid bragte et Papayafrø til at skyde høje, grønne Skud.

Jeg stod paa en høj Sten, vel et halv hundrede Alen fra Yogien. Jordsmonnet skraanede jævnt ned ad, saa jeg havde en fortræffelig Udsigt.

Som sagt, jeg ventede at se noget lignende som i Bombay, men hvilken usigelig Forbavselse betog mig ikke — og ikke alene mig, men hele det ventende Folk — da jeg med ét saa et Mangotræ vokse op for mine Øjne, et stort, højt Træ, med rig Bladfylde og fuldt af Frugter

Langsomt, men ustanseligt voksede det fortryllede Træ for vore blændede Øjne. Se, allerede havde det naaet en Højde af tyve Fod. Men videre og stedse højere voksede dette sælsomme Træ, der hørte hjemme i en fjærn og ukendt Aandeverden. Grenene, tykke

knudrede, bredte sig vidt ud til alle Sider, og Bladene tætnede sig mere og mere. Da Træet havde naaet en Højde af halvtredsindstyve Fod, syntes det Vækst at stanse.

Der var da maaske hengaaet et Kvarter, siden Yogien havde nedgravet den umodne Mangofrugt.

Sælsomt spøgelsesagtigt saa Træet ud. Trods den viftende Vind røltes Bladene ikke. Som stivnet Metal hang de paa de ubevægelige Grene. De forhindredo Solstraalerne fra at trænge igennem, men — *de kastede ingen Skygge.* Fra hvilken Side man end vilde se det vidunderlige Træ, var det umuligt at faa Øje paa selv den svageste Skygge.

Fyldt af grænseløs Forbavselse forlod jeg min Plads for at komme nærmere hen til Træet; det havde dog sin Interesse at se det paa saa nært Hold som muligt.

Men hvor forunderligt, jo nærmere jeg kom Træet, desto mere fordunkledes det, Konturerne udviskedes, og endelig blev det helt usynligt. *Jeg saa intet mere.* Kun det gravede Hul, hvori Yogien havde nedlagt Mangofrugten.

Saa vendte jeg atter tilbage til min tidligere Plads, men nu kom Træet atter til Syne. Jo længere jeg fjærnede mig, jo klarere traadte det trolddomsagtige Mangotræ

frem for mit Blik, og da jeg atter stod paa min mosgroede Klippeblok, saa jeg det for mig ligesaa klart og tydeligt, som før Nysgerrigheden drev mig frem. — —

Dødsstilhed herskede i den store Forsamling. Der var saa stille, at jeg kunde høre Fuglenes Vingeslag og Cikadernes Sang.

Ubevægeligt, underligt metallisk glinsende, stod det trolddomsagtige Træ der midt paa Engen. —

Endnu hengik nogle Øjeblikke, da satte Yogien sig paa Hug ved Træets Fod under dets skyggeløse Løvhvælv.

Han begyndte at tale til det forsamlede Folk.

Han fortalte om Brahmas Vandringer paa Jorden og de Velsignelser, der fulgte i hans Fodspor. Uvilkaarligt mindedes jeg Biblens Fortælling om Englenes Besøg hos Patriarken Abraham. Hans høje, klare Røst lød ud over den tavse Forsamling, snart med Begejstringens Ild i de skønne Ord, snart som et rislende Kildevælds melodiske Mumlen.

Da gik der paa en Gang ligesom et Ryk gennem Folkemassen. En mægtig Forundring greb os alle, thi se! *Træet var forsvundet.* Yogien blev roligt siddende og talte endnu en Stund. Saa bøjede han sig ned mod Jorden og tog hin umodne Mangofrugt op af det seks

Tommer dybe Hul, hvori han for en halv Time siden havde lagt den. Den var ligesaa grøn og haard som nogensinde. Af *den* var det troldomsagtige Træ ikke vokset op. Det var sikkert nok. Men hvordan da? Hvorledes forklare dette Mirakel, der udførtes ved højlys Dag, paa en aaben Eng og i Tusinders Overværelse?

At Tilskuerne muligvis alle var hypnotiserede, tør jeg ikke benægte, endnu mindre, at det hele kun var en Illusion. Men dog — ikke sandt? — en mærkværdig Illusion, der deltes af alle de Tilstedeværende, Evropæere ligesaavel som Hinduer og Muhamedanere.

Den eneste mulige Forklaring, der kan gives baade med Hensyn til dette, som til mange andre ligesaa sælsomme Mirakler, der daglig udføres i Indien, og som alle Rejsende kan berette om, er — i Virkeligheden slet ingen Forklaring, kun en Anerkendelse af, at visse Krese indenfor Hindufolkets Højkaster er i Besiddelse af et dybere Kendskab til psykiske Love, end Evropas Folkeslag hidtil har kunnet rose sig af. Men selv om man ogsaa slaar sig til Ro med Tanken om at bevæge sig paa et af Hypnotismens uendelige mange Felter, imponeres man dog af disse hinduiske Vismænds mærkværdige Magt over og Kendskab til Naturens dybet Myessterier,

en Kundskab, mod hvilken evropæiske Videnskabsmænds eksperimentale Undersøgelser paa Hypnotismens Omraade kun synes en ynkelig og primitiv Famlen i Blinde.

— — —

Langsomt spredte Mængden sig, nogle vandrede under livlig Samtale tilbage til Staden og til deres daglige Dont, andre blev siddende under de skyggefulde Mangotræer, det var, som de ikke kunde løsrive sig fra denne Plet, hvor et Pust fra en ukendt, hemmelighedsfuld Verden havde slaaet dem i Møde.

Længe sad Yogien tavs, som hensunken i Betragtninger.

Da gik nogle hen til ham og sagde ham, hvormeget de beundrede ham, og hvilken Lykke de følte over at være blevne Vidne til hans mærkelige Gerninger.

Han bøjede høfligt Hovedet og smilede som Svar paa Komplimenterne. Men han sagde intet.

Kort efter rejste han sig og med en høflig Haandbevægelse tog han Afsked — pludselig var han sporløst forsvunden, og ingen af de Tilstedeværende saa ham mere.

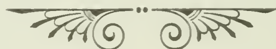
— — —

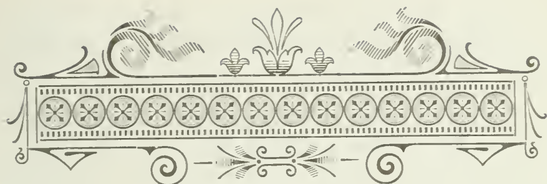
Klokken var imidlertid bleven mange. Dagen hældede, og jeg skulde videre med Toget øst paa endnu samme Aften.

Endnu en Gang gennemvandrede jeg Ghangapurs gamle minderige og endnu, trods Forfaldet, saa usigelig fornemme Gader. Endnu en Gang tog jeg Afsked med den gamle Kongeborg, hvis hvide Marmorbalustrader funklede med gylden Glans i den nedgaaende Sols intense Straaler.

En Vogn bragte mig hurtigt tilbage til Jærnbanestationen, i hvis engelske Restavration jeg akkurat fik Tid til at spise en hastig Middag, forinden det vældige Iltog fra Bombay med brusende og buldrende Larm kom rullende ind paa Stationen. — —

Og saa gik Rejsen videre, ad *Hyderabad* til.

Niende Kapitel

Til Hyderabad. — Nizamens Kongerige. — Wadi. — Jeg gaar over i Hs. Højheds Lokaltog. — Rajahens Dharamsala. — Hs. Højheds Kupeer. — Golkonda og Hyderabad. — Vekslende Skæbne. — Englands Overmagt. — Nizamen bliver engelsk Vasal. — Nizamens Fornemhed. — Hans Afmagt.

Det er et bølgeformet, skovrigt og dog velbefolket Land, jeg kommer igennem; ikke saa tæt befolket som Hindustan og Malabar, men dog opvisende mange store Stæder og Landsbyer, snart omgivne af mørke Skove, snart liggende paa den aabne Slette, med milevide, grønne Rismarker og blomsterbestrøede Enge i Følge.

Befolkningen er hinduisk, men naar Toget først har passeret Hyderabads Grænser, undergaar Landets og Folkets Udseende en gradvis stigende Forvandling.

Templerne og Pagoderne bliver sjældnere og sjældnere, og langsomt forsvinder de karakteristiske Kasteturbaner og de røde og hvide og blaa og gule Pandemærker. Langutien, Hinduernes nationale Klædningsstykke, forekommer for hver Landstation, Toget passerer, sjældnere og sjældnere. Befolkningens Kastepræg, der var saa fremtrædende paa Malabarkysten og i Maharatlandene, forsvinder. En demokratisk *Lighed*, Lighed i Paaklædning og Lighed i Ansigtstræk vidner maaske mere end noget andet om, at vi nærmer os et af Centrerne for den indiske Muhamedanisme.

Bestandig hyppigere møder Øjet slanke Minareter, der pryder de prunkløse, men dog ofte arkitektonisk skønne Moskeer.

Kongeriget Hyderabad er Islams sydligste Forpost i Indien, det sydligste og tillige største af Centralindiens mange muhamedanske Vasalriger.

I Virkeligheden er det dog kun en Brøkdel af Befolkningen — ikke en Gang Halvdelen — der bekender sig til Islam, som er stærkest i de nordlige Provinser og i Centrum, Hovedstaden af samme Navn som Landet, men kun svagt repræsenteret i Syden og paa Grænsen af Præsidentskaberne Bombay og Madras.

Den store Centraljærnvej mellem Bombay

og Madras berører kun Hyderabads Territorium i dettes yderste Periferi, omend paa et længere Stykke (fra Kulali til Raichur omtrent 123 engelske Mil).

For at komme til Hs. Højheds Nizamens Residensstad maa man derfor staa af Toget ved Stationen *Wadi*, der ligger i en Afstand af 376 Mil fra Bombay med Jærnbanen. —

Paa alle Stationer staa de forskellige Vejlængder angivne, og jeg noterede dem stedse omhyggeligt. —

I Wadi gaar de Rejsende til Hyderabad over i Hs. Højheds private Jernbane, „Nizams State Railway", der i omtrent direkte østlig Retning fører til Landets Hovedstad.

— — —

Det er ganske tidligt om Morgenen. Solen er just staaet op, da Toget korer ind paa *Wadis* store, ganske evropæisk udseende Station.

En Mængde Mennesker stiger ud ligesom jeg, og mange forvaagede Rejsende, der har ventet paa Toget hele Natten, stiger ind i Kupéerne og fylder hurtigt de ledigblevne Pladser.

Jeg føler mig en Smule stiv og træt, men en god Morgenfrokost i den udmærkede Restaurant gør mig snart til Menneske igen. Jeg beundrer den store og usædvanligt elegant

indrettede Dharamsala*) for „the natives“, men samtidig forundrer jeg mig over Jernbaneselskabets Flothed, en Flothed, der kundaarligt harmonerer med de engelske Jernbaneavtoriteters vædvanlige Knebenhed i Forbindelse med deres foragtelige Seen ned paa de stakkels „natives“.

Dog, det varer ikke længe, inden jeg rives ud af min naive Fejltagelse — nemlig med Hensyn til den engelske Flothed! Dharamsala'en er nemlig bygget af — en nu afdød Rajah der paa Stedet, som paa denne lidt kostbare, men meget sigende Maade fik sagt de gode Englændere en drøj Sandhed i Sten og Træ — hvad han næppe hverken mundtligt eller skriftligt vilde have vovet — den Sandhed nemlig, at medens Jernbaneselskaberne paa enhver Maade favoriserer de dog, naar alt kommer til alt, yderst faatallige engelske Rejsende, udviser de en, i hvert Fald for Fremmede, forbavsende Ligegyldighed for de indiske Passagerer — som Selskaberne dog skulde leve af.

Alt dette og mere til staar Rajahens store Dharamsala som et talende Vidnesbyrd om. —

Overalt vrimler det af engelske Soldater, og da jeg sporger mig for, erfarer jeg, at Wadi tæller en betydelig Garnison indenfor

*) Ventesal, Herberge, Forfriskningsrum.

sine Enemærker; Stedet anses nemlig for at være af „strategisk“ Betydning.

Allevegne regner Englænderne med den indfødte Befolkning som med en fjendtlig, endnu ikke helt ufarlig Magt.

— — —

Iltoget til Madras damper videre mod sit fjærne Maal, ud i den graalige Morgen. —

Lokaltoget til Hyderabad og Sekunderabad er kørt frem foran Stationen, og Passagererne stiger ind.

Endskønt jeg paa Rejsen til Baroda havde kørt en kort Strækning paa Guicowarens „Statsjernbane“ — først bagefter fik jeg at vide, at det var hans Bane —, saa var det dog egentlig først nu, at jeg kunde stige ind i et Jernbanetog, der ikke alene tilhørte en indisk Fyrste men ogsaa i alle andre Henseender var en virkelig *indisk* Jernbane, thi medens Betjeningen paa de store Stambaner, der ejes af engelske Kompagnier, naturligvis gennemgaaende er engelsk — man ser dog tillige en hel Del „Eurasiere“ og nogle faa Parsere —, saa jeg kun ægte indiske Skikkelser paa Hs. Højhed Nizamens Lokalbane.

Hs. Højhed er øjensynlig Patriot i denne som i flere andre Retninger. Han kan tillade sig denne i Indien ofte ret kostbare Luksus, thi ganske vist har Englænderne Krammet paa

ham, men paa den anden Side glemmer de heller ikke, at han staar som en af de første Repræsentanter for Indiens *muhamedanske Verden*, og for *den* har de evropæiske Erobrere — trods alt — endnu en hel Del Respekt tilbage. —

Hs. Højheds Kupéer gjorde et noget udrangeret, ja, rent ud sagt, noget snavset Indtryk, men Herregud, Vejen var jo ikke saa lang — der er omtrent halvandet hundrede engelske Mile mellem Wadi og Hyderabad.

Vi var omtrent 8 Timer om Rejsen. Særlig interessant var den ikke. Landets Frugtbarhed syntes at aftage. De Byer, Toget kom forbi, syntes næsten udelukkende beboet af Muhamedanere. Overalt hilsedes vi af slanke Minareter.

— — —

Eventyrets Glans omstraaler Hyderabads og Golkondas berømmelige Navne.

Hvem har ikke hørt Tale om den tapre og mægtige Stormogul *Aurung Zeb*, der i sidste Halvdel af det syttende Aarhundrede trængte ned i Dekan og erobrede Riget fra Tusind og én Nat, det sagnrige Golkonda, om hvis Diamanter og Safirer Marco Polo vidste at fortælle.

Golkonda blev lagt i Grus, men den store Kejser byggede en ny Stad — Hyderabad —

ved Mutiflodens klippefulde Bredder. Saa forlod han atter Landet, hvis Templers Afgudsbilleder han havde omstyrtet, og hvis Indbyggere han med Sværdet havde omvendt til Troen paa Allah og hans udsendte Profet.

Det gamle Hindurige var tilintetgjort, men et nyt stort Vasalkongedømme oprettet i dets Sted.

Som sin Repræsentant indsatte Kejseren en „Nizam“, en Guvernør. Saalænge Aurung Zeb levede, vekslede disse Guvernører hyppigt og vogtede sig vel for at være deres mægtige Herre ulydige. Men under Stormogulens svage Efterfølgere blev Hyderabads Nizam en stedse mægtigere Mand.

Saa blev Magten arvelig, og endelig blev Nizamen en uafhængig Fyrste — men den gamle Titel bibeholdtes.

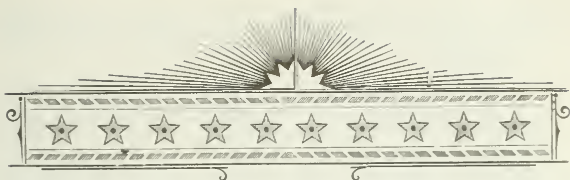
Dog, hverken han eller hans Rige kunde i Længden undgaa det øvrige Indiens ulykkelige Skæbne. I lang Tid bejlede baade Frankrig og England til Nizam'ens Venskab og længe laverede Hyderabads Statsmænd mellem disse to konkurrerende Magter. Syvaarskrigen tilintetgjorde det franske Koloniriige — der den Gang var langt større end det engelske — og dermed var Englands definitive Hegemoni i Indien fastslaaet og Hyderabads Skæbne beseglet.

Landet erobredes af Englænderne, der imidlertid her, som saa mange andre Steder i Indien, nøjedes med det faktiske Herredømme og lod de gamle Statsformer bestaa.

Hyderabads Nizam beholdt og hans Efterkommere besidder den Dag i Dag deres gamle fyrstelige Rang og Værdighed, og stadig regnes Hyderabads Suveræn for Indiens fornemste indfødte Fyrste — den gamle Kejsertrone i Delhi sank jo sammen i Blod og Flammer under det store Oprør 1857.

Men det er kun af Navn, at Hyderabads Nizam er Hersker over et stort Rige, hans virkelige Magt strækker sig kun til Tærsklen af hans glimrende Harem.

Tiende Kapitel

Ankomst til Hyderabad. — Forstæderne. — Det armeniske Pensionat. — Uvant med kvindelig Opvartning. — Hyderabads Kvinder. — Det lette Kavalleri. — Den gamle Stad. — Tchar Minar og Djama Musjid. — Muhamedanske Grave. — Paladset. — Kaffehusene paa Floden. — Tusind og én Nat. — Paa Gaderne. — Kvinder af Folket. — Inkvisitionen. — Frygtelige Fængsler. — Rædsler.

Hyderabad skjuler sit Fyrsteslot. sine Stormænds Paladser og sine pragtfulde Moskeer bag en svulmende Krans af uendelige Forstæder.

Den egenlige, den gamle Stad, har snævre Gader mellem høje Huse, indknebne Torve og høje, faste Mure om Haremshaverne og Paladsernes skyggefulde Indergaarde, der stedse oplives og forskønnes snart af et plask-

ende Springvand, snart af et duftende Blomsterflor.

Men Forstæderne derimod — de breder sig til alle Sider, bedækker et Areal af 26 Kvadratkilometer og rummer en larmende og lystig, sorgløs og besiddelsesløs Befolkning paa mere end et Par hundrede tusinde Mennesker. Vel lige saa mange tæller den indre Stad.

— — —

Allerede længe har Toget kørt og kørt gennem de uendelige Forstæder. Haver og smaa Huse, byggede af de letteste Materialier, smaa Palmelunde og store Fabriker, indiske Bomuldsspinderier, en talrig, helt i det fri levende Befolkning og en uendelig Rigdom paa brune, sortlokkede Børn — det er, hvad jeg ser fra mit Vindue, medens Toget hastigt ruller forbi. —

Ikke langt fra Banegaarden ligger et Pensionat, der ejes og bestyres af et armenisk Ægtepar, og som i Almindelighed frekventeres af tilrejsende Europæere. —

Jeg maatte bukke mig for at komme ind ad den lave Dør, men derpaa betraadte jeg en smuk, brolagt Gaard med en herlig Brønd i Midten, omgiven af Pomerans- og Citrontræer. Paa den højre Side af Brønden var en Hvælving i Murværket med Marmorsæder.

Her kunde man paa Østerlandets Vis vederkvæge sig med Kaffe og Piber.

Fra Gaarden kom jeg ind i et højt, rummeligt Værelse, hvis Gulv var tavlet med Marmor og med et rislende Springvand i Midten. Langs Væggene var bløde Divaner anbragte saaledes som Orientalerne ynde det.

Min Vært havde syv leende og pludrende Børn, og dog var hans Kone endnu et ganske tiltalende Fruentimmer. Hun besørgede Opvartningen ved Bordet, hvad der i Førstningen forekom mig helt underligt. Jeg havde levet saa længe i Orienten og var bleven saa vant til udelukkende mandlig Betjening, at jeg halvvejs skammede mig over at lade mig opvarte af èn Kvinde. Dog, denne Følelse fortog sig snart. — — —

Hyderabads Muhamedanere er i deres Sædvaner alt andet end ortodokse. Kvinderne nyder en næsten uindskrænket Frihed, og man kan se dem overalt paa Gader og Stræder og ikke mindst i Butikerne og Basarerne.

Naturligvis holder de fornemme Damer sig mere tilbage. De nøjes med den indbyrdes Selskabelighed og om Aftenen sidder de paa Haremernes flade Tage og lytter til deres Slavers Musik.

Næsten alle Kvinder af de bedre Klasser bærer et hvidt flagrende Slør, som de ofte kaster til Side enten for at forskaffe sig Kø-

ling eller for at sende en Forbigaaende et glødende Blik. — —

Ak, hvormange henrivende Pigeansigter saa jeg dog ikke i Hyderabad!

Og hvor mange skønne Kvindeskikkelser med bølgende blaasort Haar og fine Hænder og Fødder vandrede mig ikke forbi!

Unge Kvinder, der har hengivet sig til en lettere Levevis, rider ofte i muntre Kavalkader paa skønne Heste og spraglet paaklædte uuder Latter og Larm gennem Forstædernes Villagader, altid ledsagede af Slaver, der skal beskytte dem mod Fornærmelser. Naar en rettroende Muselmand møder et saadant letfærdigt Optog paa sin Vej, vender han sit ærværdige Hoved ind mod Husenes Mur og lader Rosenkransen løbe mellem sine brune Fingre, idet han takker Allah for, at *han* ikke hører hjemme blandt disse Toldere og Syndere. — —

Fem skumle Porte aabner Adgangen til den indre Stad.

Naar den Fremmede har passeret den vestligste af disse, er han ikke længe om at opdage, at en lang, smal og bugtet Gade næsten gennemskærer hele Byen, og vandrer han op ad denne Hovedgade, møder hans Øje snart en massiv, skinnende hvid Stenbygning, flankeret af fire høje Minareter. Det er *Tchar Minar* — de fire Minareter —, som ligger

just der, hvor Skæringspunktet for Stadens mest befærdede Gader findes.

Men i endnu højere Grad fængsles Opmærksomheden af den herlige Moské *Djama Musjid*, foran hvilken der findes et stort Marmorbassin, hvori de Troende foretager deres daglige, i Koranen foreskrevne Renselser.

Moskeens Indre bæres af massive firkantede Søjler. Desværre er al Ting nu overkalket.

I Nærheden af det hellige Gudshus ligger der en Mængde muhamedanske Grave, der af Hensyn til de omstrejfende Hunde er omgivne med Gitterværker.

— — —

Af Evropæere saa jeg kun faa eller rettere næsten ingen i Hyderabad. De bor alle i *Sekunderabad*, der ligger 8 engelske Mil Nord for Hovedstaden. Her træffer man dem til Gengæld i overvældende Mængde, thi Sekunderabad er en af Englands største Vaabenpladser i Indien.

— — —

Hs. Højhed Nizamens Palads optager for sig selv et helt Kvarter af Staden. Man kan kun uegenlig kalde dette umaadelige Bygningskompleks for et „Palads“, thi inden for sine Mure rummer det flere Paladser, foruden en Mængde Funktionærboliger, store Kaserner og Hestestalde.

Det er ikke muligt at modtage et samlet Indtryk af dette Bygningsvirvar, der langtfra udmærker sig ved arkitektonisk Skønhed. Den indre pragtfulde Udstyrelse opvejer imidlertid fuldstændig den ydre Uanselighed.

— — —

Langs Mutiflodens Bredder ligger en Mængde morsomme Kaffehuse, som er byggede paa Pæle i Floden. De er kun lidet kendte af tilrejsende Europæere, ganske primitive i deres Indretning, men ikke desto mindre overordenlig behagelige.

Gulvet i et saadant paa alle Sider aabent Forlystelsessted hæver sig kun nogle Tommer over Flodspejlet. Taget bæres af ranke Søjler, paa Gulvet ligger smaa Hynder, som enhver kan flytte efter Behag, og hurtig bruser Floden frem under Gæsternes Fødder. I Nærheden af nogle af disse Kaffehuse gives der nogle smaa Vandfald, der nedstyrter fra en Højde af nogle faa Fod og hvis evige Rislen og Susen udbreder en vederkvægende Kølighed og Fugtighed i Luften.

Og naar om Aftenen Lamperne tændes derinde paa de ranke Søjler, og Hyderabads værdige Borgere og Fyrstens Officerer og andre tro Undersaatter samles derinde under de aabne Tage klædte i deres skønne hvide Dragter og rolig nydende Tilværelsen, tilbagelænede i bløde Hynder og med den duftende Kaffe for sig, medens de vældige

Vandpibers Mundstykker vandrer Kresen rundt og den straalende Maane kaster sin sølvhvide Glans ned over de skummende Vandfald og Flodens ilende Bølger og skønne unge Almeher danser deres stillestaaende Danse til en blid Musiks hendøende Toner, da tror den Fremmede sig, om nogetsteds, hensat i en fantastisk Virkeliggørelse af Tusind og én Nats Eventyrrige.

— — —

En uophørlig Strøm af Mennesker færdes i Stadens Hovedgader, hvor Butik ligger ved Butik, saa at hver Gade synes en uhyre Basar, hvor Købere og Sælgere, Ledigg ængere og Lastdragere trænger sig forbi hinanden i broget Virvar. Jeg ser mange fremmedartede Typer, som jeg ikke mindes fra Bombays mere civiliserede, men langt mindre karakteristiske Folkeliv.

Se, nu viger Folkemængden til Side, Larmen stilner et Øjeblik af og en Afdeling af Fyrstens arabiske Livvagt kommer ridende forbi.

Hestene er skonne Dyr, og selv er disse Gardister ranke Folk med udtryksfulde Træk og gennemtrængende, sorte Øjne. De bærer hvide Kapper, frynsede med Guldbroderier, og store, gule Turbaner.

Men egenlig talt synes de ikke rigtig at passe

ind i den unægtelig tamme Statistrolle, hvortil de er fordømte. Disse Ørknens vilde Sønner synes langt snarere at kunne have Lyst til at gøre et blodigt Angreb paa Staden, røve dens skønne Kvinder og dens Guld og dræbe de lade Stormænd, hvis forfængelige Stolthed de er, end Dag efter Dag at trække paa Vagt i Slottets ydre Gemakker — til de indre har kun de sorte Eunuker Adgang. Den Krigerære, der er at vinde i Hyderabad, er kun ringe — og i de muhamedanske Lande har Soldaterne ingen Madkærester! —

Ofte møder den Fremmede lange Optog af unge, hvidklædte Mænd med store Turbaner og endnu større Rosenkranse: det er Eleverne i de store Moskeers teologiske Skoler. Med Visdommen er det dog kun smaat bevendt i disse Læreanstalter, hvor en aandløs Udenadslæren af Koranens Skriftsteder nærmest synes at være den Gren af Undervisningen, hvorpaa der lægges Vægt. —

Naturligvis er der nu, da der hersker fuldstændig Religionsfrihed i Indien, ogsaa mange Hinduer i Hyderabad. Ofte kan man møde dem med deres særegent formede og farvede Kasteturbaner, deres kulørte Jakker, hvide Langutier og de nøgne brune Fødder i fine Laksko, men alligevel drukner de i den

muhamedanske Befolknings Mængde. Af Arbejdernes Paaklædning — der er endnu lettere her end i Bombay — ser man allerbedst, at Hyderabad helt og holdent hører Troperne til — hvad man ikke ubetinget kan sige om Bombay og slet ikke om hele Hindustan. De senestærke kobberbrune Arbejdere nøjes i Reglen med et nødtørftigt Skørt om Lænderne, medens de om Hovedet bærer en snavset hvid eller blaa Turban.

Unge Arhejderkvinder er i Reglen iførte korte, røde, grønne eller blaa Benklæder, medens det yppige Bryst bæres oppe af et kulørt Liv, der lader Underliv og Arme ganske nøgne.

Allevegne saa jeg disse Daglejersker i Mængdevis, ligesom Købmændenes og Haandværkernes Kvinder næsten bestandig hjalp deres Mænd i de aabne Boder og Butiker. —

Det var saamænd i det Hele taget Synd at sige, at de indiske Muhamedanere plager deres Kvinder eller spærrer dem inde. Med større Ret kan man desværre sige dette om mange af de rettroende Hinduer, der jo iøvrigt udgør den store Masse af Indiens Befolkning. — —

Paa min Vandring gennem Staden kommer jeg forbi *Tchar Minar*, der, hvor de to Hovedgader krydser hinanden og danner et lille Torv. —

Men hvilket Torv!

Denne lille Plads med sine røde Marmorfliser, flankeret af gamle Paladser og beskyttet af de fire snehvide, solglitrende, himmelstræbende Minareter, forekommer mig som en prægtig Selskabssal under aaben Himmel.

Dersom Elskende i Hyderabad sætter hinanden Stævne — og det gør de sikkert, skønt Synden *der* er dobbelt saa stor og tusinde Gange saa tung at sone som *her* — saa maa det være under *Tchar Minars* dunkle Aftenskygge, naar Stjærnerne funkler med Tropernes Glans og den sølvhvide Maane bygger Bro mellem Himmel og Jord.

— — —

Med Ild og Sværd „omvendtes" Golkondas hinduiske Mænd og Kvinder. Kun over et halvt tilintetgjort Folk kom Islams bloddryppende Halvmaane til at lyse.

Men endnu stansede Forfølgerne ikke. Endnu sad den muhamedanske Fanatisme i Højsædet i mere end hundrede Aar, og Tusinder vare de, der blev dens Ofre. Da Englænderne i dette Aarhundrede fik fast Fod i Hs. Højhed Nizamens Riger og Lande, tilhørte disse Rædselstider dog allerede en svunden Periode.

Hvilken Højde *Inkvisitionen* i Hyderabad i sin Tid havde naaet, kom imidlertid først ret

for Dagen, da Englænderne ved et Tilfælde opdagede en Række gamle Fængsler, der i længst forsvundne Dage indesluttede de Ulykkelige, der havde paadraget sig Mollah'ernes Mishag, men som man dog af den ene eller anden Grund ikke ønskede at henrette offenlig. Man foretrak at lade dem *forsvinde* i disse Fængsler, der i ligesaa høj Grad var et Produkt af Magthavernes Fejghed som af den mest raffinerede østerlandske Grusomhed.

Det er nu en Snes Aar siden, at Englænderne, som sagt ved et rent Tilfælde, fandt disse Fængsler i eller rettere under et gammelt Palads i *Mekkamoskeens* Nærhed. Hs. Højhed Nizam'en protesterede mod Undersøgelsen, de øverste Mollaher protesterede naturligvis endnu ivrigere, men alle disse Protester gav selvfølgelig netop de engelske Autoriteter Blod paa Tanden. Umagen lønnede sig, forsaavidt som det var aldeles haarrejsende Ting, man kom under Vejr med. —

I en af det ovennævnte Palads' mest afsidesliggende Sale opdagede man, da man under en Reparation opbrød Gulvet, en stor underjordisk Beholder. Herved var det, at Nysgerrigheden først i saa høj Grad blev vakt hos de engelske Arkitekter, der ledede Arbejdet, og efter at nærmere Ordre endelig var indhentet, skred man altsaa, trods de ovennævnte Protester,

til en nøjere Undersøgelse af det hele vidtløftige Palads baade over og under Jorden. —

Da man havde faaet en Deling engelske Ingeniørsoldater tilkaldt fra Sekunderabad, trængte de engelske Arkitekter først ned i den først opdagede underjordiske Beholder eller Hvælving. Den var uden Lys og uden Udgang. Gulvet var bedækket med et tykt, klæbrigt, stinkende Jordlag, der mindede om Kirkegaardsjord. Og i Sandhed, det var en forfærdelig Kirkegaard, disse Englændere var trængte ned i.

Stumper og Stykker af Klædningsstykker laa spredte dernede. De var alle af et gammeldags Snit. De Ulykkelige, der havde baaret dem, var styrtede herned ovenfra og derefter døde af deres Saar eller af Hunger og Rædsel.

I den klæbrige, sorte Jord fandt Soldaterne talrige spredte Menneskeben og lange, sorte Haarlokker, der øjensynlig i sin Tid havde smykket unge Kvindehoveder. —

Man nøjedes imidlertid ikke med at undersøge denne Hvælving, der øjensynlig kun har været bestemt for de Ulykkelige, hvis Spor de fanatiske Magthavere søgte at udslette for stedse og for enhver Pris.

Efter nogen Tids forgæves Søgen lykkedes det endelig at finde de tilmurede Adgange til de egenlige Fængsler, der strakte sig under

hele Paladset. De bestod alle af ganske smaa Celler, fuldstændig mørke og kun saa sparsomt forsynede med Luft, at et Menneske netop kunde undgaa at dø af øjeblikkelig Kvælning.

I en af disse rædselsfulde Fængselsceller fandt de engelske Arkitekter og Soldater en i Gulvet indlagt Marmorsten af Form som en af de sædvanlige opretstaaende, muhamedanske Gravstene. Man fjernede den, og se, den dækkede et skrækkeligt Gravsted!

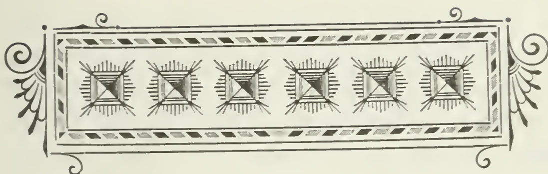
Ingen Solstraale trængte nogensinde ned i dette mørke Dyb, der var bestemt til at opsluge hine Ulykkelige, som blev levende begravede, bundne paa Hænder og Fødder. Mangel paa Luft, Lys og Næring maa dog forholdsvis hurtigt have gjort det af med dem.

Da man trængte endnu længere frem i dette Helvede, opdagede man en Trappe med 30 Stentrin, der førte ned i et endnu større Dyb. Da Soldaterne havde ryddet de nedfaldne Murbrokker og Grushobe til Side, kom man ind i et hvælvet Rum, bagved hvilket en hel Række bitte smaa Celler var anbragte. I disses Mure var nischeagtige Fordybninger, i hvilke de ulykkelige Ofre begravedes i den med Murbrokker blandede Grusmasse, der overalt fandtes ophobet dernede. Man kunde meget tydelig erkende dette af de

fundne Skeletters Stilling. Endnu kunde man se Spor af de Ulykkeliges krampagtige Bestræbelser, for at befri sig fra Jorden, der stedse fastere og fastere sammentrykkedes om deres Lemmer. —

Ingen véd mere det mindste at fortælle om disse talløse Ofre for et blodtørstigt, fanatisk Despoti.

Ellevte Kapitel

Til Sekunderabad. — Stærke Fæstningsværker. — Englænderne i Sekunderabad. — Mr. Plowden. — Hans Paladser. — Mine Anbefalinger. — Min Avdiens hos Residenten. — Elskværdig Modtagelse. — Major Rawlinson. — I den engelske Officersklub. — Golkonda. — En Gravstad. — Pragtfulde Mausoleer. — Disses Arkitektur. — Kuperet Terræn. — Yppig Vegetation. — Arabervagten. — Skatkamret.

Om Morgenen tidlig den paafølgende Dag tog jeg med Toget til Sekunderabad. Jernbanen fører gennem en underlig forreven Klippeegn. Vældige, sorte og graa Stenmasser ligger allevegne ophobede, og mere end en Gang maa Banen gøre store Sving for at komme forbi disse uhyre Granitblokke, der synes en Gang at have tjent som Kasteskyts i himmelstormende Titaners Hænder.

— — —

Sekunderabad er ikke en enkelt By, men udgør flere saadanne, der alle omgives af de store, stærkt befæstede engelske Kantonnementer, over hvis faste Brystværn Snese af hurtigskydende Kanoner viser deres Mundinger. Det hele Anlæg, inklusive de indiske Byer, indtager et Fladerum paa over 50 Kvadratkilometer i en regulær Firkant. —

I det engelske Officerskvarter — en prægtig Villastad — ligger den ene store, smukke Bungalow ved Siden af den anden, alle omgivne af velholdte, yppige Haver. Paa Gaderne i denne Villastad møder man bestandig en Mængde engelske Damer og Børn, ligesom alle Butikerne her er engelske.

Naturligvis mangler de obligate, uundværlige Sportspladser ikke, endskønt selv et ringe Kendskab til tropiske Forhold gør det indlysende, at al overdreven Legemsanstrængelse i Forbindelse med unødvendig Transpiration i allerhøjeste Grad svækker Legemets Modstandskraft overfor Klimaets aldrig hvilende Angreb. —

Allevegne vrimler der af engelske Soldater. De ser sygelige og anæmiske ud, blot naar de har opholdt sig et Aars Tid i dette usunde Klima. Dertil bidrager ogsaa i høj Grad deres upraktiske Paaklædning; den tykke, røde Uniformsfrakke og skyggeløse, skotske

Hue er saa uhensigtsmæssig som overhovedet tænkelig, men, som bekendt, er Englænderne meget konservative, ikke mindst — til deres egen Skade — hvad deres Hærvæsen angaar. Forøvrigt sørges der godt for disse hvervede Tropper. De bor i store, smukke, lyse og luftige Kaserner — som alle er byggede paa Hs. Højhed Nizamens Bekostning. Dyre Venner, de Englændere! —

Englands officielle Resident i Hyderabad — den Gang Mr. *Plowden* — har hele tre store Paladser til sin Raadighed, et udenfor Hyderabad, nærmest lignende en middelalderlig Borg med sine stærkt armerede Redouter og Bastioner og sine faste, stormfrie Mure, et andet „Lystslot“ ligger i *Bolaram*, 16 Kilometer nord for Hovedstaden, ligeledes stærkt befæstet, det tredje befinder sig derimod i selve Sekunderabad, og her residerer Hs. Ekscellence sædvanligvis. Paladset ligger midt i prægtige Parkanlæg og tager sig glimrende ud i de skovlignende Omgivelser med sin hvide, søjlesmykkede, græske Facade. — —

Inden jeg gaar videre, maa jeg her indskyde den Bemærkning, at jeg før min Afrejse fra Bombay var bleven forsynet med en Række værdifulde Anbefalingsbreve, navnlig til engelske Embedsmænd og Købmænd, dels i Hyderabad, dels i Madras.

Det var særlig mine to gode Bombayvenner, Købmand Heyde og Bankier Hopkins, der paa denne Maade havde søgt at fjerne mulige Hindringer og Vanskeligheder paa min Rejse gennem Indien.

Blandt andet havde Mr. Hopkins den Godhed at medgive mig en Anbefalingsskrivelse til selve Hs. Ekscellence Residenten, der var en personlig Ven af ham — saavidt jeg erindrer, var de noget i Familie med hinanden.

I denne Skrivelse stod, at jeg var en net ung Mand af god Familie, at jeg var tilstrækkelig forsynet med Penge, og at jeg meget gerne vilde præsenteres ved Hs. Højhed Nizamens Hof under mit Ophold i Hyderabad — hvad der i Virkeligheden ogsaa var mit mest levende Ønske.

— — —

Det første jeg derfor gjorde, da jeg var kommen til Sekunderabad, var — iført min stiveste Puds og med min Anbefalingsskrivelse i Brystlommen — at søge Avdiens hos Mr. *Plowden*. I Forhallen til det ovenfor omtalte „græske“ Palads afgav jeg mit Kort til den vagthavende Officer med Forespørgsel om, hvorvidt jeg i Dag kunde opnaa Avdiens hos Ekscellencen. Da han hørte, at jeg var forsynet med en Anbefalingsskrivelse fra Mr. Hopkins, blev han meget elskværdig,

og det varede da heller ikke mere end et Kvarters Tid, inden jeg blev ført ind til Residenten, der modtog mig med stor Høflighed, læste mit Anbefalingsbrev og skrev et Par Ord bagpaa et Visitkort til Major *Rawlinson*, Nizamens engelske Adjutant. Han raadede mig til at opsøge Mr. Rawlinson og give ham Kortet, han vilde da utvivlsomt skaffe mig Avdiens hos Hans Højhed — hvad der, som sagt, i Øjeblikket netop var mit højeste Ønske.

Det var jo vanskeligt at modtage et større Bevis paa den altformaaende, engelske Residents Velvilje. Jeg udtømte mig da ogsaa i Taksigelser og tog under mange Taksigelser Afsked, hvorefter jeg styrede min Kurs efter den engelske Klub, der havde til Huse i en stor, elegant Bungalow, skraas overfor Residentspaladsets pragtfulde Park. Af den vagthavende Adjutant havde jeg nemlig erfaret, at Major Rawlinson netop samme Dag var i Sekunderabad.

Majoren tog venligt imod mig, saasnart han havde set Mr. Plowdens Visitkort. Han raadede mig til at blive i Sekunderabad til næste Dag, saa kunde jeg jo følge med ham til Hyderabad. Jeg takkede ham meget for hans Godhed og vilde just bortfjerne mig, da han særdeles elskværdig spurgte mig, om jeg ikke vilde spise Frokost sammen med ham i Klubben. Naturligvis

vilde jeg gerne det. Jeg blev forestillet for forskellige af de Tilstedeværende — alle engelske Officerer og Embedsmænd — og tilbragte derpaa et Par meget behagelige Timer, dels ved det ægte engelske Lunchbord, dels i Klubbens elegante Rygesalon. Da Mr. Rawlinson erfarede, at jeg paa mødrene Side var nær beslægtet med forskellige engelske Familier, hvis danske Forbindelser han ikke var uvidende om, fordoblede han sin Elskværdighed og lovede mig, at jeg nok skulde faa Fornøjelse af min Præsentation ved Nizamens fyrstelige Hof.

Forørigt raadede han mig til at benytte Eftermiddagen til at gøre en Udflugt til det nærliggende *Golkonda* — og sidenhen fortrød jeg ikke at have fulgt hans Raad.

Kun et kort Stykke Vej skiller Sekunderabad fra den berømte og sagnrige, nu døde Stad Golkonda.

Tager man en Vogn, naar man derud i mindre end en Time.

De samme mærkelige, vildt sønderrevne Klippeformationer møder Øjet overalt. Endnu knejser et gammelt Kastel over al den fordums Herlighed, og endnu hegnes Golkonda af høje, svære Mure med takkede Tinder og en Uendelighed af faste, runde Taarne.

Terrænet indenfor Murene er ligesaa ku-

peret og forrevet som udenfor disse, men en yppig, tropisk Vegetation dækker Ujævnhederne og skjuler de smulrende Ruiner under grønne Tæpper.

Det, som nu bringer den Fremmede i Forbavselse og Henrykkelse, naar han besøger den tusindaarige Kongestad, tilhører mindre en vanslægtet Nutid end en fjærn og straalende Fortid.

— — —

Golkonda, om hvis fabelagtige Rigdomme levantinske Købmænd i Middelalderen bragte sagnlignende Beretninger til Evropa, og hvis herligt slebne Diamanter længe var de første og kostbareste i Verden, er nu sunken i Grus — men paa Hindustadens Ruiner har et nyt, muhamedansk Golkonda rejst sig. Staden er bleven forvandlet til et uhyre, fyrsteligt Mausoleum. Den klassiske Jord er blevet de hyderabadske Nizamers, Prinsers og Stormænds sidste Hvilested.

Golkonda er bleven en vidunderlig Gravstad, vel Verdens mærkeligste og pragtfuldeste.

Golkonda er nu de Dødes By, en tyst og stille By, hvis Gader dannes af berømte Mænds Grave og Fyrstes storartede Mausoleer.

Disse Gravminder — hvoraf intet er ældre end den muhamedanske Erobring —

ligner alle hverandre i Arkitektur, om de end i Pragt og Størrelse meget afviger fra hinanden. Men de mindste af dem er store og de største imponerende, grandiose i deres vældige, og dog enkle og ædle Former. Det er alle firkantede Bygninger — altid snehvide —, der er opførte paa en høj Stensokkel.

Op til selve Graven fører brede Trapper, omgivne af arabiske Buegange, og over det hele hvælver en uhyre Kuppel sig, baaren af arabiske Søjlegange.

I Mausoleets Midte, lige under Kuplen, finder man altid en stor Sal, der optager hele Bygningsværkets Fladerum, med hvide kalkede Vægge uden nogensomhelst Prydelse.

Midt i den ganske tomme Sal staar den sorte Marmorsarkofag med Vers af Koranen udhugne i Laaget og paa Siderne. —

Jeg begyndte min Vandring gennem Gravstaden fra Kastellets Port. Først syntes jeg, at Vejen uafladelig førte ned ad Bakke og Vegetationen blev ogsaa bestandig mere yppig og rig. Men pludselig stansedes jeg af en næsten lodret Klippe, der tjente som Espalier for et filtret Væv af grønne Slyngplanter.

Langt om længe fandt jeg dog en smal, bugtet Fodsti, der i hundrede Snoninger og Bøjninger banede sig Vej helt op til Klippens Top.

Forbavset og betaget blev jeg staaende, thi i næppe halvtreds Skridts Afstand saa jeg et umaadeligt Mausoleum dukke frem af den grønne Underskov. Det lignede de andre, men det var langt større, og Kuplen skinnede med hundrede lysende Farver i Solens glitrende Straaler.

Da jeg kom nærmere, saa jeg, at det vidunderlige Farvespil hidrørte fra Kuplens Beklædning med forskelligt farvede emaillerede Teglsten, men ikke alene Kuplen, ogsaa Mausoleets Sider og Søjlerækkerne var beklædte med disse forunderlig skinnende Sten, der ikke mere kan fremstilles, da Hemmeligheden ved deres Fabrikation er gaaet tabt. —

Heldigvis er de fleste af Golkondas Gravminder endnu nogenlunde velbevarede. Men saavidt jeg kunde se, gøres der saa godt som intet for deres Vedligeholdelse, og dog hører de til det sydlige Indiens største Seværdigheder.

Ganske vist bevogtes Gravstaden af en Afdeling af Nizamens arabiske Livgarde, men, som jeg selv erfarede, indskrænkede denne Bevogtning sig nærmest til at affordre de Besøgende en passende Tribut, der altid retter sig efter det Træn af Tjenere, Vogne og Palankinbærere, vedkommende Evropæer fører med sig, og hvorefter de beregner hans Formues-

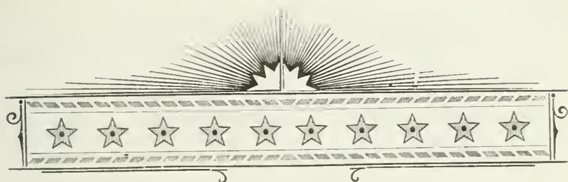
tilstand. Da jeg nu aldeles intet Træn førte med mig, var jeg saa heldig at slippe med en meget moderat Kendelse.

Forresten har disse arabiske Livvagtsmænd en anden betydningsfuld Opgave, idet de er betroede Bevogtningen af Nizamens Skatkammer, der, mærkeligt nok, ikke befinder sig i Hyderabad, men i Golkondas høje, gamle Kastel. Med Undtagelse af et Par meget værdifulde Diamanter, skal dette Skatkammer nok efter Sigende ikke befinde sig i nogen glimrende Forfatning. Men noget bestemt herom er der vistnok kun faa, der véd.

— — —

Hen paa Eftermiddagen vendte jeg atter tilbage til Sekunderabad.

Tolvte Kapitel

Atter i Hyderabad. — Med Major Rawlinson til Paladset. — Vor Køretur gennem Staden. — Gamle Palæer. — Pressede Fædrelandsforsvarere. — I Nizamens Palads. — Haremet. — I Hyderabads glimrende Dage. — Kejserens Datter. — Paa Vej til Avdienssalen. — Nizamens Hof. — Nizamens Ankomst. — Avdiensen. — Gyldne Lænker. — Den kommende Fest.

Den følgende Morgen fulgtes jeg med min nye Ven, Major Rawlinson, tilbage til Hyderabad.

Majorens nærmeste Tjenerskab var til Stede paa Perronen ved vor Ankomst, og udenfor ventede hans elegante *Tilburry*.

Med en venlig Haandbevægelse bad han mig tage Plads ved Siden af sig, selv greb han Tøjlerne, de to adrætte, militært udseende Tjenere sprang op bag paa, og i rask Trav gik det ad Paladset til.

Mere end én Gang maatte Majoren dog

sagtne Farten en Smule, for Eks. naar vi mødte en Elefant, der, med sin Fører siddende ude paa Halsen, halvt skjult af de vældige Øren, langsomt og betænksomt kom vandrende ned ad Gaden, enten med et Par svære Bjælker i sin bøjede Snabel, en tung Dragt Mursten eller simpelthen gumlende paa en Tot Græs saa stort som et Enspænderlæs.

— — —

Atter taarner *Djama Musjids* vældige Bygningsmasser sig op for mit spejdende Blik, og allevegne ser jeg lette, løgformede Kupler, prydede med gyldne Halvmaaner, og jeg bliver svimmel, naar jeg løfter Øjet og ser dem lysende og skinnende sejle af Sted deroppe i den azurblaa Luft i modsat Retning af de lette, smaa, hurtigt drivende, hvide Uldskyer. — —

Vi kommer forbi Djama Musjid, og Rawlinson styrer sine ædle, maharattiske Heste ned ad en snever og mørk Gade, som jeg ikke kender.

Kun faa Mennesker vandrer af Sted her under de skyggende Facader af to lange Rækker gamle Paladser. Ingen Butiker og ingen munter Værkstedslarm bryder den herskende Tavshed.

Et Pust af Hyderabads store Fortid slaar mig i Møde fra disse høje Mure og tæt til-

ukkede Vinduskarnapper, og jeg synes at se hine døde Prinser og Stormænd, deres Pragt og Rigdom og Vaabenglans og deres dejlige Kvinder, alle de, der en Gang i fornstore Tider havde bygget og boet og levet og elsket bag disse gamle, nu saa tavse Mure.

— Og jeg kommer til at mindes visse gamle italienske Stæder med deres smulrende Patricierpaladser, deres evige Drøm om de store Tiders Glans og Herlighed og saa deres ubetvingelige Stolthed. —

Allerede dukker Paladsets uendelige Facader frem for Enden af Gaden, da Vognen stanses af et pudsigt og sælsomt Optog, der optager hele Gadens Bredde: En Flok vilde, pjaltede Skikkelser, aabenbart samlede sammen allevegne fra, der med bagbundne Hænder drives fremad under uafbrudte Piskeslag af nogle arabiske Ryttere, der aabenbart tilhører Hs. Højhed Nizamens berømte Livgarde.

Forbavset spørger jeg Rawlinson om Forklaring paa dette mærkelige Optrin. Han trækker paa Skuldren: „Nogle indfangne Rekruter til Nizamens „Kontingent“ — andet ikke.“

Andet ikke! Aa nej, men disse Stakler kommer dog til at udgøre en Del af de Stridskræfter, som Indiens Bevogtning efter det nu gældende Militærsystem er betroet til.

Og tror man, de staar ene? Dersom man havde en Statistik over alle Indiens *tvungne* „Fædrelandsforsvarere“, over alle Sepoyarméens *pressede Soldater*, vilde man komme til forbavsende Resultater, Resultater, der maaske for et Øjeblik vilde være i Stand til at henlede den sløve, engelske Opinions Opmærksomhed paa de ulykkelige, indiske Forhold.

— — —

Nizamens vældige Palads præsenterede sig, set fra den Side, hvorfra vi kom, i en alt andet end imponerende Skikkelse. Lange Mure, bag hvilke høje Bygninger uden Vinduer saas at rage op, var alt det, jeg saa af Paladset, før vi gjorde Holdt udenfor en bred, massiv Port, bygget som spidsbuet Tøndehvælving. Næppe var vi stanset, før Portdørene fløj op, og vi kørte nu ind i en af Paladsets talløse Gaarde. Allevegne mødte Øjet brune, sortskæggede Sepoysoldater og arabiske Gardister. I Midten af Gaarden plaskede et stort Springvand i en aabenbart gammel og meget smuk Stenkumme, smykket med kunstnerisk udførte Basrelieffer.

I en Fløj af Slottet, der vendte ud mod denne maleriske Gaard, havde Major Rawlinson sine Værelser.

Disse stod naturligvis i Forbindelse med

den øvrige Del af dette vidtløftige Palads, men paa Vejen til Nizamens Avdiensgemakker kom man igennem en stor Sal, hvis ene Væg dannedes af en fodtyk Brandmur, der fuldstændig afsondrede den bagved liggende Del af Paladset fra de øvrige Rum. Bagved denne tykke, uigennemtrængelige Mur var det store fyrstelige *Senana*)* indstalleret.

Alle Dage var Tanker toldfri. Hvem kan forhindre os i at tænke os hinsides den skærmende Mur, og hvor findes den Mand, der kan stanse Tankernes Flugt paa deres Vej tilbage til hine glimrende Tider, da Stormogulen selv holdt Hof i dette Palads, der er saa uhyre stort, at det synes øde og tomt, endskønt over 5000 Mennesker lever og færdes indenfor dets Mures vide Omkres.

Men den Gang da?

Ny og straalende og sejersbevidst knejsede Hyderabad paa *Mutis* stejle Bred. Dets prægtige Paladser og høje Taarne, dets glimrende Moskeer og solbeskinnede Husklynger bredte sig viden om, og den hele Stad omgaves af en tindekranset Mur med stærke Porte.

Fantasien evner kun svagt at danne sig en Forestilling om den herlige Stad, som den

---

*) Harem.

viste sig i sin Hæders Zenith, naar Indiens luende Sol i al sin Pragt skuede ned paa dens tusinde Minareter og forgyldte Kupler, der netop løftede sig over Murene og udgød en glad Straaleglans over Gadernes bølgende Folkeliv og de friske Springvand, der allevegne fremsprudlede i Moskeernes hellige Skygge. Den store Kejsers Palads virkeliggjorde Tusind og én Nats fantastiske Skildringer.

Mosaikgulve og hvide Marmorsøjler, Væggene indlagte med Guld og Sølv og Lofterne prydede i alle Regnbuens Farver eller i en utrolig Højde forsvindende i en mægtig himmelstræbende Hvælving — alt bidrog til at fremstille den østerlandske Kunsts Ideal i hele dets mangefarvede Mangfoldighed. —

Saaledes var — og er trods alt endnu — dette vidunderlige Palads, i hvilket Hyderabads Fyrster i to Aarhundreder har indespærret deres talløse Kvinder, udsøgte blandt alle Indiens, Persiens og Arabiens Stammer. Her, i dette glimrende Fængsel, var og er de fordømte til at henslæbe Resten af deres Liv. Ikkun Døden er istand til at udfri dem af deres gyldne Lænker.

Den store Kejser *Aurung-Zeb* byggede dette Palads. Hvem ved, maaske har hans dejlige, vidt besungne Datter, *Lalla Rookh*, tilbragt enkelte af sin Ungdoms Solskinsaar

indenfor disse Mure, skinsygt bevogtet af hin, den aarvaagneste blandt Hoffolk, *Fadladin* med Argusøjnene. Maaske drømte den skønne Prinsesse just her en af sine fagreste Drømme om hin ridderlige, unge Konge af Bokhara, der vidnede ved sine skønne Sange og sit dristige Mod, at hverken Mure, ejheller Laase og Slaaer kunde fordunkle hendes Skønheds straalende Ry.

— — —

Ikke uden en vis forklarlig Nysgerrighed imødesaa jeg min forestaaende Avdiens hos Hs. Højhed, da jeg, sammen med Majoren, betraadte den Del af Paladset, der udelukkende beboedes af det fyrstelige Hof.

Næppe havde vi vist os, før store Sværme af prægtigt klædte Tjenere og Dørvogtere kom løbende fra alle Hjørner og Kanter. Alle krøb og logrede de ydmygeligst for Rawlinson, der paa sin Side optraadte med barsk, militær Korthed. „Krapylet maa imponeres!" var aabenbart her Løsenet.

Efter at være stegne op af en bred Marmortrappe, gik vi igennem en lang Række Sale, alle pragtfuldt smykkede med Guldindfatninger, skinnende Mosaiker og gyldne Stukkaturer. Hist og her stod en moderne evropæisk Lænestol og gjorde en højst bedrøvelig Figur.

I Avdienssalens Forgemak modtoges vi af Hs. Højheds Storvezir og Dewan. Kort efter smækkede nogle Tjenere de store Fløjdøre op og vi traadte ind i den store Avdienssal, Rawlinson, scenevant som han var, med trætte, ligegyldige Miner, jeg derimod — tror jeg nok — med Spænding og Forventning malet i hvert Træk, men Gud, hvor jeg misundte Rawlinson.

Vi traadte hen til en Gruppe rigt paaklædte, højere Hoffunktionærer, der alle ærbødigt gjorde Plads for deres sikkert dybt hadede, men mægtige Overmand, Nizamens *engelske* Adjutant.

Den store, skønne, højloftede Sal med tavlet Marmorgulv vrimlede af Nizamens talløse Hoffolk, Gardeofficerer og Haremseunuker. De fleste var klædte i fine, hvide Batistdragter og bar forskelligtfarvede grønne, røde og gule Turbaner samt røde, blaa og gule Snabelsko, besatte med glimtende Pailletter.

Mange af de Tilstedeværende var ældre, hvidskæggede Mænd. og mere end en af disse indiske Dignitarer var i Besiddelse af en ubeskrivelig rolig og selvbevidst Fornemhed.

Endelig forkyndte Larmen af Dørvogternes sølvknappede Stokke paa Flisegulvet i det store Galeri bagved Avdienssalen, at Hs. Højhed nærmede sig. Med stort Bulder reves de

tunge Silkeportiérer til Side, og Nizamen traadte ind i Salen, fulgt af en talrig Skare Hoffolk, indfødte Officerer og Tjenere.

Han var klædt i en enkel, hvid Dragt og bar grøn Turban. Paa hans Bryst glimrede den indiske Syvstjerneorden, som han blev dekoreret med ved Dronning Viktorias Regeringsjubilæum 1887.

I samme Øjeblik, som Fyrsten traadte ind i Salen, kastede hele Hoffet sig næsegrus ned paa Gulvet, hvor det blev liggende, indtil Hs. Højhed havde sat sig i sin Tronstol.

Major Rawlinson og jeg blev naturligvis staaende, men vi bøjede os meget dybt gentagne Gange.

Avdiensen tog sin Begyndelse. Hs. Ekscellence Storveziren forestillede med talende, elegante Haandbevægelser forskellige af de Tilstedeværende, medens disse Lykkelige, liggende paa deres Knæ, atter og atter slog den gule Pande mod Gulvets hvide Marmorfliser.

Med nogle faa, sagte fremmumlede, naadige Ord blev de afskedigede, hvorpaa Major Rawlinson og jeg skred henimod Nizamens Divan, paa hvis Hynder han egenlig mere laa end sad, af og til tagende et langt Drag af sin juvelbesatte *Tchiboukh*, som en kostbart

paaklædt Yndlingspage knælende tog Vare paa, naar hans Hersker ikke netop røg.

For hvert tredje Skridt, vi gjorde, stansede vi og bukkede dybt.

Efter det tredje Buk var vi naaet hen foran Nizamen, for hvem Majoren nu forestillede mig som den første danske Rejsende, der havde haft den Lykke at stedes til Avdiens hos Hyderabads ophøjede Hersker. Venligt smilende rakte Fyrsten mig Haanden — en blød, kvindelig fin Haand — som jeg trykkede under et dybt Buk, idet jeg samtidig paa Engelsk sagde Hs. Højhed, hvor rørt jeg var over den naadige Godhed, hvormed han havde tilladt mig at nærme mig hans ophøjede Person.

Et nyt Buk og Præsentationen og dermed Avdiensen var til Ende. Under gentagne, dybe Buk trak vi os baglæns tilbage, indtil vi havde naaet vore tidligere Pladser i Salen, forøvrigt kun en halv Snes Skridt fjernede fra Fyrstens Divan.

Med stor Interesse betragtede jeg denne „mægtige“ indiske Fyrste, store Forgængeres Arvetager. Saaledes som han dér sad paa sin røde Silkedivan, saa han ud til at være en Mand paa omtrent fyrretyve Aar; hans fine, men lidt for kødfulde Ansigtstræk røbede en vistnok oprindelig livlig og velbegavet Aand, men alt for tidlig sløvet af tøjlesløse Haremsglæder,

og maaske i endnu højere Grad af den nagende Bevidsthed om politisk Afmagt.

I hans sørgmodige Øjne var det ikke svært at læse hans trætte Selvopgivelse. „Hvad kan det nytte?“ var upaatvivlelig den Formel, der klarest udtrykte hans Følelser; han vidste jo, at han ikke kunde røre sig, at han ved hvert Skridt, han gjorde, vilde møde de mistænksomme, aarvaagne Englændere, der med Argusøjne holder Vagt ved alle de indiske Hoffer. Han følte sig maaske — og var det i Virkeligheden ogsaa — ligesaa ufri, ligesaa bundet og tynget af gyldne Lænker som Odaliskerne i hans Senana. —

Efter at være bleven forestillet for Herskeren, der havde budt mig Velkommen, hørte jeg nu efter østerlandsk Sæd og Skik med til Hoffet, saalænge mit Ophold i Hovedstaden varede.

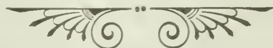
Jeg skulde just præsenteres for en af Fyrstens indiske Ministre, da der blev stor Røre i Salen. Nizamen havde rejst sig fra sit Sæde for at trække sig tilbage til sine Privatgemakker, og i samme Nu styrtede hele Hoffet til Jorden. Atter reves Dørforhængene til Side, Dørvogterne stødte deres sølvknappede Stave mod Gulvet, saa det gav dundrende Genlyd, Officerernes Sabler raslede, og omgiven af den samme Skare Hoffolk som før,

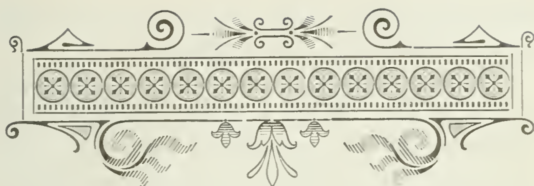
forlod Hs. Højhed Avdienssalen, hans „Dagværk“ for den Dag var til Ende.

En mere menneskelig Tone begyndte at gøre sig gældende hos Hoffolkene, saasnart Fyrsten var ude af Syne, man samtalede, diskuterede, komplimenterede hinanden, og langsomt tømtes den prægtige Sal for sit farvestraalende Menneskeindhold.

Men forinden havde Rawlinson venskabeligt præsenteret mig for enkelte af de mere betydende Hofdignitarer, der naturligvis alle var uhyre elskværdige og forekommende imod mig, i min Egenskab af Major Rawlinsons gode Ven og Protegé.

Samme Aften Klokken 6 skulde der være Aftenunderholdning i Paladset for en intimere Kres af Fyrstens nærmeste Omgivelser. Det lod til, at man glædede sig meget til de forventede Nydelser ved dette Aftenselskab, og man paalagde mig indstændigt at komme, idet man atter og atter betonede, „at maaske vilde endogsaa Nizamen selv bivaane Festen!“

Trettende Kapitel

Aftenfesten. — Hoffet samles. — Østerlandsk Hofetikette. — Dørvogterne. — En glimrende Forsamling. — Nizamen. — Kunstnerne optræder. — Jonglører og Fakirer. — Dansende Ungmøer. — En tilsløret Skønhed. — Hendes Dans. — Et straalende Syn. — Festen slutter. — Nizamen trækker sig tilbage. — Evropæernes Souper. — Hjem til mit armeniske Pensionat. — Jeg falder i Søvn.

Efter at have spist til Middag i mit armeniske Hotel og gjort mig saa fin som Omstændighederne tillod — snehvid Dragt, sorte Laksko og Silkestrømper — lod jeg min Vært, der var aldeles usigelig imponeret af min uanede Fornemhed, hente en Vogn, og i den kørte jeg saa tilbage til Paladset, da Klokken nærmede sig seks. Major Rawlinson ventede mig, og i Forening med ham og nogle særlig

indbudte engelske Officerer, afventede jeg Tidspunktet for Soiréens Begyndelse.

Endelig forkyndte dundrende Gongonslag, at Hoffet var i Færd med at samles, og ad den kendte Vej begav vi os alle over i de i en anden Fløj af Slottet beliggende Gemakker, hvor Festligheden skulde afholdes.

Fanfarer fra et bagved et Forhæng skjult Orkester modtog os ved Foden af en bred Marmortrappe, og da vi var stegne op ad den, kom vi ind i en stor Sal — et Slags Forgemak — hvis Gulv var bedækket med — Fodtøj!

Der var Sko og Halvstøvler og Tøfler af alle mulige Farver og Former og Dimensioner.

Hofetiketten fordrer nemlig, at alle Undersaatter, der nærmer sig Herskerens Person, først afører sig deres sædvanlige Fodbeklædning, paa samme Maade som man i Evropa har for Skik at blotte sit Hoved. — I Orienten vilde en Muhamedaner eller Hindu udvise den højeste Grad af Uopdragenhed, om han offenligt viste sig uden Fez eller Turban. Saa forskellige kan Begreberne være.

Salen var fuld af Mennesker, men en Chubdar eller Dørvogter med sølvknappet Stav i Haanden banede os hurtigt Vej gennem Mængden, der forøvrigt villigt nok gjorde

Plads for os — endnu udøver det blotte Syn af en Evropæer, sin uvilkaarlige Virkning paa de Indfødte; man maa blot ofte forbavses over, at Trællesindet dog ikke stikker dybere hos den indiske Befolkning, end det i Virkeligheden gør.

Chubdarerne slaar de brede Tæppeforhæng til Side, og vi træder ind i den egenlige Festsal, der er glimrende oplyst, med røde Divaner langs Væggene, der er dækkede af skønne, gammel-indiske Tapeter.

De indfødte Gæster og Hoffolk følger os i Hælene, og efterat vi har taget Plads i nogle engelske Kurvestole, fyldes Salen snart af en glimrende Skare — for en stor Del de samme, jeg tidligere paa Dagen havde været sammen med under min Avdiens hos Hs. Højhed Nizamen.

Jeg udveksler Nik og Hilsner til Højre og Venstre, og et Par arabiske Livvagtsofficerer ser deres Snit til venskabeligt at trykke min Haand.

Endnu er Fyrsten ikke kommen, men snart forkynder Pauker og Gongonger i det fjerne, at Naadens Sol nærmer sig, og da han træder ind i Salen, kaster alle de indfødte Gæster sig næsegrus ned paa Gulvet, ganske som under Formiddagsavdiensen, medens vi

Evropæere rejser os fra vore Kurvestole og bukker dybt.

Efter med kongelig Værdighed at have taget Plads paa den for ham bestemte ophøjede røde Silkedivan, beder han os hvide Mænd med en venlig Haandbevægelse at komme nærmere, hvorpaa lydløse Tjenere kommer ilende og flytter vore Stole hen paa den fyrstelige Divans højre Side.

Derpaa bringer en knælende Tjener Hs. Højhed den uundværlige *Houkah* — den indiske Vandpibe —, af hvis Ravmundspids han begærligt indsuger nogle vældige Drag, hvorefter han et kort Øjeblik synes ganske at henfalde i en drømmende Døs.

Han er imidlertid lysvaagen, men benytter blot den lille Houka-Pavse til et hurtigt Studium af de tilstedeværende Evropæeres Ansigtsudtryk.

Med stor Venlighed giver han sig derpaa til at konversere Mr. Rawlinson — Fyrsten taler fortræffeligt Engelsk —, og snart efter begynder han at udspørge mig om min Rejse og Formaalet med den. Jeg fortæller ham, at jeg er dansk, og at Kejserinden af Rusland er en Datter af min Konge. Efter at have modtaget denne Oplysning, der aabenbart til en vis Grad imponerer ham, betragter han mig ikke uden forøget Interesse, der ikke bliver min-

dre, fordi han elskværdig smilende trækker paa Skulderen, hvad mit nordiske Fædreland angaar, idet han beder mig tilgive ham hans Uvidenhed med Hensyn til *det.*

Men vor Samtale afbrydes, thi nu giver Overhofmarschallen Tegn til Chubdarerne, at de skal indføre de Kunstnere, hvis Færdigheder i Løbet af Aftenen skulde more og adsprede os: Akrobater, Jonglører og Danserinder, de fleste af dem farende Kunstnere af alle Slags.

En Flok Gøglere føres ind i Salen, og efterat de først næsegrus har kastet sig ned for Fyrstens Aasyn, begynder de deres Kunster. Der er en af dem, som sætter os i Forbavselse.

Det er en ung, nøgen, ekscentrisk udseende Mand, der udfører allehaande mærkelige Kunststykker med de tilstedeværende Officerers og Hoffolks Sabler og Dolke.

Han synes ganske usaarlig, thi skønt han er nøgen indtil Bæltestedet, stemmer han dog Spidsen af en skarpsleben Sabel mod sit magre, gulbrune Bryst, saa at Klingen bøjer sig som en Violinbue og dog forbliver han uskadt. Derpaa lægger han sig ned paa Ryggen, og med lidt Spyt hæfter han et grønt Betelblad midt paa sit Bryst.

En af hans Kammerater nærmer sig med

en blinkende Sabel i sine opløftede Hænder: Eet susende Hug, et svagt Klageraab, og i samme Nu springer Kunstneren op og viser Fyrsten det gennemhuggede Betelblad; Sabelhugget var tilstrækkelig kraftigt til at dræbe en Okse, men paa hans Bryst er der ikke mindste Rift eller Skramme at opdage, maaske en svag, rød Stribe, just der, hvor Sablen maa have truffet, men ellers intet.

— — —

En dæmpet Musik af Zitharer og Triangler lyder, et Dørforhæng rives til Side, og en Flok unge Piger eller rettere yndige Børn svæver henover Salens Marmorgulv, nejer og knæler foran Herskerens Divan og begynder saa deres Dans.

Disse unge Danserinder er Børn endnu; de færreste af dem er over tolv Aar, en Alder, i hvilken de jomfruelige Former allerede begynder at udvikle sig under Dekans straalende Sol.

Deres lette Dragter synes beregnet paa at pirre en sløvet Sanselighed. Indtil Hofterne er de fine Legemer ubedækkede, kun Hals og Arme er omvundne med Perlesnore og gyldne Spænder medens den fremsvulmende unge Barm nødtørftigt skjules under de over Brystet korslagte Hænder.

Vide Pludderbenklæder naar de unge

Kunstnerinder indtil ovenfor Knæet, hvorfra Benene atter er nøgne ned til de smaa Fødder, der stikker i højhælede Silkebalsko af evropæisk Snit.

Dansen begynder til Zitharernes Toner, tre lange, røde Silkesjaler slynger de imellem sig, idet de samtidigt indtager allehaande yndefulde Stillinger, men snart bliver Musikens Tempo hurtigere, Tonerne lyder vildere og vildere, stedse lidenskabeligere bliver Dansen, der ledsages af yppig-sanselige Bevægelser, som skal udtrykke Hengivelse i den Elskedes Arme.

De unge, knap udfoldede Legemer snor og vrider sig og indtager yppige Stillinger for at anskueliggøre en Lidenskab, som i Følge deres Alder i Virkeligheden er dem fremmed, men efterhaanden synes den berusende Dans ogsaa at udøve sin ildnende Virkning paa de ungdommelige Bajaderers Sind. Øjne og Kinder gløder om Kap og der er viljelos Lidenskab i deres Kærtegnen af hinandens Legemer. — —

Stakkels smaa Piger, ulykkelige Børn, hvem en grusom Skæbne saa tidligt ofrede paa Lastens og Despotiets Alter!

— — —

Hofmarschallernes Haandklap lyder atter gennem den store Sal, og Forhænget for den store Midterdør rives til Side. En kvindelig Skikkelse, hyllet i hvide Gevandter og

ført af to sorte Slavinder, træder ind i Salen, i hvilken der i dette Øjeblik hersker en lydløs Tavshed, medens alle Blikke i spændt Forventning hænger ved den indtrædende, der langsomt, men nu uden Ledsagelse, skrider hen over Marmorgulvet, indtil hun naar det brede, bløde, persiske Tæppe, der er udbredt foran Nizamens Trondivan.

Hun kaster sig ned for Herskerens Fødder, rejser sig atter op og bliver staaende ubevægelig stille, stadig hyllet i de hvide Slor. —

Da — med engang — lyder der fra Salens nederste, dunkleste Ende et skærende Fløjtesignal, og medens Orkestret falder ind med hele sin Styrke, falder de hvide Slør, der indhyller den formummede Kvindeskikkelse — og forbavsede og betagne ser vi en underdejlig Kvinde staa foran os, en Bajadere, halvt klædt i orientalsk, halvt i evropæisk Fantasidragt, en „half caste“ Pige, halvt af evropæisk, halvt af indisk Herkomst, tilhyllet og dog blottet, skjulende sine Yndigheders Rosenflor og dog aabenbarende alt.

Omkring det skønne, blaasorte Haar, der i svære Bølger ruller ned over de elfenbensgule, men herligt formede Skuldre, er der slynget en Krans af store, røde Roser.

Et funklende Øjepar under mørke, ædelt

tegnede Bryn og den røde Munds ungdomssvulmende Læber synes at forraade et lidenskabeligt Temperament hos den skønne Ejerinde.

Mod indisk Sædvane er Bajaderens Taille indsvøbt i et gyldent Livstykke, der lader Brysterne træde frit frem, og hendes Ben er nøgne, kun dækkede af en kort Silkekjole, der naar hende til Knæet.

Hun begynder at danse. — Og hvilken ubeskrivelig Ynde formaar hun ikke at lægge ind i denne stillestaaende Dans med dens erotiske Mimik.

Endskønt hun næsten ikke bevæger Fødderne, er det dog, som nærmer hun sig os i det ene Øjeblik for i det næste atter koket at fjærne sig. Snart udtrykker hendes Dans Hengivelsens Lykke, snart den blufærdige Piges Angst for sin Elsker, og tilsidst synker hun ned foran Fyrstens Divan, idet hun som i Bøn strækker Armene op imod ham.

Et Øjeblik synes Nizamens sløve Aasyn at farves af en let Rødme. Det er, som havde den skønne Pige gjort Indtryk paa ham. Han kaster en Pung fuld af Rupier i hendes Skød, og et Øjeblik ser det ud, som vil han give en eller anden Befaling, sige et eller andet, men kun et Øjeblik, saa synker han atter tilbage i sin sløve Ligegyldighed for alt og alle,

og den skønne Danserinde fjærner sig efter atter at have tilhyllet sit dejlige Ansigt.

Endnu spiller Musiken en kort Tid, saa giver Fyrsten Tegn til Festens Ophør, og medens vi bukker og de indfødte Hofmænd kaster sig ned paa Marmorgulvet, trækker Hs. Højhed sig tilbage, fulgt af de samme Hofembedsmænd og Officerer, der havde ledsaget ham ved hans Indtrædelse i Salen.

Just som vi skal til at forlade Festsalen, bliver jeg opmærksom paa et stort Pulpitur med Gitterværk for, en halv Snes Fod over Gulvet i Salens ene Sidevæg.

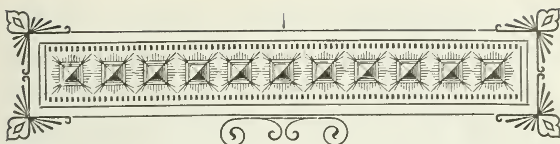
Jeg synes at høre Latter og Kvindetale, og forbavset spørger jeg en af de engelske Officerer, hvad det hemmelighedsfulde Pulpitur vel indeholdt — og han fortæller mig, at alle de fornemste Damer i Nizamens store Senana deroppefra har overværet Festen!

— — —

I et tilstødende Gemak er der serveret en meget god Souper for os Evropæere og vi lader den vederfares fuld Retfærdighed, medens vi drikker paa Hs. Højhed Nizamens Velgaaende i skummende tysk Schaumwein og isafkølet engelsk Porter. — —

Og en Time senere ligger jeg i min Seng i Armenierens gæstfrie Pensionat og tænker tilbage paa Dagens mærkelige Begivenheder.

Og saa falder jeg i Søvn.

Fjortende Kapitel

Paa Wadis Banegaard. — Kurertoget fra Bombay. — Mod Syd. — Den hellige Kristna. — Raichur. — I Madras. — Følelse af Ensomhed i Menneskemylret. — „Den sorte Stad" og „Fort St. Georg". — Vandringer paa Kryds og Tvers. — Ejendommelige Folketyper. — Tamuler. — Et Sivatempel. — Stærke Kontraster. — Indiens Sol.

Atter gik min Rejse gennem Nizamens Riger og Lande — den samme Vej, ad hvilken jeg var kommen.

— — —

Klokken tre om Natten kører Hyderabad-train'et ind paa Wadis straalende oplyste Banegaard.

Det store, gennemgaaende Kurértog fra Bombay til Madras løber et Øjeblik efter ind paa Stationen under buldrende Larm og talløse Dampbræmsers fortvivlede Hvæsen og Stønnen.

De Rejsende styrter ind og ud af Kupéerne, Evropæere og Indfødte mellem hinanden i broget malerisk Blanding, medens de viftende og svajende Gasblus paa den lange Perron oplyser de travle Staklers forvaagede Træk og uordenlige Paaklædning.

Fra de bageste Waggoner lyder Sang og Skraal og Raab af drukne Mennesker. Det er engelske Soldater, der er paa Vej fra en Garnison til en anden!

Jeg skynder mig at stige ind i en Kupé, der synes mindre overfyldt end andre, saa piber Lokomotivfløjten, de sidste Vogndøre smældes i, Larmen og Stimlen paa den lange Perron forstummer og dør bort, og det vældige Tog, forspændt med sine to svære Maskiner, sætter sig i Bevægelse, først langsomt — og endnu er der Tid til at udveksle de sidste Hilsener og Kys, og endnu kan de viftende Lommetørklæder skimtes i Gasfaklernes røde Skær — men hurtigere og hurtigere klaprer de rullende Staalhjul, og som indaandede de Atmosfæren i dybe Drag, iler de vældige Dampheste af Sted, fremad, ud i den dæmrende Morgen, ud over Dekans grønne, bølgende Sletter.

— — —

Straalende og blank vikler den stigende Sol sig ud af Taagernes hvide Morgensvøb,

og se — derude, langt borte, sydpaa i det grønne Land. der møder mit Øje et blinkende og lysende Sølvbaand. Stedse kommer vi nærmere, og bestandigt bliver den solglitrende Sølvstræng større og bredere og prægtigere. Det er den hellige Flod *Kristna*, mod hvis sagnrige, vidtbesungne Bred vi stevner frem. Først nu er jeg atter ude af Nizamens vide Riger og Lande, thi den hellige Flod danner Grænsen mod hans Stater og Aarhundreders Bolværk mod Islams Fremtrængen.

Hinsides Kristna kan man tælle de faa og tarvelige moslemske Gudshuse, medens Hinduguderues Templer og Pagoder ligger stolte og straalende i yppig Fred og Enevælde.

Én vældig Bro spænder over den hellige Kristna og langt til begge Sider over de sumpige Bredder. Et stolt Ingeniørværk er denne Bro, bygget helt af Jern paa 36 vidtspændende Buer, der tilsammen maaler op imod to tusinde Alen.

Hvert Aar valfarter store Skarer af troende Hinduer til Kristnas Bredder for at kunne bade sig i Flodens hellige Vande.

Bred og mægtig flyder den hvidgule Flod under Broens slanke Buer, medens det hastige Tog ruller hen over dens blinkende Vandflade. Snart maa vi se os tilbage for endnu i nogle Øjeblikke at nyde Synet af den fremrullende

majestætiske Strøm. men endelig forsvinder den under Landets bølgende Linier, medens *vi* ustanselig fortsætter vor Fart mod Syd.

Saa kommer vi til den store og skønne Stad *Raichur*, og her stanser vort Tog næsten en Time.

Maskinerne skiftes, det rullende Materiel ses omhyggeligt efter, og vi sultne Passagerer tilfredsstiller Legemets Fornødenheder ved den store engelske Banerestavrations fortræffelig besatte Bord — men naturligvis til ublu Pris!

Allevegne møder mine trætte Øjne rødkjolede Soldater og Officerer, og jeg bringer i Erfaring, at Raichur er en vigtig Garnisonsby i det sydlige Indien.

Byens Beliggenhed er temmelig central; der er saaledes 487 engelske Mile til Bombay og 351 Mile til Madras. Raichur er det sydlige Endepunkt for *great Indian peninsula railway*. Herfra til Madras korer man med *the Madras railway*. Det rejsende Publikum har imidlertid ingen Gêne heraf. Billetter og Godsindskrivning er gennemgaaende, og Materiellet er lige saa godt paa *Madras*-Linien som paa *Indian peninsula*-Linien.

— — —

Kurértoget iler videre ad den brede Staalvej med en Fart af 30 eng. Mil i Timen.

By efter By dukker op i Horisonten, kommer os nær og forsvinder atter. Floder farer vi over under Hjulenes dumpe Rullen paa Broernes Skinner, Bjærge kommer vi forbi, og milevide Skove forsvinder for vort Blik i den dæmrende, violette Aftenskumring. Da naar vi vort Maal.

Henimod Klokken 10 om Aftenen bruser Toget ind paa Madras' Hovedbanegaard, medens den sorte Røg i rullende Skyer bugter sig frem deroppe under de høje slanke Jærnhvælvinger.

Den glimrende oplyste Perron er fuld af Mennesker, der med Længsel venter paa Øjeblikket, da Toget standser. Men Hindukonduktørerne river Kupédørene op under høje Raab: Mandrasch! Mandrasch! Mandrasch!

I samme Nu er Perronen og Ventesalene fyldt med et bølgende Hav af Mennesker, hvidklædte Evropæere, blege, engelske Damer, fornemme Hinduer, muhamedanske, turbansmykkede Købmænd, uniformerede, indfødte Officerer, britiske Soldater og indiske Bønder og Arbejdere — en mylrende, babylonisk Forvirring, der synes uoprettelig. Men snart finder Venner og Slægtninge hinanden, lidt efter lidt tømmes de brede Perroner og med en ejendommelig, et Øjeblik næsten overvældende Følelse af Ensomhed træder jeg ud

paa den mørke Gade, kalder paa en Vogn — og snart er jeg forsvundet i den store Stads uendelige Hushav.

Mandrasch! Mandrasch! Mandrasch!

— — —

Endskønt Madras ikke tæller stort mere end 400,000 Indbyggere, hører den dog, hvad Omfanget angaaer, til Verdens største Byer. Madras bestaar i Virkeligheden af flere forskellige, kun endnu til Dels sammenbyggede Stæder, der med deres Haver og Forstæder dækker et Areal af ikke mindre end 75 Kv.-Kilometer, hvoraf dog ikke en Tredjedel i egenlig Forstand er bebygget.

Det er derfor kun Madras' nordligste Del, den saakaldte „sorte Stad", der med sin tæt sammenpakkede Hindubefolkning, sine Basarer og Pakhuse og sit brogede, larmende Folkeliv minder om det nordlige Indiens store og rige Handelsstæder.

Syd for den sorte Stad og adskilt fra denne ved de nu til skønne, træbeplantede Esplanader forvandlede Fæstningsværker ligger det evropæiske Kvarter, „Fortet" *St. Georg* med sine pragtfulde, offenlige Bygninger og sine brede, stille Gader, der overhvælves af herlige, ældgamle Alléer.

Gennem grønne Haver og Lunde og forbi og mellem et endeløst Virvar af nydelige Villaer og

fattige Straahytter snoer *Kuamfloden* sig frem. Et Stenkast syd for „Fortet" falder den i Havet — naar der da er Vand i den; i tørre Aar kan det efter Sigende hænde, at dens smalle Seng løber ganske tør.

Den beskedne Kuamflod danner den skarpe Grænse mellem „St. Georg"s fornemme, engelske Gader og Boulevarder og Forstaden *Triplicanes* mere tvangfri Folkeliv.

Her i Triplicane bor der mange Muhamedanere, dem man næsten aldrig møder i den „sorte Stads" ægte tamulisk-hinduiske Gader.

Vest for Triplicane, næsten helt udenfor de yderste Forstæder ligger det berømte Observatorium, hvor den indiske „Middeltid" udregnes, der navnlig er gældende i hele Jernbaneadministrationen. Observatoriet, der naturligvis nu er forsynet med nye Bygninger og fortrinlige Instrumenter, er langt ældre end det engelske Regimente. Allerede Aarhundreder før Søvejen til Indien fandtes, udregnede de hinduiske Astronomer her den aarlige Almanak for Sydindien. —

Syd for Triplicane ligger Madras' yderste Forstad, „St. Thomas" med flere kristne Kirker, ligesom de fleste af de i Madras virkende Missionærer bor her.

— — —

Jeg vandrer gennem den larmende Hin-

dustads — den „sorte Stads“ — menneskefyldte Gader. Sandstøvet, som hvirvles op af utallige Par Fødder, lægger sig over de snevre Gaders Menneskehav som et gyldent Taageslør. Trængslen er uhyre. Dersom jeg gik hurtigt til, vilde jeg kun opnaa uophørligt at blive stanset eller trængt til Side. Ganske langsomt slentrer jeg da af Sted forbi mørkhudede Mænd, hvis Hoveder er omviklede med hvide, blaa, gule og røde Turbaner, og hvis mørke Øjne besidder en vidunderlig straalende Glans, der hurtigt vilde gøre det af med mangen en nordisk Gretchen, om hun kom indenfor dens Tryllekres.

Og jeg møder Mennesker, der snart er klædte i hvide Lærreds- og Musselinsklæder paa sædvanlig Hinduvis, snart i hvide og sorte og brune Kaftaner og prægtig broderede Trøjer, farverige Veste og Bælter og med røde og safrangule Snabelsko. Og jeg møder pjaltede *Tamuler* i blaa Bomuldskitler, Sepoyer i hvide Trøjer og blaa Pludderbukser, pyntede Kvinder, sjældent tilslørede, Haandværkere, der spærrer Gaden med deres ambulante Værksteder, og omløbende Handelsmænd, der skriger sig hæse under deres Varers Lovprisning, i Reglen Syltetøjer og Bagværk, og saa endelig, som overalt i de indiske Byer, en sand Vrimmel af muntert

legende Børn i alle Farvenuancer fra den lysegule ægte hinduiske Racefarve til Tamulernes brunlig mørke Hud.

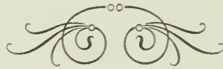
Tilsidst naar jeg ud paa den store *Ramazanplads* med dens skyggefulde Træer og dens mange Kaffe- og Thehuse. Jeg drejer ned ad en Basargade, fuld af prangende Udstillinger, ofte af saare kostbare Varer og beskyttede mod Solens Straaler af udspændte Tæpper og Bastmaatter. For Enden af Gaden ligger en stor, hvid, lysende Bygning. Det er et Sivatempel. Udenfor brænder Lamperne, og da jeg titter ind i den dunkle Helligdom, synes jeg inderst inde at faa Øje paa Gudens trehovede Skikkelse, behængt med kostbare gyldne Prydelser.

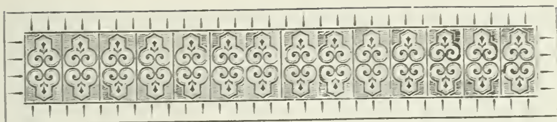
Og jeg vandrer videre.

Da opstaar der midt i Trængslen pludselig Strid mellem et Par Lastdragere. Skrig og frygtelige Forbandelser fylder et Øjeblik Luften, men den travle Mængde afficeres ikke heraf, haster uforstyrret videre.

Se, her kommer en næsten nøgen, uhyggelig udseende Fakir gaaende. Hans Haar og Skæg er hvidt og har ikke kendt Saks eller Kam i mange Aar. Om hans Hals hænger talrige Amuletter, og overalt, hvor han kommer frem, viger Mængden tavs og ærbødig til Side.

Ustanselig strømmer Menneskefloden forbi mig, Armod, Sult og Elendighed i frygtelig Skikkelse, Rigdom og Pragt og Herlighed i rigeste Overflod, stundesløs Travlhed, forceret Arbejde og den dorskeste Ladhed. Side om Side, supplerende hinanden, tilsammen dannende de stærke og mægtige og levende Farver i et vidunderligt Maleri, som ingen jordisk Pensel formaar at gengive, forgyldt af Indiens straalende, glansfulde Sol.

Femtende Kapitel

Hinduer og Dravider. — Sydindiens Hovedfolk. — Mere om Tamulerne. — Kristendommen i Sydindien — "Pareyerne". — Venstrehaands- og Højrehaandskaster. — Protestantiske, særlig danske Missioner. — St. Thomas' kristne Kirker. — Langs Havet. — Masulabaade og Katamaraner. — Ponkhaviften. — Khaskhasmaatter. — Mr. Green. — Invitation til et fornemt Hindubryllup.

Jo længere sydpaa man kommer i Indien, desto mere synes Befolkningen at skifte Udseende og Karakter.

Det er øjensynligt, at den ariske Indvandring, der fandt Sted i Tidernes Morgen, *oprindelig* næppe har strakt sig længere mod Syd end til Kristnas nordlige Bred.

Hinduernes Herredømme over det sydlige Dekans dravidiske Urfolk er i Virkeligheden næppe ældre end vor Tidsregning, og om end dette Herredømme i Tidernes Løb er smeltet sammen med de undertvungne Stammers eget

Tankesæt, har det dog kun i ringe Grad formaaet at udslette den oprindelige Raceforskel mellem det herskende og de beherskede mørkhudede Folk.

Naar den Fremmede gennemvandrer Madras' folkerige Gader, kan han ikke andet end forbavses over det dybe Svælg, der skiller dette lavstammede, næsten sorte Folk fra det nordlige Indiens skønne og lyse Mennesker. Sproget er ogsaa et ganske andet. Kasterne er andre og forskellige fra Hindukasterne, Litteratur og Aviser af en ganske anden, langt primitivere Art.

Det er navnlig *Tamulerne*, der ganske dominerer blandt Madras' indfødte Befolkning, ligesom det er dette gamle, dravidiske Folk — naturligvis nu ikke saa lidt blandet med Hindublod af de lavere Kaster — der fortrinsvis bestemmer *Koromandelkystens* og det sydligste Dekans etnografiske Fysiognomi.

Tamulernes klassiske Litteratur skriver sig fra Aarhundrederne før Kristus, og om man end jævnlig sporer den ariske Paavirkning, kan den dog ikke paa noget Punkt maale sig med den gamle, hinduiske Vedalitteratur. I Tanjore, Madura og Trichinopoli findes endnu meget betydelige tamuliske Tempelbiblioteker, der navnlig skal indeholde en Mængde ældgamle Haandskrifter. Meget er dog i Tidernes Løb

vandret til England og Frankrig, der, som bekendt, var den herskende Magt i disse Egne, lige indtil Madame de Pompadours mere end uheldige Deltagelse i den mellemevropæiske Syvaarskrig.

— — —

Kristendommen har, som bekendt, vundet stor Udbredelse i Sydindien. I Madras lever over 50,000 Kristne (deraf 45.000 Katoliker), ligesom hele Distrikter saa store som Sjælland eller Fyn og med en ligesaa tæt Befolkning, navnlig i Madura og Tanjore, i Tidernes Løb er vundne for Kristendmmen. Næsten alle disse Kristne er Katoliker, dels hørende til den latinske, dels den syrisk-malabarske Ritus, ligesom man rundt om — men stadig i aftagende Grad — endnu finder „portugisiske" Menigheder, Levninger efter de navnlig i første Halvdel af dette Aarhundrede temmelig stærkt udbredte goanesiske Skismatikere, som det dog vistnok vil føre for vidt her at komme ind paa

Fuldstændig har Missionærerne (dels Jesuiter, dels Kapuciner og barføddede Karmelitermunke) ikke formaaet at udrydde Kasteforskellen, om end denne hos Tamulerne øjensynlig sidder en Del løsere end hos Hinduerne, men de har dog bragt det saa vidt, at man indenfor Menighederne nøjes med at gøre Forskel paa „Tamuler" og „Pareyer" d. v. s.

Pariar, idet Tamulerne gøre gældende, at Pareyerne slet ikke er Tamuler, men hører til en ganske anden og følgelig efter deres Anskuelse laverestaaende Folkestamme.

I selskabelig og social Henseende vedbliver de dog, selv som Kristne, at tage et overvejende Hensyn til deres gamle Kaster. Man erfarer f. Eks., at den eller den Tamuler er en „Velali“, en anden en „Mudali“, en tredie en „Seddi“, en fjerde en „Padejatsi“ o. s. v.

Nogle kalder sig „Naick“, hvilket betyder, at deres Forfædre har hørt til den gamle tamuliske Krigerkaste. Blandt de hedenske Tamuler er der flere Kaster, der tilsammen kaldes „Ilavanier“ eller „Venstrehaandskasterne“, nærmest svarende til den hinduiske Sudrakaste. Endskønt Ilavaniernes Kasterang er saa lav, findes der dog mange rige Folk imellem dem, og ganske naturligt gør disse da ofte fortvivlede Anstrængelser for i selskabelig Henseende at naa op paa Siden af de højere, socialt mere begunstigede Kaster.

Danmark har jo gennem et Par Aarhundrede besiddet en Koloni — Tranquebar — her paa Koromandelkysten. I denne Koloni kom det saaledes i Aaret 1822 til et ret alvorligt Sammenstød mellem Kasterne, fordi en rig „Venstrehaandsmand“ havde udvirket den danske Guvernørs Tilladelse til at lade sig

bære i „rød“ Palankin, ligesom han paa anden Maade gav sig Udseende af at ville usurpere de højere Kasters Standsprivilegier; bl. andet havde han anskaffet sig en dejlig rød Silkeparaply, som han lod en Tjener holde over sig, naar han gik ud at spasere. Straks var der Opstand mellem de andre Kaster, som dog heldigvis endte uden videre Blodsudgydelse. Undertiden kan et Par Tøfler, et Sjal, en Parasol eller Paraply, der har for megen Lighed med dem, de højere Kaster bruger, give Anledning til betydelige Optøjer og frygtelige Bladpolemiker.

I Modsætning til disse Ilavanier regner de højere tamuliske Kaster sig til „Højre Haand“, *Valangkai*, en Inddeling, der skal være henimod firehundrede Aar gammel, og for i Tilfælde af Lavkasternes Oprør at have „Pareyerne“ paa deres Side, har „Højrehaandsmændene“ givet disse forstødte Ærestitlen: „Valangamattar“, Valangkais Hjælpere, hvilken Benævnelse virkelig ogsaa navnlig i de større Byer har afløst det foragtelige „Parey“-Navn.

Disse Valangamattar, i Forbindelse med en ikke ubetydelig Procentdel af Ilavanierne, er det, der nu om Dage udgør de fleste kristne Menigheders Hovedstyrke; dog maa herfra undtages de syrisk-malabarske Menig-

heder, men til dem og deres mærkelige kirkelige Organisation skal jeg senere vende tilbage.

I Madras og Omegn virker forskellige protestantiske Missionsselskaber. ogsaa danske, under ganske uforholdsmæsige Driftsomkostninger — alle Missionærerne er selvfølgelig gifte og foretager jævnlige Rekreationsrejser til Evropa paa Bidragydernes Bekostning — og selvfølgelig med mere end kummerligt. Resultat.

Overalt i Madras ser man smukke Kirker og allevegne træffer man Kristne, men paa mine Rejser i Sydindien har jeg aldrig truffet en eneste Protestant eller set protestantiske Gudshuse. Dette vil maaske i mindre Grad forbavse, naar man erfarer, at f. Eks. den danske Missionær Løventhal*), der har virket paa Koromandelkysten siden 1872, efter 25 Aars Forløb og med tre indfødte Hjælpere kun kan opvise „omtrent“ *20 Døbte*!

Hr. Løventhal erholder — stadig i Følge Pastor Løgstrup — 4000 Kroner om Aaret, hvilket altsaa vil sige at disse „omtrent“ tyve Døbte (med eller uden de indfødte „Hjælpere“?) har kostet 100.000, siger og skriver hundrede tusinde gode danske Kroner!

---

*) „De evangeliske Missionsselskaber“ bearbejdet af Pastor Løgstrup, Side 49. Bethesdas Boghandel. 1897.

Kommentarer turde være overflødige.

I Tranquebar har der lige fra Kong Frederik IV's Tid eksisteret en luthersk Mission, men stedse paa tyske Hænder, naar man da undtager den kongelige Guvernementspræst.

Først i Aaret 1863 fik det allerede 1821 stiftede danske Missionsselskab sin egen Station i Indien, „Bethania“, nede i Syden, nær Staden Patambakam. 1869 kom Stationen „Siloam“ til og ti Aar senere begyndte man at missionere i selve Madras, hvor der efter Sigende skal findes et dansk Kapel. Under mit Ophold i Byen lykkedes det mig dog ikke at faa det at se.

Om den danske Menigheds gode Hensigt saavel som om Missionærernes (i Madras: Hr. L. P. Larsen) ærlige Vilje, hersker der sikkert ingen Meningsforskel, men vel derimod om, hvorvidt denne meget kostbare og praktisk set resultatløse Missionsmark lønner sin Dyrkning.

Uden at ville eller behøve at tage Parti for eller imod, kan man vistnok i Almindelighed være enig i en nøgtern Erkendelse af den protestantiske — eller „evangeliske“ — Rationalismes Uformuenhed til at vinde Proselyter, hvor der da ej er Tale om ydre, jordiske Fordele.

Hedningemissionen tilhører i Følge sin

egen Natur og i Følge atten Aarhundreders Tradition den katolske Kristenhed.

Som allerede tidligere anført, findes der mange Kristne, ja mange forskellige Menigheder — Halvdelen dog „portugisiske“ (Goanesere og lignende Mestizzer) — i den store og smukke Forstad „St. Thomas“.

En milelang og prægtig Boulevard *Mount Road*, med gamle Alléer og mange smukke Villaer og indiske Bungalows, forbinder „Fortets“ stive, engelske Kvarterer med St. Thomas' skønne kirkesmykkede Højder, hvorfra Klokkernes højtidsfulde Klang daglig forkynder Kristendommens Sejrsgang over den vide Jord.

— — —

Madras' smukkeste og — om Aftenen — mest besøgte Promenade er den berømte Korso langs Havet. Naar Solen er i Nedgang, samles her hele det gode Selskab i Madras, engelske Embedsmænd, Officerer og Købmænd med deres Familier, rige Hindukøbmænd og fremragende indfødte Læger og Sagførere med deres Hustruer og smukke, unge Døtre. — —

Madras har ingen Havn, kun en stor, aaben Rhed, der dog nu er bleven forsynet med lange stærke Bølgebrydere, indenfor hvilke de store Postdampere nogenlunde roligt kangaa til Ankers. I tidligere Tider, for Jernbanen kom, var For-

holdene saaledes, at man ofte i Ugevis maatte vente paa Posten, naar Monsunen satte sine svære Brændinger ind paa Kysten og umuliggjorde Dampskibenes Opankring.

Da Forstranden er ganske flad og Bølgeslaget meget voldsomt, var det tidligere saa at sige ganske umuligt at anvende evropæiske Baade paa denne Kyst: de kæntrede altfor let.

Man har derfor vænnet sig til at bruge de Indfødtes Fartøjer, de saakaldte *Masula's*. Disse løjerlige Baade er som Regel meget store, ganske fladbundede og — de Planker, hvoraf de er byggede, er ikke sammennaglede med Søm, men kun tæt forbundne med Strikker af Kokustrævler, saaledes at Baadene udviser større Elasticitet, naar de enten kæntrer i Brændingen eller af Bølgerne voldsomt kastes op paa den flade Strand.

Ethvert Skib, der anløber Madras, omringes straks af et Utal af Masulabaade, hvis Mandskab under usigelig Raaben og Skrigen tilbyder at sætte Passagererne i Land. Det er ikke uden Interesse at betragte disse Masulaskippere, naar de med Fartøjet stuvende fuldt af ængstelige Passagerer nærmer sig Strandbredden. Naar de synes at være kommen Landbrændingen tilstrækkelig nær, stopper de op med Roningen og bliver liggende roligt

paa Aarerne, medens de med spændt Opmærksomhed betragter de larmende Bølger.

Kommer der nu en rigtig stor og svær Sø rullende, en af den, „der tager Land", skynder de sig atter med at hale ud paa Aarerne, søger at holde Baaden midt paa Bølgebjærgets Ryg for paa den at bæres ind paa Kysten.

I samme Øjeblik Baaden rører Strandbredden, springer de ud og stræber nu at trække den saa højt op paa Land, at det næste Bølgeslag ikke kan naa den. Denne Manøvre lykkes imidlertid ikke altid, sommetider rives Masulaen atter til Havs af det tilbagestrømmende Vand, og opstaar der under saadanne Forhold en Panik om Bord, kan der meget let afstedkommes store Ulykker.

Man maa dog ikke tro, at Masula'en er det mest primitive Fartøj, der søger sin Lykke paa Madras' bølgebrusende, vindomsuste Strand. Naar den sortebrune tamuliske Fisker gaar til Søs alene, da farer han ud i *Katamaranen*, en Slags Flaade, der bestaar af tre sammenbundne Kokosstammer og som utvivlsomt maa siges at staa et betydeligt Trin lavere end de fra Skoleundervisningen velkendte „Kanoer, der udhules ved Ild", en Slags Fartøjer, man er tilbøjelig til at antage, alle „vilde" Menne-

sker er blevne enige om at udtage Patent paa.

Paa denne „Katamaran“ sidder den dristige Fisker paa Hug, eller han rider overskrævs paa den, idet han roer sig frem med sin Dobbeltaare. Saare ofte hænder det, at Brændingen kæntrer hans usle Flaade og kaster ham selv ud i de fraadende Vande. Men det er han vant til. Hurtig har han atter entret sit svømmende Sæde, og videre gaar hans Fart — ud til Fiskepladserne paa de talrige Grunde, paa hvilke Havet udfor Madras er meget rigt.

„Katamaranen“ regnes for et endnu bedre Søskib end Masula'en og gaar længere til Søs end denne. Kun én Fare frygter de modige Fiskere, og det er de talrige og graadige Hajer, hvoraf alle disse Farvande vrimler. Dog hører man kun sjældent, at en Fisker er bleven derude.

— — —

Vant, som jeg var, til den afrikanske Sol, afficeredes jeg ikke synderligt af „Varmen“ i Indien, hvorom alle Evropæere, der lige kommer fra Evropa, ellers har saa meget at berette. Det er saaledes, navnlig i det Sydlige, almindelig Skik i Indien, at Evropæerne lader *Ponkha'en* holde i Gang hele Natten for at faa lidt Hvile og Kølighed.

Ponkha'en er en uhyre Vifte, dannet af en med Tøj betrukken, aflang firkantet Ramme, ved hvis nederste Rand der desuden er fastgjort et Stykke Tøj, ligesom et Forhæng. Den hænger ned fra Loftet i horisontal Stilling og bliver holdt i en frem- og tilbagesvingende Bevægelse ved Hjælp af en Snor. Saadanne Ponkha'er findes i næsten alle indiske Huse, først og fremmest naturligvis i de af Evropæere beboede, men dernæst ogsaa hos talrige rige Indfødte, der selvfølgelig aldeles ikke behøver denne Viften, men kun har Indretningen af rent Snobberi. Ponkha'en er en „engelsk“ Indretning, dermed er dens Fornemhed selvfølgelig fastslaaet. Men lad os ikke hovmode os! Lad os ikke glemme det latterlige Snobberi hos hjemlige Sportsmænd og Gadeløver, der har drevet det ganske anderledes vidt i deres Efterabelse af alt, hvad der *er* engelsk og navnlig af alt, hvad de *tror*, der er engelsk.

Ponkhaviften var mig en ubehagelig Indretning, som jeg undgik saa vidt muligt. Man risikerer let at forkøle sig, og er man en hel Nat igennem bleven viftet saa stærkt, som det uundgaaeligt sker med en Ponkha, føler man bagefter Heden langt stærkere, navnlig i Form af en uslukkelig Tørst.

Det er desværre et ubestrideligt Faktum, at Flertallet af de i Indien levende Evropæere

absolut ikke egner sig til at være Medlemmer af en Maadeholdsforening. Imidlertid har jeg den Tro, at vilde man renoncere paa den unyttige og skadelige Ponkhaviften, vilde Trangen til Whisky og Sodavand — den evropæiske Nationaldrik i Troperne — ikke formindskes saa lidt.

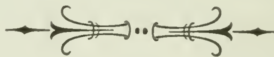
Jeg behøver naturligvis ikke af fortælle, at der ikke findes det Hotel eller den Dakbungalow i hele Indien, hvor Værten har den mindste Rest af Agtelse for sig selv, uden at Ponkhaerne suser frem og tilbage, saa snart to eller tre er forsamlede i Dronning Victorias Navn.

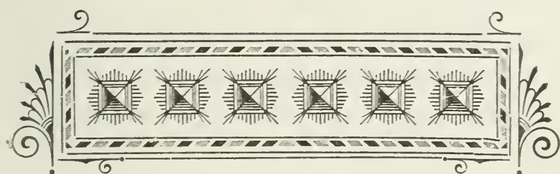
Hvad jeg langt foretrak for Ponkhaviften, var de behagelige *Khaskhasmaatter*, der virkelig er i Stand til at frembringe Kølighed i et overhedet Værelse. Disse Maatter, der er flettede af det vellugtende Khaskhasgræs, hænger man op for Dør- og Vindusaabninger efter først at have gjort dem vaade. Ved Vandets Fordampning afkøles Luften, og da Maatterne, som sagt, er meget vellugtende, kan man virkelig ved deres Hjælp indrette sig særdeles behageligt i sit Soveværelse.

— — —

Blandt andre Anbefalingsskrivelser medbragte jeg ogsaa en fra Huset *Richardson & Hewett* i Bombay til deres Repræsentant i

Madras, Mr. *W. B. Green.* Denne Gentleman, som jeg naturligvis var meget nysgerrig efter at lære at kende, viste sig at være en ung, særdeles forekommende Mand, der straks spurgte mig, om jeg ikke havde Lyst til at overvære et stort Hindubryllup, hvortil han selv var indbudt som Forretningsven. Festen skulde finde Sted den paafølgende Aften, og, introduceret af ham, vilde jeg kun være velkommen. Jeg var naturligvis henrykt baade over hans Elskværdighed og over Udsigten til at skulde overvære en national Familjefest indenfor et rigt og fornemt Hinduhjems ellers uoverstigelige Mure. Vedkommende Hindufamilje tilhørte en af Købmandskasterne og stammede fra Kalkutta — fortalte Mr Green mig.

Sekstende Kapitel

I Palankin til Pettah. — Morgenlivet i Madras' Gader. — Ankomst til Pettah. — Schultrien. — Den gamle Pagode. — Dens fordums Glans og Skønhed. — Danserinderne. — Dajaen. — Den improviserede Dans. — Hinduernes Henrykkelse. — Dajaens Intriger. — En Kærlighedserklæring. — Mit haanlige Afslag. — Sadiaka.

Næste Morgen stod jeg atter tidlig op, thi jeg havde planlagt en Udflugt til den smukke, gamle Taarnpagode ved *Pettah*, en af Madras' yderste, landlige Forstæder, nord for det største af St. Thomasbjærgene, der krones af en gammel, portugisisk Kirke*).

*) Denne Kirke omtales af Marco Polo og indeholder endnu et gammelt Trækors med Inskriptioner i det uddøde *Pelwisprog*, hvilke senere har vist sig at stamme fra det syvende Aarhundrede efter Kristus.

Min Vært skaffede mig en fortræffelig Palankin med tilhørende otte Kulier og af Sted gik det i den friske Morgen, medens Dugperlerne endnu tindrede som klare Diamanter paa Blomster og Græs.

Jeg havde Aftenen forinden lovet den den elskværdige Mr. Green at være hos ham Klokken Seks om Eftermiddagen. for at han i Tide kunde introducere mig i det fornemme Hinduhus, hvor Bryllupsfesten skulde staa. Omtrent en Time senere vilde den egenlige Højtidelighed tage sin Begyndelse.

— — —

Morgenens Liv bølgede gennem den store, spredte Stads Gader og Alléer. Butiker og Kaféer aabnedes. Gadefejernes hæderlige Lav var i fuld Virksomhed, langsomt og adstadigt vandrede hellige Køer med forgyldte Horn og rødmalede Klove gennem de endnu temmelig tomme Gader.

I fremvældende Yppighed syntes de talløse Havers Blomster og Træer at ville erobre de smalle Fortove. Forgæves stængede Gitre og Mure for al denne skønne Farvepragt, denne evindelige Vekslen i Farver. Form og Vækst. Gule blaa og lyserøde Blomster brød sig Vej gennem det dunkelgrønne Løv, Ranker og Klaser, Klokker og vidunderlige Kalke af tusinde Farver.

Højt og fornemt løftede de slanke, vege, svajende Palmer deres lette, elegante Kroner op over Mangotræernes kuplede Løvhvælv og Leguminosens fjedrede Blade og højt over Figentræernes vidtfavnende Grene og saftiggrønne Løv: Myrther og ranke Laurer Side om Side med den bredbladede Melva og det forunderlig formede Nældetræ med dets snart sunde og nærende, snart giftigt dræbende, hvide Mælkesaft og allevegne langs Vejenes Kanter og Havernes Gærder prægtige Bregner og blaagraa Kæmpegræsser.

— — —

Der gives ingen behageligere Rejsemaade i et varmt Klima end at sidde tilbagelænet i sin Palankin, medens Bærerne i et ensartet Tempo og under monotone Sange halvt gaar, halvt løber af Sted.

Palankinen ligner en opredt Seng med Tag over, tre Fod bred og syv Fod lang. Selv ligger man paa en Madrats og har en høj Hovedpude i Ryggen og under Hovedet. I den tørre Aarstid bestaar Dækket af hvidt eller blaat Sejldug, der er udspændt over en Ramme af Bambusrør, men i Regntiden af dobbelt Voxdug, forat Regnen ikke skal trænge igennem. Til en Palankin hører altid otte Kulier. Ved Hjælp af en lang Stang, der stikkes gennem to stærke Jærnringe i Palan-

kinens Tag. bæres den af den ene Halvdel, medens de Andre løber ved Siden af, for at løse af. naar Turen kommer til dem. —

I Løbet af en Times Tid naaede vi ud til Pettah, hvis ældgamle, skønne Pagode rager højt op over og ganske behersker den lille, fattige Forstad, der kryber sammen ved dens Fod.

Jeg lod mine Kulier gøre Holdt uden for *Schultri'en*, hvorpaa jeg begav mig hen til Pagoden, der desværre, trods sit imponerende Udseende, kun er en Ruin. En gammel Hindupræst, der kunde lidt Engelsk og forøvrigt lod til at være inde i sit Fædrelands Historie, fortalte mig, at Templet allerede blev ødelagt i forrige Aarhundrede under en Opstand mod Englænderne. Pagodens Indre var forlængst berøvet alle Kostbarheder, ja, selv Gudebillederne var flyttede bort fra denne smuldrende, men dog endnu stolt knejsende Ruin.

Da jeg kom tilbage til *Schultrien* (egenlig „Hvilehuset“, allevegne i Sydindien træffer man saadanne aabne, offenlige, men ubeboede Bygninger, opførte til de Rejsendes Bekvemmelighed) fandt jeg mine Kulier i Færd med at tilberede et Maaltid Ris, en Beskæftigelse jeg ikke vilde forstyrre dem i, hvorfor jeg begav mig ind i Husets Indre, hvor jeg forefandt flere Rejsende, mellem hvilke en Flok „Sutre-

darier" eller omrejsende Danserinder tilligemed deres „Juntrier" eller Musikanter.

Alle bøjede de sig med mange Salâms til Jorden. da jeg traadte ind i Huset. der kun bestod af ét stort Rum.

Kort efter kom „Dajaen" hen til mig. bøjede sig yndefuldt for mig og spurgte mig. om jeg tillod hendes „Ponneh"er (unge Piger) at danse for mig.

Alle de Rejsende, som var i Nærheden og havde hørt, hvad hun bad om. fæstede nu deres Blik paa mig. Der hørtes en sagte Hvisken og Tidsken rundt om mig. Hinduerne finder nemlig en overordenlig stor Fornøjelse i at se paa Dans, hvad der paa naturlig Maade forklarer Mængden af de omrejsende Danserinder og Musikanter. Jeg kendte denne svage Side i den indiske Folkekarakter, hvad der bevægede mig til at give Danserinderne det Svar, at de gerne maatte glæde de Tilstedeværende med deres Kunst.

Aldrig saa snart hørte Hinduerne, at jeg havde tilladt Dansen, førend jeg rundt omkring mig hørte smigrende og begejstrede Udraab: „Nela Doreh!" (den brave Herre), „Maharadscha!" (den fornemme Herre). Hele Schultrien kom i Bevægelse og alle stimlede sammen for i Tide at faa en god Plads. Hele Pettahs Befolkning ilede ogsaa til og snart

var Huset fyldt med en interesseret forventningsfuld Mængde.

Da alt nu var færdigt, satte jeg mig paa Madratsen fra min Palankin, lod *Houkah'en* (Vandpiben) bringe og gav saa Tegn til Danserindernes „Daja“ eller Øverste, at de kunde begynde.

Tæt indhyllede i hvide Musselinsslør stod de syv unge Piger for mig. Da lød Instrumenterne og i et Nu forsvandt de hvide Slør. Dansen begyndte og hvilken bedaarende Gratie forstod de ikke at lægge i deres lette, udtryksfulde, behændige og alligevel ikke uanstændige Bevægelser. De fortalte mig bagefter, at de var fra Surate, hvilken Stad fra gammel Tid har været bekendt for sine udmærkede Danserinder.

Efterat den yndefulde Dans havde varet henved en Time, gav jeg Tegn til, at den skulde ophøre og efter Landsens Skik maatte jeg nu komplimentere Danserinderne, men da jeg ikke følte mig tilstrækkelig sproglig sikker, bad jeg en tilstedeværende ung Hindu, der havde tiltalt mig paa Engelsk, om at udtrykke min Tak og Beundring overfor de unge, smukke Kvinder. Henrykt efterkom han min Opfordring: „Nu er det nok, skønne Mutieh's (Jomfruer), det er nok for denne Gang. I har forskaffet Ma-

haradscha og alle Eders Slaver her en usigelig Glæde ved Eders skønne Kunst. I har fyldt Maharadschas Hjærte med Fryd og Eders herværende Slaver kysser den Jord, I har traadt med Eders yndige Fødder. *Rambeh* (Dansens Gudinde) selv vilde ikke kunde overgaa Eder.

Hvis I ikke er altfor udmattede, saa sætter Eder hen ved Maharadschas Side og henrykker hans Øren med Eders søde Stemmer."

Disse Lovtaler, som min elskværdige Tolk paa mine Vegne henvendte til de smukke, unge Danserinder, lod til at behage dem i høj Grad og uden Sky tog de Plads i min Nærhed paa udbredte Maatter, medens Musikanterne ærbødigt holdt sig i længere Afstand.

Efter at jeg nu havde belønnet dem med en passende Gave, som jeg lod glide ned i Daja'ens Skød, spurgte en af de unge Piger — den smukkeste af dem alle — om de ikke endnu til Tak maatte synge en *Giet* (Sang) for mig, og om jeg ikke foretrak en *Kamie* eller Kærlighedssang. Jeg nikkede til hende og nu paafulgte Sangen eller rettere det syngende Foredrag af en af hine skønne, ældgamle Kærlighedsballader, paa hvilke Indiens Folkepoesi er saa rig.

Der var dødsstille i det store Rum, saa længe Sangen lød.

Betagne og grebne lyttede mine hinduiske Venner til den skønne, gamle Sang, som sikkert de Fleste af dem havde hørt utallige Gange tidligere og deres Forfædre før dem.

Men det er jo netop Særkendet ved den ægte, lødige Folkepoesi, at den aldrig ældes. De rullende Sekler dækker den med en gylden Patina, der kun fremhæver dens gamle og dog altid unge Skønhed. -

Men Tiden led og jeg maatte tænke paa atter at vende tilbage til Madras for i rette Tid at være hos min gode, nye Ven. Ikke for meget vilde jeg gaa Glip af den mærkelige Fest, der ventede mig om Aftenen.

Danserinderne havde allerede trukket sig tilbage og Mængden, der havde fyldt Schultrien, var atter spredt for alle Vinde, vendt tilbage til den daglige Dont.

Mine Kulier havde jeg givet Ordre til at holde sig rede med Palankinen, selv foretog jeg endnu en Gang en Vandring hen til den skønne, øde Tempelbygning, hvis høje, firkantede, afstumpede Kegle stod som en sagnomslynget Mindestøtte, synlig vidt om i mange Miles Omkreds i dette flade Sletteland. Men just som jeg vilde vende tilbage til mine Kulier, der ventede paa mig, saa jeg Sutredariernes

Daja komme henimod mig, idet hun ydmygt korsede Armene over Brystet.

„O, Sahib,“ begyndte hun, „din Tjenerinde kommer til dig med tusinde Hilsner fra Ponneh'en med det gule Rankeh (Livstykke) og Lotoskransen om Hovedet. Din Venlighed, o, Maharadscha, har aabnet hendes Hjærte for dig, som Blomsterne aabner sig for Morgensolens Straaler. Modtag da, frankiske Sahib, som Tegn paa hendes Kærlighed denne Betel som hun har tilberedt alene for mig. Hun sidder ved Foden af dit Leje og venter dine Befalinger.“

Med Undren og Mistro hørte jeg paa hende. Først forstod jeg hende ikke rigtig, men da jeg endelig begreb, at det var en veritabel Kærlighedserklæring, og at jeg var Genstand for den, kunde jeg ikke bare mig for at le ganske højt, hvad den gode Daja, der selv var ude over den første Ungdom, tog mig højst unaadigt op. Jeg havde nok lagt Mærke til, at der mellem Sutredarierne befandt sig en smuk, ung, temmelig lyshudet Pige paa mellem 15 og 16 Aar, i Besiddelse af en god Figur og virkeligt Talent for Dans og mimisk Plastik.

Formodenlig var det ikke undgaaet hendes Opmærksomhed, at jeg under Dansen med en vis Interesse havde set paa hende. Sandsyn-

ligvis havde hun deraf draget den Slutning, at jeg maaske nok kunde have Lyst til at stifte nærmere Bekendtskab med hende, hvorfor hun nu paa god, gammel, indisk Vis havde sendt Daja'en til mig for at indlede Sagen.

Denne Resoluthed i at gribe Tingene an ved den praktiske Ende, imponerede mig ganske vist, men paa den anden Side bidrog den ogsaa stærkt til at pansre mit Hjærte mod den skønne Synderindes Yndigheder, saa meget mere, som at hun jo, naar Alt kom til Alt, kun var en omflakkende Danserinde og følgelig ikke meget kræsen med Hensyn til Valget af sine Elskere.

Daja'en blev, som sagt, meget fornærmet paa mig, da jeg gav mig til at le ad hendes smukke Klientindes varme Følelser for mig, men ikke desto mindre vedblev hun at trænge ind paa mig. Til Slutning blev jeg ked af hendes Overhæng og erklærede, at jeg ikke vilde have det mindste hverken med hende eller hendes forelskede Pigebarn at gøre og at jeg betakkede mig for Betelen. —

Men nu begyndte hun at skrige op: „Hvad, Sahib, Du forsmaar den skønne Sadiaka, der vilde pryde en Konges Leje! O, o! hvad maa jeg høre! Hvorfor har dit Hjærte lukket sig for Sadiakas Dejlighed? Hvad er Du bange

for? Ved Du, Sahib, at Du er den Første, som hun har tilbudt Kærlighedsbetel!"

Jeg maatte atter le af den fortræffelige Daja, der ansaa mig for saa uvidende, thi Gud og Hvermand véd jo dog godt, at disse Daja'er saa snart som muligt søger at drage Fordel af deres „Plejedøtres" Yndigheder og i det Hele nærmest betragtes som omvankende Koblersker uden mindste Samvittighed overfor de ulykkelige Pigebørn, hvoraf deres Trup bestaar. Just derfor gjorde hendes Ord den modsatte Virkning af den tilsigtede paa mig og i en vred Tone befalede jeg hende at forføje sig bort.

Derpaa skyndte jeg mig tilbage til mine Kulier, der allerede stod parate med Palankinen.

Jeg lagde nu Mærke til, at Danserinderne ogsaa var i Færd med at bryde op. En efter En kom de hen til mig for at tage Afsked med mig og ønske mig en lykkelig Hjemfart. Blot Sadiaka kom ikke. Jeg lagde godt Mærke til hende, men hun lod, som om hun ikke saa mig, hun havde nemlig allerede faaet Underretning om Daja'ens mislykkede, diplomatiske Sendelse. Jeg kaldte paa hende: „Sadiaka, Sadiaka!"

Trodsig hævede hun sit nydelige, lille Hoved, saa paa mig med en Mine, hvori man

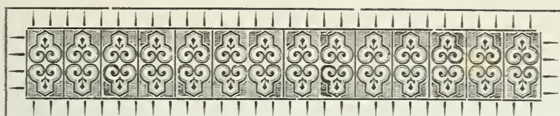
tydelig kunde læse Vrede og Foragt, lagde Haanden paa Brystet, men vilde forøvrigt absolut ikke have med mig at gøre.

Først nu herude i Sollyset saa jeg, hvor smuk hun var. Hendes trodsige Stilling, hendes pigestolte Skridt, hendes friske, ungdommelige Udseende og de mørke Øjnes straalende Glans, gjorde hende unægtelig i høj Grad indtagende, og jeg var ikke langt fra at fortryde min Haardhed overfor hende. Jeg trøstede mig imidlertid med, at jeg muligvis nok fik hende at se i Madras, hvortil hele Selskabet var paa Rejse.

„Levvel, Sadiaka!“ raabte jeg til hende, da mine Kulier løftede mig op med Palankinen. „Vi mødes igen og forhaabenlig paa bedre Vis.“ Men Sadiakas eneste Svar var et haanligt Smil.

Hele dette lille Intermezzo havde forsinket mig en Del, men ved Løftet om gode Drikkepenge, løb mine Kulier godt til, og jeg kom da ogsaa saa betids tilbage til mit Hotel, at jeg havde Tid til at gøre et omhyggeligt Toilette, inden jeg lidt før Seks kørte hen til min nye, elskværdige Ven, Mr. Green.

Syttende Kapitel

Til Bryllupsfest. — Gennem den sorte Stads Gader og Gyder. — Æresbuer. — Malede og oplyste kvindelige Billeder. — Udenfor Bryllupshusets Port. — Ærespyramider. — Dukker i engelske Dragter. — Mr. Ram Rutten Mullick. — Festsalen. — Dens fantastiske Udsmykning. — Bryllupsgæsterne. — Bajaderer. — Bengaleserinden. — Brudgommens Ankomst. — „Den store Bahadar". — Brudgommen og Bramanen. — Sadiaka. — Enden paa Eventyret.

Saasnart Mørket begyndte at falde paa, tog vi en Vogn og kørte afsted til Bryllupshuset. Dette laa midt inde i „den sorte Stads" rigeste Handelskvarter, midt for et lille Torv, hvorfra fire eller fem forskellige Gader udgaar. Alle disse Gader eller rettere Gyder („Gassen" vilde man sige paa Tysk) var fyldte af bølgende, brogede Menneskesværme og fantastisk oplyste med utallige Lamper.

Ved Begyndelsen af den Gade, der direkte førte til Festens Skueplads, var en Æres-

14

bue spændt over Gaden i hele dens Bredde, prægtigt dekoreret med store Astrallamper og pyntet med Palmeblade.

Fod for Fod arbejdede vor Vogn sig frem gennem det tætte Menneskemylr, der højlydt gav sin Beundring for de trufne Arrangementer til Kende eller ogsaa underkastede dem en ubarmhjærtig Kritik.

Men hvor forbavsede og imponerede blev vi ikke selv, da vi efter at have passeret Æresporten fortsatte Farten gennem en smal, men meget lang Gade, paa begge Sider af hvilken der var opstillet Rækker af malede Billeder, udspændte paa Trærammer og forestillende kvindelige Figurer.

De var alle tæt behængte med Glaslamper og fulgte i uafbrudt Rækkefølge efter hinanden med to, tre Skridts Mellemrum lige til Tærskelen af Brudehuset.

Da vi omsider ankom til dette — et stort Palads i tre Etager — blændedes vi næsten af det straalende Lyshav, der mødte vort Blik. Fra alle Døre og Vinduer vældede Lyset ud og fra alle Tagene i vid Omkreds afbrændtes rød og grøn og blaa „bengalsk Ild.“

Da vi gjorde Holdt udenfor Paladsets Port, maatte vi endnu en Gang igennem en pragtfuld Ærespyramide, der flanke-

redes af malede Trædukker i Legemsstørrelse. Disse var omgivne med Guirlander af Lamper og forsynede med gammeldags Hjælme og Skjolde, dekorerede med Sølvpapir, Bladguld og allehaande malede Zirater. Ærespyramiden var to Etager høj, mellem hvilke man saa et Galleri eller en stor Altan, hvorpaa der var opstillet et helt Selskab af andre legemsstore Trædukker. Snurrigt nok — Naivetet eller Ironi? — forestillede de alle Evropæere, de fleste i røde Kjoler og trekantede Hatte og lignede engelske Officerer i Galla!

Vi lagde Mærke til, at ogsaa alle de Gader, som førte ud til Torvet, hvorpaa vi befandt os, ganske som den, vi lige havde passeret, var dekoreret med en Mængde malede Figurer, forestillende indiske Kvinder og bærende Lamper i Hænderne og paa Hovedet.

— — —

Omsider traadte vi da ind i Paladset, med smilende Gæstfrihed modtagne af vor hinduiske Vært, Mr. *Ram Rutten Mullick*, der i Dag gjorde sin eneste Søns Bryllup. Og nu fremstillede der sig et Syn for os, der er vanskeligt at beskrive. Eventyrenes Fortællinger om straalende Fépaladser, syntes her at være bleven til Virkelighed. Festhallen, i hvilken vi traadte ind, førte ved Haanden af vor lykkeligt smilende Vært, var stor og rum-

melig og, saavidt jeg kunde skønne, dannet af Paladsets store Gaardsplads, saaledes at de fire sammenløbende Fløje udgjorde Salens Vægge, medens Loftet erstattedes af pragtfulde, himmelblaa Silketæpper, snart stramt udspændte, snart bølgende i skønne Drapperier.

Ved to Søjlerækker var den aflange Festsal delt i tre Afdelinger. De to Sideafdelinger var snevrere og indeholdt terrasseformige Sæder for de fornemme Gæster, medens Midtergangen var aaben og bred, belagt med prægtige, tyrkiske Gulvtæpper.

Ogsaa her var en Mængde Stole anbragte for de utallige Gæster, der havde indfundet sig.

De to Rækker himmelblaa Søjler syntes at understøtte Silkeloftet, og hver Søjle var omtrent tre Kvarter i Gennemsnit.

Salens Vægge (Paladsets Ydermure) var betrukne med stramt udspændt Sejldug, tæt bemalet med Figurer, forestillende Bajaderer, indiske Gudinder, evropæiske, nedringede Wienersangerinder, Dronning Victoria og Prinsen af Wales, engelske Officerer og indiske Fyrster, stejlende og kæmpende Elefanter, og rundt om og imellem alle disse talløse Billeder var der slynget smukke Friser, Løvværk, Havbølger og kæmpende Tigre.

Fra det skønne himmelblaa Silkeloft

hang henimod en Snes prægtige Krystallysekroner ned i lange Snore, Vægge og Søjler funklede af Lys i skinnende Lampetter, fire store Sølvkandelabrer stod i Salens fire Hjørner og oven over de store Lysekroner svævede endnu to Rækker andre Kroner i det uhyre Rum, for at oplyse de øverste Dele af Salen. Det er vanskeligt at beskrive den Virkning disse utallige Lys, Mængden af de slebne Glas og Straaleglansen fra Stagernes og Lampetternes Sølvarme frembragte.

I den ene Ende af Salen hævede Gulvet sig flere Trin, saa at der dannedes en Slags Estrade, der var beklædt med rødt Fløjl. Her stod Brudgommens Bryllupstrone opstillet. Den var ligesaa smuk som ejendommelig og sagdes at være forfærdiget af et stort engelsk Juvelerfirma i Kalkutta. Af massivt Sølv var den ganske vist ikke, skøndt den nok kunde se ud dertil, men den var belagt med tykke Sølvplader, i hvilke Løvværk og Arabesker var udførte i mat Arbejde, medens Søjlerne var lueforgyldte.

Tronen hvilede paa fire Sølvfødder og fire forgyldte Søjler bar dens purpurfarvede Himmel. Paa begge Sider var Sølvkandelabre med en Vrimmel af Lys for ret at stille Højtidssædet i den mest flatterende Belysning. Foran Estraden stod to Rækker Sølvkar,

Skaale og Fade med Blomster og vellugtende Vande.

Salen var mylrende fuld af Mennesker, Evropæere og Hinduer i den forunderligste Blanding. Rige, unge Mænd, Venner af Brudgommen, ombar Rosenolje og friske Blomsterbuketter og bød Gæsterne velkommen. En Hærskare af rigt gallonerede Tjenere sørgede for at skaffe dem Siddepladser, medens andre ombar Sorbet og Te i forgyldte Kopper. Der var knapt nok Plads for Danserinderne, som i forskellige Hold, snart to, snart tre i Følge, underholdt Forsamlingen med Sang og Dans.

Blandt andet hørte jeg her den berømte, hindustanske, ældgamle Sang „Taza va Tazza" blive sunget af et Kor af unge, friske Pigestemmer. Dansen bestod mest i yndefulde Bevægelser med Armene og Overkroppen, medens Fødderne næsten slet ikke bevægedes. Man skulde tro, at saadan Dans maatte mangle Liv og Anskuelighed, men det er langtfra Tilfældet.

Allerede havde Bajadererne vekslet flere Gange, da der fremtraadte en ung og dejlig, bengalesisk Pige. Hun var ledsaget af sine egne Musikanter, hvis Instrumenter syntes forskellige fra dem, vi hidtil havde hørt. Jeg antog hende for at være femten eller seksten Aar gammel. Hendes Ansigtsfarve var lys og

hendes mørke Øjne store og sjælfulde, lange mørke Lokker bølgede ned over hendes blottede Skuldre. Hendes „Sarri" var af guldindvirket Musselin, bundet om Livet med et Sølvbælte, og hendes Arme glimrede af juvelbesatte Ringe. Sin ubeskrivelig yndefulde Dans ledsagede hun med Sang, snart Solo og snart faldt hendes Musikanter ind som Kor. Jeg forstod ikke hendes bløde, bengalesiske Sprog, men det var mig dog klart, at hendes Sang var en fortløbende Kæde af Variationer til Kærlighedens Lovprisning. Hendes udtryksfulde Dans var fuld af nydelige Stillinger, snart kastede hun sig paa Knæ, idet hun koket søgte Skjul bag Sarriens vide Folder, snart drejede hun sig omkring med stor Hurtighed, saa at hun ved pludselig at kaste sig paa Knæ, syntes at synke ned i et guldfunklende Hav af hvidt Musselin. Der var ingen Monotoni i hendes yndige Bevægelser, alt var Liv, snart fremstillende, munter Livsglæde, snart kvindelig Angst og Smerte. Hun syntes ganske at tabe sig i Dansens jublende Ekstase uden at skænke den beundrende Mængde et Blik eller en Tanke.

Henimod Midnat nærmede Øjeblikket sig, da Brudgommen vilde komme til Syne. Sutredariernes Dans hørte op, og i spændt Forventning lyttede hele Selskabet efter de første

Toner af den Musik, der skulde ledsage han Indtrædelse i Salen.

Klokken blev tolv, og straks derefter begyndte ganske rigtig en frygtelig Larm af Trompeter og Gongon'er, men endnu var Alt i det Fjærne. Vi ventede og ventede. Musiken nærmede sig. Først en vældig, tyrkisk Tromme, der bares af to Mand, medens andre to bearbejdede den af alle Livsens Kræfter, uden at tage mindste Hensyn til den ledsagende Hornmusik. Men dermed var den musikalske Forfærdelighed ikke til Ende. Pludselig skingrede et Dusin af disse umelodiske, hinduiske Piber igennem, tappert kæmpende baade med den tyrkiske Tromme og den mere civiliserede Hornmusik om Overtaget, snart liggende under for det vældige Bulder, snart atter vindende Sejr ved sin ufortrødne Udholdenhed. Efter at vi Alle i Spænding nogen Tid havde hørt paa dette rædsomme Spektakkel, der kom fra et tilstødende Gemak, hvortil dog Dørene stod paa vid Gab, lød Tummelen endelig inde i selve Salen, og skønt vi ikke straks kunde faa Øje paa Brudgommen, tvivlede vi dog ikke paa, at han nu endelig var under Opsejling.

Han blev baaren i en aaben Bærestol med Himmel over, garneret med lange, røde og gule Silkekvaster. Bærerne var Alle klædt

i røde Kjoler med Sølvtresser og Turbaner, og en talrig Flok af Chubdarer med sølvknappede Ibenholtsstokke, Fakkelbærere og Chukidarer, eller Drabanter, med Spyd og sølvbeslagne Flinter omgav ham. Hans Fader modtog ham ved Festsalens Tærskel og førte ham gennem den forsamlede Mængde op til hans Trone. Foran gik Tjenere med lange Sværd, og for at ingen skulde være i Tvivl om, hvem det var, der nu nærmede sig, raabte disse tapre Sværddragere uophørligt: „Her kommer han, den store *Bahadar*, den vældige Herre!"

Det behagede den fejrede, unge Mand at nedlade sig paa sin Trone mellem de bløde Fløjels Puder og derfra at tage Dansen og Festlighederne i Øjesyn. Hans Klædedragt svarede naturligvis til Festen. Han bar en lang, lysegul Kjortel, oversaaet med Guldpailletter, Diamanter og Ædelstene. Hans Turban, der var af samme Farve som Dragten, var foran hæftet sammen med et kostbart Diamantsmykke. Omkring Halsen bar han paa Kvindevis flere Rader Perler, og i begge hans Øren hang store Ringe, besatte med Brillanter. Efter min Formening var han langtfra en Skønhed. Som Faderen var han meget mørk i Huden (Familjen tilhørte en af de mange Købmandskaster, men temmelig langt nede paa Rangstigen) og bar en lille, sort

Knebelsbart. Han var 16 Aar gammel, men saa meget ældre ud, fedladen og klodset som han var.

Saasnart han havde indtaget sit ophøjede Æressæde, traadte seks Drenge, klædte fra Top og til Taa i Sølvbrokade, hen bagved ham. To af dem bar store Paafuglevifter, to andre *Sølvkurier*, hvide Kchaler med lange Sølvskafter og de sidste to Haandpauker. Derpaa traadte en rigt klædt Hushovmester frem for Tronen og gav sig omstændeligt til at udbrede Folderne i hans Kjortel, for ret at vise Gæsterne, hvor kostbar den var, samtidig med at han ivrigt og barskt uddelte talrige Ordrer til Tjenerskabet. Nu traadte med faste og værdige Skridt en hvidklædt, præstelig Brahman op ad Tronens Trin og stillede sig i nogen Afstand fra Brudgommen (hvem han ikke vilde have rørt ved, om det saa havde gjaldt hans Liv, da han i saa Fald vilde være bleven uren og maaske i mange Aar mistet sin Kasterang). Med sagte, mumlende Stemme gav han sig derpaa til af et udfoldet Ark Papir at forelæse nogle religiøse Formularer, som dog ikke syntes at gøre mindste Indtryk paa den stadig lige apathiske Brudgom.

Da Brahmanen imidlertid var bleven færdig og atter fjærnede sig, lagde vi Mærke til, at den unge Brudgom i sin siddende Stilling

gjorde en ærbødig Bøjning for denne sin fattige Kasteovermand, der til Afsked fornemt og nedladende gjorde en halv Haandbevægelse henimod den rige Mands eneste Søn. —

Hvor karakteristisk var ikke denne lille Scene, hvor tydeligt viste den ikke den gennem utalte Generationer nedarvede Kasteordnings Magt over Individernes som over Folkets Sind og Tankegang, aldeles uanset de jordiske Vilkaar, hvorunder der leves. Trods sine Millioner Rupier faldt det dog intet Øjeblik hin unge Hindu ind, at den fattige Brahman ikke var bedre end han selv, endskøndt de jo dog begge var Mennesker og han tilmed saa højt begunstiget i jordisk Henseende fremfor den anden. Intet Øjeblik glemte han, at Brahmanen var hans ubetingede religiøse og sociale Overmand, og denne glemte paa sin Side intet af sin Værdighed og Stolthed overfor disse lavere staaende Væsner, saa meget mindre som de var i Besiddelse af jordisk Mammon, der i hans Øjne intet var eller kunde være i Sammenligning med hans hellige Kaste, som af den evige Guddom — thi de højeste Brahmaner tror kun paa én Gud og foragter Folkets Polytheisme — er stillet højst blandt Menneskene, ja, over den egenlige Menneskehed! — —

Bruden var jeg saa naiv at spørge efter,

men hende fik vi naturligvis ikke at se. Der sagdes forøvrigt, at hun var et Barn paa otte eller ti Aar, der endnu et Par Aars Tid skulde forblive i sine Forældres Hjem, et Arrangement, der er meget almindeligt i Indien, hvor Fornuftgiftermaal i de højere Klasser ikke er Undtagelse, men Regel.

Klokken gik efterhaanden til To, og Heden i den store, overfyldte Sal blev mere og mere kvælende, rigelig blandet, som Atmosfæren var, med Moskusparfume og Betelstank, begge Dele lige uundgaaelige alle Vegne, hvor mange Hinduer er samlede, i Selskaber, Teatre, Skoler og lignende Steder. — —

Efter et Par Timers Pavse begyndte nu atter Danserinder, Jonglører og Tryllekunstnere at optræde. Ganske træt og ør i Hovedet begyndte jeg saa smaat at længes efter at komme hjem og i Seng, da min Opmærksomhed pludselig fangedes af et nyt Hold Danserinder, der ikke før var optraadt. Hvor forbavset og behagelig overrasket blev jeg ikke, da jeg i de pragtfuldt paaklædte Bajaderer genkendte mine smaa Veninder fra Pettah. Just nu dansede *Sadiaka*, som jeg ved min Optræden som en moderne Josef, i saa høj Grad havde krænket. Hvor var hun ikke fristende sød og smuk i sin gule tætsluttende Sarri og med de blaalig sorte Lokker bøl-

gende frit ned over de runde Skuldre. Med hvilken behændig Ynde fremstillede hun ikke Kærlighedens Lykke og Elskovs bitreste Ve, hvilken elastisk Kraft boede der ikke i hendes fine, men fastbyggede Legeme. Med en ubestemt Følelse af Ubehag betragtede jeg Sadiakas henrivende, men i høj Grad umoralske Dans. Allehaande filantropiske Følelser af ikke ganske uselvisk Natur vekslede i mit Sind, idet jeg henfaldt i sentimentale Betragtninger over det sørgelige i, at saa smuk og sød en Pige af en ubønhørlig Skæbne syntes viet til Fortabelse i Tid og Evighed, thi vel var hun kun en falden Engel, en brødefuld Kærlighedspræstinde, men — hun var saa smuk, at det forekom mig umuligt at tænke sig hende fuldstændig fordærvet. Jeg lovede da ogsaa mig selv nu at gøre godt igen, hvad jeg den foregaaende Dag havde forbrudt!

Som sædvanligt, naar Præstationerne var til Ende, blandede Bajadererne sig mellem Gæsterne, hvis hede Komplimenter de indkasserede med Miner, der temmelig nøjagtigt var afpassede efter Rang, Stand og Formue. Naturligvis fik Evropæerne den ydmygste Tak og de mest glødende Blikke fra de skønne, men desværre meget letfærdige Pigebørn. Sadiaka syntes ikke at have lagt Mærke til mig, men tilfældigvis nærmede hun sig den lille

Estrade, hvor Mr. Green, jeg og flere andre Evropæere havde vore Æ̃respladser. Idet hun med en dyb Hilsen vilde gaa forbi os, fik hun pludselig Øje paa mig og genkendte mig straks, trods min forandrede Paaklædning, der nu var snehvid, medens den paa Udflugten til Pettah havde været gul. Smilende hilste jeg hende: „I Aften er Du meget skøn, Sadiaka!“ Men Sadiakas Øjne lynede af Vrede og Foragt, da hun hørte min Stemme, der mindede hende om, hvor dybt jeg havde ydmyget hende. Idet hun foragteligt krummede Læberne, vendte hun sig om og var forsvundet i Mængden, inden jeg og de andre Herrer var komne os af vor naive Forbavselse over den lille Danserindes resolute Uforskammethed. Naturligvis maatte jeg fortælle mit lille Eventyr, i Schultrien ved Pettahs Pagode, dette Eventyr der nu havde fundet sin Afslutning paa en Maade, som jeg egenlig havde fortjent, men ikke desto mindre fandt kedelig nok, en Betragtning, jeg paa ingen Maade lagde Skjul paa, trods de andre Gentlemens hjærtelige Latter.

Mine filantropiske Planer i Retning af den Skønnes Redning for det „borgerlige“ Samfund røg saaledes ganske i Lyset fem Minutter efter, at de var undfangede. Imidlertid trøstede mine Venner mig med, at Sadiaka til Syvende og Sidst vistnok befandt

sig bedre i sin nuværende Stilling, end hun vilde gøre, selv om det ogsaa lykkedes mig at faa hende anbragt i en saa hæderlig og ærbar Stilling som Tjenestepige i Huset hos en eller anden Evropæer, hvis Kone vistnok efter kort Tids Forløb vilde finde hende for smuk for Stillingen og give hende Løbepas for at undgaa mulige huslige Katastrofer og Anfægtelser.

— — —

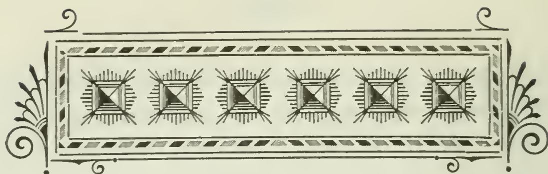
Saaledes endte for mit Vedkommende paa forsmædelig Vis den eneste „Kærlighedshistorie“, som jeg kan rose mig af at have oplevet i de skønne Hindupigers palmesmykkede Fædreland.

— — —

Men nu tittede den graalige Morgen ned gennem Silketagets Sammenføjninger og Øjeblikket var kommet, da vi, uden at fornærme vor elskværdige, gæstfrie Vært, kunde tage Afsked under mange Salâms og hjærteligt mente Venskabsytringer.

Vognen korte frem, og afsted gik det i skarpt Trav gennem de tomme, morgenkølige Gader, hvis Dekorationer i Anledning af Festen nu forekom os ligesaa modbydelige som imponerende og pragtfulde Aftenen forud, da de straalende i et blændende Hav af Lys og indrammedes af larmende, brogede Menneskemasser.

Attende Kapitel

Sydindien. — Eventyrlandet. — Min Rejse mod Syd. — Jeg forlader Madras. — Langs Koromandelkysten. — Gennem flade og frugtbare Egne. — Forbi Pondischerry. — Kudalore. — En gammel hinduisk-tamulisk Stad. — Tchidambaram. — Aftenen falder paa. — Templerne. — I det goanesiske Hotel. — Gennem Staden. — Gopuraerne. — Det gyldne Tempel. — Tempelbajaderens Dans. — Brahmanernes Gudeofre. — Pallikonda-Perumal. — De tusinde Søjlers Hal. — Sivagangkei. — De badende Hinduer. — Gopuraernes Gudeverden. — Kamas Tempel.

I de Tider, der ligger forud for Jærnbanernes Æra, var Sydindien et hemmelighedsfuldt, halvt ukendt Land, hvorhen evropæiske Turister kun sjældent vovede sig, og det betragtedes som et Forvisningssted af mange dumme, engelske Officerer og Subalternembedsmænd, der intet Blik besad eller kunde

beside for Landets Ynde eller for de herlige Templer og de féagtige Paladser, der hæver deres kegleformede Gopura'er og slanke Kupler op i den blaa Æter, op mod den lysende, straalende Sol, der i et evigt, altomsluttende Favntag kysser og kærtegner det skønne Land, Lysgudens trolovede Brud.

Og endnu mindre forstod disse Fremmede det mærkelige, højt begavede Folk, der boede i disse Egne og som kaldte Landet sit. Dets Sprog, Sæder og Skikke, dets Religion og dets nationale Traditioner, med ét Ord, dets ældgamle og højtudviklede Kultur — alt vedblev — og vedbliver stadig for den Sags Skyld — at være en lukket, en uforstaaelig Bog for de indtrængte, vestlandske Erobrere.

Det er Jernbanerne, der har aabnet Sydindien, det er dem, der har ført de mange Rejsende ind over Eventyrlandets hidtil lukkede Tærskel, saa mange Rejsende, der siden hen har gjort sig til Talsmænd og begejstrede Forkæmpere for den af Englænderne mishandlede og ringeagtede, men derfor ikke mindre skønne og rige, Aartusinder gamle, Civilisation, som mere end noget andet er Hindufolkets nationale Palladium.

Men meget af Eventyrets stakkede Glans er til Gengæld vegen for Sandhedens klare Dagslys og der er maaske dem, der vil finde,

at dette er stor Skade. De synes, at Menneskeheden efterhaanden oversvømmes med „fastslaaede“ Sandheder og at det vilde være saare godt, om der endnu et Steds i Verden fandtes et Eventyrland i gammel Stil. —

Maaske — men hvem siger, at Eventyrets Land ikke er mere?

— — —

Øjeblikket er kommet — det Øjeblik, da jeg staar i Begreb med at forlade *Madras*. Forinden har jeg taget en hjærtelig Afsked med mine evropæiske og hinduiske Venner. Ganske vist vil jeg om nogen Tid atter vende tilbage til Koromandelkystens skønne Hovedstad, men sandsynligvis kun paa Gennemrejse til Bombay. Ingen véd, om jeg atter ser de Mennesker, jeg i Dag kalder mine Venner, men hjærtelig givne og oprigtig besvarede Haandtryk gør Jorden skøn og Sindet let. — —

Paa Sydbanestationens brede Skinner holder et Tog. Lokomotivet er forspændt og som i grænseløs Utaalmodighed gisper og stønner det, medens den lave Skorsten udspyer Gnister og tætte Røgskyer, der i bølgende Tæpper lejrer sig oppe under Perronens Glashvælvinger.

Paa Stationen er der fuldt op af Mennesker af alle mulige Kaster og Farvenuancer; af Evropæere ser jeg kun faa. — —

Endelig finder jeg en nogenlunde tom Kupé. Dørene smækkes i og Toget sætter sig i Bevægelse, først langsomt og sindigt, men snart hurtigere og hurtigere, og i den smukke, solbeskinnede Morgen farer vi af Sted mod Syd, ned gennem Koromandelkystens flade, frugtbare og tæt bebyggede Egne.

Alt er opdyrket og svulmende grønt, Marker med Majs og pyntelig inddigede Rismarker, smukke Yamshaver, fulde af disse store, pragtfulde Blade, der forlener saadanne smaa Indhegninger med et ubeskriveligt Præg af yppig Rigdom.

Allevegne ude paa Markerne er der fuldt af Mennesker, der bearbejder den rige Jord i i deres Ansigtssved og i den lettest mulige Paaklædning. —

Mange smaa Stationer med løjerlige, tamuliske Navne. —

Hinsides de lave evropæiske Jærnbanebygninger, overraskes jeg nu og da ved Synet af en gammel Pagode med spidse, svajede Tage, med brændende Lamper foran Helligdommens Gudebilleder, med Grupper af indviede Træer, hvis metalglinsende Løv dirrer i Dagens lyse Solbrand. —

Hvor dog Indien er fuldt af forunderlige Modsætninger!

Altin er saa uensartet, saa fantastisk,

saa usandsynligt. Jernbaner og Telefonstationer midt inde i denne over to Aartusinder gamle, kontemplative Civilisation!

Vi kommer bestandig længere mod Syd, nu farer vi forbi det franske Territorium omkring *Pondischerry*, bestandig videre.

Den første store By, hvortil vi kommer, er *Kudalore*. Det er en gammel Handelsstad med talrige Pagoder og Hundreder af snevre, vinkelrette og krumme Gader og Smøger, Kanaler gennem Hovedgaderne som i en hollandsk By, prægtige Basarer med alle Indiens Herligheder, en broget, larmende Befolkning — en solbeskinnet Myretue i febrilsk Bevægelse.

— — —

Fra Kudalore til *Tchidambaram* — Staden med det over hele Indien berømte, hinduiske Panthéon — en Rejse paa et Par Timer — stadig de samme grønne Marker, den samme rolige, smilende og stolte Ynde udbredt over det svagt bølgende, solbeskinnede Land.

Hver Gang vi nærmer os Kysten, tiltager Palmelundene i Antal og Størrelse; men naar vi atter fjærner os fra Havet og den friske, salte Monsunvind, bliver de skønne, slanke Kokuspalmer stedse sjældnere. — —

Saa har vi da naaet den hellige Tempelstad.

Den synkende Sol farver Landet og Skovene med gylden-violet Straaleglans og jeg skynder mig af Sted for at naa den noget vestligere beliggende Stad, inden Aftenen falder paa.

Foran mig ligger Tchidambarams vældige Templer, de umaadelige Hjørnetaarne hæver sig op mod den luende Aftenhimmelog Kuplernes Guld og Kobber skinner og lyser i Aftenrøden.

— — —

Jeg finder et maadeligt Herberge i et lille goanesisk Hotel af tiende Rang, men jeg er meget træt og vil utvivlsomt komme til at sove fortræffeligt i min store Søsterseng — naar blot ikke Antallet af mine smaa Sengekammerater — som det viser sig — er Legio og endda vil jeg med nogenlunde Sindsro finde mig i disse Smaafyres muntre Færden, dersom de ikke i den Grad gaar angrebsvis til Værks, at jeg, efter et Par Timers Kamp mod Overmagten, maa flygte ud paa Hotellets Veranda, hvor jeg gør Forsøg paa at indrette mig et taaleligt Kvarter.

Men al denne natlige Rumsteren har vækket min frygtsomme Goaneserwært, og i den Tro, at Huset er fuldt af Tyve, vækker han skyndsomst hele sin Husstand og i Spidsen for den rykker han saa mod Fjenden.

Jeg er netop falden i Søvn derude paa Verandaen, da jeg paa en højst uhyggelig Maade vækkes ved at faa en Blændlygte stukket ind i Ansigtet. Nu er det mig, der tror, at Huset er fuldt af Banditter og med et højt Brøl — baade bestemt til at skræmme de formodede Angribere og til at hidkalde Assistance — farer jeg op af min Flugtstol.

Uhyre forbavsede begge to stirrer jeg og den brave Portugiser hinanden ind i Ansigtet, indtil min Kontrapart endelig under tusinde Undskyldninger og Buk trækker sig tilbage — dog ikke uden først at have faaet en dygtig engelsk-portugisisk-hindustansk Skylle over sit syndige Hoved til Tak for den mageløse Omsorg, hvormed han har placeret mig netop i den allerværste Væggetøj- og Loppekoloni, som han — blandt mange selvfølgelig — besidder indstalleret under sit infame Tag. — Endelig falder jeg saa i Søvn igen.

— — —

Da jeg vaagner om Morgenen, titter Solen mig muntert ind i Ansigtet og jeg har den mest henrivende Udsigt til Hotellets lille Have med sit Mangotræ, sine Orkidéer, sine Smaadamme og sin nydelige, lille Miniaturpagode. Det forekommer mig, at Nattens Mørke pludselig er rullet op som et Scenetæppe for en bagved opstillet, malet Dekora-

tion, der er beskinnet af det klareste og reneste gyldne Morgenskær, thi hinsides Haven øjner jeg langt borte store Skove, smykkede med talløse Farver; jeg ser Solens første rødgyldne Straaler kaste et lysende Rosenskær henover de kuplede Kroner og uvilkaarligt føler jeg mig sælsomt greben af dette hemmelighedsfulde Lands forunderlige storladne og aristokratiske Skønhed.

Min Frokost er snart besørget, den bestaar af Ris med Carry samt en Kop duftende Ceylonthe og saa er jeg færdig til at begynde min Pilgrimsvandring til Tchidambarams mærkelige Templer.

Jeg længes efter at komme af Sted og skynder mig ud paa Gaden. Hotellet ligger i den ene Ende af Staden, som jeg maa spasere igennem for at naa Templerne.

Tchidambaram lever af sine mægtige Gudshuses Hellighedsry!

I den egenlige Valfartstid — December Maaned — besøges Templerne sommetider af mere end 70,000 Pilgrimme fra alle Indiens Egne, men i September er Templerne øde og Byen stille.

Jeg kommer forbi mange Dahramsalaer, bestemte til at huse Pilgrimmene og i Basaren ser jeg mange smaa Butiker med religiøse Sager, Amuletter, Lingamsymboler og nydelige

smaa Gudebilleder, udskaaret i hvidt og brunt Træ fra de hellige Tempellunde.

Men snart er jeg ude af Staden og jeg stanser Ansigt til Ansigt med Templernes vældige Masser. De ligger der omgivne af to uhyre Ringmure, den ene indenfor den anden; de danner begge en rektangulær Firkant, i hvis fire Hjørner fire mægtige Taarne eller *Gopuraer* hæver sig op mod Himlens dybe Blaa, tilsammen otte umaadelige, afstumpede Kegler, de indre paa ikke mindre end syv indefter skraanende Etager eller Anganams. Den indre Ringmurs Taarne er de højeste. Gennem disse Taarne fører mægtige og skønne Portgallerier ind til Templernes Indre.

Jeg træder ind i det østlige Taarn efter først at have erlagt en Kendelse til et Par vagthavende Præster.

I Taarnporten — Gopuravàsel — er der paa begge Sider prægtige Gallerier, bestaaende af tredive Fod høje Monolithsøjler af Granit. Herfra fører massive Stentrapper op i Taarnet — eller rettere Taarnene, thi de er alle fire ganske ens i Størrelse og Bygningsmaade, betydeligt større end Taarnene i den ydre — lavere — Ringmur, som ogsaa tildels er meget forfaldne, et enkelt næsten nedfaldet. De indre og større Taarne er derimod vel vedligeholdte.

Gopuraernes øverste — i Fladerum altsaa mindste — Anganam dækkes af et fladt Stentag, der er omgivet af en smal Vægtergang med et ganske lavt Stengitter om.

Udsigten deroppe fra udover det skønne, rige Land er herlig og vid, vel værd de mange glatte Trappetrins Møjsommeligheder, men svimmel maa man ikke være, skal man have den fulde Nydelse af det prægtige Rundskue.

Disse Gopura'ers Højde er omtrent 136 Fod. Portgallerierne er fra Jord til Loft 40 Fod høje og hver Anganam 12 Fod.

Ved den tredje Anganam springer Gopura'ernes Mure 6 Fod tilbage, og ligesaa meget ved alle de højere liggende Etager.

— — —

Men jeg gaar videre og kommer ud i den store *Prakharam* eller Forgaard — i dens Midte faar jeg Øje paa et uhyre Stenbillede af Sivas hellige Tyr og tilhøjre for denne ligger den største og maaske skønneste af alle Helligdommene indenfor dette storartede Panthéon: *Det gyldne Tempel*, indviet til Sivas Dyrkelse.

Man naar derind gennem en hel Mængde Porte og Indhegninger, der blive smukkere og smukkere, jo mere man nærmer sig den egenlige Helligdom — *Sabei.*

Templets fornemste Prydelse er en dejlig, lueforgyldt, Kobberkuppel, der rager højt op over Ringmurene og bader sine gyldne, bugnende Sider i Solens Straaler.

— — —

Da hører jeg pludselig dæmpede Klokketoner lyde derinde under Pagodens dunkle Hvælvinger. Jeg styrer mine Skridt i Retning af Lyden — Klokkerne vedblive at kime, sagte og blidt, og nu ser jeg, at Lamperne er tændte i Templets Indre, i det hellige Rum, hvorhen Solens Lys aldrig naar.

Just nu frembærer Templets Brahmaner *Kâlatschandi*, Morgenens Blomsteroffer.

Uafbrudt kimer de melodiske Klokker i svage, dirrende Rytmer, medens Præsterne svinger de glødende Røgelsekar, der fylder det guldstraalende Tempel med en duftende Taagesky — en Tempelbajadere danser med udslagent Haar foran Sivas gyldne Trone. —

Med yndefulde Bevægelser danser hun frem mod det stirrende, grinende, mangearmede Gudebillede, saa danser hun tilbage — men sit broncefarvede, ekstatiske Ansigt holder hun bestandig rettet mod Guden!

— — —

Atter danser hun frem, saa atter baglængs tilbage, i to eller tre stedse andagtsfuldere, mere og mere alvorlige Tempoer.

Jeg staar lige indenfor Tempelrummets Fløjdøre og ser paa hende.

Maaske varer hendes Dans et Kvarter, maaske en halv Time.

Jeg véd det ikke. Men da den er forbi, ser jeg hende synke ned paa en lav Divan — ej langt fra det skrækkelige Alter, til hvis Tjeneste hun har givet sit unge Liv — sløv, apatisk ligegyldig.

— — —

Det var Morgenens Gudstjeneste, „Kâlatschandi“, jeg var bleven et tilfældigt Vidne til under mine Vandringer i det gyldne Sivatempels Skygge.

Men jeg vidste, at Brahmanernes Gudeofre er forskellige.

„Kâlatschandi“ er *Tubam*, et Blomster- og Røgelseoffer, en jublende Hyldest af Morgenens friske Skønhed.

Middagens Offer, *Utschikâlam*, er *Neyvettiam*, et Drikoffer, bestaaende af Mælk, Olje og Gie — flydende Smør.

Eftermiddagens Offer, der frembæres, naar Solen synker, er et Forsoningsoffer og kaldes *Sâyaredsi*.

Solnedgangsofret er *Sadâm*, et Madoffer og det bestaar i Reglen af Ris, Bananer, Kokus og andre Frugter, men aldrig af

slagtede Dyr, som for Hinduerne er en Vederstyggelighed.

Dagens sidste Gudstjeneste holdes i Reglen Klokken 9 om Aftenen.

Da frembæres et Takoffer. *Artasâmam*, Mælk. Blomster og duftende Røgelse.

— — —

Da jeg har set det gyldne Tempel. Sivas straalende Helligdom. vender jeg mine Skridt mod et lidet. uanseligt Sanktuarium. helliget *Wischnu*, Trimurtiens anden Væsensform. Verdensaltets milde og naaderige Opretholder, der i disse fjerne Egne dyrkes under Navn af *Pallikonda-Perumâl.*

Men ak, hvor glemsomme og utaknemmelige er ikke Menneskene!

Bævende for hans frygtelige Vrede. fylder de den store Tilintetgørers Helligdomme og for hans rædselvækkende Billedstøtter frembærer de rige Ofre af Blomster. Røgelse. Frugter og Mælk — men Wischnu, Skønhedens og Mildhedens og den evige Barmhjærtigheds Guddom, glemmes og ringeagtes!

Den guddommelige Hævn og forfærdelige Gengældelse hører jo ikke ham til. —

Hans Helligdom staar tom og langsomt smuldrer den i Grus.

Under de tusindaarige, bristende Hvælvinger bygger lyssky Flagermus Rede.

— — —

Gennem en alvorlig, højtidsfuld *Mandapam* eller Søjlegang af Granit, naar jeg op til Templernes forunderligste, mest mærkværdige Bygningsværk. Ayirakâlmandapam, den over al Verden vidt berømte *Tusinde Søjlers Hal*, der indtager en meget stor Strækning af den indre Prakhâram, nord for det gyldne Tempel.

Betaget, fuld af Overraskelse, bliver jeg staaende i denne mægtige, tavse, totusindaarige Søjleskov. Galleri paa Galleri, i Række paa Række staar de der, disse Søjler, stille, storladne Vidner om glimrende Tider, hvis Saga endnu lever paa Folkets Læber, bevaret, gemt i luende Hjærter i talløse Slægters Følge ned gennem de skiftende Tider.

Hele denne vidunderlige Søjlehal, saavel som Templernes øvrige talløse Søjlegallerier og Søjlekolonader, er udelukkende hugget af det haarde Granit, Gulv, Loft, alting er gjort af hele, umaadelig svære, hugne Sten.

Søjlerne i Ayirakâlmandapam — af hvilke nu desværre de seks og tyve er omstyrtede — bestaar saaledes af Granitmonolither paa indtil 13 Meters Højde.

Ikke mindst paa Grund af disse enorme Proportioner i de anvendte uforgængelige Materialier er Tchidambarams hinduiske Panthéon et Bygningskunstens Underværk.

Der findes ikke Bjærge eller Klipper, ejheller Sten i mange Miles Omkres. Det er derfor næsten uforstaaeligt, hvorledes man i hine — hvad Kommunikationsmidlerne angik — saa primitive Tider har baaret sig ad med at faa disse vældige tilhugne Klippeblokke førte til Templerne.

Man har gættet paa, at Søjlerne og de uhyre Kvadere er blevne transporterede hertil ved Hjælp af Elefanter.

Maaske — hvem véd!

Det er dog endnu mindre rimeligt, at de skulde være komne ad Søvejen, thi Tchidambaram ligger over en dansk Mil fra Havet, med hvilket Byen ganske vist staar i Forbindelse ad Floden *Vellaru*, men denne Flod er kun lidet dyb og i Halvdelen af Aaret ikke at regne for stort mere end en almindelig lille Bæk.

— — —

Ved Siden af de Tusinde Søjlers Hal ligger den hellige Dam eller Tirukulam, den firkantede gravede Tempelsø, hvori de rettroende Hinduer foretager deres religiøse Lustrationer. Fra alle fire Sider fører mægtige Stentrapper dybt ned i det mørke Vand, som Himlen giver en dyb, blaalig-sort Farve. Om Trappernes øverste Platform løber en pragtfuld Søjlegang, smykket med pyramideformede Smaataarne Søen

rundt. hvorunder de Badende kan søge Skygge mod Solens Brand.

Denne hellige Tempelsø kaldes *Sivagangkei*, det er udlagt: „Sivas Ganges“, thi i dens blaasorte Vande forrettes de Troendes Ablutioner med samme Kraft og Virkning som i den fjerne, hellige Ganges selv!

Sivagankei indtager et Rum af 140 Alen i Længden og 80 Alen i Breden. Jeg véd ikke Søens Dybde, men hist og her stiger cirkelrunde Krusninger op til den blanke, oljeglatte Overflade, som synes at tyde paa, at Vandet vælder frem af stærke Kilder dernede i den dybe Bund.

— — -

Paa de mægtige, hvide Stentrapper, der fra den kresende Søjlegang skraaner ned mod Tempelsoens stille, hemmelighedsfulde Vande, staar og sidder der maaske over hundrede Mennesker, Mænd og Kvinder og den gyldne Morgensol lyser ned over deres hvide Klæder og deres skære, olivenfarvede Hud, der for mit Øje staar som smeltet Guld i Straalernes glinsende Spil.

Jeg bliver staaende ubemærket i den dybe Skygge af „det gyldne Tempels“ vældige Mure.

Ingen ser mig. — —

Mænd og Kvinder, Unge og Gamle, ved Siden af hinanden, men alle med Klæderne

paa, alle med lige stor Iver og Begejstring hengivende sig til deres religiøse Pligters Opfyldelse. — —

Nogle af disse Rettroende dukker sig andagtsfulde dernede i Tirukulam'ens hellige Vande, andre har allerede tilendebragt deres Badning og staar nu inde ved Bredden paa de under Vandet værende brede Trappetrin eller de sidder højere oppe paa de hvide Trapper eller under den skyggefulde Søjlegang og fuldstændiggør deres Toilette.

Og jeg ser andre, som ogsaa har badet, sidde med korslagte Ben og i Hænderne holder de blanke Messing- og Kobberkander, af hvilke de langsomt øser det hellige Vand ud over Trappernes brede Trin, hvorfra det atter rinder tilbage til Sivagangkeis rolige Dyb.

Nogle stille, alvorlige, fornemt udseende Mænd, klædte i guldindvirket Musselin, holder smaa Sølvskaale i Hænderne og i disse Skaale, der er fyldte med fed Kokusolje, brænder en Bastvæge med en næsten usynlig Flamme.

Og medens Ilden langsomt fortærer Sølvskaalens Indhold, beder de deres Bønner med Blikket fæstet paa Rosenkransens Perler. Deres Andagt er meget brændende, deres Sjæle er sænkede i Tilbedelse og Verden eksisterer ikke for dem. — —

Men højere og højere stiger Dagens sej-

rende Sol, den hvidner Himlen og forgylder Jorden og kortner de vældige Mures dybe Skygge. — —

Og langsomt og stille med sænkede Blikke og dæmpede Skridt gaar de bort, alle de, der har knælet foran Templernes Helligdomme, eller som opfyldte af Troens Begejstring har badet i Tirukulams mirakuløse Vande. —

Gudehusene staar tomme, kun hist og her ser jeg en enkelt Præst eller et Par hvidklædte Brahmaner med langt bølgende Haar og værdig Holdning, dog snart forsvinder ogsaa disse i Templernes kølige Indre og jeg staar alene tilbage, ganske alene — i *de Tusinde Søjlers Hal.*

— — —

Men jeg gaar videre — — og Dagens stærke Glød sænker sig hed og tung over Templerne og de hellige Forgaarde, over Sivagangkeis mørke, solglitrende Flade og over Gopuraernes knejsende Tinder og over de tavse Søjleskove. — —

Jeg ser opad og mine Øjne møder et forunderligt Syn:

Det er, som vil Taarnenes talløse Masser af sære mythologiske Figurer, af vældige Kavalkarer eller Dørvogtere, af knælende Elefanter og stejlende Heste, af turbansmykkede Halvguder og skønne Gudinder med indknebne

Taljer og svulmende Bryster, af mærkelige Drager og mangehovedede Uhyrer — som vilde de just alle til at opføre en sælsom Dans i Varmestraalernes sittrende Spil, som gør de fortvivlede Anstrængelser for at vikle sig ud af de mange, mange Aarhundreders forvitrede, hvide Stensvøb.

Jeg synes, de stirrer ned paa mig deroppe fra med sære og hadefulde Blikke, hele denne vældige Gudehær, en Verden i Sten, stivnet i kæmpende Raseri, vældende frem fra alle Sider og Hjørner, lig en Stormflod, der styrter ned fra Bjærgene, opslugende Alt paa sin Vej.

— — —

Da drages mit Blik af *Ammen-Kovil*, „Gudindens Tempel“, helliget Sivas Hustru — en af mange — *Kama*, Rismarkernes og Rosenlundenes milde og naaderige Beskytterinde. Kamas Tempel ligger tæt ved den hellige Tempelsø, henimod Ringmurens vestlige Side og det er saare skønt og prægtigt. I Helligdommens Forhal hænger en stor Krystallysekrone og indenfor denne en Jærnbue med talrige brændende Lamper foran den aflaasede Dør til det Allerhelligste, hvortil Evropæerne ikke tilstedes Adgang. — —

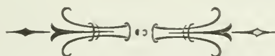
Overalt Templer, Pagoder, Helligdomme

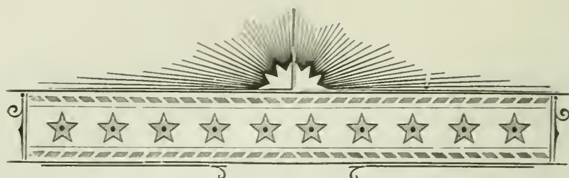
med brændende Lamper og juvelsmykkede Gudebilleder.

Skønne, alvorlige Søjlegange veksler med buede Kupler og spidse Taarne.

— — —

Det er omtrent blevet Middag, da jeg vender tilbage til den lille By efter mit Besøg i den straalende Gudestad. Gaderne er som uddøde. Alle har søgt Ly mod den svidende Sol. Men jeg mærker intet til den. Jeg ser mig tidt tilbage og hver Gang møder mit Blik de snehvide, pyramideformede Gopuraer og Sabeis Kuppel, Sivas gyldne Helligdom.

Nittende Kapitel

Videre mod Syd. — I Jernbanekupéen. — Skiftende Landskaber. — Landets forunderlige, hvilende Ro. — Land og Folk. — Børnene. — Landevejenes Gudebilleder. — Ganesa eller Polyar. — Landlige Pagoder. — Skove og Marker og Floder. — Mayaveram. — Tranquebar. — Danske Grave. — Baptistmissionæren. — Kumbakonum. — Templet og dets Gopura. — Manchavâjkâlsâvadi. — Tempelbajaderernes Pubertet. — Det gamle Hindukloster og dets Forstander. — Gamle Malerier. — Samtaler. — Kristus og Wischnu. — Mine hinduiske Roser.

En straalende klar Septembermorgen med lysende Sol over det flade, grønne Land.

Jeg sidder i en Jernbanekupé og ser ud af det aabne Vindue og medens jeg hastigt føres frem gennem Landet — sydpaa — oprulles det ene nydelige Landskab efter det andet for mit aabne Blik, fjernt mod Vest

svage, bølgende, skovbevoksede Højder, hvis yndefulde Former veksler i det uendelige, mange Palmelunde og hist og her et Bambuskrat, allevegne Floder og Kanaler paa Kryds og tværs — vi er jo midt i Kaveris store, vidtforgrenede Delta — bestandig Marker med Ris og Yams og Haver i yppigt Blomsterflor.

Jo længere jeg kommer mod Syd, desto større bliver den højtidsfulde Stilhed, der hviler over Landet, og desto mere finder jeg, at alt — til Trods for Jernbanen og Stationerne og de kedsommelige, men desværre uundgaaelige, Englændere — antager et forunderligt, gammeldags Præg.

Jeg har en bestemt Følelse af, at saaledes som jeg ser Landet for mine Øjne, saaledes har ogsaa de gamle Slægter skuet dets Aasyn for mange Aarhundreder siden og med endnu større Vellyst end jeg har de nydt det herlige Syn og inddrukket Billedet af Aartusinders Skønhed og Rigdom, deres egen dyre Fædrearv. — —

En ophøjet Ro hviler over det solfyldte Land.. Togets klaprende Larm og Hjulenes dumpe Rullen over de talrige Broer fornemmes som en Vanhelligelse af denne sublime, i sig selv hvilende Natur.

Men Landet er ikke øde — var det det, vilde dets Skønhed ikke være saa stor som nu.

Stad ligger ved Stad, Landsby ved Landsby, alle smilende, tittende frem fra eller koket skjulende sig bag grønne Haver og høje, levende, rankede Hegn.

Trindt om arbejder de flittige Bønder paa deres Marker, i Reglen meget let paaklædte, men alle med enorme hvide Turbaner viklede om deres sorthaarede Hoveder. Og hver Gang vi stanser ved en eller anden lille Landstation, fyldes Perronen utrolig hurtigt med en Vrimmel af søde, sortlokkede og sortøjede Børn, der smilende og ærbødigt nærmer sig Kupéerne saa meget som de tør for de strænge og gnavne Englændere.

— — —

Rundt om paa Landevejene er der mange smaa Gudebilleder, ganske som man ser Vejene i Evropas katolske Lande smykkede med Krusifikser og Madonnabilleder. De fleste af disse smaa Helligdomme paa alfar Vej er temmelig plumpt udskaarne i Træ og oversmurte med rød Zinoberfarve.

Mest ser man Billeder af *Ganesa*, der i disse tamuliske Egne kaldes *Polyar*, egenlig Visdommens Gud, men tillige Gud for den ægteskabelige Lykke — i hvert Fald i de lavere Folkeslags Bevidsthed. I Reglen er disse Gudebilleder skærmede af et Halvtag eller de er anbragte under et gammelt Træs venlige

Skygge og ofte staar der foran dem plumpe Vaser med landlige Blomsterbuketter, der altid fornyes enten af Stedets Beboere eller af fromme Vejfarende.

Disse smaa spidstagede Pagoder, der er ligesaa morsomme som karakteristiske, ser jeg allevegne en Mængde af. Selv den mindste Landsby har sin Pagode og i de større Byer kan disse Helligdomme knap nok tælles. —

Midt imellem de grønne Marker og forbi de smilende Lunde og Skove og over talløse, baade klare og kulsorte Kanaler og Flodarme, gaar Rejsen videre, bestandig videre mod Syd, men tillige bestandig længere bort fra Kysten, den vi mere og mere fjerner os fra, om der end hele Tiden kun er Tale om nogle faa danske Mil mere eller mindre mellem den og os.

Det er allerede noget siden, at Toget har holdt ved den gamle Hindustad *Mayaveram*, der ligger seks danske Mil syd for Tchidambaram, fra hvis Templer og Helligdomme jeg netop kommer. Herfra og til den gamle danske Koloni *Tranquebar*, der ligger ude paa Kysten, som dannes af Kaveris tusindaarige Aflejringer, er der kun et Par Timers Vej til Hest eller til Vogns og et Øjeblik tænkte jeg stærkt paa at tage derhen, men jeg afholdtes derfra ved den Betragtning, at jeg da

maatte ofre en, i mere end én Henseende, kostbar Rejsedag og at mit egenlige Maal, Staden Trichinopoli, der ligger vest for Tanjore, i Virkeligheden frembød saa uendelig meget mere Seværdigt end den forfaldne, lille Rede dernede paa den aabne Kyst, hvis eneste Minder fra den lange, danske Æra bestaar i nogle forvitrede Gravstene paa den gamle, lutherske — forlængst afdøde — Missions tilgroede Kirkegaard, Gravstene, der gemmer glemte Mænds glemte Navne, de fleste vel sagtens Embedsmænd og Militære, af hvilke tvende Menneskekategorier Danmark alle Dage har haft for mange i sine oversøiske Besiddelser.

— — —

I Jernbanekupéen gør jeg Bekendtskab med en værdig, hvidslipset og sorklædt, engelsk Baptistmissionær, der, som han fortæller mig, er paa „evangelisk Rundrejse“, d. v. s. han rejser omkring med sin Haandkuffert pakket fuld af smaa, gudelige Traktater, som han i Flæng uddeler ved alle større Stationer.

Han fortæller mig, at han foreløbig agter sig til Tanjore, hvor han haaber at gøre „et godt Fiskedræt for Jesus“. Ganske vist indrømmer han, at han ikke kan gøre sig forstaaelig i Landets Sprog for de Indfødte — endskøndt han efter eget Sigende har opholdt sig tre Aar i disse Egne — men han er fuldt

og fast overtydet om, at Indholdet af hans lille Haandkuffert vil gøre Underværker.

Naturligvis gør jeg intet Forsøg paa at svække den skikkelige Mands Overbevisning.

Men vor Samtale afbrydes, idet jeg langt ude i det dybgrønne Landskab øjner et af disse høje, pyramideformede Taarne, der er lige saa karakteristiske for Sydindien, som de hvide Kirketaarne med Trappegavlene for et sjællandsk Landskab.

Min Rejsefælle oplyser mig om, at det er Staden *Kumbakonum*, som vi nærmer os.

Byen ligger smukt langs Bredderne af mange Kanaler og smaa Flodarme, som overalt gennemkrydser og frugtbargør dette Deltaland. Højt oppe i den blaa Luft hæver den hvide, kegleformede Gopura sine Tinder og større og prægtigere bliver den, alt som jeg kommer nærmere.

Sammen med mange andre stiger jeg ud af Toget, thi Dagen er ikke skreden længere frem, end at jeg med næste Tog kan naa det fem danske Mil sydligere liggende Tanjore, inden Solen gaar ned.

I Sammenligning med Tchidambaram er Kumbakonums Tempel kun ubetydeligt, men det er interessant, fordi det er forbundet med flere store, hinduiske, gejstlige Stiftelser, først og fremmest Manchavâjkâlsàvadi, der er om-

givet af en stor Park. ligesom det indeholder et stort Dahramsala for Pilgrimme.

Da jeg nærmer mig Templet, ser jeg et stort Optog forsvinde gennem Gopuraens Portgallerier. Der er mange festklædte Mennesker paa Benene og inde fra Templets Prakharam lyder der en øresønderrivende Musik af Trommer. Piber og Valdhorn. Jeg erfarer. at der er stor Fest i Anledning af et Par unge Tempelbajaderers Indtrædelse i Pubertetsalderen. Nu bliver de højtideligt indviede til Templets — eller rettere Præsternes — Tjeneste!

— — —

Ved Siden af den ovennævnte Stiftelse. der nærmest er en Læreanstalt, ligger der et gammelt Hindukloster ved Navn Tarmapuram, i hvilket vordende Tempelforstandere — Tambiraner — bliver opdragede.

Jeg gik ganske roligt derind og ingen formente mig Adgangen.

Jeg saa nogle unge Mænd, klædte i gult Musselin, vandre omkring i Haverne eller mellem Søjlerne paa den brede Mandapam. der forbinder Klostret med Templet.

Klostrets Forstander, en smuk og værdig gammel Mand tog venligt imod mig, ganske forbavset over, at jeg nogenlunde kunde gøre mig forstaaelig for ham.

Han saa meget imponerende ud med

mange Guldkæder om Halsen og store, tunge Ringe i Ørene.

Det, som mere end alt andet interesserede mig paa dette Sted, var en Samling mærkelige, gamle Oljemalerier, Portrætter af forlængst afdøde Forstandere og Lærere ved Klosterskolen.

Farverne var ganske falmede, men hvor klart og levende et Sprog talte de alligevel ikke. Det ældste Billede var af Klostrets første Forstander, der levede for omtrent fire Hundrede Aar siden. Han var iført gyldent Klædebon og traadte paa hvide Skyer.

Den gamle Forstander viste mig ogsaa sit eget Bedeværelse med skønne, hvide Søjler og prægtige Døre af Ibentræ med Kobberlaase. Et lille Alter for Wischnu var der ogsaa med smukke, gammeldags, brændende Lamper foran.

Jeg saa ogsaa det store Refektorium, hvis dristige Hvælvinger bares af slanke Søjler, men det var aabenbart, at i gamle Dage havde Klostret været stærkere befolket end nu, thi disse uhyre Rum passede kun daarligt til den milde, gamle Forstander og hans halve Snes Elever.

Om Religion vilde han nødig tale. Elskværdigt slog han ud med Haanden, idet han udtalte sin Forvisning om, at „vi var af

samme Kaste" — en almindelig indisk Kompliment — samt at vi jo begge troede paa den ene, sande Gud.

„Kristus vil frelse Menneskene, Wischnu ogsaa!"

Jeg tror, han var saa elskværdig overfor mig, fordi det gik op for ham, at jeg ikke var Englænder. Naar han talte om disse forhadte, fremmede Magthavere, skjalv hans Stemme af Bevægelse. Og sandelig, den gode, gamle Mand kunde vel have Grund til Klage.

Som bekendt har Englænderne „sekulariseret", d. v. s. bemægtiget sig alle de Templer, Pagoder, religiøse og veldædige Anstalter med deres mange og store Rigdomme, som er beliggende i Præsidentskaberne samt i de øvrige Dele af Indien, der direkte forvaltes af dem.

Alt hvad fromme og troende Mennesker for deres Sjæles Saligheds Skyld i de henrundne Arhundreder har bygget og skænket til Ære for deres Guddomme og til Hjælp og Understøttelse for fattige og nødlidende Brødre og Landsmænd — Alt har disse Fremmede taget, Templet tilkaster de uvilligt en ussel Almisse, medens alle de store Indtægter, blandt andet af udstrakte Landejendomme, bruges til Lønning af engelske Embedsmænd, Soldater og — Missionærer.

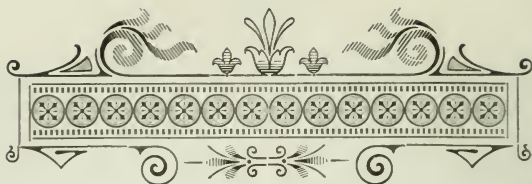
Intet har maaske i den Grad formaaet at vække den hinduiske Befolknings Had til deres Undertrykkere, som just dette skammelige Rov af Gods, der ikke tilhørte Mennesker, men Himlen.

— — —

Men Tiden løb og jeg maatte tage Afsked med den gode, gamle Mand. Forinden jeg gik forærede han mig nogle Blomster fra Klostrets Have og han bad mig ikke at forsmaa en gammel Mands Velsignelse.

Blomsterne han gav mig — det var røde, hinduiske Roser — visnede hurtigt, men fordi de gemte en smuk Erindring, kastede jeg dem ikke bort men gemte dem og medens jeg skriver om ham og om dem, ligger de foran mig paa mit Bord og jeg ser ofte hen paa dem, thi for mig har de ikke tabt deres Duft og Skønhed.

Tyvende Kapitel

Et Blik paa Sydindiens etnografiske, religiøse og sociale Fysiognomi. — Protestantiske Missioner. — Et Ord i al Kærlighed. — Den tredobbelte indiske Kirke. — Det syrisk-malabarske Kirkesamfund. — Historiske Kendsgerninger og fromme Legender. — „Den nye Pagts“ Kirke. — Kirkelige Kampe. — Skismaet mellem Rom og Goa. — Gregor XVI's energiske Optræden. — „Bispos turcos“. — Leo XIII. griber ind i Forholdene. — Genoprettelsen af den kirkelige Enhed i Indien.

Allerede tidligere er det fremhævet, at det gamle dravidiske Folk, Tamulerne, udgør Kærnen, Grundelementet i Sydindiens Befolkning. Den ariske Folkevandring stansede ved Bredden af den hellige Kristna; først langt senere — længe efter at Hindufolket havde taget Hindustan i Besiddelse — erobredes Sydindien.

I Modsætning til Nordens khervariske Urbefolkning, der syntes uimodtagelig for de lyshudede Erobreres højere Kultur, forefandt Hinduerne i Sydens Dravider en livlig, opvakt, forholdsvis civiliseret Race, der hurtigt viste sig tilgængelig for de sociale, religiøse og kulturelle Idéer, der allerede den Gang prægede det indtrængte Herskerfolk.

De henrullende Aarhundreder fuldførte Værket: Den oprindelige Befolknings Hinduisering i religiøs og tildels i social Henseende. Da ingen kan optages i en Kaste, i hvilken han ikke er født — om han saa vilde give Alverdens Rigdomme derfor — saa følger heraf, at Tamulerfolket ikke kunde finde Plads paa noget Trin af den sælsomme, hinduiske Kasteordnings Himmelstige.

Men alt som Folkets Tankegang blev den samme som dets Beherskeres, dannedes der i Tidernes Løb en egen tamulisk Rangfølge af ikke mindre end nogle og firsindstyve Kaster og alle blomstrer de den Dag i Dag.

Hvormange Kaster der egenlig findes indenfor Hindufolket selv er vanskeligt at sige, deres Antal varierer meget i de forskellige Provinser. I Bengalen er Folket saaledes delt i over 1000 forskellige Kaster, Lav og Købmandsgilder, men de fleste af disse har til Gengæld kun en meget indskrænket, lokal

Betydning — der findes saaledes Kaster, der kun tæller nogle enkelte Familier! I hele Nordvesten, *Punjab* og *Rajputana* er Forholdet omvendt, thi her tilhører Befolkningens store Masse kun nogle faa store, meget omfattende — men til Trods herfor meget fornemme — Kaster, navnlig *Jater* og *Rajputter*. Antallet af de almindelig over hele Indien anerkendte og tildels udbredte Kaster, *til hvilke der knytter sig social eller religiøs Betydning*, maa dog vistnok sættes til noget over tre hundrede eller, for at nævne det Tal, hinduiske Venner har angivet mig, til *311 ialt*.

— — —

Hvor stor en numerisk og navnlig sproglig Rolle Tamulerne end spiller i Sydindien, er det imidlerlid, trods alt, Hinduerne, der, den Dag i Dag som for utalte Aarhundreder siden, er den egenlige, den umiskendelige Herskerrace.

Man træffer dem overalt som Byernes rige Borgerstand. Købmænd, Bankherrer og Fabrikanter og som Landdistrikternes nedarvede Godsejeraristokrati.

Navnlig er Brahmankasten meget indflydelsesrig paa den sydlige Koromandelkyst og i de gamle Kongeriger Karnatik, Tanjore, Madura, Maissur og Travancore.

Det er i første Række som store Land-

ejendomsbesiddere, at man træffer Brahmanerne allevegne. Men ogsaa i Stæderne er de talrige. I Mayaveram skal der saaledes leve mere end 5000 af dem. Da nu ogsaa alle de andre hinduiske Kaster mere eller mindre talrigt er repræsenterede overalt i disse gammeltamuliske Egne, vil man lettelig indse, at den Rejsende, der første Gang kommer til Landet, i Begyndelsen kan have nok at gøre med at orientere sig i dette mærkværdige, religiøse og sociale Virvar, hvor han har over firehundrede forskellige Kaster at skelne imellem, foruden de indiske, persiske og arabiske Muhamedanere, de syrisk-malabarske, latinske og goanesiske Katoliker, og saa til Slutning Mylret af lutherske, anglikanske, methodistiske og baptistiske og endnu mange flere Missioners døbte og ikke døbte Medlemmer.

— — —

Efter dette lille Blik paa Sydindiens religiøse, sociale og etnografiske Fysiognomi, skal jeg gaa over til en, forhaabenlig ikke helt overflødig, kortfattet Fremstilling af de ældre kristne Trossamfunds historiske Oprindelse og deres Vilkaar i vore Dage.

Hvad nu først de mange smaa, protestantiske Missioner angaar, da stiller det sig for mig saaledes, at de arbejder meget dyrt og med meget kummerlige Resultater. Prote-

17

stantismen kan muligvis f. Eks. i Amerika, Skotland, Skandinavien o. s. v. vise sig i Besiddelse af virkelig Livskraft — men den bør holde sig paa sit en Gang vante Omraade, den bør lægge al Vægt paa de hjemlige, sociale Spørgsmaals Løsning saavidt mulig i kristelig Aand, og den bør hjemme hos sig selv af al Magt tage Kampen op mod de gudsfornægtende, materialistiske Retninger, der søger at fravriste Kristendommen Magten over Sjælene. Med andre Ord, de protestantiske Kirkesamfunds naturlige Opgave ligger i den *indre* Mission, ikke i den ydre, i Hedningemissioeen, som de ikke magter. —

Tilsammen tæller alle de mange forskellige, protestantiske Kirkesamfund i Indien vel nok henimod en halv Million Tilhængere. Men for at naa saa højt op, maa man medregne alle Soldaterne, Officererne, Embedsmændene med deres Familjer, Kvinder og Børn, endvidere samtlige de i Indien levende engelske Forretningsmænd, Jernbane-, Post- og Telegraffolk med deres Familjer, Husstande o. s. r. — og saa har man naaet Halvdelen af den halve Million!

Den anden Halvdel, den, der repræsenterer Udbyttet af Missionernes Bestræbelser, er fordelt over hele Indien paa og omkring et Par hundrede Missionsstationer, tilhørende

alle mulige Konfessioner, der gensidig hader og forkætrer hinanden, men til Gengæld mødes i fælles Had til den romersk-katolske Kirke. Det er dette Had, der, rent overfladisk set, forbinder de heterogene Elementer i et opportunistisk Kartel, der næsten tager sig ud som en Enhed — for de hjemlige Bidragydere at sige, *thi den, der har set Forholdene paa nært Hold, lader sig umuligt skuffe!*

Det kan ikke noksom fremhæves, at de protestantiske Missioner overhovedet ikke henvender sig til den *hinduiske* Befolkning, men tager udelukkende Sigte paa de khervariske og dravidiske, mørkhudede Aboriginerfolk.

Den meget omtalte nordiske Santhalmission — i Virkeligheden maaske hele Asiens, ja, hele Verdens mest fremskredne, mest livskraftige protestantiske Mission — har saaledes aldeles intet med den *hinduiske* Befolkning at gøre, ligesaa lidt Løwenthals, Larsens og Hansens Mission i Syden, der kun er beregnet paa de lavere tamuliske Folkeklasser.

Medens man fra katolsk Side forlængst indsaa Nødvendigheden af at drive den indiske Mission *kastevis*, om den da skulde føre til noget virkeligt Resultat, har man fra protestantisk Side aldrig villet indrømme dette, men Følgen har saa ogsaa til Gengæld været, at

det til Dato ikke er lykkedes de protestantiske Missionærer at faa Tag i den hinduiske Befolkning, medens de store katolske Undervisningsanstalter rundt om i Indiens Storbyer besøges af Højkasternes Sønner i Tusindvis. Man har fra protestantisk Side altfor ofte ved Udsendelsen af Missionærer til Indien forglemt, at det Land og Folk, man her ønskede at komme i Lag med, paa ingen Maade kunde stilles paa lige Fod med f. Eks. Afrika eller endog Kina. Man forglemte Nationens ældgamle, dybtgaaende Kultur og udsendte — og udsender endnu stadig — Mænd, der sikkert var og er fyldte af en god Vilje og en oprigtig Tro, men som forøvrigt ganske savnede og savner de nødvendige *aandelige Kvalifikationer* — først og fremmest Kundskaber — der overfor Hindufolket er mere nødvendige end de er noget andet Sted pea Jordkloden eller overfor noget andet Folk — hvad der være sagt i al Kærlighed! — —

Tilsyneladende har de forskellige protestantiske Missioner fortrinsvis kastet sig over Nordindien. I Syden spiller de en forsvindende Rolle og kommer derfor egenlig slet ikke i Betragtning under en Omtale af de religiøse Forhold her.

Vi vil nu vende os til de tre Kirkesamfund, der i deres Skød tæller Hovedmassen af

Indiens kristne Befolkning — ialt omtrent tre Millioner Sjæle. *Tre* Kirkesamfund, men kun *én* Kirke!

— — —

Denne tredobbelte, *indisk-katolske* Kirke siger om sig selv, at den er et Symbol paa den guddommelige Treenighed.

Den ældste af dens trende Grene, den syrisk-malabarske Kirke siger: *Jeg er som Faderen,* thi fra Begyndelsen af var jeg og ingen Kristendom var før mig. *Af min Lænd er Indiens Kirke vokset frem!*

Og den portugisisk-goanesiske Kirke siger: *Jeg er som Sønnen,* thi jeg er *den nye Pagts Kirke*: Ved mig er det brudte Baand atter knyttet mellem Moderkirken og Nestorius' vildfarne Flok. Som Kristus er udgaaet fra Faderen og er ét med Ham, saaledes er jeg fremvokset af den thomasinske Kirkes beredte Bund og er ét med denne!

Og endelig siger den latinske, almindelige, romersk-katholske Missionskirke: *Jeg er som den Hellige Aand,* thi jeg taler med alle Jordens Tungemaal, og Guds Styrkes Ildsluer er over mig — jeg spreder Naadens Evangelinm paa min Vej gennem Verden!

— — —

Fra de tidligste Tider har en stor og hellig Tradition levet blandt de kristne Hin-

duer, idet, efter Legenden, en af Jesu tolv Apostle, den hellige Thomas, først af alle har bragt Evangeliets Lys til Indien.

Det er sikkert ikke muligt at føre et historisk Bevis herfor, men saameget er i hvert Fald sikkert, at da de første kristne — italienske — Missionærer i Begyndelsen af det 14de Aarhundrede, landede paa den sydlige Malabarkyst, faldt de paa Knæ og lovede Gud, fordi han havde fort dem til et kristent Land.

Disse gamle, vesterlandske Munke fandt nemlig til deres usigelige Overraskelse og Glæde kristne Menigheder i alle Landets større Stæder, Menigheder, hvis Medlemmer regnedes lige med Brahmanerne i social Henseende, og som stod i stor Gunst hos de indfødte Konger.

Disse Mennesker kaldte sig selv *Thomaskristne*, fordi de mente sig at være Efterkommere af dem, for hvem Apostlen Thomas havde prædiket Evangeliet.

Utvivlsomt har de haft Ret i deres Opfattelse. Man véd nemlig, at da Apostlene delte Verden imellem sig, valgte den hellige Thomas Egnene omkring Evfrat og Tigris, det Land, hvor Menneskeslægtens Barndomsvugge stod, til *sin* Missionsmark. —

Og snart vandt Kristendommen stor

Udbredelse her og naaede en høj Grad af Blomstring.

Desværre indtraadte der en stor Forandring heri, efterat det kristne Folk, de saakaldte *syrisk-kaldæiske* Kristne havde sluttet sig til Hæretikeren *Nestorius*, hvis Lære om de to af hinanden uafhængige Naturer i Kristus blev fordømt paa den tredje økumeniske Kirkeforsamling i Efesos Aar 431 e. Kr.

Men til stor Ulykke for dem selv var de syrisk-kaldæiske Kristne genstridige overfor Kirkeforsamlingens Bud.

De fremturede i deres Vildfarelser, og omend Kirken i mange Aarhundreder var saare langmodig i sin Færd overfor dem, løsnedes dog Baandet mere og mere, det Baand, der endnu bandt den lille, forvildede Flok til den store Hjord, hvor der kun skal være én Hyrde.

Og da kom den muhamedanske Stormflods frygtelige Omvæltninger.

De nestorianske Menigheder knustes omtrent fuldstændig. Kun hist og her levnedes smaa Rester — i Egnen omkring *Mossul* ved den persiske Havbngt findes der dog endnn enkelte, smaa Samfund i kummerlige Forhold — medens det — rimeligvis ad Søvejen — er lykkedes en Del at undkomme. De er da styrede ligefrem og gaaede i Land paa den indiske Halvøs vestlige Kyst.

Hvornaar dette er hændet, vides ikke med Bestemthed, men sandsynligvis er det sket paa et Tidspunkt, da Buddhismen endnu havde Herredømmet i disse Egne. De tolerante og lidet fanatiske Buddhister har sikkert taget venligt imod disse forfulgte Stakler, i hvis Læres lyse Mildhed, der jo var saa meget, som maatte vække deres Sympati og da Kastevæsnet jo ikke eksisterede under Buddhismens demokratiske Æra, har der altsaa heller ikke været sociale Vanskeligheder at overvinde.

De syrisk-kaldæiske „Thomaskristne", som de selv kaldte sig efter Apostlen, hvis apostoliske Virksomhed blandt deres lykkeligere Forfædre de aldrig glemte, bevarede med sejg Udholdenhed deres kristne Tro, samtidig med at de efterhaanden blev ansete og velhavende Borgere i det Samfund, der saa gæstfrit havde aabnet sig for for dem.

Da derfor Buddhismen — efter halvandet Aartusinders Kamp — bukkede under for den sejrende Brahmaisme, nødtes dennes Tilhængere til at regne med de velstillede og indflydelsesrige, kristne Menigheder som en Samfundsmagt, man ikke uden videre kunde sætte i Klasse med „*Pariaerne*".

Saameget véd man om den thomasinske Kirkes Oprindelse og Skæbne, men de syrisk-kaldæiske eller syrisk-malabarske Kristne fast-

holder, som sagt, foruden ovenstaaende historiske Fakta, tillige en urokkelig Tro paa deres Kirkesamfunds *nationale*, indiske Oprindelse. Efter deres Overbevisning har den hellige Thomas *baade* missioneret i Mesopotamien og i Indien!

— — —

De thomasinske Kristne nærer altsaa Forvisningen om, at Apostlen Thomas — efter at have prædiket Evangeliet i Mesopotamien — begav sig til Indien, hvor han først skal være landet i *Kochin* paa den sydlige Malabarkyst. De tror endvidere, at Apostlen her begyndte sin indiske Mission, og at han derefter drog gennem Halvøen og kom til *Mailapuri* ved Madras — det nuværende St. Thomas — hvor han led Martyrdøden Aar 68 e. Kr., og *hvor hans Grav endnu forevises*!

Alle de Kristne i Sydindien, men naturligvis først og fremmest de Thomaskristne, gør aarlig store Pilgrimsfarter til Apostelgraven, fra hvilken de plejer at medtage lidt Jord, som de saa siden hen blande i Vievandet.

Disse Pilgrimsfarter er ingen ny Opfindelse. De har gaaet for sig i talløse Aarhundreder, og ikke en af de hundrede Tusinder, der i Tidernes Løb har knælet paa Mailapuris Martyrbjærg, har tvivlet om, at det jo

var her, at den indiske Kirkes Stifter havde lidt Døden for Evangeliets Skyld.

Men det aller mærkværdigste er dog det, at Apostlen Thomas *ogsaa* er bleven en Slags Halvgud for store Krese af Sydindiens hedenske Befolkning, der lige saa lidt tvivler om hans Hellighed, som deres kristne Landmænd!

Med deres Brahmaner i Spidsen kommer fromme Hinduer langvejs fra for at bringe deres Ofre af Smør og Mælk, Frugt, Honning og Olie paa den kristne Apostels Grav¡

Som tidligere fremhævet, kan der vistnok ikke føres noget historisk Bevis for Apostlens Martyrdød i Indien, om end den gamle Tradition paa ingen Maade indeholder Usandsynligheder, men da skete der i Aaret 1543 — altsaa en Menneskealder efter at Portugiserne var landede paa Malabarkysten — et mærkeligt Fund.

Det nævnte Aar overrakte man nemlig den daværende portugisiske Generalguvernør i Goa, Don *Alfonso de Souza*, en gammel Kobberplade med en ulæselig Inskription, som nogle Arbejdere havde fundet under Udgravningen til et Hus.

Det lykkedes en lærd Jøde at dechiffrere Skriften og det viste sig da, at denne indeholdt et Gavebrev paa et Stykke Jord fra en indisk Fyrste til en kristen Menighed og

paa dette Stykke Jord tillodes det *Apostlen Thomas* at opbygge en Kirke!

Naa, én Svale gør ingen Sommer, men nogle faa Aar efter at Kobbertavlen var fundet, ønskede de kristne Indbyggere i *Mailapuri* — hvor Portugiserne den Gang herskede — at bygge en Kirke paa det Sted, hvor Apostlen havde lidt Martyrdøden.

Tilladelse til Kirkens Opførelse blev given og man skred til Nedlæggelsen af Fundamentet — da fandt Bygmesteren en Marmortavle, to Fod høj og halvanden Fod bred, paa hvilken der var indgraveret et Kors, en Due og nogle symbolske Tegn, derunder ogsaa de fra Roms Katakomber saa velbekendte Fisk, samt endelig en Del forunderlige Hieroglyfinskriptioner, som ingen kunde læse.

Tilsidst lykkedes det — men først mange Aar efter — en vis Brahman i Staden Narsingao at tyde de mystiske Tegn:

„*Tredive Aar efter, at Jesus Kristus døde paa Korset, led Apostlen St. Thomas her Døden for Troens Skyld, efter at han havde prædiket og omvendt mange i Kongerigerne Malabar, Koromandel og Pandi.*“ — —

Men allerede i Aaret 1521 havde man fundet forskellige Relikvier af den hellige Thomas under Ruinerne af en ældgammel Kirke og ingen tvivlede paa, at den indiske Kirkes

Grund var lagt af en af dem, der havde skuet Herren Ansigt til Ansigt.

— — —

Lad nu dette altsammen være, hvad det vil — vi oplyste, frittænkende Lutheranere tror naturligvis ikke paa disse gamle Historier, for hvis Paalidelighed et moderne, kritisk, historisk Bevis ikke kan føres — men saa meget er sikkert og vist, at Troen paa, at man i Indien havde fundet en Gren af den oprindelige Apostelkirke, vakte en levende Begejstring i hele den daværende katolske Kristenhed og under Ledelse af den hellige Frantz Xaver tog nu en storartet kristen Missionsæra sin Begyndelse.

Som Nestorianere stod de Thomaskristne udenfor den almindelige Kristenhed, men paavirkede af Frantz Xaver, og maaske ogsaa i Haab om jordisk Fordel for deres Kirkesamfund, genforenedes de nu med den katolske Kirke, hvis daværende Overhoved, Pave Paul III gav dem Tilladelse til at beholde deres gamle, nedarvede, syrisk-malabarske Kirkeritus.

Men samtidig med, at de atter forenedes med Moderkirken, fra hvilken de havde været skilte i mere end elleve Aarhundreder, afsvor de deres nestorianske Vildfarelser og

anerkendte den katolske Kirkes syv Sakramenter *).

Stifteren af den portugisisk-indiske Kirke, den hellige Frantz Zaver genoprettede saaledes den katolske Enhed i den indiske Kristenhed og derfor er det, at Goaneserkirken, hans Kirke, siger: „Jeg er som Sønnen, thi jeg er den nye Pagts Kirke!“

— — —

Men endnu var den gamle nestorianske Adam stærk i de thomaskristne Menigheder og da „Indiens Apostel“ var død og stedt til Hvile i sin gyldne Grav i Bom-Jesus, en af hine glimrende Kirker, hvorpaa det gamle Goa — Goa dourado — var saa rigt, da begyndte, trods „den nye Pagt“, Kætteriet atter at tage Fart. —

Men det hændte, at der netop da sad en vældig Herrens Stridsmand paa Goas Ærkebispestol, Don Alexis de Menezes, for hvem alt Kætteri, enten det saa kaldte sig nestoriansk eller kalvinsk eller luthersk eller græsk eller anglikansk, var noget langt værre end selve den sorte Pest.

Med Myndighed og Vælde foer han frem og i Aaret 1599 lykkedes det ham at føre de

*) Tidligere havde disse Kristne kun haft tre Sakramenter, Daaben, Nadveren og Præstevielsen.

Thomaskristne eller „Mappulerne“, som deres hedenske Landsmænd kaldte dem, tilbage til Moderkirkens Skød.

Dog nøiedes man desværre ikke med den faktiske Genforening, idet man forsøgte at paatvinge de syrisk-malabarske Kristne det latinske Ritual, stik imod Pave Paul III's Privilegier. Dertil kom, at „Mappulerne“ fandt Portugisernes anmassende Optræden mere og mere utaalelig. Klagerne hobede sig efterhaanden saadan op, at et Brud var uundgaaeligt. Dog bør det erindres, at der denne Gang ikke mere var Tale om nestorianske Kætterier eller overhovedet om afvigende Troslærdomme; det Hele drejede sig kun om rituelle og administrative Lapperier. Paa en stormende Kirkeforsamling, der afholdtes i Alangatta i Aaret 1653, sagde den thomasinske Kirke sig højtideligt løs fra Goas Ærkebispestol og dermed — hvad der i Øjeblikket vel næppe stod Lederne ganske klart — tillige fra den katolske Kirke. Da Sindene imidlertid atter var komne til Ro, udvirkedes Tilbagekomsten til den katolske Kirke med forholdsvis Lethed af de barføddede Karmelitermunke — en Orden, der har indlagt sig store Fortjenester af Missionen i Indien — men til Gengæld fik de deres Forrettigheder med Hensyn til deres gamle syrisk-kaldæiske

Ritual stadfæstede. Det var i Begyndelsen af forrige Aarhundrede. Den almindelige Opløsning i alle Missionsforhold, der var en Følge af Jesuiterordenens Ophævelse 1773, benyttede en Del af den nationale, syrisk-malabarske Gejstlighed til et Oprørsforsøg, der imidlertid løb ud i Sandet efter en halv Snes Aars Forløb.

Siden da har der — i Modsætning til, hvad Tilfældet har været i Goaneserkirken — hersket rolige og konsoliderede Tilstande indenfor den thomasinske Kirkeafdeling.

De thomaskristne Menigheder — der tæller noget over 300,000 Sjæle alt i alt — henhører for de to Tredjedeles Vedkommende i kirkelig Henseende til de to store apostoliske, syrisk-malabarske Præfekturer *Tritschur* og *Kottayam*, der atter henhører under Ærkebispestolen i *Verapoly*, der altsaa er de syrisk-malabarske Kristnes højeste kirkelige Myndighed og øverste Foresatte, næst efter Vaticanet.

De ovennævnte Præfekturer omfatter hele Sydindien, men de talrige Thomaskristne i de portugisiske Besiddelser henhører under Goas Ærkebispestol.

— — —

Skismaet mellem Rom og Goa beroede ikke paa Forskel i Tro, men ene og alene

paa de portugisiske Kongers Skinsyge i Forbindelse med den portugisiske Kirkes *nationale* Pretensioner: Kun *den* maatte missionere i Indien og alle Indiens Bispedømmer skulde til evig Tid staa under den portugisiske Ærkebisp af Goas Jurisdiktion!

Men den romerske Stol lod sig ingen Betingelser foreskrive og allermindst af de afmægtige Portugisere. Ufortrødent vedblev den at sende Missionærer — navnlig Jesuiter — til Indien og der blev ikke taget Spor af Hensyn hverken til den portugisiske Regerings diplomatiske Henvendelser eller til den portugisisk-goanesiske Gejstligheds stigende Misfornøjelse.

Allerede længe havde det trukket sammen til en Katastrofe. Den udeblev heller ikke, idet Portugal i Aaret 1680 forbød alle ikke-portugisiske Missionærer at lande i sine indiske Besiddelser. Dog taalte man dem, der allerede før Forbudet levede indenfor den portugisiske Magtsfære. Saaledes hengik hundrede Aar.

Da kom Ophævelsen af Jesuiterordenen i Aaret 1773, det haardeste Slag for Rom siden Reformationen. Nu begyndte den goanesiske Gejstlighed ivrigt at forfølge alle de i Indien levende Jesuiter, hvad der just ikke bidrog hverken til at hæve denne Klerus' An-

seelse i Roms eller i den indfødte, hinduiske Befolknings Øjne.

Men alt som Tiderne gik, forringedes Portugals Stilling som Kolonimagt mere og mere, De napoleonske Krige fuldstændiggjorde Ødelæggelsen, Brasilien rev sig løs og Erindringen om Portugals en Gang mægtige Flaader var bleven til et Sagn. De fjærne, asiatiske Kolonier maatte skøtte sig selv, som de bedst kunde. Det gjorde de da ogsaa og Forholdene, særlig de kirkelige, forværredes stadig. Flere goanesiske Bispedommer stod ubesatte og de selvraadige, portugisiske Embedsmænd forbød Afsendelse af Subsidier til Gejstligheden i Provinser, der i Mellemtiden var gaaet tabt til England. Da traadte 1832 Cardinal *Pedecini* op i Lissabon med et bestemt Forlangende om, at den indisk-portugisiske Kirke atter underordnede sig Rom. Den portugisiske Regering trak paa Skuldrene og forholdt sig ganske passiv, hvorfor Pave Gregor XVI i Forstaaelse med England ordnede de forvirrede Forhold i den indiske Kirke, ligesom han besatte de ledige Bispestole. Herover opløftede den degenererede goanesiske Gejstlighed et sandt Ramaskrig: Den forlangte sine „Rettigheder“ anerkendte og den vilde ikke adlyde disse „Bispos turcos“, som man behagede at kalde de pavelige Bisper og apostoliske Præfekter.

Den hellige Stol svarede med en meget alvorlig Allocution og sendte endnu flere Jesuiter som Missionærer til Indien, ligesom der med stor Energi blev taget fat paa en kirkelig Inddeling og Organisation af den indiske Halvø.

Denne kraftige Optræden fra Pave Gregors Side havde imidlertid til Følge, at de portugisiske Cortes 1834 vedtog en Lov, hvorefter Klostrene lukkedes i de indiske Kolonier.

Dette var naturligvis kun at gyde Olje paa Ilden, og Forholdet mellem Lissabon og Rom forværredes da ogsaa betydeligt i den nærmeste Tid, men paa den anden Side aabnedes den „nationale“ goanesiske Kirkes Øjne for Beskaffenheden af det Venskab, som Moderlandets „Liberale“ foregav at nære for den.

Dog var der endnu langt igen, inden man faldt til Føje.

Endnu en Menneskealder rasede denne kirkelige Strid, der jo i Virkeligheden var en Kamp om Kejserens Skæg — men dog med aftagende Heftighed fra Goaneserkirkens Side, alt som man mere og mere klart indsaa, at man blev ladet i Stikken i Lissabon, hvor det svage Kongedømme forlængst var blevet træt af denne Kamp mod Rom. Historien om den stærke Mur og den braadne Pande gentager sig bestandig!

— — —

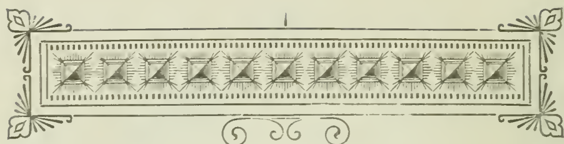
Da saa den nuværende Pave, Leo XIII. at nu var Tidens Fylde kommen til Genoprettelsen af den kirkelige Enhed blandt Indiens Katoliker. Med stor Klogskab betraadte han Mildhedens, Forsonlighedens og Imødekommenhedens Vej overfor Portugal, gav dette Land saare meget af Sagens smukke og fristende Skal, men for den romerske Kirke beholdt han Kærnen: Den goanesiske Kirkes Sideordnelse og Ligestilling med de syrisk-malabariske Præfekturer og med de egenlige Missionsbispedømmer.

Den tredje December 1894 aabnedes en stor Kirkeforsamling i *Goa* — den første efter 300 Aars Forløb — under Forsæde af Ærkebiskop *Valente*. Alle de goanesiske og øvrige indisk-portugisiske Biskopper var til Stede, ligesaa særlige Afsendinge fra Kongen af Portugal.

Paa denne Kirkeforsamling, hvis betydningsfulde Opgave det var at reformere den indisk-portugisiske Kirke, afgjordes de sidste Differencepunkter med den hellige Stol. —

De gamle Stridigheder er nu døde og begravne og den kristne, tredelte, men dog ene Kirke atter i Stand til med fornyet Kraft at vi sig til sin store Gerning: Indiens Evangelisering, Hindufolkets Erobring for Kristendommen i de kommende Tider.

Enogtyvende Kapitel

Det kristne Indien. — Topazerne. — De Thomaskristne. — Menighedsliv. — Bansættelse. — Bod. — Kærlighedsmaaltiderne. — Fattige. unge Pigers Giftermaal. — Den thomasinske Kirkes Pietet for Traditionen. — Derfor ingen Missionskirke. — Kaldæiske Ord. — Den dobbelte Afstamning? — I gamle Dage. — Den sidste Apostelkirke. — Den gamle Korskirke. — Højaltret. — Relikvier. — Paa Vejen til Trichinopoli.

Den, der vil se indisk Kristendom, han skal rejse til Syden. Og jo længere han kommer mod Syd, desto mere vil han se af den.

I Madras er den allerede stærk og livskraftig; vandrer han en Dag ud til St. Thomas eller Mailapuri, da vil han se, at Højene krones af ældgamle Kirker, og i de landlige Gader vil han atter og atter stode paa kristne Gudshuse.

Til sin Forundring vil han lægge Mærke til, at næsten hveranden af Landets sortøjede, broncefarvede Døtre bærer et Kors eller en kristen Medalje om Halsen og han vil blive fornøjet, fordi hans Øje kun opdager forholdsvis faa af de modbydelige Lingam- og Polyarsmykker.

Men alligevel — han vil snart være klar over, at han maa længere mod Syd, hvis han for Alvor vil Kristendommen ind paa Livet. I Madras er de Kristne endnu for faa. De springer ikke straks i Øjnene; man maa opsøge dem.

I det rigtige Syden — navnlig syd for Kaveri — ogsaa paa den sydligste Malabarkyst, Kochin og Travancore, for ikke at tale om det herlige Ceylon, *der* maa han rejse hen og sandelig, hans Hjærte vil fyldes med Undren over det, han faar at se og høre.

Thi han har stedse antaget — om han da overhovedet har tænkt paa disse Ting — at Indien ikke alene var et uhyre stort Land, men ogsaa et i religiøs Henseende meget ensformigt Land — naar de store muhamedanske Enklaver fradroges.

Aldrig har han tænkt sig til, at han langt derinde i det straalende, solglødende, sagnrige Sydindien skulde komme gennem forunderlig skønne Landskaber, hvor hans Blik forgæves

vil lede efter de obligate Hindutempler og de velkendte Gudebilleder paa den alfare Vej, men til Gengæld i hver Stad og Landsby møder gyldne Kors over hvide Kirker, fra hvis Indre der lyder brusende Orgeltoner og Sang fra mange Læber.

Men da véd han, at han har naaet sin Rejses Maal: Han har set *det kristne Indien.*

— — —

Ikke alene i Madras — eller rettere i St. Thomas — men ogsaa i alle de større Stæder paa Koromandelkysten, findes der goanesiske Menigheder, hvis Medlemmer i Reglen har en ganske lille Smule portugisisk Blod i Aarerne, hvorover de er meget stolte. Disse Folk kaldes her ofte Topaz'er, hvad der betyder Tolke*). Denne Benævnelse er ganske betegnende, thi i Reglen taler de foruden Landssproget tillige Portugisisk og meget ofte Engelsk.

Jeg skal dog ikke her komme ind paa en nærmere Omtale af denne forunderlige Blandingsrace, saa meget mindre som jeg har skænket den en tilstrækkelig indgaaende Beskrivelse i min Bog „Paa Malabarkysten" —

*) I Sanskrit: Duibhasi. Dui betyder to, Bhasi, en Mand, der taler to Sprog, altsaa en Tolk.

hvad mine gunstige Læsere sikkert vil erindre. — —

Det synes, som om denne Krydsningsrace, der just ikke altid kan siges at have taget de bedste Egenskaber i Arv fra sit dobbelte Ophav, kun kan trives i Havets Nærhed!

Kommer man saa langt ind i Landet, at der ikke længere er nogen Mulighed for at faa Øje paa det blaa Ocean, kan man ogsaa være sikker paa indtil videre at maatte undvære det nede paa Kysten saa vante Syn af disse smaa, gule, magre og rundryggede Væsner med blaasort, krøllet Manke og pragtfulde, straalende, dybe Tekopojne. —

I det Indre er det de syrisk-malabarske og de egenlige Missionsmenigheder, der interesserer den fremmede Rejsende, mest de første, thi det er jo dog i Virkeligheden højst interessant, at et lille bitte kristent Samfund i saa mange Aarhundreder har holdt sig oprejst, uden nogensinde at falde eller give sin Tro til Pris midt i denne store Hedningeverden, hvor det altid har været som en Draabe i Havet, i hvert Fald lige indtil Portugisernes Ankomst i det 16de Aarhundrede.

Højst interessant er det da at se, hvorledes denne Haandfuld Kristne i de rullende Tider med sejg Udholdenhed har bevaret deres gamle Ritual, deres gamle Kirkeskikke og

fremfor alt deres demokratiske Kirkeforfatning, der i saa meget minder om de skotske Presbyterianeres bedste kirkelige Maksimer.

Menighederne holder fast sammen; tilføjes der en enkelt af dem Uret enten i kirkelig eller verdslig-administrativ Henseende, saa tager alle de andre som én Mand Parti for denne Menighed.

Præsterne og de Ældste bilægger alle Stridigheder, der kan opstaa mellem deres Menigheders Medlemmer indbyrdes, de sætter de Genstridige i *Ban* — dog kun med de højere Kirkeavtoriteters Billigelse — og udelukker dem fra de Troendes Samfund.

Sommetider kan det gaa meget strængt til og da kan saadanne ekskommunicerede Menighedsmedlemmer blive forbudte Skriftestolen eller de kan blive nægtede Alterets Sakramente. Da maa ingen Præst gaa ind i Huset til dem, ejheller kan de da være med til *Ciaca* eller Mindefesten for de døde Slægtninge, der hvert Aar højtideligholdes i Menighederne.

Besjæles nu en saadan Ekscommuniceret af Ønsket om atter at vende tilbage i sin Menigheds Skød, da maa han først og fremmest gøre offenlig Bod.

Sidenhen træder *Kassianaren*, Præsten, *Kariukareren* eller Kirkeforstanderen samt

Muppenmarerne eller Menighedens Ældste sammen til Raadslagning. Er den bodfærdige Synder nu en velhavende Mand, plejer man at paalægge ham en Offergave til de fattige. en *Prakkittam*, der i Reglen bestaar i Fødemidler: Ris. Smør og Olje.

En meget smuk og ældgammel Skik har lige indtil vore Dage holdt sig i de thomasinske Menigheder: Det er Kærlighedsmaaltiderne, Oldtidskirkens Agaper. De Thomaskristne kalder dem *Nercia*, „offenlige Lofter“.

Naar en stor Glæde eller ogsaa en stor Prøvelse er overgaaet en Menighed. da enes dens Medlemmer om at ville afholde et Kærlighedsmaaltid til Guds Ære.

Alle skyder da sammen. hver efter sin Formue og Lejlighed og en Mængde Ris. Sukker, Bananer og Honning. samt Æg og Smør bliver samlet i Kassianarens og de Ældstes Huse.

Af alle disse gode Kærlighedsgaver bages der da en ejendommelig Slags smaa, søde Kager, som de Thomaskristne kalder *Appam*. Naar nu Højtidsdagen oprinder, forsamler hele Menigheden sig udenfor Kirkedøren. I denne staar Præsten i fuldt Ornat og uddeler Velsignelsen. Derefter begiver Alle sig ind i Kirken og lejrer sig paa Gulvet*). Enhver

*) Naturligvis find i disse indiske Kirker hver-

lægger et Figen- eller Bananblad foran sig — de nationale, indiske Tallerkener.

Naar saa alle er komne til Sæde, uden Hensyn til Rang og Stand, men stedse saaledes, at alle de *fattigste* Medlemmer af Menigheden have Plads *nærmest* ved Højaltret for at opfylde Ordet: „Kommer hid til mig, alle I som arbejde og er besværede o. s. v." — da træder Præsten frem for Altret og læser en Messe, og derefter gaar han frem i Kordøren og læser det nye Testamentes kendte Beretning om de første Kristne, „der holdt sig tilsammen og havde alle Ting tilfælles". Saa vandrer de ældste ned gennem Menighedens tætte Rækker; de bærer tunge Kurve, fulde af Bagværk og Bananer, og alt som de skrider frem, uddeler de Kurvenes Indhold. Der er nok til alle, og medens de Kristne spiser, bruser Orgeltonerne hen over dem, og Kirkerummet fyldes af jublende Hymner — de samme, som lød paa Fædrenes Læber siden tusinde Aar.

— — —

Og hvor smuk er ikke den gamle Skik, at Menighederne udstyrer og bortgifter fattige og frændeløse Piger!

---

ken Stolestader eller Bænke. Kirkegængerne sidder paa Hug eller knæler paa det maattebelagte Flisegulv.

Enhver pligtopfyldende Kassianar maa altid være i Besiddelse af nøjagtige Lister over de Fattige og Forældreløse, som hører til hans Kirkesogn.

Naar det nu hænder sig, at en saadan ung Pige skal bortgiftes, da træder de Ældste i Menigheden sammen og vælger en passende Brudgom, om hvem det vides, at hans Vandel er ustraffelig, og at han er i Stand til at forsørge en Kone; men er der Tale om flere unge Piger, da gives der stedse den ældste af dem Fortrinet, hvis de ikke alle ved paagældende Lejlighed kan faa en Mand.

— — —

Det thomasinske Kirkesamfund har aldrig været en Missionskirke. Fra de tidligste Tider lagde man hele Vægten paa Udviklingen af det indre kirkelige Liv i Menighederne uden at bekymre sig meget om at vinde Proselyter blandt Hedningerne, endskønt saadanne naturligvis ikke afvistes, naar de kom af dem selv.

Utvivlsomt har denne Passivitet været en medvirkende Aarsag til det gode Omdømme, hvori disse Menigheder altid har staaet hos den hinduiske Befolkning, ligesom den Omstændighed, at der saa at sige i hver enkelt kristen Familje bevaredes en bestemt, fælles, historisk-religiøs *Tradition* sikkert mere end noget andet har fæstnet og styrket det mange-

Aarhundreder gamle Baand, der samlede de over hele Sydindien spredte Menigheder til en fast, kirkelig Enhed.

En propaganderende Missionskirke maa stedse have sin Opmærksomhed henvendt paa de ydre Forhold, og under Indvindelsen af Proselyter maa den mangen en Gang indlade sig paa Kompromis'er, gaa paa Akkord med sine bærende Traditioner.

Dette kan en Verdenskirke, som den romersk-katolske, missionerende Kirke med Lethed gøre, uden derfor at tage Skade eller i mindste Maade udsætte sig selv for indre Rystelser. Dertil er baade den selv og Verden for stor. Den vil med stor Ro kunne sige: „Hvad min højre Haand gør, behøver ikke min venstre at vide“.

Anderledes stiller Missionsspørgsmaalet sig og *maa* stille sig for et lille, i et enkelt Land spredt levende Kirkesamfund, som kun Medlemmernes fælles historiske Minder og fælles religiøse Tradition holder sammen. Et saadant snævert Samfund vil altid frygte nyvundne Proselyters *Mangel paa Traditionsfølelse* og dermed i Forbindelse staaende Mangel paa Pietet netop overfor denne hidtil fælles Tradition, uden hvis stærke bindende Kit hver maaske vilde gaa sine Veje og mange

bøje Knæ for Landets Afguder i Haab om jordisk Vinding.

Det stærkt indadvendte, af en saadan ældgammel Tradition baarne Menighedsliv i den thomasinske Kirke har sat en mærkelig Frugt i det fra de tidligste Tider i sin oprindelige Skikkelse bevarede *syrisk-kaldæiske Ritual*, dette hellige Palladium, for hvis Skyld de Thomaskristne saa ofte har kæmpet, som de aldrig har villet opgive, og som de virkelig ogsaa den Dag i Dag er i uantastet og anerkendt Besiddelse af.

Som Joderne i det østlige Evropa endnu har bevaret en vis fælles, med mange hebraiske Ord og Vendinger udsmykket Jargon, som de indbyrdes betjener sig af, saaledes forekommer der den Dag i Dag i de Thomaskristnes indbyrdes Omgangssprog mangfoldige gamle kaldæiske Ord, som de har bevaret som en Arv fra deres Forfædre, der levede ved Evfrats og Tigris' Bredder, de for hvem „deres egen Apostel“, den hellige Thomas, først havde forkyndt Evangeliet.

Baade indbyrdes og i deres Kirkesprog kalder de saaledes Gud *Alaha*. Den hellige Aand kalder de *Ruha*. Daaben *Marmodisa*, Korset *Sliva*, Messen *Kurubana*. *Taibusa* betyder hos dem Guds Naade osv. osv.

Dette er altsammen meget interessant,

fordi det til Overflødighed beviser den syrisk-malabarske Kirkes kaldæiske Afstamning. Ganske vist holder de Thomaskristne selv — som omtalt i det foregaaende Kapitel — paa en dobbelt Afstamning, paa to særskilte thomasinske Kirker — den, som St. Thomas først stiftede i Mesopotamien og den, som han senere stiftede i Indien — hvilke først er blevne forenede ved de kaldæiske Kristnes Udvandring til Malabarkysten og Sydindien.

Hvorledes dette nu end forholder sig, er dog saa meget sikkert, at da Portugiserne under Vasco de Gama kom til Malabarkysten, var alle disse thomaskristne Menigheder nestorianske, hvad der særdeles vel lod sig forklare for *deres* Vedkommende, hvis Forfædre netop for deres nestorianske Kristendoms Skyld havde maattet søge Tilflugt i Indien — men mindre vel for *deres* Vedkommende, der roste sig af at nedstamme i lige Linje fra de Hinduer, som den hellige Thomas omvendte under sit Apostelliv i Indien, thi i bekræftende Fald vilde de oprindelig selvfølgelig intet Kendskab have haft til Nestorius' spidsfindige Lære om Kristi dobbelte Natur, *før* de var blevne omvendte af de senere ankomne Kaldæere. Men om en saadan „Omvendelse“ er der ikke bevaret nogensomhelst Tradition i den thomasinske Kirke, hvad der formentlig

godtgør Usandsynligheden — ikke den *absolute*, men den historiske Usandsynlighed — af Paastanden om, at Apostlen skulde være kommen til Indien og have lidt Martyrdøden i Mailapuri. — —

Men som man kan tænke sig til, betragtes selv den mindste Tvivl herom som en græsselig Helligbrøde indenfor det thomasinske Kirkesamfund.

— — —

Ligesom Bevidstheden om, at Kristendommen alt længe havde haft Rod i Indiens Jordbund, vakte en sand Begejstring for den indiske Mission indenfor det 16de Aarhundredes Kristenhed, saaledes tilførte denne Mission, og da navnlig det daglige Syn af dens storslaaede Arbejde, det den Gang døde og stivnede syrisk-kaldæiske Kirkesamfund, nyt Blod, nye Impulser og ny Energi.

Vekselvirkningen var gensidig, stærk og frugtbargørende, men netop derfor blev ogsaa Resultatet saa stort og betydeligt, baade for Missionskirken, hvem det lykkedes at føre de Thomaskristne tilbage til Moderkirkens Skød og endelig for disse selv, der nu atter genvandt den Stilling indenfor den almindelige Kristenhed, som deres fjerne Forfædre for elleve Aarhundreder siden havde forskærtset. — —

Gamle portugisiske Missionærer fra det 16de Aarhundredes første Halvdel ved meget at berette om de besynderlige Tilstande, der herskede i de syrisk-malabarske Menigheder paa de Tider, da de første Evropæere landede paa Malabarkysten under Anførsel af Vasco de Gama, d'Albuquerque og de mange andre berømte, portugisiske Helte.

Disse Tilstande ligner kun lidet de, der nu præger dette lille, tapre, beundringsværdige Kirkesamfund — men derfor er de ikke mindre interessante at høre om.

Præsterne, Kassianarerne, var i hine Tider ofte Folk, der kun i ringe Grad forstod eller følte deres Kalds Hellighed. Sakramenterne solgte de vel ikke for Penge, men til Gengæld forlangte de Betaling for alle kirkelige Handlinger. Mange fattige Mennesker blev saaledes aldrig døbte, thi de kunde ikke udrede de store Sportler.

Kassianarerne var dertil ofte saare uvidende Personer, der hverken kunde læse eller skrive, hvad der baade medførte, at de mistede deres Sognebørns Agtelse, og at de ikke var i Stand til at forsvare deres nestorianske Lærdomme — som de maaske kun vidste lidet om — mod Missionærernes Stormangreb.

Det var dog ikke engang alle hine gamle syrisk-malabarske Kristne, som var Nestoria-

nere, thi nogle af dem nægtede Kristi Guddommelighed og den hellige Jomfrus ubesmittede Undfangelse, andre var sande Billedstormere og vilde ikke bivaane Gudstjenesten i billedsmykkede Kirker — atter andre viste til Gengæld stor Ærefrygt for det hellige Kors. Som tidligere omtalt havde de dengang kun tre Sakramenter, Daaben, Nadveren og Præstevielsen, og de var af den Overbevisning, at de Saliges Sjæle ikke stedtes for Guds Aasyn før den yderste Dag, men indtil da opholdt sig i et særligt Paradis, en „Himlens Forgaard". — —

Den hellige Nadver uddeltes naturligvis paa Nestorianernes Vis. Vinen, som konsekreredes, var Palmevin, som kaldtes *Tagaram* eller *Aracca*. Hostien bestod af en Dejg af Olje og Hvedemel, blandet med Salt. — —

Ogsaa dengang var Fredag en almindelig Fastedag. — — —

De daværende Tilstande var i det hele baade primitive og korrumperede, men af begge Grunde foregik Trosforandringen — Overgangen til Katolicismen — med stor Lethed, uden indre Brydninger, om end Reaktionen, Tilbageslaget, ikke udeblev.

Heldigvis berøvede Trosskiftet ikke den thomassinske Kirke sit Særpræg, tværtimod er dette kun blevet styrket i de sidst forløbne

Aarhundreder, og den staar da nu som et *Unicum*, som et levende og mægtigt Mindesmærke fra Kristendommens første Tider — *den sidste Apostelkirke*!

— — —

En enkelt af de mange syrisk-malabarske Kirker, jeg saa i Tanjorelandet, en gammel, landlig Kirke, ej langt fra *Trichinopoli*, vil jeg særlig mindes paa Grund af dens Skønhed, dens ærværdige Alder og dens Relikviers store Hellighedsry. — — —

Følg mig derind, i de store, triste Haver, hvis Gange forlængst er udslettede af voksende Græs og hvis Træers dybe Skygger falder stejle og skarpe over de ældede Tage og Mure af den gamle Kirke, der staar derinde, skjult og gemt for nysgærrige Blikke fra den nære alfare Vej.

Fuld af store Minder gemmer den sig for den travle Verden her i disse forfaldne Haver, der engang i længst forsvundne Tider var skønne, lyse Parkanlæg, men som nu ikke mere vedligeholdes, og hvis Træer og Buske og Blomster og Græs kæmper den samme Kamp for Dagens Lys og Solens Skin. Kirken er bygget i Korsform og, som saa mange af de thomasinske Gudshuse, indviet til det hellige Kors. Massive Stentrapper fører op til Indgangsportalen, der er lav og bred.

Følg mig da derind, ind under de buede, stærke Hvælvinger, over Flisegulvets fine Maatter, forbi de dunkle Sidealtre, hvor brændende Sølvlamper, fyldte med Kokusolje, svagt oplyser de af Aarhundreders tunge Haand mørknede Helgenbilleder. Vinduerne er af farvet Glas, ganske smalle, og de sidder højt oppe. I Korsarmene er der slet ingen Vinduer. —

Som der af Lys og Sol og Luft kun er lidet at finde derudenfor i Parkens tætte, tropiske Vildnis, saa er det samme og Tilfældet herinde under de af mange Seklers tætte Røgelsesskyer mørknede og sværtede Buer.

Kun helt sparsomt falder Lyset ind.

Hojaltret, der ligger mod Vest, som i alle Indiens Kirker*), straaler af megen og ældgammel Forgyldning. Over Alterbordet er der paa begge Sider af Nadverskabet, hvis Fløjdøre er smykkede, flyvende Sølvduer, mange smaa gyldne Skabe i flere Etager. Alle gemmer de malede Billeder af Kristus og hans Apostle og andre af Kirkens Helgener.

Paa de store Hojtidsdage lukkes alle Skabene op, og de gamle Billeder oplyses af mange slanke Vokslys, der fæstes i fine, spindelvævsagtige Lampetter, to Lys foran hver Helgen.

---

*) For at Menighedens og Præstens Ansigt kan være vendt mod det hellige Land.

Og her i denne gamle Helligdom, der ligger gemt dybt inde i det dybeste Sydindien, er der meget andet at undre sig over. Der er de mange gamle Kirkeprydelser af sjælden Skønhed og saa stor Værdi, at mangt et evropæisk Musæum vilde veje dem op med Guld — om de var at faa til Købs! Præsterne, som viser os om, venlige, mørkklædte Mænd, en enkelt yngre, men de fleste med hvidnet Haar, oplukker duftende Sandeltræsskabe, i hvilke der gemmes mærkelige byzantinske Messehagler og Bispehuer, skænkede af græske Kejsere til gamle syrisk-kaldæiske Prælater, længe før Udvandringen til Indien fandt Sted, juvelsmykkede Monstrantser, Alterkalke, Kniplinger saa gamle og fine, at de ikke mere tør berøres af grove Menneskehænder — for ikke at hensmuldre. Men se, nu viser Præsterne os to af den gamle Kirkes største Klenodier: En Splint af det sande Kors, gemt i en Guldæske i et af Højaltrets hemmelige Rum og skænket Kirken af ingen ringere end selve Indiens Apostel, den hellige Frantz Xaver.

Dernæst en mærkværdig, gammel Musselinskjole, som i sin Tid bares af en kristen Prinsesse, der led Martyrdøden i Trichinopoli i Midten af det 15. Aarhundrede. Forsigtig og med den største Ærbødighed løfter de

den ærværdige Kvindedragt op af den Kiste, som den maaske ikke har forladt i Aarhundreder. Den er gjort af fint Silkemusselin med snævre Ærmer og slank Talje. Farven er lysgul, men istrøet mange endnu funklende og skinnende Guldrosetter, der er udførte med saa megen Kunst, at de holder sig næsten ligesaa gennemsigtige, som det fine Flor, hvorpaa de er anbragte, og deres lysende Glans har Tiden ingen Magt haft over.

Men der staar en sær Duft af Moskus og Vetiver ud fra den kongelige Martyrindes Klædebon. Naar man indaander den, synes man at tabe Bevidstheden om Nutiden, og de fire Aarhundreder, der alt er rullede hen, siden hun levede og ved sin Død indskrev sit Navn i den thomasiske Kirkes Aarbøger, svinder ind til Intet — der kommer da en stor Klarhed over En og en stærk Forstaaelse af Livets Korthed og Evighedens Uendelighed. — —

Og saa gemmes de atter hen, disse gamle Relikvier, gemmes hen i en Kirke, der selv synes en Relikvie — og dog noget mere: Et skønt og levende Mindesmærke fra en svunden Tid, der var, om ikke større, saa dog rigere bevæget end vore Dage. — —

Man træder ind i disse gamle thomasinske Kirker som i et rigt historisk Museum. Skyg-

gerne af de svundne Tiders Storhed, af deres rige Menneskeliv og ikke mindst af deres Vildfarelser, bliver atter levende, thi her ved man, at hvert Fodtrin trædes paa hellig og paa historisk Grund. Der er jo ikke et Helgenbillede, ikke et eneste gammelt Maleri, ikke et Alterbord eller en Messebibel uden at de jo hver for sig gemmer dyrebare, uforglemmelige Erindringer fra de herlige Tider, da der endnu vandrede hellige Mænd om hernede paa Jorden.

— — —

Men jeg tager Afsked med de værdige Kassianarer, der venligt har vist om, og som nu med Tak modtager min Gave til deres Fattige. — —

Gennem den store tilgroede, gamle Have, fra røgelsemættede Kirkebuer, fra høje Træers tætte Løvhvælv, atter ud paa den brede Landevej, der fører til Trichinopoli.

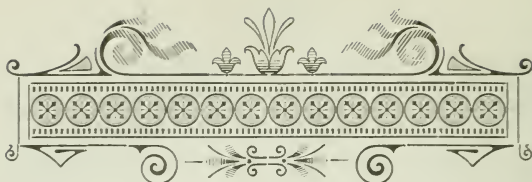
Over Horisonten er der kun en Stribe gul Sol tilbage, men den vestlige Himmels purpurfarvede Skybjerge stanser den svindende Dag paa Flugten mod det fjerne Ocean.

I Tusmørket tilbagelægger jeg den samme Vej som for nogle Timer siden, men nu i omvendt Retning, gennem de samme frodige Majs- og Rismarker, forbi de samme kuplede Skove, der begrænser Udsigten, ud og ind i

den samme Labyrint af Landsbyer og Avlsgaarde.

Da mørknes pludselig Himlen af en meget stor Sky, der daler ned over Landet som et stort, hvid-gult Lagen, og der farer en Regnbyge hen over os, som væder de altid tørstige Rismarker og bringer Træernes Løv og alle Blomster til at skælve i sød Forventning. —

Toogtyvende Kapitel

Solnedgang. — Tanjore. — Skjult af Aftenens rødlige Taager. — Den uvirkelige Stad. — Det virkelige Tanjore. — Sivatemplet og Kongeborgen. — Den høje Gopura. — Gadeliv i Tanjore. — I fordums Dage. — Rajahen af Tanjore og Kongen af Danmark. — Rigdom i Landet. — Det brahmanske Godsejeraristokrati. — Rejse til Trichinopoli. — Trichinopolis Navn og Fortid. — Tempelklippen. — „Fortet". — De underste Templer og Ganesatemplet. — Trappegallerierne. — Den store Ulykke. — Bestigning af Tempelklippen. — Vischnus og Sivas Templer. — Op til den øverste Tinde. — Et vidunderligt Panorama. — Seringahm. — De fjerne Bjærge. — Trichinopoli i Fugleperspektiv. — Brahmanens Ankomst. — Hans Vrede ved Synet af mig. — Min Sympati for ham. — Nedstigningen. — I mit Hotel. — Udflugt til Seringahm. — Øen og Templerne. — De gamle Alléer. — Templernes uhyre Omfang. — Deres store Lighed med Tchidambarams Templer. — Vischnu og Kristendommen. — Vischnus og Sivas Elefanter. — Solen gaar ned. — Tilbage til Trichinopoli.

Ved en lille Landstation paa Vellârflodens nordlige Bred holder Toget et Øjeblik stille.

Det er Aften, og vi er ikke langt fra *Tanjore.*

Floden, som skiller os fra den gamle Kongestad, er meget bred og som et anløbet Sølvspejl gengiver den det violette Skær af den nedgaaende Sols Straaler.

Halvt skjult af Aftenens rødlige Taager, gennem hvis flimrende Dampe de mægtige Konturer af Sivatemplets høje Gopura tegner sig i dunkle, ubestemte Farveskygninger, synes den gamle Hindustad at være af umaadelig Udstrækning; i det Uendelige synes dens lave Husmasser at fortsættes, dens spidstagede Pagoder og dens Haver og Palmelunde faar aldrig nogen Ende, de forsvinder i Horisonten og jeg modtager et bestemt Indtryk af, at dette ikke er alt, at der langt bagved det, jeg ser, er endnu flere Huse og endnu flere Pagoder og derpaa endeløse Skove og Haver og Palmelunde.

Det er Afstanden, Floden, den besynderlige taagefyldte, rødgyldne Belysning, der forvandler den stille, gammeldags Hinduby til en fjern og straalende Eventyrstad.

Og alt som Solen synker dybere ned bag Vestens Bjerge. er det, som om lange, smalle Strimler af Blod og smeltet Guld rulles ud over den tavse drømmende Jord og de indsvøber ganske den fantastiske Eventyrstad i Folderne af deres gyldentlysende Skrud. —

Saa sætter Toget sig atter langsomt i Bevægelse og vi nærmer os den brede Flod. Men allerede nu har Mørket og Natten vundet Sejr og Solens sidste Brand er ved at sluknes.

Eventyrstaden forsvinder og synker hen i det fremvældende Mulm. Dog skinner der endnu hist og her en sidste lysende Stribe paa den mørknede Himmel og den kaster sin matte sluknende Glans over Flodens rolige Overflade, men hurtigt fortættes den i mørkere og mørkere Farveskygninger og Dagens sidste Glimt truer med at forsvinde. —

Men som i en uberegnelig Afstand — fjern eller nær, jeg véd det ikke — ser jeg, fæstnet paa den blaasorte Himmels Baggrund, de hvide Konturer af den vældige Gopuras regelmæssige, ensomme Pyramidekegle. Den underste Del er skjult af Nattens dampende Taager, men dens Top knejser over alt andet, stolt og straalende, det eneste virkelige og blivende i denne taagefyldte Verden, der er fuld af lysende Ting, der udslukkes og dør.

— — —

Men den næste Dag, da Solen atter sender sine stærke Straaler ned over Jorden og over Menneskene og deres Værker, vandrer jeg om derinde i de bugtede, snævre Gader med de mange sære, broget malede Huse, der næsten alle er smykkede med brede Verandaer og sirlige Balkoner og det gaar op for mig, hvor forunderlig en Stad Tanjore er: thi den er fuld af det sukkende Vemod, der føles ved Mindet om svundne Tider, om hvilke der vides, at de aldrig vender tilbage, men hvis Kongspræg og Kongstanke endnu den Dag i Dag er det, der dybest inde bærer Folket frem over stenede Veje og styrker dets Haab om en Fremtidsdag.

Haab mod Haab, Drøm mod Virkelighed, men hvem kan leve uden Haab og hvilket Folk har aldrig drømt en Frihedsdrøm!

Sivatemplet, det gamle Kongepalads og fremfor alt den umaadelige Taarnpyramide, der behersker, ja synes ganske at knuse den store By ved sin Fod, er det, som altid mest vil drage den fremmede Rejsende i denne Stad, hvor den graa Oldtids uforgængelige Stenmonumenter og det 19de Aarhundredes nyeste, tekniske Fremskridt mødes i et forunderligt og gribende Stævne.

Mest *her* fornemmes hint dybe Vemod om hvilket er talt, men ogsaa de mange, gamle, langsomt smuldrende Patricierpaladser bærer Vidnesbyrd om de svundne Tiders Glans og Ende.

— — —

Gadelivet frembyder et Mylr af forunderlige Scener. Hvert Øjeblik støder man paa ambulante Haandværkere eller Kagebagere og Butikerne derinde i Husenes mørke og lave Stueetager er saa smaa, at fire eller fem Personer ganske fylder dem. I Gader saa trange, at knap nok tre eller fire voksne Mænd kan gaa ved Siden af hinanden, møder man lange Rækker af dumt udseende Okser, belastede med allehaande Varer. Elefanter er mere sjældne, men ogsaa de forekommer og bidrager med deres vældige Legemer og godmodige og latterlige Bevægelser til at give det hele sollyse Gadebillede den rette sydindiske Kolorit.

Tiggere, Fakirer og allehaande „Helgener" er der naturligvis fuldt op af som i alle større indiske Stæder. Af Krøblinge ses kun faa, men Antallet af Blinde er her, som overalt i Indien, desværre forbavsende stort.

Udenfor de egenlige Forretningskvarterer er Tanjore en smuk og rolig Stad; Basarens

Travlhed og Gadernes Larm ligger bag En, naar man søger ud i de landlige Forstæder.

De tilhyllede Kvindeskikkelser forekommer hyppigere derude og af og til lykkkes det gennem en aabenstaaende Port at faa et Glimt at se af et gammelt Patricierpalads' indre Gaardsrum, der er lige saa henrivende som ejendommeligt. Søjlerækker og slanke Buer, Verandaer og Balkoner, omrammede af fantastiske Stenornamenter og saa midt i alt dette hvide en frisk grøn Have med plaskende Springvand og skønne, gamle, skyggefulde Træer.

— — —

En Gang i længst forsvundne Tider var Kongerne af Tanjore de mægtigste Fyrster i Sydindien og deres Vælde naaede fra Malabar til Koromandel. Blandt meget andet var ogsaa Staden *Tranquebar* en Del af deres Besiddelser, den Gang den danske Admiral *Ove Giedde* landede her og for første Gang hejsede Dannebroge paa indisk Jordbund — i Aaret 1618. Ove Gjedde viste sig som en dygtig og smidig Diplomat og fik virkelig den daværende Konge til godvillig at afstaa Tranquebar med omliggende Land til Kongen af Danmark mod en aarlig Tribut. Fuld Suverænitet har vi saaledes aldrig haft i Tranquebar, thi lige indtil Koloniens Salg 1845

betalte den danske Regering hvert Aar ærlig og redelig den ingenlunde ubetydelige Tribut, der i et højtideligt Optog bragtes til Tanjore, hvor den afleveredes under mange Dikkedarer og Æresbevisninger overfor den allerede i forrige Aarhundrede af Englænderne faktisk detroniserede Fyrste.

Efterkommerne af den tidligere Fyrstefamilje lever endnu stadig indenfor de høje Mure omkring Tanjores forfaldne Kongeborg — de sidste vantrevne Skud af den gamle, berømmelige Stamme.

Oprindelig er Slægten af maharattisk Herkomst, idet Stamfaderen, Ahmednagarprinsen Sewadji erobrede Tanjore i Aaret 1675. —

Ikke alle Dage var Sewadjis Efterkommere de samme Stakler som nu!

Saa sent som i Aaret 1749 forsvarede de saaledes deres Trone med stort Held overfor Englænderne, der vilde sætte den tidligere af Sewadji fordrevne Fyrstefamilje paa Tronen igen og endnu et Decennium senere, 1758, stod de atter i Vaaben mod de forhadte, indtrængte Evropæere.

Denne Gang kæmpede de med glimrende Tapperhed mod Franskmændene under den berømte *Lally*, Helten og Eventyreren, om hvem der endnu lever mange Sagn paa Folkets Læber rundt om i Sydindien.

Men naturligvis kunde Rajaherne af Tanjore i Længden ikke modstaa Englænderne, navnlig ikke efter, at Franskmændene definitivt havde trukket det korteste Straa i de langvarige Kampe om Overherredømmet i Indien, og tilsidst. 1799. nødtes de til — for ikke at blive forjagne — at modtage engelsk Protektion mod at beholde de fyrstelige Paladser og Lyststeder, 1 Lak Rupier, Kongen af Danmarks Tribut for Tranquebars Vedkommende samt endelig en Femtedel af Revenuerne, som den Gang beløb sig til nogle hundrede tusinde Rupier.

Den danske Tribut er forlængst bortfaldet, ligesaa den lovede „Andel“ i Revenuerne og Slottene er for Størstedelen sunkne i Ruiner, men alligevel har Familien dog lige ned til vore Dage erholdt en nogenlunde anstændig Pension og selvfølgelig gælder dens Medlemmer for de fornemste Folk i vid Omkres — en mager Trøst for det uigenkaldelige Tab af fordums Glans og Herlighed.

— — —

Den nuværende Provins Tanjore, der omtrent har beholdt det gamle Maharatriges tidligere Grænser, er altid bleven anset for et af Indiens skønneste, rigeste og mest frugtbare Landskaber.

Mere end 6000 Stæder og Landsbyer ligger spredte om i det yppigt svulmende, tropiske Deltaland, og der findes over 92,000 Landejendomsbesiddere eller Morodorer, hvis Gaardes Størrelse veksler fra 5 til 1000 Hektarer Land.

Vi har hørt, at Kristendommen fra de tidligste Tider fandt et kraftigt Voksested i Tanjorelandet — maaske hænger dette sammen med den Kendsgerning, at Muhamedanismen aldrig naaede varigt at faa sit Herredømme udstrakt saa langt mod Syd.

Af samme Grund har Hinduismen ogsaa uforstyrret kunnet leve sit eget Liv og den har faaet Ro til i Tidernes Løb at udvikle den mærkelige, storslaaede Tempelarkitektur, der den Dag i Dag sætter den Rejsende i Forbavselse, fordi det massive, det umaadelige, det himmelstormende altid er forenet med en vidunderlig Ynde og en stilfærdig Blidhed, der kan være saa naiv og rørende, at den lokker Taarerne frem. —

Med det gamle Maharatdynasti kom mange Brahmaner ind i Tanjorelandet, hvor de til denne Dag har holdt sig ikke alene som en religiøs, men ogsaa som en rig og fornem Overklasse, hvis allerfineste Portion som Regel lever paa deres store og indbringende Landgodser rundt om i Provinsens

skønneste og mest frugtbare Strøg. I gamle Dage var Tanjores Brahmaner ikke alene berømte for deres Rigdom og Fromhed, men ogsaa paa Grund af deres Lærdom, særlig i Astronomi og Astrologi. — —

— — —

Rejsen til Trichinopoli frembyder kun faa Mærkeligheder, thi det samme gælder om den og om det Land, den gaar igennem, som allerede er sagt om den øvrige Del af Kaverideltaet.

Dog — nu begynder de slanke Kokuspalmer at blive sjældnere og det forekommer mig, som om Naturen efterhaanden bliver mindre rig, mindre yppig, alt eftersom Rejsen gaar længere og længere mod Vest, længere og længere frem mod de høje Bjerge, der skiller Malabarkysten fra det skønne og svulmende Karnatik.

De talrige, snart smaa, snart brede Kanaler og Flodarme, hvis vidtforgrenede Net længere mod Øst bidrager saa meget til at give Landskabet dets ejendommelige Karakter, begynder at trække sig mere og mere tilbage til Kaveriflodens allernærmeste Omegn og hinsides Trichinopoli forsvinder de ganske og med dem Landets yppige Udseende.

Hist og her møder Øjet store — endnu enkeltvise — Klipper, der varsler om, at vi

snart har forladt det flade, gennem utalte Aartusinder opslemmede Deltaland, og at vi nærmer os Halvøens indre Højland, sparsommere og alvorligere, men derfor ikke mindre skønne og storslaaede Egne. —

Trichinopoli! Et ejendommeligt klingende Navn, hvis Endestavelser lader formode et evropæisk Udspring, saa meget mere, som det er saare almindeligt, at snart et, snart et andet Stednavn i Indien i Tidernes Løb er bleven saaledes omformet under den stærke evropæiske Indflydelse, at den fremkomne Betegnelse i Virkeligheden mere er evropæisk end hinduisk eller tamulisk. Dog er dette ikke Tilfældet for Trichinopolis Vedkommende, idet Byens oprindelige Navn er „Trisiraspalli“, d. v. s. „den trehovede Guddoms-Stad“ med Hentydning til Rigdommens Gud, Kuvera, der fremstilles med tre Hoveder. Tri betyder nemlig tre, siras Hoved og palli er det gængse Tamulord for en mindre Stad, en Flække eller Købstad. Da Muhamedanerne i sidste Halvdel af forrige Aarhundrede havde Herredømmet i disse Egne, kaldte de Staden *Naternagar* efter en Helgen, hvis Mausoleum endnu findes i Staden.

Maaske er Trichinopoli det sydlige Indiens allerældste, endnu blomstrende Stad, og faa af Stæderne i Karnatik og paa Malabar

har en mere bevæget Fortid at se tilbage paa end den.

Fra Arilds Tid og ligetil Aaret 1736 var Byen Hovedstad i et indisk Fyrstendømme, men da lykkedes det Kondottieren *Chanda Sahib*, der var den regerende Fyrstes General, at bemægtige sig Tronen. Men han maatte sande, at hvad der kommer let ogsaa gaar let, thi allerede 1741 erobrede de krigerske Maharatter Trichinopoli og Chanda Sahib maatte flygte til Pondicherry — men Enden var ikke endda, thi allerede to Aar senere tilintetgjordes det maharattiske Herredømme af Muhamedanerne i Hyderabad, i hvis Magt disse Egne af Sydindien derefter befandt sig, i lange Tider. Forgæves belejredes Trichinopoli fra 1751—1755 af Franskmændene og deres Allierede, som havde gjort Chanda Sahibs Sag til deres. —

Senere blev Staden en af de vigtigste Fæstninger i *Hyder Alis* og *Tippo Sahibs* vidtstrakte sydindiske Rige, men henimod Aarhundredets Slutning erobredes den af de uovervindelige Englændere og siden 1812 har den som Distriktshovedstad været indlemmet i Præsidentskabet Madras. —

Trichinopolis centrale Beliggenhed har altid gjort den til et af de vigtigste strategiske Punkter i Sydindien, af hvilken Grund den er

velsignet med en talrig engelsk Garnison — navnlig meget Kavalleri. —

Allerede langt borte fra faar den Rejsende, der kommer fra Øst, Øje paa den over 300 Fod høje, spidse Klippekegle, der ensom og truende behersker alt Landet om Trichinopoli: En umaadelig, af selve Naturen formet *Gopura*, paa hvis øverste Top der knejser et ældgammelt Hindutempel for Visdomsguden Ganesa.

Ved Tempelklippens Fod ligger den egenlige Hindustad, det saakaldte „Fort“, tildels endnu omgivet af gamle Fæstningsværker, medens de nyere Kvarterer af Staden — der tæller ca. 80,000 Indbyggere — breder sig mod Syd og Vest. Jernbanen gaar tvers igennem disse nye Staddele, hvor naturligvis alle Evropæerne bor med Undtagelse af en Del af Garnisonen, der er indkvarteret i det gamle Arsenal indenfor „Fortets“ Mure. Som sagt er disse Mure nu til Dels nedrevne, men i sin Tid har de haft en Omkres af over en engelsk Mil. —

Den uhyre, fritstaaende Pyramideklippe med de ældgamle vidtberømte Hindutempler, som endnu aarlig gæstes af Tusinder af fromme Pilgrimme, er Trichinopolis største Mærkværdighed, til hvilken der ikke gives Mage i hele Sydindien.

Egenlig er Klippen tvedelt, idet den omtrent 100 Fod over Jordoverfladen afsætter et Plateau med akkurat Plads nok for de to store Templer, som er liggende her og indviede til Wischnu og Siva. Men derefter hæver den sig stejl og kegleformet endnu i en Højde af mere end to hundrede Fod over disse Templer, bærende det skønne hvide søjlesmykkede Ganesatempel paa sin øverste Tinde.

Paa Klippens sydlige Side fører der stejle overhvælvede Trapper op til de underste Templer, oprindelig udhuggede i selve Stenvæggen, mørke og snevre.

Paa disse Trapper hændte der i Aaret 1849 en frygtelig Ulykke under en stor Pilgrimsskares Opstigning til Templerne.

Uden at det nemlig er muligt at forklare hvorledes, opstod der pludselig en frygtelig Panik i den tæt sammenpakkede Menneskemasse. Det var umuligt at komme hverken frem eller tilbage, en vild fortvivlet Kamp opstod for at komme ned af de mørke stejle Trapper og de skrækkeligste Scener fandt Sted. Nogle Timer senere opsamledes over fem hundrede lemlæstede og sondertraadte Lig.

Siden da er der truffet omfattende Forsigtighedsregler fra Tempelbestyrelsens Side,

navnlig har man paa talrige Steder gennembrudt Trappegalleriernes Ydermure for at skaffe mere Lys og Luft til Veje.

„Fortets“ Gader er mærkværdig regelmæssig anlagte. De skærer næsten alle hinanden i rette Vinkler; der er mange smukke Huse af det sædvanlige Udseende, men næppe Halvdelen er dog paa to Etager. Det samme ejendommelige, brogede Folkeliv rører sig her som i andre af Sydindiens større Stæder, dog vil den Rejsende lægge Mærke til det muhamedanske Befolkningselements hyppigere Forekomst her end Tilfældet er længere mod Øst og længere Vest paa — en Følge af det næsten halvhundredaarige muhamedanske Herredømme i forrige Aarhundrede. — —

Nu mindes jeg alt dette, men da jeg var i Trichinopoli, da jeg hastede gennem „Fortets“ Hindugader for at naa Tempelklippens Fod, var min Tid kun kort og min Længsel stor — efter selv at stige op ad de berømte Trapper og selv staa i Skyggen af det hvide Ganesatempels solbeskinnede Mandapam.

Indiske Sepoysoldater staar Vagt ved Klippens Fod, men uden synderlig lang Parlamenteren fik jeg Lov til at slippe forbi de blinkende Bajonetter.

De berømte Trappehaller, der i zigzagformede Terrasser fører op til de to Templer,

er smykkede med Gudebilleder i dybe Nischer og med prægtige, ældgamle Basrelieffer: Guder og Gudinder, Prinser og Prinsesser, Elefanter i Kamp, stejlende og galoperende Heste, Krigsfolk, Dæmoner, Drager og frygtelige Uhyrer, alt blandet sammen paa fantastisk Vis i et sælsomt, kaotisk forvirret, blændende og imponerende Hærtog, der, som forfulgt af Furier, jager fremefter, op over de dunkle Trapper, aldrig stansende, aldrig hvilende, skøndt stivnet i den døde Sten for mere end et Aartusinde siden.

Endelig slap jeg da forbi dem, alle disse Guder og Helte og Heltinder, der aldrig finder Ro i Væggenes døde Stenflader, og jeg naaede ud dér, hvor de to store Templer er byggede, tildels helt ind i Klippens vestlige Side, der her danner et smalt Plateau. Kastede jeg Blikket opefter, saa jeg det skinnende hvide Ganesatempel deroppe paa den allerøverste Tinde. Det saa ud, som om det svømmede i den blaa Tropeluft i modsat Retning af de smaa, hvide, drivende Uldskyer.

Op til Templet fører en smal, snegleformig Sti, der er indhugget i Klippesiden. Er man ængstelig eller svimmel, skal man allerhelst lade Bestigningen fare, men i hvert Fald bør man foretage den paa Strømpefødder, thi de udhuggede Trin er ikke synderlig dybe og

meget glatte. Det gælder saaledes om at have Øjnene med sig og holde Ørene stive.

Men efterhaanden som jeg møjsommelig naaede til Vejrs, følte jeg mig rigelig belønnet for alle udstaaede Farer og Besværligheder, thi bestandig skønnere og vidunderligere og videre i Omkreds blev det storslaaede Panorama, der udfoldede sig for mit undrende og henrykte Blik.

Selve Tempelklippens gigantiske og dog regelmæssige Former og dens stejle, afgrundsdybe Affald var alene en Opstigning værd. Den er ikke lige stejl eller gold og nøgen overalt, tværtimod er dens Sider gennemfurede af dybe Revner, op af hvis skyggefulde Skød en yppig Vegetation titter frem, og i hvis talløse Smuthuller en Mængde smaa Aber har fæstet Bo. Disse Aber var meget tamme, øjensynlig vant til mange Menneskers daglige Færden — og i Indien er der Ingen, der gør Dyr Fortræd!

Under Opstigningen kom jeg forbi flere Klippespalter, der var fyldte med Regnvand; de dannede naturlige og meget gode Cisterner, som Befolkningen tyer til i langvarige Tørkeperioder.

Endelig naaede jeg da helt op til Ganesatemplet, fra hvis Mandapam jeg længe nød det vidtstrakte Rundskue.

Vender man sig mod Nord, da møder ens Blik de skønne Templer paa Øen *Seringham* i Kaverifloden. Langt borte i nordøstlig Retning dukker de blaalige Kamme af Kanurbjærgene frem over den disede Horisont, medens Øjet fyrretyve eng. Mil mod Nordvest standser ved to enlige, stejle Klipper, der hver bærer en Pagode paa deres øverste Top, og i Vest taarner høje takkede Bjærge sig op i lange Rækker, og i disse og bag ved dem og endnu længere borte rager enkelte vældige blaahvide Kæmper frem. Hinsides dem ligger *Malabarkystens* rigeste og skønneste Landskaber, Kochin og Travancore.

Allevegne ensomme, stejle Klipper, hvis graahvide Toppe knejser højt og truende over det grønne, skovbevoksede Land: Mod Øst *the french rocks* med store Ruiner af franske Fæstningsværker fra Krigene i forrige Aarhundrede, mod Syd et lavt Klippeplateau med et stort engelsk Militærfængsel (for indiske Sepoysoldater) og ikke langt derfra en stor, hvid Moske dybt inde i en gammel Skov med store, knudrede og krogede, eviggrønne Cedertræer. Saa er der mange andre nærmere eller fjernere Bjærgtoppe, som i Tidernes Løb har erholdt mere eller mindre velklingende engelske Navne som f. Eks. „Sugartop“, „Goldenhill“ o. l. til Erstatning for deres gamle,

indiske „Lokalbenævnelser“ (!), som nu „kun“ bruges af — *the natives!!*

Fjernt, fjernt derude i den østlige Horisont fik jeg Øje paa en stor By, behersket af et Hindutempels høje Gopura. Det var jo Tanjore og, fuld af Glæde over Gensynet, vendte jeg mig imod den gamle Kongestad og svingede min Hat til Hilsen og Hyldest.

Og naar jeg vendte Blikket nedad, da havde jeg hele Trichinopoli liggende for mig i Fugleperspektiv: Det gamle, regelmæssige „Fort“ og de nye Kvarterer i Syd og Vest, de store Kaserner og Stalde, den gamle Garnisonskirke, der er bygget i forrige Aarhundrede af Missionæren Schwartz, der hørte til den dansk-lutherske Mission i Tranquebar, en ny katolsk Kirke, en Mængde Pagoder, de fleste ganske smaa, men alle med de morsomme, snart spidse, snart buede Tage, der tyder hen paa en umiskendelig kinesisk Indflydelse i tidligere Tiders indiske Bygningskunst, endelig den store, smukke Tirukulam, omgivet af brede, hvide Stentrapper, ikke langt fra det gamle Arsenal med de tidligere Rajahers Palads.

— — —

Jeg ved ikke selv, hvorlænge jeg stod hensunken i Beskuelsen af al denne jordiske Skønhed og Herlighed, i hvis Centrum jeg befandt

mig, da jeg pludselig vækkedes ved Klangen af Musik og dæmpet, taktfast Sang, der lød dernede fra den stejle Sti, den eneste, der førte op til Tempeltinden.

Da jeg bøjede mig ud over det lave Brystværn, fik jeg Øje paa en hvidklædt Hindu, en Tempelbrahman, der, ledsaget af Musikanter fra de underliggende Templer, langsomt steg op ad Stiens huggede Trin.

Han kom for at forrette den daglige *Stanam* eller Renselse af Ganesas Billedstøtte.

Uafbrudt, dæmpet og ensformigt lød Sangen og Musiken, nærmere og nærmere kom det forunderlige Optog. For ikke at genere trak jeg mig beskedent tilbage, men næppe havde Brahmanen sat Foden paa Templets Grund, før det var, som om han kunde vejre den forhadte Evropæers Nærværelse. Han fik ogsaa snart Øje paa mig, og jeg skal aldrig glemme hans stumme, skælvende Forbitrelse, det dybe, navnløse Had, der luede i hans stolte, mørke Øjne, da han saa mig, Evropæeren, hans og hans Folks afskyede Fjende — naturligvis antog han mig for en Englænder — staa deroppe i denne nationale Helligdom, bevaret gennem tusinde Aar som en af Hinduismens faste, ukrænkelige Borge. Jeg glemmer ikke hans knyttede, rystende Hænder og hans ner-

vøse Bevægelser, der forraadte en brændende Lyst til at styrte sig over mig.

Jeg iagttog ham med stor Interesse, men selvfølgelig uden Spor af Frygt, thi for det første vidste jeg kun altfor vel, at han aldrig vilde vove at angribe mig og for det andet — selv om saa blev Tilfældet — hvad kunde endog en halv Snes af disse elegante og fine, men slappe *Risædere* udrette overfor en eneste Evropæers kødmættede Muskelkraft.

Et fast og bestemt Blik var da ogsaa tilstrækkeligt til meget hurtigt at bringe den iltre Brahman til Fornuft. —

Ak, han skulde blot have vidst, hvor megen Sympati jeg følte for ham, og hvor godt jeg forstod ham!

Men havde jeg sagt ham det, havde han dog ikke troet mig. —

Saa forsvandt min nye Fjende i Templets Indre, ledsaget af sine Musikere, og jeg var atter alene i den vældige Natur.

Men Tiden led og tilsidst maatte jeg da bekvemme mig til atter at klatre ned ad den snevre og stejle Sti, hvad der paa ingen Maade er lettere end Opstigningen, tværtimod snarere det modsatte paa Grund af Trinenes Glathed og Uregelmæssighed.

— — —

Brændende hed straalede Middagssolen over det dirrende og tungt aandende, morkegrønne Landskab og over de hvide Templer og den store Stad ved deres bratte Klippefod. Den stærke Solglød havde lagt sig over „Fortets" Gader, der syntes som uddøde, og saa stille var der i dem, at det forekom mig selv, som om mine Skridt gav stærke Genlyd, da jeg hastede igennem dem for at naa Hotellet i det evropæiske Kvarter.

Jeg var meget træt, hed og opkørt, men et Bad, andre Klæder og en god Frokost bragte mig snart til Hægterne igen.

Fra mit Værelse havde jeg Udsigt over „Fortet" og Tempelklippen, og da jeg saa det hvide Ganesatempel sejle af Sted deroppe i den blaa Æter, var det med Fryd jeg tænkte paa, hvor skønt et Blad jeg havde føjet ind i mine Erindringers store Stambog.

— — —

Om Eftermiddagen foretog jeg en Udflugt til *Seringahm*, hvis prægtige Templer jeg jo allerede paa Afstand havde gjort et flygtigt Bekendtskab med deroppe fra Ganesatemplets luftige Mandapam.

Øen Seringahm er ganske flad og delvis dækket af grønne Haver og sirlige Tempellunde med mange alvorlige, underlige Alléer af et ubeskriveligt fornemt og tungsindigt Præg.

Smukke, brede Stentrapper fører ned til Flodens forbirullende, hvidgule Vande. Paa de lave Trin sidder og ligger der altid en Mængde, en hel Hærskare af Tiggere, Fakirer, Mirakelmænd, frygteligt lemlæstede Krøblinge og allehaande Selvplagere, men ogsaa mange bodfærdige og troende Pilgrimme, der enten har aflagt et Besøg paa de hellige Steder eller ogsaa forbereder sig derpaa. —

Vejen op til Templerne gaar gennem skønne, ældgamle Alléer, under hvis tætte Løvhvælv en uafladelig Skare af smukke og stilfærdige, hvidklædte Mennesker bølger frem og tilbage, nogle under Vejs til de hellige Steder, nogle kommende derfra og atter andre, maaske de fleste, for hvem disse grønne, skyggefulde Alléer ikke er andet eller mere end en smuk og en meget fashionabel Promenade, hvor gode Venner daglig mødes, hvor alskens Nyt sporges og hvor der er den bedste Lejlighed til i landlig friske Omgivelser at drøfte baade Fornøjelser og Forretninger.

Kun lidet paaagtet trængte jeg mig frem gennem Menneskemylret, der mere og mere tyndedes ud, jo nærmere jeg kom de ærværdige og mærkelige Helligdomme.

Hvad der mest forbavsede mig var deres umaadelige Udstrækning.

De tvende Templer, hvoraf det ene er helliget Wischnu, det andet, og langt det mindste, Siva — er nemlig omgivne af ikke mindre end 7 kvadratiske, femten Alen høje og to Alen tykke Ringmure. Mellem Ringmurene er der en indbyrdes Afstand af mere end trehundrede Fod.

Pragtfulde Portgallerier, der vender mod de fire Verdenshjørner, aabner Adgangen til Helligdommenes Indre. Ialt er der saaledes 28 Porttaarne, alle af meget lignende Udseende som de skønne Gopuraer, som pryder Tchidambaramtemplernes Ringmure, kun at disse sidste er højere, ligesom de utvivlsomt er meget ældre.

Seringahmtemplernes yderste Ringmure er næsten 1 dansk Mil i Omkres, hvad der nogenlunde vil give en Forestilling om disse ældgamle Bygningsværkers kolossale Omfang og Størrelse.

Den paafaldende Lighed, der forøvrigt er mellem Tchidambarams Templer, navnlig *Sabei*, „den gyldne Helligdom“, og Seringahms Wischnutempel, kan ikke andet end paatrænge sig den Rejsende, der har haft den Lykke at lære begge disse forunderlige, skønne og ophøjede Steder at kende, grandiose og storslaaede Mindesmærker fra hin store Tid, da den genfødte Brahmaisme efter mange Aarhun-

dreders Kampe for bestandig sejrede over den gudløse Buddhisme.

Som Sabei, saaledes smykkes ogsaa Seringahms store Helligdom af en straalende, lueforgyldt Kuppel.

Den store Tirukulam — den hellige Tempelsø — er ogsaa her omgiven af brede Trapper, der fører dybt ned i det stille, blanke Vand og af en stor, søjlesmykket Mandapam.

Hinsides den store Wischnuhelligdom fandt jeg en hel Labyrint af forfaldne Søjlegange, der førte hen til forskellige smaa Wischnukapeller, men alle af det samme øde Udseende som det lille Wischnutempel i Tchidambaram, og det endskønt *Wischnu* er Seringahms fornemste Guddom.

Hele Nordindien tilhører ubestridt *Siva.* Wischnus Helligdomme nord for Nerbudda kan tælles. Indtil Kristnas Bredder kæmper de to Hovedkonkurrenter en haard Kamp, snart kommer man til en Egn, der holder sig til Siva, og snart til en, der udelukkende sværger til Wischnu. I Syden synes Herredømmet at være delt saaledes, at Siva ejer Folket nord for Kaveri og Wischnu Folket syd for denne brede skillende Strøm. I Virkeligheden bliver Sivatemplerne færre og færre, jo længere sydpaa man kommer. Her hersker den milde og naaderige Wischnu uindskrænket

over det kontemplative, blide og drømmende Folk.

Men hvad Wischnulæren anende drømmer om, bliver i Kristendommen til virkeliggjort Sandhed, og netop derfor arbejder de kristne Missioner med saa stort Held i Sydindien, netop derfor er Konversionerne her saa meget talrigere end i andre af Halvøens Egne.

Sivapagoden, der ligger tæt ved Wischnus Hovedtempel, er en overmaade stor Bygning, men ikke desto mindre forsvinder den ganske i Sammenligning med Hovedtemplets vældige Masser og pragtfulde Udsmykning. — Det var det samme, som vilde man placere „Vor Frue Kirke“ i København ved Siden af *San Pietro* i Rom!

Men just saadanne tilsyneladende barokke Sammenstilliger af ganske forskelligartede Bygningsværker genfinder man atter og atter i de store sydindiske Templer. De gamle Arkitekter og Bygmestre, hvis Geni har været uomtvisteligt, har vel havt specielle og gyldige Grunde for denne Byggemaade.

I den næstyderste Prakharam er der en Stald for Templets Elefanter, hvoraf der var fem eller seks. De var alle malede med Wischnus Mærke, *Tirunamam*, i Panden, ganske det samme som de menneskelige Wischnuitter bærer over Næseroden. For at skaffe

Templet en lille Biindtægt var de alle meget kunstfærdigt dresserede, og næppe fik deres Vogtere Øje paa mig, førend de kom løbende og med stor Tungefærdighed besvor mig endelig ikke at gaa igen, forinden jeg havde set nogle af de forunderlige Kunster, de kloge Dyr kunde gøre. Naturligvis maatte jeg sige Ja, og næppe fem Minutter efter kom da Templets største og prægtigste Elefant trampende ud af sin Stald med sin Vogter siddende ude paa Halsen bagved de store Ører. Den var pragtfuldt opsadlet med forgyldt Houdah paa Ryggen og en stor Sølvklokke om Halsen.

Paa Kommando udstødte den et hæst Brøl, der just ikke lød smukt, men skulde gælde for en ærbødig Hilsen, samtidig med at den snart krummede sin Snabel nedad, snart strakte den lige ud eller ret op i Luften og gjorde sin *Salam*, saa det gav drønende Genlyd i hele Pagoden.

Til Slutning blev den selv ked af det; den gjorde, trods Førerens energiske Protest, kort omkring og spaserede ind i sin Stald igen. Dens Kunststykker kostede mig to Rupies. — —

Sivapagoden kaldes Tiruvânakavel, der betyder „den hellige Himmels Vagt“ og er helliget Siva i hans Egenskab af Aarstidernes Guddom *Sembunadasuami*.

I Tiruvânakavels Nærhed er der en anden Elefantstald med Sivas Elefanter, der bærer Sivatilbedernes særlige Tegn, *Vibúdi*, i Panden til Forskel fra de forrige ved den store Pagode.

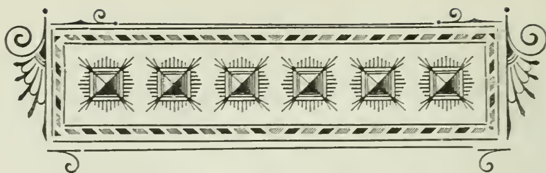
Da jeg ikke var forsynet med nogen særskilt Guvernementstilladelse, lykkedes det mig desværre ikke at faa Templernes *Indre* at se.

Til Tempelbrahmanernes Ros være det sagt, at de med Foragt afviste mine ivrige Forsøg paa at bestikke dem. Naa, jeg skal indrømme, at det ganske vist heller ikke var overvældende store Summer. jeg fristede dem med. — —

Men Solen begyndte at synke blodrød ned bag Vestens fjærne Bjærge, og det var paa Tide at tænke paa Vejen hjem til Trichinopoli igen. Paa Tilbageturen havde jeg en meget smuk Udsigt over Byen, hvis velbyggede, hvide Huse i de nye Kvarterer udenfor Fortet langs med Flodbredden paa besynderlig Vis kontrasterede mod den vældige Tempelklippes stejle Sider, der farvedes gylden røde af den dalende Sols vandrette Straalebundter.

De gamle Tempelalléer var tømte for deres muntre Menneskeindhold, Fuglene tav, og Træerne sænkede deres mørkløvede Grene. Naturen beredte sig paa Nattens Frembrud.

Treogtyvende Kapitel

Jesuiterkollegiet. — Den tyske Kulturkamp og den indiske Mission. — To barmhjærtige Søstres Haremseventyr. — Indisk Digtekunst og dens Studium paa Kollegiet. — Sangen om Hari Rama. — Saraswatis Sang eller Papagøjesangen. — Hinduernes Kærlighed til og Ærbødighed for deres klassiske Litteratur. — Disse Følelser og den kristne Mission. — En hinduisk „Højsang". — Sangen om Kalavadi. — Mine Rejsers yderste Punkt. — Tilbagerejse til Madras.

Ikke langt fra Trichinopoli ligger det store, sydindiske Jesuiterkollegium, som for disse Egne er det samme som Frantz Xaverskollegiet er for Bombay og Malabarkysten. Dagen efter at jeg havde besteget Trichinopolis høje Tempelklippe og derefter beset Templerne paa Seringahm-Øen, foretog jeg en Udflugt dertil.

Vejret var varmt og straalende klart og Turen derud gennem den smukke Omegn var i sig selv en stor Fornøjelse, men hvor meget større blev ikke denne, da jeg omsider naaede

Kollegiet og paa det venligste blev modtaget og beværtet af de elskværdige franske og tyske Præster. Jeg imponeredes i højeste Grad af det vidtløftige og massive Bygningskompleks' uanede Størrelse og ikke mindre af den store Orden og den gennemførte praktiske Sans, der herskede i denne Undervisningsanstalt, der talte over 1000 Elever. Mange af disse var unge Brahmaner og flere af dem var allerede vundne for Kristendommen. —

Kollegiet er et stort Gymnasium med Dimissionsret til Universitetet i Madras. Fra en ringe Begyndelse — det er stiftet 1845 — har det arbejdet sig op til sit nuværende, høje Standpunkt, der i ingen Henseende staar tilbage for Evropas allerbedste Læreanstalter.

Aarsag og Virkning staar ofte i en forunderlig Forbindelse med hinanden. Ikke alene Frantz Xaverskollegiet i Bombay, men ogsaa Trichinopolikollegiet, ligesom saa mange andre store, kristne Undervisnings- og Velgørenhedsanstalter i Indien skylder i Virkeligheden ingen ringere end selve Fyrst von Bismarck deres nuværende Blomstring. Sagen er, at da denne germaniske Alfader efter den tysk-franske Krig begyndte sin „Kulturkamp“ — den protestantiske Fortsættelse af Ludvig den Fjortendes „Dragonader“ — blev ikke saa faa af de i Prøjsen virkende gejstlige Or-

dener, først og fremmest Jesuiterne, tvungne til foreløbig at rømme Valpladsen, i alt Fald officielt, hvorved en stor Mængde gejstlige Lærekræfter pludselig kom til at staa ledige paa Torvet. Mange af dem fortsatte Kampen i Hjemlandet — en Kamp, der, som bekendt, forlængst er endt med Bismarcks totale Nederlag — men mange drog ud i Verden, viende deres Liv, Energi og Kundskaber til Kristendommens Udbredelse i Hedningelandene.

Særlig vendte mange Jesuiter deres Blik mod Indien.

Og netop et Aarhundrede efter Ordenens Undertrykkelse og dens Forjagelse fra Hindulandet begyndte den en ny og storartet Mission her, hvor den h. Frantz Xaver havde lagt den første Grundvold. Der blev gydt nyt Liv i de allerede eksisterende Anstalter og talløse nye oprettedes. Denne tyske Jesuitermission kan opvise forbavsende Resultater, fordi den ledes med en hensynsløs Kraft og præges af en urokkelig Vilje, der forbinder de spredte Stationer og Anstalter, som ligesaa mange Regimenter, til en samlet og ustanselig fremadskridende Armé.

Saaledes har Fyrst Bismarck ikke alene i uberegnelig Grad styrket den katolske Kirke

i Tyskland, men ogsaa indlagt sig stor Fortjeneste af den indiske Mission*).

— — —

Under mit Besøg i Kollegiet hørte jeg en ganske interessant Beretning om et Par tyske Nonners Ophold i en hinduisk Stormands Senana (Harem), hvortil de var kaldte som formentlig lægekyndige.

Som bekendt bliver de hinduiske Damer af de højere Kaster langt strængere afsondrede fra Omverdenen, end Tilfældet er med de indiske Muhamedaneres Koner og Døtre, der nyder en efter orientalske Forhold forbavsende Frihed i al deres Gøren og Laden.

Naturligvis er det ganske umuligt for en Missionær at erholde Adgang til et saadant veltillukket Senana, men somme Tider lykkes det dog en eller anden lægekyndig Nonne eller Sygeplejerske at komme inden for de hemmelighedsfulde Mure, navnlig naar der virkelig er Fare paa Færde, og man gærne vil redde den paagældende Kvindes Liv.

---

*) De, som maatte ønske yderligere Oplysninger om Kollegiet i Trichinopoli, henvises til det illustrerede Maanedsskrift: *Die katholischen Missionen*, Herder i Freiburg, Aargang 1895. Aarsabonnement gennem enhver Boghandler: *knap 4 Kroner.* Et stort Hefte med mange Billeder og instruktive Artikler *hver Maaned.* *Forf.*

Et saadant Tilfælde var netop for nylig indtruffet i Trichinopoli, hvor der lever nogle Nonner af „den ubesmittede Undfangelse"s Kongregation, der udmærker sig som kyndige og opofrende Sygeplejersker. De har ogsaa et lille Apotek, hvorfra fattige og syge uden Betaling forsynes med Medicin, Forbindstoffer og lign. — —

En skønne Dag indfandt nu Stadens indfødte Politichef sig i egen høje Person i Nonnernes Apotek og i en meget hemmelighedsfuld Tone og under mange Omsvøb bad han Forstanderinden om endelig at lade et Par af Søstrene følge med ham: I en af Byens fornemste og rigeste Familier var Fruen pludselig blevet meget syg, og der var nu den mest paatrængende Brug for de lægekyndige Søstres Hjælp og Bistand, som de da endelig ikke maatte undslaa sig for at yde! Naturligvis erklærede de gode Søstre sig straks beredte, og under mange Taksigelser fjernede Politichefen sig derpaa. En halv Time efter rullede en Vogn op for Døren af Nonnernes Bolig, og de to Udvalgte, Søster Clara og Søster Mathilde, tog Plads i den, forsynet med alle saadanne Sager, de tænkte dem Muligheden af, at der kunde blive Brug for under den forestaaende hemmelighedsfulde Konsultation.

Vognen kørte af Sted i skarpt Trav i Retning af „Fortet", og snart holdt den stille udenfor et stort, firefløjet og toetages Hinduhus, smykket paa sædvanlig Vis med brede, omløbende Verandaer og straalende af Forgyldning og Maling. Husets Herre, en smuk midaldrende Hindu af Banyankasten, kom styrtende til, saasnart Vognens Ankomst blev ham meddelt, og under utallige Buk og Høfligheds-ytringer førte han de to Søstre ind i sit Hus. Først kom de over den brolagte Gaardsplads, og dernæst begyndte en endeløs Vandring gennem Sale og Værelser og lange, hvidkalkede Korridorer, indtil de endelig stod ved Maalet.

En ung Tjenestepige aabnede Døren ind til Husets Allerhelligste, hvor ellers aldrig nogen europæisk Fremmed satte sin Fod. Det var et stort, paa sædvanlig indisk Vis møbleret Værelse, i hvilket Familiens Damer og Børnene opholdt sig. Paa en lav Divan langs Salens ene Væg sad Husets Frue, syg og lidende, medens hendes Moder og Søstre omringede hende, sukkende og jamrende sig saaledes, at de gode Søstre først troede, det var dem, der led af Alverdens Skrøbelighed. Men de fejlede heldigvis ingen Ting og gav blot Udtryk for deres kærlige Deltagelse og Medfølelse, hvad der forøvrigt øjensynligt i høj Grad trøstede og oplivede den syge Dame.

For hende blev de to Nonner nu forestillede; de maatte tage Plads ved Siden af hende paa Divanen og der blev budt dem Betel og Syltetøj. Manden, der øjensynlig var en god Ægtemand, fortalte, at han var saa bange for, at der skulde være noget i Vejen med hans Kone, og at han derfor havde formaaet sin gode Ven Politichefen til at henvende sig om Hjælp til de gode Søstre, „hvis Hjælp, han vidste, man aldrig forgæves paakaldte".

Fruen var ikke mere end 26 Aar gammel, men havde allerede faaet 12 Børn, af hvilke dog de seks var døde, et trettende var nu i Udsigt.

Hun led af Rheumatisme og Hovedpine, som det jo ikke var svært for de to Søstre at finde Midler imod. Det viste sig under Konsultationen, at Husets Herre var en baade belæst og dannet Mand, der fuldkommen forstod Nytten og Betydningen af Søstrenes Anordninger.

Blandt andet kom Samtalen ind paa Homøopati og Allopati. Han var en ivrig Tilhænger af den første Kurmetode, hvorimod Søstrene ligesaa ivrigt tog Allopatien i Forsvar. Saa begyndte man at tale om Religion og Søstrene forklarede ham og hans Kone, hvorfor de var komne til Indien, og

hvilke humane og religiøse Opgaver de havde taget op.

Det varede ikke længe, inden man var bleven rigtig gode Venner og saavel Husets Herre som hans stakkels Kone bad indstændigt de to Søstre ret ofte at aflægge Besøg hos dem — noget, de naturligvis ikke lod sig bede om to Gange.

Siden hen har disse Nonner med dette Senana som Udgangspunkt gjort talrige Bekendtskaber blandt Trichinopolis indfødte Damer og derigennem har de banet Vejen for Kristendommens Indgang i Krese, der hidindtil har været ganske afstængede fra enhver Berøring eller Forbindelse med de evropæiske Missionærer.

Saaledes falder den ene taarnhøje Mur efter den anden. Skanse paa Skanse erobres, de kristne Missioner gaar ustanseligt frem, Hinduismen bestandig tilbage. Endnu er dennes Tilhængere i et uhyre Flertal, men de udgør kun en uordenlig, broget sammensat og derfor ukampdygtig Hær, der har mistet Troen paa sig selv og sin Sag. De Kristne er i et uhyre Mindretal, men opfyldt, som de er, af Tro og Begejstring, vinder de Sejr paa Sejr og for hver Sejr forøges deres Skarer med Tusinder af nye Stridsmænd.

— — —

Paa Kollegiet ved Trichinopoli beskæftiger man sig meget med Studiet af den ældre indiske Skønlitteratur og Digtekunst. Digtningen har altid blomstret i Hindulandet, næppe mindre end i Persien, men medens de persiske Digte næsten udelukkende handler om Elskovs Lyst og Smerte og lignende kælne Emner, gaar der en stærkere, kraftigere og mandigere Tone gennem Hinduernes gamle Sange, der i Reglen lovpriser Fortidens Krigere og Helte og strømmer over af en glødende Fædrelandskærlighed. I disse Sange synges om Indien, som det var i gamle Dage, frit og mægtigt og lykkeligt, der synges om Ting, der giver den mandige Indbildningskraft et højt Sving og som opflammer Sjælene til store Handlingers Udførelse.

Af saadanne Digte er Mahabharatha det berømteste, om det end desværre er naaet ned til vore Tider i en meget omdigtet Skikkelse, som kun dunkelt lader os skelne den oprindelige Kærne*). Men foruden dette store nationale Epos, der er Indiens Niebelungenlied eller Rolandskvad, gemmer den hinduiske Litteratur en stor Skat af gamle Sange, der vel nærmest kan sammenlignes med vore Kæmpe-

---

*) Om *Mahabharatha*, se: „*Paa Malabarkysten*“, Side 176.

viser, Sange, der levede paa Folkets Læber for mere end to tusinde Aar siden og som endnu synges i det sydligste Indiens ensomme Bjergegne.

Her følger nogle Eksempler paa saadanne gamle Sange, der af Jesuiterfædrene i Trichinopoli er oversatte paa Tysk og Engelsk, i hvilken Skikkelse jeg gjorde Bekendtskab med dem:

Jeg synger om Wischnus herlige Bedrifter,
og for at jeg kan synge derom paa værdig Vis,
saa begejstre Du selv min Sang,
O, Hari Rama!

Gudernes og Menneskenes Verden
er falden i Jættekongen Ravanas Haand.
Befri os igen, o, Wischnu,
Du, som sidder i Stjernernes Mælkehav,
Vi beder dig bønligt derom,
O, Hari Rama!

O. Du vidunderlige Madhava,
Dræb, o, dræb Jætternes Konge Ravana,
Du, som i Slaget er som en Uvejrssky,
Gaa frem, gaa frem med Vaabengny,
O, Hari Rama!

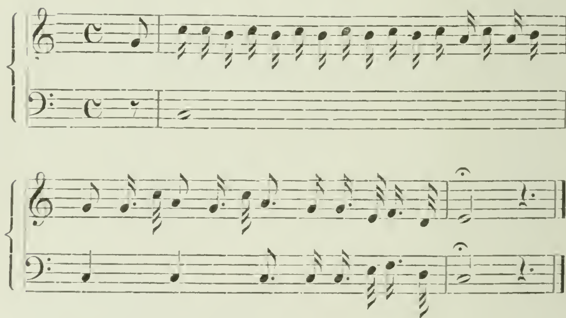
I denne gamle Folkesang hentydes der til Wischnus sjette *Awatar* eller Aabenbaring som Hari Rama, Hinduernes Vingud. Ved Hjælp af den stærke Vin skal Ravana overvindes.

I det tredje Vers kaldes Wischnu *Madhava*, fordi han som Vinglædens Gud er formælet med *Lakhsmi*, den jordiske Overflødighedsgudinde, der ogsaa kaldes *Ma*.

Nogle har i Ravana villet se en Personifikation af Natten, som Wischnu, Solens og Dagens Gud, bekæmper og overvinder med alle dens Rædsler og al dens Uhygge.

Her er en anden gammel malabarsk Folkevise, hvis enfoldige Skønhed er saa stor, at den endog kan skimtes gennem min Oversættelse:

Saraswatis Sang.

Unge, søde Papagøjepige*),
Menneskers Fryd og Lyst.
Fortæl, o, fortæl om Krishnas Daad.

*) Papagøjefuglen er Gudinden Saraswatis Symbol.

Opflam vore Hjerter med din søde Røst.
Forjag med den vor Sorg og Graad,
Du Himlens Bebuderske.

Vor egen lille Fugl,
Naar Du synger om hine herlige Bedrifter,
Da ville vi fodre Dig med Mælk og Bananer.
Og Du skal nyde et herligt Maaltid.
Sæt dig paa vor Skulder og begynd din Sang.
Du, dit Køns Diamant.

Ak, Du vil ej synge mer,
Husk hine herlige Tider,
Da Krishna besteg Argiunas Vogn,
Helten, som Wischnu, Gudernes Gud, havde avlet.
Syng om hans Gerninger, o, syng om hans Sejre,
Du herlige Sangerinde.

— — —

Ikke alene elsker Hinduerne deres gamle Digtning, men de nærer tillige den højeste Grad af Ærbødighed for den. Intet er i den Grad skikket til at bane Vejen for en Missionær, som det at kende og forstaa den klassiske Litteratur. De fleste protestantiske Missionærer har imidlertid end ikke Anelse om en saadan Litteraturs Eksistens, og har de det ogsaa, anser de den for at være af djævelsk Oprindelse, værdig til deres bitreste Had og mest energiske Bekæmpelse. Jesuiterne og Karmeliterne bærer sig ad paa modsat Maade. De søger at trænge ind i

Folkets Aandsliv, for derigennem at lære dets bedste Sider at kende, medens de bærer Vaaben imod de slette. Dette er en af Aarsagerne til, at Jesuiterkollegiet ved Trichinopoli er bleven Brændpunkt for al den Viden, der koncentrerer sig om den gamle hinduiske Litteratur, hvad der atter er en af Grundene til Kollegiets store Berømmelse, ikke mindre i den hedenske end i den kristne Verden derovre.

Inden jeg slutter dette Kapitel, maa jeg have Lov til paa Dansk at gengive et enkelt Brudstykke af et stort, religiøst Elskovsdigt, en indisk „Højsang" af stor Skønhed, som jeg i Trichinopolikollegiet fandt oversat paa Engelsk:

Sangen om Kalavadi.

Kong Dasharja sig formæled
med den skønne Kalavadi,
ej alene skøn af Ydre,
men tillige kysk og ærbar.

Første Gang, da Kong Dasharja
saa den skønne Kalavadi,
tændtes i hans Sjæl et Ønske
om at blive hendes Husbond.

Kom til mig, o, kom, du skønne
Brud, som jeg har længe ønsket,

hvorfor lade Skammens Rødme
farve dine kyske Kinder?

Hastig nærmer Kong Dasharja
sig den skønne Kalavadi,
ømt han kysser hendes Hænder
med de lange, hvide Fingre.

Han kan ikke længer vente,
til hun giver ham sit Ja-Ord;
men hvor brænder ikke Brudens
fagre, jomfruslanke Legem.

Hvorfor brænder, hvorfor rødmer,
Elskte, dine fagre Kinder,
hvad kan være Aarsag til en
saadan sød og indre Ild?

Ak, jeg tror, at Maanens Straaler
alle har i Dig sig samlet,
og at jeg, hvis blot jeg rører
ved din Himmelild, fortæres.

Kalavadi, du som skønnest
er blandt alle Jordens Kvinder,
hvorfor brænder dog dit Legem
som et Sandeltræ, der ryger?

Men mod Kong Dasharja bøjer
Kalavadi sine Blikke,
og i høje Bølger Barmen
vugger ved hans kække Ord.

Herre Konge, vid, at det gør
elskovssyge Piger ondt,

og at Taarer det vil lokke
    frem i deres blanke Blikke,

Naar som Jomfruer de favnes
    første Gang i Nattens Stilhed,
og naar Maanen staar som Vidne,
    at de fulgte Mandens Vilje.

Herre, Konge, søde Hersker,
    dyreste blandt mine Smykker,
tøv endnu en Tid at begge
    vi til Wischnu kunne bede.

Sødeste, lad mig alene,
    krænk dog ej min Jomfruvilje,
kan endnu en Stund du vente,
    saa er jeg for evig din.

Se, da vil jeg henrykt følge
    al Naturens søde Drift,
salig give dig i Eje
    al den Skønhed, du har kær.

— — —

— — —

Trichinopoli blev mine indiske Rejsers yderste og sydligste Punkt.

Længere naaede jeg desværre ikke. Jeg vilde meget gærne have set Ceylon, men det skulde nu ikke saa være. — —

En Række Hindringer — kun tildels af finansiel Natur — satte en uigenkaldelig Stopper for al videre Fremtrængen fra min Side.

Jeg maatte nødvendigvis tænke paa Tilbagerejsen til Afrika, til Zanzibar, mit første Udgangspunkt. — —

Mine Pengemidler var ikke meget store, og den Tid er forlængst forbi, da en dristig Evropæer kan gøre sin Lykke eller endog blot „holde sig“ i Indien paa egen Haand, uden Kapital. Herfor som for saa meget andet har de gode Englændere grundigt sørget. Fra den Side finder man sig simpelthen ikke i nogen Konkurrence.

I saa Henseende blev Forholdene mig fuldkommen klare under mit Ophold derovre i det dejlige, vidunderlige og uforglemmelige Land.

— — —

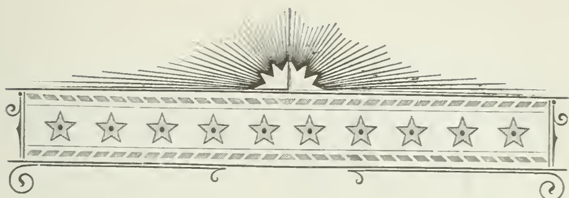
Krigen mellem Japan og Kina var i fuld Gang netop i hine Dage, og et kort Øjeblik tænkte jeg paa at gaa til Kina med en Damper fra Madras. Heldigvis betænkte jeg mig, thi i bedste Fald var de kinesiske Chancer af en tvivlsom Natur, og desuden kendte jeg de østafrikanske Forhold tilstrækkeligt til at vide, at *der* endnu bestandig er fortræffelige Udsigter for legemlig sunde, intelligente og determinerede hvide Mænd. Fremtiden viste forøvrigt, at jeg i saa Henseende ikke havde forregnet mig, thi efter min Tilbagekomst til det mørke Fastland oprandt ubetinget min fri-

landske Udlændigsheds mest glimrende og ikke mindst interessante Periode. — —

Dog — dette hører ikke herhen! Ikke nu, men maaske en Gang senere vil jeg fortælle om mine Eventyr og vekslende Hændelser dernede paa den solglødende, febersvangre Ækvatorialkyst og om mine Erindringer fra Zanzibars Gader, Paladser og Konsulater.

Her vil jeg kun — inden jeg slutter dette Kapitel — anføre, at efter to Dages Ophold i Trichinopoli og Omegn, rejste jeg atter tilbage til Tanjore og derfra mod Nord til Madras, hvortil jeg kom den 24de September. Dagen efter tiltraadte jeg Tilbagerejsen gennem Indien til Bombay.

Fireogtyvende Kapitel

Paa Jernbane gennem Indien. — Ankomst til Dhond. — En Hungersnødjernbane. — Indiens skamløse Udplyndring. — Det engelske Herredømmes gode Sider. — Den økonomiske Frihedskamp i Indien. — Fra Dhond til Munmar. — Ahmednagar. — Yeolas Silketøjer. — Vandskellet ved Ankai. — Rejse til Elloras Klippetempler. — Nangun. — Min Frokost og mit Køretøj. — Gennem øde Strækninger. — Roza. — Aurung-Zebs Grav. — Nattens Stjerner. — Morgenrøden. — Elloratemplerne. — Et historisk Panorama. — En Vandring i Tiden. — Kailas Monolithtempel. — Atter tilbage. — I Bombay. — Afsked med mine Venner. — Antagonismen mellem England og Indien. — Det nationale og det almenmenneskelige.

Kurertoget fra Madras til Bombay iler frem ad de sølvblinkende Staalskinner i den dæmrende, maanelyse, tropiske Nat.

Som en Kæmpeslange snor og bugter det sig frem i ilende Hast. Alle Hindringer over-

vindes. Floder jager det over med buldrende Larm, og med næppe sagtnet Fart kravler det op ad stejle Højder for atter at styrte sig ned i dybe Dale — og videre gaar den ustanselige Fart udover Dekans grønne Sletter, mod Nord og mod Vest, forbi Landsbyer og store Stæder, Moskeer og Kirker og ærværdige Hindutempler, hvis spidse og slanke Taarne hæver sig op mod den stjærnetindrende Himmel som fantastiske Drømmefostre, indhyllede i de sitrende Maanestraalers hvide Musselin.

Raichur!

Hvorlænge var det dog ikke siden, jeg sidst var her! og hvor kort! Timerne blev til Dage og Dagene til Uger, men hvor hurtigt svandt de ikke, disse herlige Uger!

Som sidst jeg var i Raichur, varede Opholdet en knap Time. Ligesom sidst skiftedes der Waggoner, og det rullende Materiel blev omhyggeligt efterset. De trætte Madrasmaskiner blev spændte fra og erstattede med nye, friske og stærke Dampheste, der pustende og hvæsende udsendte utallige, hvide Dampskyer, som længtes de inderligt efter at tage fat og komme af Sted.

Snart skulde deres Lyst blive styret, og atter gik det mod Nord — med fordoblet Fart, syntes jeg.

Forlængst var Solen steget op paa Østens hvidblaa Himmel, og just som den havde fuldendt sit halve Løb, stansede vi atter.

Wadi!

Som sidst jeg var her, mylrede ogsaa nu Hundreder af evropæiske, muhamedanske og hinduiske Passagerer ind og ud af Madrastoget og af det store gennemgaaende Kurertog fra Bombay, det jeg sidst var med, og som jeg atter møder her, og der er den samme larmende Trængsel som altid før om Hyderabadtogets Perroner, hvor hans Højhed Nizamens Jernbaneembedsmænd højtidsfulde og alvorlige spankulerer op og ned, som om de ikke havde bestilt andet lige siden den Dag — jeg syntes det var Aar siden — da jeg selv tog Plads i en af de fyrstelige Kupéer, betroende mig til de turbanklædte, gulbrune Jernbanemænds fortrinlige Omsorg.

Dhond!

Atter ser jeg Bhimafloden rulle sine brede, gulhvide Vande forbi mig, og mit Blik naar vidt ud over det store, svagt bølgende Land med mange Stæder og Byer, hvis Navne jeg ikke véd, med dunkle Skove og med grønne Rismarker og stenede Heder.

Da Toget holder stille, stiger jeg ud af Kupéen, thi i Stedet for at gaa direkte til Bombay, vil jeg gøre en Omvej. Jeg vil gaa

med Tværbanen fra Dhond til Munmar og derfra til Bombay med Jernbanen fra Kalkutta.

Kun et Øjeblik holder det dampende Kurertog stille. saa haster det videre og forsvinder snart i den vestlige Horisont. medens jeg bliver staaende paa Stationens Perron og ser efter det, et Øjeblik næsten fortrydende, at jeg ikke længere er med.

Snart efter kimer imidlertid atter Stationsklokken, og Passagererne til Ahmednagar, Puntamba og Munmar opfordres til at stige ind i Toget.

— — —

Dhond-Munmarbanen. der i lige Linje fra Syd til Nord forbinder de to store gennem Halvøen førende Linjer: Bombay-Kalkutta og Bombay-Madras — og som i sig selv har en Længde af 200 Kilometer eller med andre Ord en Afstand mellem sine Endepunkter omtrent saa stor som den. der ad Jernbane og Dampfærge er mellem København og Fredericia, er en af disse ikke saa faa indiske Side- og Tværbaner. der er blevne byggede for at skaffe Arbejde og Brød til det nødlidende Folk under særlig frygtelige Kriser, navnlig under Hungersnød-Perioder. Som bekendt. hjemsøgtes store Dele af Centralindien i Aaret 1877 af en skrækkelig Hungersnød. og midt

under dens Rædsler blev denne Bane bygget — i utrolig kort Tid, thi man raadede over næsten *en Million Arbejdere,* og der arbejdedes samtidig paa hele Strækningen, saasnart den var traceret. Vil man regne, at hver Arbejder repræsenterede en Familje paa fire Personer, kommer man saaledes til det Resultat, at fire Millioner fattige Hinduer i Virkeligheden kan takke Dhond-Munmarbanen for Bjergningen af deres Liv. Denne opmuntrende Kendsgerning forringer selvfølgelig ikke den Rejsendes Glæde over det skønne Land, som den filantropiske Jernbane fører ham igennem.

Nu — 1896—1897 — har der jo atter raset en frygtelig Hungersnød i det østlige Indien, samtidig med at Malabarkysten er bleven hjemsøgt af Byldepest, Kolera og andre Landeplager. Men hver Gang en af disse mørke Dødsengle skrider gennem det store, ulykkelige og forpinte Folk, viser det sig vanskeligere, bestandig vanskeligere for de engelske Magthavere at stille den stigende Misfornøjelse, at dæmpe den gennem alle Lag af Befolkningen udbredte dumpe Gæring. Det mangler i og for sig ikke paa Sympati i England for Dronning Viktorias indiske Undersaatter. Man kan af utallige Breve, Korrespondancer og Beretninger fra Indien i engelske Aviser se, at det langtfra er alle Eng-

lændere, der tror, at det engelske Herredømme over Indien er en Velsignelse for dette Land. Navnlig fremhæves det ofte af meget kompetente Mænd, at *det fattige Indien* ikke i Længden vil kunne bære den umaadelige Byrde, som en ødsel, despotisk og *ansvarsløs* Regering*) har paalagt det.

Alene til Pensioner, Vartpenge og Lignende til Fordel for engelske Officerer, Embedsmænd, Agenter og andre medgaar der en aarlig Sum af ikke mindre end 25.000,000 Pd. Sterling (25 Millioner Pd. St.), beregnet efter Værdien paa Agerdyrkningsprodukterne, et Beløb, der akkurat var halvt saa stort 1876, men som i de sidste tyve Aar har fordoblet sig og bestandig vedbliver at stige.

Man har her et fuldkomment Sidestykke til det berygtede amerikanske Pensionsvæsen, der dog har den Fordel, at det her er et frit Folk, der morer sig selv med at paalægge sig denne ligesaa latterlige som umaadelige Byrde.

---

*) Den kejserlige Regering i Kalkutta, staar som bekendt, *kun* Kejserinden af Indien men *ikke* det engelske Parlament til Ansvar for sine Handlinger. Indien selv har end ikke det svageste Tilløb til en Folkerepræsentation, og er underkastet et absolutistisk Regimente der i Vilkaarlighed langt overgaar det russiske, *fordi det i Modsætning til dette er antinational* og kun opretholdes af engelske Bajonetter.

Men ved Siden af de nævnte, uhyre Kapitaler maa den indiske Befolkning, af hvilken Millioner og atter Millioner aldrig har vidst, hvad det vil sige at være mæt, *aarlig* udrede i Gage til *engelske* Embedsmænd 200,000,000 Rupier (200 Millioner!).

Tror man, at disse Forhold er egnede til at styrke det engelske Herredømme i Indien eller hæve dets Anseelse?

Som det allerede tidligere er fremhævet i denne Bog, vilde man gøre sig skyldig i en stor Vildfarelse, dersom man paastod, at det engelske Herredømme ikke havde medført Goder for Indien.

Man vil saaledes vanskelig kunne nægte det i og for sig gavnlige i Tilintetgørelsen af de smaa Rajahers partikularistiske Herredømme, og man vil vanskelig kunne overvurdere den umaadelig opdragende Betydning i national Henseende, det har haft for Hindufolket, at det under et haardt og tungt følt Fremmedherredømme har lært at føle sig som én Stamme, ét Folk, forenet i ét brændende Fremtidshaab.

Det engelske Herredømme har jævnet gamle Tvistigheder, har tilintetgjort gammelt Had og Nag mellem Stammerne, der netop under dette Herredømmes lutrende Ild er smeltede sammen til én Nation, én Vilje, der

naar fra Himmalayas snedække Tinder til det blaa Hav, der beskyller Kap Komorins Klippefod.

Ja, men har England da ikke paa mangfoldige Maader gavnet Hindufolket i ren materiel Henseende ved Jernbaneanlæg, Telegrafer, Telefoner, Dampskibsfart paa Kysterne o. s. v.?

Dertil er for det første at sige, at den Fordel, et gammelt Kulturland som Indien har af at blive prakket en Mængde moderne, evropæiske Indretninger paa, vel ofte kan være tvivlsom nok, og for det andet har Englænderne sikkert ikke i de nævnte materielle Retninger strakt sig videre, end at de jo nok mente at kunne staa sig ved. Forøvrigt har Hinduerne i langt ringere Grad, end man maaske er tilbøjelig til at tro, Aarsag til at være Englænderne taknemlige. *Halvdelen af samtlige indiske Jernbaner er nemlig byggede af Hinduerne selv*, udelukkende af indfødte Ingeniører og Arbejdere og udelukkende for privat, hinduisk Kapital. Overalt tager Befolkningen Kampen og Konkurrencen op med de forhadte Fremmede. For en Menneskealder siden var hele Bankvæsenet, hele den store Pengehandel ganske paa engelske Hænder, nu kun undtagelsesvis, medens den i alle større og middelstore Stæder vrimler af betydelige hinduiske Pengeinstituter.

Bombays Børs beherskes ganske af de indfødte Købmænd, der hænger sammen som Ærtehalm, naar det gælder Kampen eller Konkurrencen med evropæiske Firmaer. Som bekendt, tjente det gamle ostindiske Kompagni sine halve Penge paa den store *indenlandske* Vareomsætning. Denne er nu udelukkende paa indiske Hænder.

I Virkeligheden har Englænderne kun Importhandelen tilbage og selv her fortrænges de mere og mere. Hinduerne er saaledes forlængst blevne kede af at købe deres Klæder af Bomuldskongerne i Manchester. De synes nu, at det vil være langt mere økonomisk at forarbejde den indiske Bomuld paa egne Tekstilfabriker og lade Varerne blive i Landet selv, fremfor at sælge billigt til de engelske Fabriker og købe dyrt igen osv. osv. Løsnet i den hinduiske Forretningsverden er bleven: „Økonomisk Frigørelse“.

Man føler sig stærk nok til at staa paa egne Ben og man gør sig usigelig Umage for at have det mindst mulige med England at gøre i alle Forhold, der i mere eller mindre Grad berører Portemonnaien — og i saa Henseende har man fast Grund under Fødderne, thi denne Kamp skal ikke udkæmpes hverken med Panserkrydsere eller med Gatlingkanoner, men med de Vaaben, som Ener-

gien, Handelsgeniet og en brændende Fædrelandskærlighed lægger Hindufolket i Haanden.

— — —

Som sagt, Dhond-Munmarbanen skylder en frygtelig Hungersnød sin Tilblivelse, men naar man ser det skønne Land, den fører igennem, forbavses man over denne Kendsgerning, og man er tilbøjelig til at tro, at havde Landet været mindre rigt, Folket mindre vindskibeligt, var den aldrig bleven anlagt og det samme gælder vistnok Flertallet af de andre „*famine-railways*“ i Indien.

— — —

Efter at have kørt 50 eng. Mil i direkte nordlig Retning, stanser vort Tog ved *Ahmednagars Station* — selve Byen er fjernet over tre eng. Mil fra Jernbanen, det engelske Militærkantonnement omtrent fem Mil. *Ahmednagar* var i gamle Dage en Del af *Servaschi's* store Maharatrige. Da dette gik i Stykker, kom Staten under Peïschwarerne af Punas Herredømme, og da deres Rige tilintetgjordes af Englænderne i Aaret 1818, delte Ahmednagar Skæbne med alt det øvrige og kom under direkte engelsk Forvaltning.

Byen — som jeg kun har set paa Afstand — er da ogsaa nu Sædet for en hel Mængde engelsk Administration.

Endnu findes der et gammelt, velbevaret,

Slot, ligesom Byen i det hele taget har formaaet at hævde sin Stilling som Handelens naturlige Centrum i disse Egne. —

Den næste Station er *Vambori*, men ogsaa her ligger den egenlige By langt fra Stationen.

Mellem Vambori og den følgende Holdeplads *Rahuri* passerer Jernbanen *Mulafloden* over en stor og smuk Bro med fire Buer, der hver har en Spændvidde af 147 Fod.

Ved Stationen Lakh passerer Banen atter en bred Flod, Prawara, over en lang Bro, der bæres af 18 slanke Buer.

Endelig, henimod Aften, naar vi Staden Puntamba, der er bygget langs Bredden af den hellige Flod *Godaveri*.

Puntamba eu ingen stor By, den tæller vel næppe mere end en halv Snes tusinde Sjæle indenfor sine Mure, men alligevel har den en vis Betydning som Valfartsted. Hvert Aar i Foraarstiden strømmer en Mængde Pilgrimme hertil for at bade sig i den hellige Flods Vande. Staden er rig paa smukke gamle Templer og i Omegnen møder Blikket allevegne herlige, højstammede Cederskove. En storartet Bro paa 21 Buer, der hver spænder over 50 Fod, fører over Floden.

Solen er allerede i Færd med at forsvinde under Horisonten, da vi endelig naar

Yeola, d. v. s. Yeolas Station, thi Byen selv ligger langt fra Banen, en ærgerlig Omstændighed, der bestandig gentager sig og unægtelig giver denne Rejse et vist ensformigt Præg. Yeola er iøvrigt berømt for sine Silkemanufakturer.

Mange af de af vore Damer saa yndede indiske Raasilkestoffer kommer fra de hinduiske Fabriker i Yeola.

Det er allerede mørkt, da Toget naar den sidste Station før Munmar, den lille ubetydelige By *Ankai*.

Dette Punkt har imidlertid Interesse paa anden Maade, idet Højdedraget, hvorpaa Byeu ligger, danner et vigtigt Vandskel mellem det vestlige og det sydlige Indien: Mod Nord og Vest løber saaledes Taptifloden, der falder ud i Cambaybugten ved Surate, medens Godaveri løber mod Syd og Øst og falder ud i den bengalske Golf. —

Det er mørk Nat, da Toget endelig naar sit Bestemmelsesstsed og kører ind paa Munmars store, stærkt oplyste og menneskefyldte Station.

— — —

Da det var min Hensigt, forinden min Tilbagerejse til Bombay, at besøge de navnkundige Tempelhuler ved *Ellora*, der ligger i denne Egn, lod jeg roligt det store Pacifiktog

fra Kalkutta løbe forbi mig. Tre Timer senere, Kl. fire om Morgenen, bruste Kurertoget, der kom fra Bombay, ind paa Stationens Skinner. Endnu forinden Toget var stanset, aabnedes Kupeerne og i utrolig Fart mylrede Folk ud og ind.

Ikke tredive Sekunder efter at Hjulene havde ophørt at dreje rundt, gaves atter Signal til Afgang og endnu inden de sidste Vogndøre var lukkede, foer Trænet afsted i fuld Fart igen.

Ved Stationen *Nangun* steg jeg ud af Toget, der, forspændt med tre vældige Maskiner, fortsatte sin rasende Fart mod sit fjerne Maal: Kalkutta.

Den første, graalige Morgendæmring kæmpede med Natten om Herredømmet.

Jeg var meget træt, havde haft ikke saa lidt Feber om Natten og frøs nu dygtigt i den skarpe Morgenkulde.

Heldigvis ejer Nangun en ret anstændig, evropæisk Dakbungalow, i hvilken det for gode Ord og Betaling er muligt at opdrive saa god en Frokost og just saa megen Komfort, som en farende Mand med nogen Rimelighed kan forlange.

Medens jeg spiste og forresten styrkede mig med en fortræffelig indenlandsk Urtebitter — den brave Værts egen paaskønnelses-

værdige Opfindelse — blev der sørget for et passende Køretøj, der, saa hurtigt som muligt, kunde bringe mig til Ellora. Tempelhulerne ligger omtrent ni Timers Kørsel fjernede fra Nangun.

Endelig var jeg da færdig med mit Morgenfoder og min fremtidige Hindukusk ligeledes færdig med sine Forberedelser til den forestaaende Ekspedition. Paa den mest venskabelige Maade gjorde vi hinandens Bekendtskab, hvorefter jeg tog mit Køretøj i Øjesyn. O, ve! Det var en ægte indisk Tonga, forspændt med to gamle, magre og ondskabsfuldt udseende Rosinanter. En Tonga har to Hjul og Tag foroven ligesom Oksevognene. Kusken og de Rejsende sidder med Ryggen til hinanden (omtrent som paa en evropæisk Dogcart). Mageligt kan man sandelig ikke kalde et saadant Køretøj, der naturligvis mangler Fjedre, hvorfor man bestandig — i Betragtning af de indiske Bivejes sædvanlige Tilstand — maa klamre sig fast til Vognens ikke eksisterende Sider for ikke hvert Øjeblik at dumpe ned med absolut Udsigt til uigenkaldelig at forsvinde i Vejens dybe Huller og mange andre uanede Faldgruber — —

Det var kun øde, sparsomt befolkede Landstrækninger, jeg kørte igennem. Hist og her en lillle fattig Landsby, af og til en

Skov, men forøvrigt bestandig de samme umaadelige, grønbrune, bølgende Græssletter. Af og til mødte vi et Vandløb, som vi maatte passere, en enkelt Gang ikke uden at jeg blev dygtig gennemblødt. Tilsidst blev jeg saa nervøs og træt af den evindelige Skrumplen, at jeg foretrak at spasere Resten af Vejen. Heldigvis havde vi endnu kun en lille Mil tilbage, men alligevel var den drøj nok, thi det gik hele Tiden opad Bakke.

Endelig naaede da baade jeg og mit ulyksalige Koretøj op til *Roza*, som Stedet hedder, hvor man holder Rast under Besøget i de nære Klippetempler.

Roza ligger oppe paa en ejendommelig Højslette, omgiven, som den er, af flade Bjerge, der i Afstand ser ud, som om deres Toppe var blevne skaarne af med en uhyre Kniv.

Disse afskaarne Bjergkegler er i det hele denne Egns mest karakteristiske Kendemærke i geologisk Henseende. Paa Vejen fra Dhond til Munmar har de derværende Bjerge den samme Form.

Rozas største Mærkelighed er forøvrigt ikke den tavse og triste Natur, men et gammelt og storartet Menneskeværk.

Heroppe ligger nemlig den vidt berømte Stormogul *Aurung-Zeb* begravet i et stort, moskélignende Mausoleum, der prydes af en høj Kuppel.

Aurung-Zeb. Lalla Rookh's Fader, Golkondas Erobrer, Hyderabads Opbygger, Profetens vældige Forkæmper og Hindugudernes uforsonlige Fjende — hvilke Minder knytter der sig ikke til dette en Gang saa straalende og frygtelige Navn, der her staar indridset med arabiske Bogstaver paa den simple. hvide Ligsten under det forfaldne. menneskeforladte Gravmæles høje Kuppel!

— — —

Men i sit Elysium fryder den gamle Kejser sig sikkert over sit Hvilesteds Beliggenhed, thi man maa nemlig vide, at hele denne Egn er en Del af Kongeriget *Hyderabad*, hvis muhamedanske Nizam endnu den Dag i Dag kaldes Herre over Landet, dette Land som Kejseren for to Aarhundreder siden erobrede med Sværdet i Haand.

Desværre har man i en senere Tid været pietetløs nok til at benytte en Del af det vidtløftige Mausoleum som — Dakbungalow. et Herberg for nysgerrige Tilrejsende, der kommer for at se de ganske nærved beliggende Ellorahuler.

Foreløbig var jeg imidlertid den eneste Fremmede paa dette ensomme og forunderlig tungsindige Sted. —

Det lykkedes mig langt om længe at faa en Skaal Mælk og nogle haardkogte Æg.

Solen var ved at gaa ned: det var alt for sent at besøge Templerne endnu samme Aften. —

Maanens sølverne Lys udgød sig over det alvorstunge Land som himmelsk Dug og paa den mørkeblaa, skyløse Himmel funklede Stjernerne med hvidligt Skin. Alt syntes hensunken i Slummer derude paa de bølgende, vidtstrakte Hojsletter. Fuglene sang ikke mere og Cikadernes muntre Sværme hvilede ud under Blomsternes Hvælv. Alt var ganske stille, ikke et Blad rørte sig, ikke et Vindpust var at mærke.

Det var forbundet med en usigelig befriende Følelse at staa Ansigt til Ansigt med dette storslaaede Landskab i den tavse, maanelyse Nat.

Idet jeg skuede ud over de fjerne, kuplede Bjerge derude i den vestlige Horisont og mit Øje maalte det stjernetindrende Himmelrum, der som en synlig Bue omspændte det vide, sovende Land, følte jeg intet til den uhyggelige Forladthedsfølelse, som mere end en Gang havde faaet Magt over mig i Dagens klare Solskin.

Venus stod senere op og funklede med lysende Skær over Daggryet, men om Natten var Jupiter Himlens Herre. Aldrig havde jeg set denne pragtfulde Stjerne lyse saa straa-

lende og dog saa roligt. I den lette, varme Tropeluft syntes dens Glans næsten lige saa intensiv som Maanens, og alle Firmamentet andre Stjerner, store og smaa, blegnede ligeover for den.

Aldrig har jeg oplevet en Nat saa skøn, saa henrivende yndig, som denne heroppe i Højsletternes lette, rene Luft, her ved den gamle Kejsers kuppelprydede Gravmæle, hvis hvide Mure straalede med blaalig, elektrisk Glans i Maanestraalernes glitrende Spil. — —

Ved Daggry var jeg atter oppe, maaske lidt stiv i Lemmerne efter mit haarde Leje paa det tavlede, sønderbrudte Marmorgulv ved siden af Kejserens stille, halvt forglemte Gravsted.

— — —

Det Lys, som Morgengryet udbreder over den vaagnende Jord, er vidt forskelligt fra Nattens Maaneskin, hvis klare Skær aandeagtigt glider hen over alle Genstande uden at gennemtrænge eller levendegøre dem. Det gengiver et prægnant Billede af Tingenes Omrids, men Kortet, som det tegner, er stivt og livløst.

Helt anderledes er det med den jublende Morgenrøde, thi endnu længe før dens Lys i Intensitet har naaet som Maanestraalernes

fornemme Glans, fylder den hele Atmosfæren med en profetisk Fanfare, varslende Dagens og Solens Sejr.

Den gyldne Morgenrøde inddrikker Luften, opfylder Bjergene og Dalene, og den trænger ind i Skovenes Træer og i Markernes Planter, thi ved den faar alting Liv, og Alskabningen indgyder den ny Kraft og ny Skønhed.

— — —

Efter en mere end asketisk Frokost begav jeg mig paa Vej til Templerne, som alle er udhulede i den samme Bjergskraaning med visse, uregelmæssige Mellemrum, men tilsammen strækkende sig over en Længde af mere end 10,000 Fod. Der er ialt 37 Templer, deraf 17 store „Hindu"templer, 12 Buddhisttempler og 8 Jaïntempler, de sidste længst mod Nord. Men foruden Hovedtemplerne er der en hel Mængde Smaahuler og Klippeceller, fordums Boliger for buddhistiske Munke og Anakoreter.

Det Indtryk, den fremmede modtager første Gang, han kommer til Ellora og ser Templerne, er et ganske overvældende.

Tidligere havde jeg set Klippetemplerne paa Elefanta, Salsette og i Karli, og senere hen faldt det i min Lod at bestige Ægyptens Pyramider, men intet af alt, hvad jeg før eller senere hørte om og selv saa, kan maales

med disse grandiose. overmenneskelige Storværker. De talrige andre indiske Klippetempler kan hver for sig være ikke mindre smukke og ejendommelige end storslaaede og karakteristiske som uforgængelige Mindesmærker, der taler et langt skønnere og tillige langt forstaaeligere Sprog, end skrevne Krønniker vilde gøre. Men Elloratemplerne er noget andet og tillige noget mere, thi de bærer i sig selv ikke alene Vidnesbyrd om et enkelt religiøst og kunstelskende Samfunds Trang til at komme de evige Magter nærmere ved selv at skabe religiøse Værker. der kunne trodse Tidernes Angreb som virkeliggjorte Sindbilleder paa alle Evigheders Evighed — Elloratemplerne er først og sidst det hele Hindufolks religiøse og nationale Ejendom.

I disse Templer. der ligger nær Indiens Hjerte. er den fremmede Beskuer med Ærefrygt Vidne til et umaadeligt. et gigantisk. religiøst og historisk Stævne. Mejslet ud i den graablaa Tufsten, næsten urørt af de svundne Aarhundreders tunge Haand. ser han for sit Øje, atter virkeliggjort. lyslevende trædende ud af Basrelieffernes Stenrammer, hin fjerne Old. da Buddha og hans Disciple beherskede den indiske Halvø. Templerne fra hin Tid. de ældste af dem alle, er lave og

smaa og Kunstsansen kun lidet udviklet i de stive og primitive Figurer. Men den Fremmede, der gæster disse tavse, højtidsfulde Steder, gaar videre, og se, hvert Skridt, han tager, fører ham ét Aarhundrede frem i den rullende Tid! Han vandrer fremad, langt mere end tusinde Aar, da stanser han atter og ser sig forundret om.

Bag sig har han hine lave, mørke, oldtidsfjerne Templer, uforgængelige, ærværdige og primitive Resultater af Folkets første og voldsomme, ungdomsfriske Trosbegejstring, men foran sig ser han en lang Række straalende skønne Templer: „Hindutemplerne". De stammer fra hine Tider, da det gik paa Hæld med Buddhismen, medens Brahmaismen, lutret og fornyet, sejrrig trængte frem over den hele Halvø, tilbageerobrende *Vedaernes* gamle Folk.

De gamle, helt færdige Huler, der prydedes af Gudmenneskets umaadelige Billedstøtter, rørte Brahmanerne ikke, men derimod fuldførte de de øvrige Templer, d. v. s. de udsmykkede dem paa brahmansk Vis med en uendelig og fantastisk Rigdom af Billeder, hentede fra Trimurtiens Gudeverden.

Disse Templer kan saaledes ganske vist betegnes som Hindutempler, men kun under

den Forudsætning, at man intet Øjeblik glemmer deres rene buddhistiske Oprindelse*).

Men Elloratemplerne er ikke alene et uforgængeligt Minde om hint store, religiøse og sociale Opgør mellem den nationale Brahmaisme og den internationale, demokratiske Buddhisme, de er tillige et vidunderligt, herligt kulturhistorisk Monument af uberegnelig Værdi for Studiet og Forstaaelsen af Indiens store Fortid.

Hele Hindufolkets Kultur- og Kunsthistorie fra de ældste Tiders raa og famlende Forsøg til Bygnings- og Billedhuggerkunstens højeste og rigeste Blomstringsperiode passerer Revy for Beskuerens undrende og betagne Blik. Aarhundrede efter Aarhundrede, Kulturperiode efter Kulturperiode, Kunstepoke efter Kunstepoke, Billedgalleri efter Billedgalleri med mange Menneskealdres Mellemrum.

Et Besøg i Elloras Klippetempler er som *en Vandring i Tiden!*

Det er Virkeliggørelsen af Drømmen om *Rummets fjerde Dimension*:

Tiden, der ikke er andet eller mere end en endeløs, men fast sammenhængende Række

*) I denne Henseende gælder det samme om Elloratemplerne, som Forfatteren udførligt har fremhævet i „Paa Malabarkysten“, femte Kapitel, under Beskrivelsen af Garapuritemplet og Hulerne paa Salsetteøen.

af Aarsager og deres Virkninger, i hvert Øjebliks Universum en Udfoldning af det foregaaende!

I Ellora faar man Øjet opladt for *det absolute Synspunkt*: I Klippehulerne er selve Tiden personificeret! Og Tiden bliver da en fast, altid eksisterende, altid fuldt færdig og en endeløst udstrakt Ting. Tid og Rum smelter sammen under Skuet af dette vældige og ophøjede historiske Panorama!

Hvem vilde formaa at beskrive Elloras Klippetempler i nogle faa Linier!

En hel Bog vilde neppe kunne rumme Templernes Underværker og desuden — for virkelig at lære Ellora at kende, maatte man opholde sig her i Uger og Maaneder!

Det, som jeg her giver, er derfor kun Erindringer om et stort og levende, uforglemmeligt Førstehaandsindtryk. — — —

Foruden de egenlige Klippetempler ejer Ellora endnu en stor historisk og arkitektonisk Mærkværdighed i *Kailas Monolithtempel*, der er helliget Siva, skønt ogsaa Wischnu og andre Guddomme er repræsenterede i dets rige Billedverden.

Dette mægtige Tempel, der har en Længde af 75 Meter og en Bredde af 45 er udhugget, som det staar, af en eneste uhyre, massiv Klippemasse. *Alt*, Mure, Tage, Gulve,

Søjler og Billedhuggerarbejder danner saaledes et eneste hele, ikke saaledes at forstaa, at man under Bygningen har benyttet aldeles ensartede Materialier, men vel at mærke saaledes, at Templet i absolut Forstand udgør ikke et Bygningsværk, *men en eneste Sten*!

Det er prydet med en overvældende Rigdom af fantastiske Figurer og karakteristiske Scener, saaledes prægtige Basreliefs med kæmpende og døende Krigere, galoperende Heste og stejlende Elefanter, men ogsaa kælne og i Udførelsen realistisk dristige Elskovsscener, mellem Mænd og Kvinder, der er klædte og smykkede paa samme Vis som de i Karli og Kanehri.

Kailas Tempel er utvivlsomt det yngste af alle Elloras Templer og vistnok i hele Indien det eneste „Klippetempel“ af tilsyneladende brahmansk Oprindelse. Det menes at være paabegyndt i det 7de Aarhundrede efter Kristus og fuldført omkring Aar 1000. I flere Aarhundreder har saavel dette som de andre Templer staaet øde og forladte, et Tilflugtsted for Honningbier og vilde Dyr. — — —

Det var mig svært atter at skulle løsrive mig fra de gamle Chaityas, men jeg havde allerede vandret flere Timer omkring derinde, snart i et, snart i et andet Tempel og Tiden led med stærke Skridt. Der var mange

Timers Kørsel tilbage til Nangun og Nattoget fra Kalkutta til Bombay, som jeg skulde møde, gjorde sikkert ikke længere Holdt for min Skyld.

Saa kastede jeg da et sidste Blik omkring mig og for sidste Gang saa jeg de svundne Aarhundreder, forevigede og fastholdte i Templernes uforgængelige Sten, som levendegjorte hilse mig til Afsked.

Jeg vendte mig bort og min Vandring i Tiden var endt. Og da jeg havde forladt Templernes Omraade og ikke mere saa deres Skønhed og Herlighed for mine Øjne svandt ogsaa Ideen — eller Illusionen — om den fjerde Dimensions Virkeliggørelse i Elloratemplernes Panorama, men længe forbandt jeg med det stærke Minde om disse vidunderlige Ting en mystisk Følelse af et Øjeblik at have staaet udenfor Verdensordenen.

— — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — —

Egenlig er der ikke mere at fortælle — og derfor nærmer denne Beretning om mine Rejser og Hændelser i Indien sig nu sin Afslutning. — — —

Da jeg atter var vendt tilbage til Bombay, Vest-Indiens skønne Hovedstad, var min Glæde vel stor ved Gensynet med alle de gamle kendte Steder, hvor jeg før havde fær-

dedes, men nu ikke set i saa lang en Tid, dobbelt lang paa Grund af dens rige Indhold — men denne Gensynets Glæde var dog blandet med Vemod ved Tanken om, at jeg snart — og sandsynligvis for aldrig mere at vende tilbage — skulde forlade det herlige og forunderlige Land, hvis rige Natur indrammede saa mange og store og mærkelige Minder om fordums lykkelige og glansfulde Dage.

Fra mine evropæiske Venners Side var jeg, forinden min Afrejse til *Zanzibar*, Genstand for megen Opmærksomhed og Venlighed. Til Gengæld og til Afsked samledes jeg med nogle af dem til en lille Middag i „Apollo-Hotellet“ paa *Apollo-Bunder*, ved hvilken Lejlighed der udveksledes mange gode Ønsker om gensidigt Held og om god Lykke i Livet. Men ogsaa da blandede Vemoden sig i Festglæden. Thi vi, der her var samlede, var komne for at tage Afsked, Afsked for Livet, med hinanden. Hvornaar vilde vi vel atter ses? Rimeligvis aldrig, men i bedste Fald i en fjern Fremtid, under ganske andre Forhold og med blegede Erindringer og med Hjerterne mindre varme end nu i det festlige Afskedsøjeblik.

— — —

Men smerteligst af alt faldt mig Afskeden med Folket selv, det herlige Folk, som jeg ikke alene havde lært at kende, men ogsaa at

elske og beundre og dobbelt smertelig i Bevidstheden om Gensynets Usandsynlighed. Den. som selv hører til et Folk, som stærkere Fjender har øvet Uret imod, vil ganske naturligt besjæles af dyb Sympati for Hindufolket, der til syvende og sidst er bleven slaaet til Jorden af overmægtige Fremmede af samme Grund som vi Danske, nemlig fordi det — som vi — i sit intellektuelle Liv og i sin politiske Færd, i alt for høj Grad har ladet *det doktrinære*, det begrebsmæssige erholde Overvægten over det haandgribelige, det faktiske, hvorimod Erobrerne, Englænderne, alle Dage har ladet *det faktiske* raade fremfor det rent begrebsmæssige.

I denne Modsætning ligger i dybeste Forstand den uovervindelige Antagonisme mellem England og Indien, mellem Briter og Hinduer.

Disse sidste antager især det for sandt og ophøjet, som de kan omsætte i teoretisk-moralske Maksimer, helst under en saa vidt mulig udstrakt Benyttelse af den religiøse og matematiske Uendelighedsformel. — Briterne derimod, især det, som Livets Virkelighed har levendegjort.

Og det kan da tænkes, at denne Forskel er *saa* dyb i de tvende Folks Væsenskærne, i deres Litteratur og Aandsliv og i deres rent

humanistiske Livsanskuelse, at enhver Tilnærmelse mellem dem er umulig, og ethvert Forsøg paa en politisk Sammensmeltning paa Forhaand dødsdømt.

— — —

De nationale Ekstremer nærmer sig ikke hinanden, men de er lige berettigede. Derfor vil disse to Nationers enkelte Individer i deres Tanke- og Følelsesliv følge de Retninger, der altid har været typiske for deres Folk. Fordi Ekstremerne er ligeberettigede, vil de være permanente, og den nationale Antagonisme, den dybtgaaende Forskel mellem Briter og Hinduer, vil vise sig uryddelig.

Det Nationale er jo kun en særegen, en ekstrem Form for det Almenmenneskelige, men kan i sit Forhold hertil jo ses under mere end én Synsvinkel. —

Den hinduiske Opfattelse af *det Nationale* er ikke alene i Overenstemmelse med Folkets Karakter og Tankeliv, altsaa af en bestemt teoretisk-ideel Beskaffenhed, men tillige typisk i Troen paa det rent Begrebmæssige, vel at mærke paa det Faktiskes Bekostning, saaledes i Fremhævelsen af, at en Nation kun er bedre og merberettiget fremfor andre, saafremt den overgaar disse ikke alene i tekniske Kundskaber og ydre Magtmidler, men tillige i Dyder og Kundskab om de højeste Ting!

En smuk Teori, men et daarligt Uafhængighedsraab!

— — —

I den mest flagrante Modsætning til saadanne Anskuelser staar den kraftfulde, men brutale britiske Opfattelse af den angelsaksiske Race som Jordens Ypperste, fordi den i praktisk Henseende er den ubetinget dygtigste. Man har her kun Øje for det Faktiskes, den levendegjorte Virkeligheds Ret. Til teoretiske og ideelle Krav er der ingen Plads indenfor denne Nationalopfattelses stærke, men snevre Ramme. —

Hinduerne sætter en aandelig *Idéforskel* mellem Nationerne, Englænderne en materiel *Raceforskel*, der gør Grænsen saa skarp og Kløften saa dyb mellem de forskellige Folk, at ingen Bro i aandelig Forstand lader sig bygge mellem dem.

Et erobret Folk som det hinduiske har imidlertid i sidste Instans kun Gavn af denne ekstreme Nationalisme, thi — som tidligere er hævdet i denne Bog — den bidrager mere end noget andet, mere end noget materielt Tryk vilde gøre, til at vække den gode, den sande, nationale Aand: Troen paa Fædrelandets Fremtid i Bevidstheden om det Almenmenneskeliges endelige Sejr over Ekstremerne.

Og det Nationale — som er det eks-

treme — vil i et magtløst og ideelt anlagt Folk, som det hinduiske, altid dybere og dybere beriges gennnem Indhold hentet fra Livets centrale Kilder, *det Almenmenneskelige* — det Almenmenneskelige vil skinne saa meget klarere igennem i de nationale Idealer, som det udvikler sig i den Form og under de Normer, der er særegne for Folket, den Dag i Dag som for Aartusinder siden.

BIBLIOGRAFI:

E. Reclus: Geog. univ. l'Inde VIII.
Robson: Hinduism and its relations to Christianity.
P. Wurm: Geschichte der Indischen Religion.
Murray: A handbook for travellers in India and Ceylon. London 1892.
Hermann von Schlagintweit-Sakünlünski: Reisen in Indien und Hochasien I—II. Jena 1869.
Monier Williams: Indian wisdom.
Samme: Modern India and the Indians. 3die Udgave. London 1879.
Campbell: Ethnology of India; Journal of the asiatic Society of Bengal. 1866.
A. Barth: Revue de l'Histoire des Religions. Aargang 1881.
The Arena, amerikansk Tidsskrift. Aargang 1893 og 1894.
The Forum, amerikansk Tidsskrift. Aargang 1893 og 1894.
Die katholischen Missionen, Herder, Freiburg. 1894, 95, 96, 97.
Joseph Mullens: Missions in South India.
Løgstrup: De evangeliske Missionsselskaber. København 1897.
Hertel: Den nordiske Santhalmission. København 1884.
Friherre Minutoli. Portugal und seine Colonien, Cotta. Stutgart und Augsburg 1855.